

MARCTIANUS MARCELLINUS
NEAPOLITANUS
Quis noster in hoc mense
MCCCLXXII

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

Profectus est in hunc mundum
Anno Domini MCCCLXXII
MCCCLXXII

MARCELLVS MASTRILLVS
NEAPOLITANVS SOC. IESV.
Quis mihi tribuat ut ego moriar pro Te.
II. Reg. XVIII.

Pro Fide Christi interemptus est
Nangasachij XVII. Oct. A. MDCXXXVII.
Aetatis XXXIV.

W. Kilian sc.

1
P. MARCELLVS
MASTRILLVS,
NEAPOLITANVS,
Societatis I E S V.

Ex Marchionum S. Marcianni familia.

Año M.DC.XXXIV. à S. FRANCISCO
XAVERIO, ingenti miraculo, è lethali
morbo vitæ redditus:

ANNO M.DC.XXXVII. IN IAPONIA
pro Fide Catholica exquisitis tor-
mentis interemptus.

A R. P. IOANNE EVSEBIO
NIEREMBERGIO EX AVTHENTI-
cis Instrumentis calamo Hispa-
nico luci datus.

Nunc ab alio eiusdem Societatis Latino Idiomate
Orbi propositus.

+ P.
Henrico
Camparte

ADDITO LXXIX. MARTYRVM
Iaponensium syllabo. Et Capitum
ac Rerum Indicibus.

Cum facultate Superiorum.

D I L I N G Æ,
FORMIS ACADEMICIS.

ANNO M.DC.XLVIII.

MARCELLVS
MASTRILLVS

NEAPOLITANVS

Societas I & V

Ex Auctoritate S. M. A. C. S. S. S.

ANNO MDCXXXIV. 2. FEBRUARII

HAERETICO INEPTO INVICULO, & RECHALI

INORDO VICE REDDITUS

ANNO MDCXXXVII. IN IAPONIA

pro fide Catholica expulsi sunt

probris incompitis

A. R. P. IOHANNES EVANGELIO

INIRREMBITIO EX AVTHENTICI

et in hunc modum calamo scripta

Arco luci data

Ex Auctoritate S. M. A. C. S. S. S.

Ex Auctoritate S. M. A. C. S. S. S.

ADITO LXXIX. MARTYRVM

lapidati sunt in hunc modum

in hunc modum

Ex Auctoritate S. M. A. C. S. S. S.

D I L I N G E

FORNIS NEAPOLITANVS

ANNO MDCXXXVII

ILLVSTRISSIMO

AC REVERENDISSIMO

Domino D.

MARQVARDO

S. ROMANI IMPERII

PRINCIPI;

DI OECE SIS

AICHSTADIANÆ

SVPRIMO

PRÆSVLI

Domino suo Clementissimo,

Observandissimo.

Ertius iam supra decimum
annus euolutus est, **ILLV-**
STRISSE AC REVEREN-
DISSIME PRINCEPS, DO-
MINE CLEMENTISSE, quo glorio-
sæ & immortalis memoriæ Vir, **MAR-**
CELLVS MASTRILLVS, ex Illustrissi-

mâ, apud Italos, Marchionum familiâ oriundus, Magni illius Indiarum, Iaponumque Apostoli, & ex celeberrimo (quod Heroicorum factorum suorum, inclitissimâ congerie conciliauit sibi) Nomine, Orbi vtriq; notissimi *FRANCISCI XAVERII*, salutifero interuentu, & manu felicissimè Medicâ, præsentissimæ mortis, prodigio propè inaudito, faucibus ereptus, ac Vitæ integerrimè redditus fuit.

Sed Triennium inde vix intercesserat, quo *MARCELLVS* noster ardentissimis suis Votis velificatus, incitante eodem diuino Sospitatore suo, in Indias, & ad Iapones delatus quidem fuit, at in hospitam istam terram pedibus vixdum attigerat, & illico à ferocissimi Tyranni crudissimo satellitio comprehensus, diro ferro constrictus, per tormenta immanitate suâ plusquam truculenta ac barbara neci datus est.

Quænam Heros iste, tempore non longo, longâ tamen, & æternaturâ recorder-

DEDICATORIA.

cordatione, dignissima gesserit, quàm
atroces Orci furores, ac iras in sese con-
citârit; quos (patrocicante Xauerio suo)
& quàm obstupescendos, de cælo, fauo-
res exceperit: quàm salutaris illius per
terras ac maria transmissio fuerit omni-
bus ijs, quibus optabilis illa fors obtigit,
vt homini præsentibus esse licuerit: quã
imperterrito, & plus quàm masculo a-
nimo verè crudelia supplicia, in Fidei
orthodoxæ causâ exhauserit, breui hoc
libello demonstratumimus. Factum hoc
quidem est per alios abundè, & quidem
diuersis in linguis iam septies, sed talia
profectò sunt, quæ de Viro hoc in litte-
ras dari possunt, vt decies etiam repeti-
ta sint placitura.

Hunc itaq; fortissimum Christi Ath-
letam, ad *ILLVSTRISSIMAM AC RE-
VERENDISSIMAM CELSITVDINEM
TVAM*, (simul pro ineuntis proximè *NO-
VI ANNI* faustissimo Auspicio, quod vt
nomine nostro de cælo *TIBI MAR-
CELLVS* noster largissimè precetur, &
plenissimè impetret, ex animo voue-
) (3 mus)

E P I S T O L A

mus) faltem in hac chartâ , cùm aliter nequeamus , ablegare placuit , nullo apud nos dubio relicto , quin toti Patriæ nostræ perſpecta & conteſtata *Humanitas Tua* , facilem ei omnino , & benignum fit aditum conſeſſura , & inter fui ſimiles locum idoneum clementiſſimè indulſura .

Colloquetur Ille horis ſuccifiuis , & à grandioribus negotijs *TIBI* vacuis , pro eâ , quam ſemper præſetulit amabili *Comitate* , non inamœnè , nec etiam inutiliter . Lubet erectâ mentis acie altiora , & æternitatem , in cuius limine ſtamus , ſpectantia , *uti quidem laudabiliſſimè quotidie factitas* , penitiùs introſpicere ? obſecundabit Iſte Volentiſſimus , rimam non parvam , imò oſtia plena pandet , per quæ clariùs illa , affuſis inde micantibus radijs , eluceſcant .

Placet ſocias adipiſci manus , & reſta ſectari veſtigia , quibus arduum illud , ad *DEITATIS* celiſſimum Domi-
ciliũ , iter expeditius reddatur & facilius , & , quæ *TVA prima* & à nemine

DEDICATORIA.

non vehementer imitabilis Cura est, inoffenso pede calcetur? Producet magnam DEI MATREM, monstrabit XAVERIOS, & plures TIBI præsentes sollicitè sistet, quibuscum Viam hanc securissimè ambulare, & currere etiam liceat.

Afficit subinde, & fodicantes ingerit curas, rerum humanarum, vti nunc est, deterrimus cursus, & status illætabilis? Concinet Iste TECVM, methodumque ac modos, quibus TV iam antè sublimior istis omnibus incedis, & iniquioris fortunæ etiam grandiores ictus vel declinare, & à commissâ TIBI gente remotiùs auertere, aut magnanimus & imperterritus cordatissimè exantlare didicisti, atque talem toti Romano Imperio luculenter TE hætenus exhibuisti; eandem dico methodum, quâ fortissimè assuetus iam es, & ipse proferet, & quâ porrò insistendum sit, non minore cum efficacia, quàm suauitate promptissimus suppeditabit.

Patere igitur, ILLUSTRISIME AC REVERENDISIME PRINCEPS, Marcellum nostrum Arcis TVÆ VVilibaldi-

EPIST. DEDICAT.

ne spectatissima munimenta subire, cumque serenis ac beneuolis oculis, quales & Societati nostræ vniuersæ, & *huic maxime præ alijs Collegio & Academia* semper adhuc ostendisti, contuere: habiturus in hoc & solertem *Vigilem*, & certè non otiosum *Propugnatorem*: In Nobis verò sæpius iam contestatæ *Beneficentiæ TVÆ*, non quidem quales *Merita TVÆ* exigunt, sed quales nos præstare facultas vnquam fuerit, nunquam cessaturos Præcones. Dilingæ, Cal. Decembris, Anno M. DC. XLVII.

Illustrissimæ & Reuerendissimæ
Celsitudinis TVÆ

Humillimè deuotum

Collegium Dilinganum
Societatis I N S V.

AD LECTOREM.

Benevole Lector : Manifestum est hoc, & passim omnibus ijs notum, qui voluendis Historijs horas & dies subinde consecrant, in verâ DEI, quam vocamus, Militante Ecclesiâ, semper magni estimatos & habitos fuisse illos, qui pro Religionis & Fidei Orthodoxæ contestatione, formidanda sæpe supplicia, ipsamque adeò mortem constanter pertulerunt. Hinc tales Christi Martyres indigetantur, quòd videlicet sanguine suo Testimonium reddant Christo, dignissimum hunc esse, sub cuius vexillo (quod aliud non est, nisi Crux ipsa, quam Iste cruore suo purpuravit) eousque militent & decertent, ut sanguinem potius omnem, & hinc charissimam aliquin vitam profunderè malint, quàm à Signis huius Ducis sui sacrilegè profugere.

Vt insuper toti, quem Sol irradiat, Mundo demonstrent, gloriosum DEVM nostrum, ceu Vitæ necisque supremum Dominum, dignissimum esse, ut ad hoc contestandum Victimæ cadant & Sacrificium Deo fiant : Supernam itidem, strenuè decertantibus promissam Coronam plenissimè mereri, pro quâ obtinendâ nulli labori, nulli periculo.

Ad Lectorem.

quantumvis sanguine mixto, parcat. Quo denique alij Mortales extimulentur fortiter, & excitentur, ut & Ipsi quadantenus saltem vestigia horum sequantur, Deoque & Cælo dignum quid audeant.

Cum itaque extremis hisce temporibus magnus **DEVS** in Marcello nostro, hæc omnia & plura alia, quæ ad eruditionem nostram plane salutarem mirificè conducibilia esse possunt, clarissimè ostenderit, operæ pretium facturos nos esse putauimus, si pro bono publico, & imprimis **DEI** gloria, laborem hunc nostrum Tibi, optime Lector, consignaremus. Tu vale, & quæ hic legeris, admirare, sed & ea, ubi facultas fuerit, imitare.

Neg, enim hæc nostra duntaxat, aut recens excogitata est admonitio, sed magno illi Ecclesiæ lumini, S. Augustino familiaris, quando in Ser-mone quadragesimo septimo de Sanctis hæc inter alia sedulus inculcat. Quotiescunque Fratres charissimi, Sanctorum Martyrum solennia celebramus, ita ipsis intercedentibus expectemus à Domino consequi temporalia beneficia, ut ipsos Martyres imitando, accipere mereamur æterna: Ab ipsis enim Sanctorum Martyrum in veritate festiuitatum gaudia celebrantur, qui ipsorum Martyrum exempla sequuntur.

INDEX

INDEX CAPITVM.

CAPVT I.

Ortus & educatio P. Marcelli Mastril-
li. pag. 4.

CAP. II. Marcellus ingreditur Societatem
IESV. pag. 13.

CAP. III. Primi anni in Religione exa-
cti. pag. 19.

CAP. IV. Studia literarum in Societa-
te. pag. 23.

CAP. V. Aliqua presagia destinationis eius
in Indiam. pag. 31.

CAP. VI. Per lethalem plagam Deus parat
P. Marcello discessum ex Italia. pag. 35.

CAP. VII. Raro miraculo S. Franciscus Xa-
uerius sanat P. Marcellum. pag. 43.

CAP. VIII. De his, quæ P. Marcelli sanita-
tem consecuta sunt: de quæ alio insigni mi-
raculo. pag. 54.

CAP. IX. P. Marcelli discessus ex Italia. p. 67.

CAP. X. Venit in Hispaniam. pag. 71.

CAP. XI. Discedit in Indiam. pag. 79.

CAP. XII. Profectio Indica. pag. 87.

CAP. XIII.

INDEX CAPITVM.

- CAP. XIII. *Dæmon P. Marcellum in sua nauigatione infestat.* pag. 98.
- CAP. XIV. *Seruus Dei Marcellus Goam appellit.* pag. 107.
- CAP. XV. *Quomodo Goæ sit exceptus P. Marcellus, ibi quid egerit.* pag. 110.
- CAP. XVI. *Macaum petens Manilam venit.* pag. 119.
- CAP. XVII. *Dei seruus detinetur in Philippinis.* pag. 127.
- CAP. XVIII. *Quis fuerit status insulæ Mindanæ, & quomodo ad P. Marcelli aduentum euersa fuerit munitio Misilium, inhabitata Dæmonibus.* pag. 139.
- CAP. XIX. *Epistola P. Marcelli de occupatione insulæ Mindanæ.* pag. 151.
- PARS I. *Expugnandæ Mindanæ consilium & apparatus.* pag. 151.
- PARS 2. *Profectio in Mindanam, & Mauricæ superstitionis abolitio.* pag. 156.
- PARS 3. *Occupatio primi propugnaculi, & fani Maurici.* pag. 160.
- PARS 4. *P. Marcellus & Gubernator diuinitus erepti periculis.* pag. 168.
- PARS 5. *Expeditio Hispanorum in arcem hostis*

INDEX CAPITVM.

- stis infausta.* pag. 172.
- PARS 6. *Gubernator ab arcis oppugnatione recedit.* pag. 180.
- PARS 7. *Hispani arce potiuntur.* pag. 184.
- PARS 8. *Quæ victoriam secuta sint.* pag. 189.
- PARS 9. *Samboangæ quid actum sit.* pag. 197.
- PARS 10. *Hispani Samboanga discedant.* pag. 200.
- PARS 11. *Hispani Manilam redeunt.* pag. 204.
- CAP. XX. *Declarantur nonnulla ex præmissa P. Marcelli epistola.* pag. 208.
- CAP. XXI. *Eximie P. Marcelli virtutes.* pag. 213.
- CAP. XXII. *De dono Prophetiæ, sanitatum, & miraculorum, quo claruit P. Marcellus.* pag. 220.
- CAP. XXIII. *Profectio P. Marcelli in Iaponiam.* pag. 225.
- CAP. XXIV. *P. Marcellus intrat Iaponiam.* pag. 234.
- CAP. XXV. *Gloriosa P. Marcelli Mors.* pag. 238.
- CAP. XXVI. *P. Marcellus post mortem Deum*
orat

INDEX CAPITVM.

- orat pro Iaponia.* pag. 253.
CAP. XXVII. *Nonnulla mirabiliter à Deo
facta post mortem P. Marcelli.* pag. 257.
CAP. XXVIII. *Catalogus eorum, qui è So-
cietate IESV pro fide interfecti sunt in
Iaponia, usq; ad mortem P. Marcelli.*
pag. 261.
*Persecutio Iaponica, & Martyrium BB. Pau-
li, Ioannis, & Iacobi, è Societate IESV.*
pag. 304.
-

PROTESTATIO AVTHORIS.

*V*AE in hoc libro scripsimus de re-
bus P. Marcelli Mastrilli, ut
singulari diligentia studioque col-
lecta sunt, ita auctoritatem hu-
manam maiorem sibi non arrogant.
Quemadmodum etiam vocabula Sanctus, Bea-
tus, Martyr, Miracula, & si quae sunt his
similia, non nisi communi loquentium sensu acce-
pta sunt. Nam his omnibus infallibile momen-
tum dare, & de vera Sanctitate, Martyrio,
Miraculis indicare, ad S. Sedem Apostolicam
pertinet: cui me, totumque hunc librum debito
modo submitto.

VITA

V I T A

P. MARCELLI
MASTRILLI è SOCIE-
TATE IESV, QVI IN IAPONE
pro Fide Christiana mortem
oppetijt.

SVperuacaneum videatur cala-
mo celebratum ire illum, quem
Deus ipse sibi sumpsit illustran-
dum de Cœlo, proponendū-
que admirationi totius mundi;
dum passim vulgatur beata sors viri prius,
quàm conferatur in rem: neque satīs habuit
famam eius differre tota *Europa*, nisi ipsam
eius personam oculis plurimorum populo-
rum vsurpandam daret, per principes quas-
que ciuitates eum ducendo; quales post *Nea-*
polim (in qua ciuitate prodigium illud antici-
pati præconij de gloriosa Fidei Christianæ
confirmatione, quam facturus erat, vt suo lo-
co dicetur, euenit) sunt *Roma*, *Genua*, *Barci-*
no, *Cæsaraugusta*, *Matritum*, *Olyssipon*, *Goa*,
A Ma-

INDEX CAPITVM.

orat pro Iaponia. pag. 253.

CAP. XXVII. *Nonnulla mirabiliter à Deo facta post mortem P. Marcelli.* pag. 257.

CAP. XXVIII. *Catalogus eorum, qui è Societate IESV pro fide interfecti sunt in Iaponia, vsq; ad mortem P. Marcelli.* pag. 261.

Persecutio Iaponica, & Martyrium BB. Pauli, Ioannis, & Iacobi, è Societate IESV. pag. 304.

PROTESTATIO AVTHORIS.

*V*AE in hoc libro scripsimus de rebus P. Marcelli Mastrilli, ut singulari diligentia studioque collecta sunt, ita auctoritatem humanam maiorem sibi non arrogant. Quemadmodum etiam vocabula Sanctus, Beatus, Martyr, Miracula, & si quae sunt his similia, non nisi communi loquentium sensu accepta sunt. Nam his omnibus infallibile momentum dare, & de vera Sanctitate, Martyrio, Miraculis iudicare, ad S. Sedem Apostolicam pertinet: cui me, totumque hunc librum debito modo submitto.

VITA

V I T A

P. MARCELLI
MASTRILLI è SOCIE-
TATE IESV, QVI IN IAPONE
pro Fide Christiana mortem
oppetijt.

SVperuacaneum videatur cala-
mo celebratum ire illum, quem
Deus ipse sibi sumpsit illustran-
dum de Cœlo, proponendúm-
que admirationi totius mundi;
dum passim vulgatur beata fors viri priùs,
quàm conferatur in rem: neque satìs habuit
famam eius differre tota *Europa*, nisi ipsam
eius personam oculis plurimorum populo-
rum vsurpandam daret, per principes quas-
que ciuitates eum ducendo; quales post *Nea-
polim* (in qua ciuitate prodigium illud antici-
pati præconij de gloriosa Fidei Christianæ
confirmatione, quam facturus erat, vt suo lo-
co dicetur, euenit) sunt *Roma*, *Genua*, *Barci-
no*, *Cesaraugusta*, *Matritum*, *Olyssipon*, *Goa*,
A Ma-

Malaca, & Manila; attonitis atque suspensis omnium animis expectatione rerum, quæ tam luculentis exemplis promittebantur è Cœlo. In nobis autem, qui conspeximus, quàm singularib⁹ modis cum seruo suo *Marcello Mastrillo* Dei benignitas experiretur, auxit expectationem tantorum miraculorum & prodigiorum impensa, ob id vnum facta, vt in terris nota fierent, quæ manifestari placitum erat in Cœlo.

Equidem existimo, rarò in Ecclesia contigisse aliquid, cuius tanta publicè expectatio præcesserit, intentis hominum animis in euentum; quo præter spem breuè secuto, pleni gaudio linguam in Dei laudes, gratulationesque soluerunt. Sanè de me confiteor, attonitum hæsisse consideratione mirabilium Dei operum, quoties mentem subierunt ea, quæ contigerunt his annis, posteaquam apud nos *Matriti* vulgatum est, quemadmodum tanto miraculorum apparatu *S. Franciscus Xaverius* in Martyres Christi adlegerit hominem, in vltima vitæ suæ linea constitutum. Optabam videre illum, de quo tanta perferebantur. Vidi, & allocutus sum in hac Regia ciuitate; ad quam ciuitatem Indica profectio à suo beato Sospitatore imperata, illum adduxerat.

Prosecutus est iter; audiuius mira, quæ inter vias acciderant; auidè finem expectauimus. Venit finis, perfecta sunt omnia: relatu

acce-

recepimus omnes, omnes mirati, omnes perfusi tenero sensu, omnes gratulabundi, auidique accuratiùs noscendi singula eius Viri, in quo tanta multitudine prodigiorum clarificata est *Dei potentia* pariter, ac *providentia* singularis. Cuius etiam nutu contigisse opinor sinè dubio, vt intra tempus tam breue in meas manus venirent duæ relationes authenticæ, *Macai*, & *Manila* per loci Archiepiscopum ideo factæ, vt ei quondam decernantur honores cælestium. Continentur in eis peculiararia multa, commentarius adeò vitæ totius, mandato Superiorum, & Confessarij, scriptus ab ipso *P. Marcello*; non permittente Deo, in obliuionem venire beneficia, quibus illum ornauit, eâ gratiâ, vt inde gloriam sibi apud alios compararet. De rebus ipsius etiam aliæ narrationes & historiæ prodierunt à typis, a quæ cum gemina illa relatione *Manilana*, & *Macaënsi*, pulchrè conueniunt.

Ex omnibus ergo breue summariùm vitæ huius mirifici Viri contexam, omnia submittendo iudicio S. Ecclesiæ, à cuius Beato Capite expectanda sententia est de vera eius Sanctitate, deque huius argumentis, qualia sunt *miracula*, *prophetiæ*, *reuelationes*; cuius equidem cognitionem, sacrâmq; censuram nihil quidquam præuertero, sed tantùm in solatium piorum commemorationem instituo.

quæ ex fide ac testimonio humano, diligentia minimè vulgari consecutus, existimo nihil eorum desiderare, quæ necessaria sunt veri nominis miraculo.

a. *Septem alij autores ediderunt vitam P. Marcelli, diuersis linguis: plenissimè P. Cinnamus. Quem quia post huius versionem contigit nobis videre, supplebimus ex eo, quæ nostro auctori defuerint.*

C A P V T I.

Ortus, & Educatio P. Marcelli Mastrilli.

Civitas Neapolis eam felicitatem consecuta est, vt patriam esse contingeret serui Dei, *P. Marcelli Mastrilli*: nam in ea natus est Anno *Millesimo, Sexcentesimo, Tertio*, Nobilissimis parentibus, equitibus Neapolitanis, & Marchionibus S. Marciani, de illustri *Mastrillorum* Domo, notissima in eo Regno, ac totâ Italiâ. Marchio Pater, Dominus *Hieronymus Mastrillus* fuit, Marchionissa mater. Domina *Beatrix Caracciola*. Dies natalis omen habuisse videtur & mortis, qua pro Christo defunctus est, & vitæ, quam pro eius imitatione suscepit: fuit enim sextus hebdomadis, mensis Septembris decimus quartus, festus *Exaltationi S. Crucis*: etenim vitam & in cruce plurimæ abnegationis appetituum suorum vixit, & in cruce magnorum suppliciorum pro-

profudit , vt in vltimis terræ partibus tolleretur crucis Diuinæ trophæum , quod odio Christiani nominis in *Iaponia* Regnis euersum iacebat.

Citò apparuit in eo gratia Dei, quæ ipsum ab æterno ad *Societatem I E S V* elegerat. *a.* Nam in Domo professa *Neapoli* tertio , postquam natus fuerat, die, *sacris undis* ablutus est, manibus Viri sancti ex eadem *Societate*, cui nomen erat *P. Stephano Maio*, *Archiepiscopo* pietati parentum , præter morem, id fieri concedente: ita placidum, ita lætum se inter sanctos *Baptismi* ritus exhibuit infans, vt pro felici argumento sit acceptum gratiæ cælestis , quæ gauderet in eo *Sacramento* perfundi, afficereturque iam tum ad res Diuinas, despectis terrenis.

Sanè pro inusitato habitum fuit, quòd, cum Marchio pater eum post *Baptismum*, intulisset in conclaue patrui sui de *Societate*, qui tum ægritudine detinebatur in lecto, contra morem eius ætatis, neque vagitum, neque lacrymam vnā effuderit, quantumuis tempore bene longo ibi maneret ; sed potius magna cum quiete, & hilaritate oris, præcipuè Cælum sit contemplatus, vnde tracturus olim erat vitæ suæ spiritum; significans eo facto, quantum boni reperturus esset in ea domo. Quod vcertius esset, non eodem in situ reliquerunt infantem; sed varijs modis tranquillitatem

eius conturbare conati, ipsum adeò corpore inuerso, pedibus sursum erectis posuerunt, neque tamen tantum effecerunt, vt eius gaudium ægritudine leuissima permiscerent.

Conspicatus hoc *P. Gregorius Mastrillus*, alter è duobus patruis, quos habebat in *Societate*, tunc *Præpositus* Domui professæ, censuit indicium esse, quòd Deus eum pusionem elegerit ad seruiendum sibi in *Societate IESV*, idémque dixit parenti, & eius ipsi faciendi, vbi ætas ferret, ab illo facultatem petiuit. Quã ille se tum quidem non grauati facturum recepit, Deique obsequijs obtulit filiolum, neque postea ingratum habuit, cùm *P. Gregorius* in memoriam ei sæpius reuocaret. Sed vt iam tempus appetijt, quo facta dictis suppeterent, cæpit inuitus audire, vt quem iam pœniteret promissi; quia is amor, quem parentibus erga liberos indit Natura, plerumque plus potest eo, quem hauserunt è Cœlo.

Eximiam verò Marchio curam gessit rectè educandi hunc filiũ, trësque alios, quos susceperat, omnes postmodum insignibus *Equitum Religiosorum* ornatos, maiorem ceteris *Vincentium Ordinis de Calatrava*, Antoniũ *S. Iacobi*, & Ioannem *Melitensem*, postea Cappucinũ. Magistrum eis dedit sacerdotem singulari virtute, cui nomen *Vitaliano* fuit, arbitratus optimam omnium, quæ reperiri possent, institutionem liberorum suorum fore bonos mores,

& exempla Magistri. Verum ille non tantum probatissimæ vitæ prælata imagine, sed etiam sollicitudine, ac studio educabat eos in multa modestia, & pietate; peculiari erga sanctissimam Virginem; in qua colenda ut magis magisque procederent, curabat, ut quatuor simul fratres certis horis bini & bini recitarent inuicem *Officium Domine nostræ*. Aderat verò ipse precantibus, & inflammabat exemplo ardorem, qui tantus in *Marcello*, quantumvis paruulo, cernebatur, ut copiosissimas ei lacrymas, creberrimæque de pectore suspiria, & singultus exprimeret: id quod penè ordinarium fuit, ac tam copiosum, ut eos Magister iuberet subsistere tantisper, donec illa vis cælestis in eo remitteret.

Interrogatus quondam à *Vitaliano*, quis dolor hos illi gemitus & lacrymas extorqueret: *Non dolor*, inquit, *sed maxima, quæ reperiri possit, lætitia: videri enim sibi se constitutum inter Infideles & Barbaros, qui mortem offerentes conarentur ipsum pro sanctis Religionibus nostris vitam exuere*. Tantū alacritatis attulit eius menti hæc species, ut quia cor non capiebat lætitiā, per ardentissima suspiria pectoris, ac dulces ex oculis lacrymas redundaret; ideòq; necessarium esset precationem interrompere. Ex hoc desiderio moriendi pro Christo, & Gentiles dedocendi miserandos errores, ac ludibria simulacrorum, quod in eius corde à pri-

mis vsque vnguiculis, longè supra captum tenerrimæ ætatis, tantas egit radices, extitit ea sollicitudo, qua, post initam *Societatem*, sedecim totis annis à sexcentesimo, decimo octavo, vsq; ad sexcentimum trigesium quartum, contendit à Superioribus, vt *gloriosam Missionem* impetraret in *Indias*. Sed & huic suo studio erga *Dei Matrem*, tum ipsum *Societatis* impetratæ beneficium, cùm alia omnia indè consecuta adscripsit, sensitque multo se pudore affici, cùm cogitaret, quanta in eandem pietate ferretur à puero, & quantum ei deberet.

Sicut autem electus à Deo fuerat ad sanctitatem vulgari maiorem, ita etiam gratiæ media, quibus ad fastigium illud ascenderet, excedebant modum, ordinemque communem. Præparabatur mens eius illis ipsis annis, primæ pueritiæ; varijs illustrationibus & ostentis, ex quibus acciperet metum peccati, studiûmque virtutis, & edomandarum cupidinum; iam tum intelligens doctrinam S. Bernardi, *veram vitam esse, sepeliri in hoc mundo, & viuere, quasi esset mortuus, absq; omni usura voluptatum, quæ sensus oblectant.* b. Eius documenti gratiâ, puerulus (quod sæpius accidebat) spiritu raptus erat in amœnissimum hortum, per cuius fenestram, quæ in horti muro erat, conspexit agmen procedere ad sepeliendam viuam mulierem in candido vestimento. Intellexit eo
sym-

fymbolo, quomodo puram feruare oporteat animam, gratiâ Diuinâ vestitam; si scilicet ante mortem te sepelias, & in vita moriaris rebus caducis. Atque hinc fortè prouenit studium illud vexandi corpusculum setis, flagris, ac ieiunijs; quorum copiam identidem ab animæ suæ moderatore petebat, ac sæpius obtinebat. Omni sabbato ieiunabat. Hiberno tempore frigidissimo conspectus est, non semel, cubare humi nudo corpore, quod nondum posset animo creare molestiam.

Ad iniiciendum horrorem peccati, & æternarum poenarum, valuit, quod ei contigit in *Monte sancto*, villâ paternâ, vbi quondam æstiuo tempore versabatur. Dum enim suo Magistro camillus adest, ac piè ministrat, pro defunctis iussu patris litanti, quòd allatum esset, è paterno famulitio quendam domi animam egisse, iámque ad ea verba, *Agnus Dei*, & *Dona eis requiem*, perductum sacrificium esset, conuertit fortè oculos *Marcellus* ad scalam, quæ contra facellum erat, viditque seruum eundem, pro quo sacrum fiebat, astantem vultu planè diabolico, truci, & horrendo, flammam exhalantem è naribus. Fuit spectaculum hoc adeò terribile, vt *Marcellus* iacuerit ab eo totum diem exanimis. Mox verò compertum est, eum sine peccatorum confessione obiisse, & in vltimo rerum suarum articulo signa dedisse animi, *vindictam* de quopiam ex-

petentis. Quo clauo Timor Dei cor *Marcelli* per tam memorabile ostentum cōfixerit, facile est intelligere, maximè cūm animum Diuinis motionibus, monitisque tam præparatum haberet, per quæ pius puer mirum quantum prouehabatur in studio Virtutum; præsertim verò *Misericordie* erga egentes, quibus largiri solebat, quidquid posset. Vnde etiam Deus ac Dominus noster multis miserationibus eum cumulabat vicissim: quas inter etiam illa fuit, consimilis omnino fauori, quo dignatus est olim S. Gregorium Magnum.

Cūm esset in *S. Marciani*, ditione suorum parentum c. egenus, eum petijt stipem; cuius illū tanta misratio subiit, vt videretur ei largiri velle ipsa adeò viscera; sed quòd nec teruntius esset, quem daret, accurrit ad matrem; quæ libenter eum ad similia pietatis opera iuuare cōsueuerat. Magno igitur cum gaudio reuersus ad pauperem, dum attentius intuetur vultum ipsius, vidit omnino simillimum esse vni fratrum suorum, qui tum erat in Hispania, *Philiberto Sabaudie Duci Magister Stabuli*. Obstupuit *Marcellus*, nec sinè aliqua perturbatione animi stipem porrexit. Accipit pauper, gratias agit, subitoque euanescit ex oculis; vt constaret, non hominem fuisse, sed Angelum, qui eā formā fratris *Marcello* se conspiciendum dederat, ad indicandum necessitudinem, quæ cælestibus illis Mentibus intercedit cum

cum ijs, qui se colunt: & procul dubio maior est hominis affinitas cum Angelis à Virtute & Gratia Dei, quàm fratribus germanis à sanguine: eratque *Marcellus* puer ex innocentia sua, & probitate, similior Angelis in Cœlo, quàm fratribus suis in terra. Sanè parentibus eius nunquam occurrit, quod in eo reprehenderent; familia non meminit excidisse illi verbum, quod offenderet. Examinis actionum suarum usus ei quotidianus erat: meditatio rerum diuinarum, simul ac ratione potitus est. Undecimo anno ætatis mensam cælestem adire cæpit magna cum fame, nullúmque diem festum sinè illa transigere; ceteris se desiderio, & spiritali, quæ vocatur, communionem epuli diuini solatus.

Neque verò delicijs tantùm cœlestibus, sed etiam duris rebus ac doloribus corroborabatur in spiritu; quare in teneris annis iam instar, imò plus Viri habebat; neque minùs instituebatur visitationibus supernis, quàm infirmitatibus & periculis, quibus multò clarissimè suos erudire solet Spiritus sanctus. Laborabat morbo contagioso vnus ex auunculis eius; assiduus apud hunc pro sua erga omnes pietate fuit, vt auelli nō posset *Marcellus*. Atque ita ipse quoque malo afflatus gravissimè cæpit ægrotare, sed auxilio *Virginis*, *Dominæ* nostræ, sanitatem recepit: à qua multis beneficijs in eo morbo affectus cùm esset, no-

me

men eius ne in delirio quidem dimittebat ab ore. Plenam verò salutem consecutus, plurimas *sanctissimæ Virgini* gratias egit, agnoscens ipsa conciliante id sibi misericordiæ, erga ægrotantem ostensæ, præmium diuinitus obuenisse.

Non minus isto beneficium à *Deipara* fuit, quod accepit *Marcellus* alio tempore. *d.* Quodam loco ditionis paternæ tauri canibus agitabantur: vnus eorum furens pleno impetu in *Marcellum* fortè præsentem incurrit, vt nemo posset eripere; humique cornibus eum afflixit, ac supra illum se posuit. Contigit hoc supra os putei tum singulari Dei prouidentia operti. Ad eius tamen operculum tabulatum, & mole tauri, & crebris validisque ictibus (licet plerique exciperentur corpore *Marcelli*) facillimum erat infringi : Quid multa? sic puerum taurus tractauit, vt nemo viuū putaret. Sed quæ eius felicitas fuit, animaduertit in pariete, à quo taurus proruerat, esse pictam imaginem *Deiparæ*; huic sese enixè commendat, integra & præsentissima ope: nam cōtinuò surrexit sanus & valens, magna cum admiratione omnium, qui erant præsentēs: quia scilicet peculiari prouidentia seruata Deus volebat eius vitam, quam & in suis obsequijs transigendam, ac demum pro suo Nomine profundendam sciebat.

a. Processu Manilæ factō fol. 111. b. eodem fol. pag. 2. c. d. ibidem fol. 112.

CAPUT II.

Marcellus ingreditur Societatem IESV.

VBi accessit *Marcellus* ad decimum quartum annum ætatis, desiderio flagrauit agendi id, ad quod Deo pater eum recens natum obtulerat, in *Societate IESV* vt esset: licet enim aliquot annis antè iam desiderijs illis ferretur, reprimebatur tamen ætatis immaturitate, contentus ad tam grande munus obtinendum à Deo, comparare se multa orationis, & pietatis exercitatione. At vbi rei par ætas accessit, & illi dedere se solito impensius cæpit, & de sui receptione in *Societatem*, magno cum ardore agere cum *P. Gregorio Mastrillo* patruo suo, tùm iterum Domui profellæ *Neapoli*, & cum *P. Antonio Marchione*, Prouinciæ illi Præposito. Quod vbi rescivit Pater, oblitus antiqui promissi, ægerrimè sensit, atque has *Marcelli* cogitationes, quantum posset, disturbare constituit: igitur occasionem eas exequendi vt amputaret, illum *Neapoli* in alium quendam suæ ditionis locum transtulit.

Ille videns ademptam sibi omnem facultatem potiendi optatis, remittere cæpit nonnihil de feruore animi sui, donec Deus infelici, plané.

planéque inopinato casu illum restituit. Etenim deambulans per aulae pavementum planissimum, ita lapsus est, ut frangeret tibiam. Accepit hoc pro punitione diuina, tanto certius, quanto minus credibile erat, quemquam ita grauiter cadere, lædique posse in loco tam securo. Intellexit igitur hanc esse vocem Dei, quā clariorem expectare non debeat, statuitque simul ac sanatus fuisset, sinè mora complere propositum; etsi adhuc metus patris teneret, modumque non reperiret efficiendi, quod vellet, donec amicorum quispiam ad eum inuisens eadie, qua ad aucupium exire condixerant, inquit, *Eia Marcelle, quando id facies? Marcellus*, quem hæc plaga mœstum habebat, quòd Vocationi Diuinæ non paruisset, eo sensu dicta sodalis accepit, ac si moneret maturare ingressum *Societatis*: itaque respondit; *statim, sine mora.*

Effecit hoc Deus, affuso lumine singulari, ut quod monebat sodalis de aucupio, de quo in eam diem conuenerat, ipsi pro stimulo foret moras rumpendi, ac Diuinæ voluntatis actutum implendæ. Quia prouidentia Dei per vias nobis ignotas incedit, & mirabili dispositione rerum, per inuios humana opinione accessus, inducit gratiam suam. Neque filio defuit *Marchionissa*, Matrona pia inprimis, ac metuens Dei, quæ cùm præ ceteris liberis charum haberet *Marcellum*, crebrò ipsi

ipſi dicebat, maximè cùm acriùs obiurgaretur à patre; *Fili, ſcis, quàm te amem; ſi ergo Deus te vocat ad Religioſum vitæ modum, oro, meâ cauſâ ne differas.*

Compoſuit *Marcellus* confectim res ſuas, ac certus proſequi cæpta, duos equos comparauit, non tamen è ſtabulo paterno, ne ſuſpicionem ſui diſceſſûs præberet, ſed aliunde; pro ſe vnum, alterum pro amico, ſimillimæ virtutis, ac propoſiti, qui comes erat futurus, poſtmodum in *Ordinem Fratrum Cappucino- rum* aſcitus. Summo igitur manè, ante ſolis exortum, pridie feſti *Annuntiate, ſalutis Anno 1618. de Monte ſancto*, vbi tum erat, proſectus, magna celeritate contendit *Neapolim*: non tamen per vias conſuetas, ne facile reprehenderetur ab ijs, quos non dubitabat ſubmittendos à patre. Ergo partim hoc metu, partim deſiderio celeriter perueniendi in optatam Dei domum, equos incitabat ad curſum. Verùm cùm iam vltra mediam leucam *Nolâ* non abeſſet, bonorum deſideriorum hoſtes inferni moram curſui eius iniicere conati ſunt. *a.* Etenim ſubitò conturbato, obductoque teterrimis nubibus cœlo, horrendam tempeſtatem minitabantur. Sed nihil territus ardens animis adoleſcentulus, magna cum alacritate vrgebat equum, etiam ſi magis magiſque à locis habitatis, in quæ recipere ſe poſſet nimbis effuſit, recederet.

Occur-

Occurrit quoq; obuiam numerosa Dæmonum manus in mulis, formâ æthiopū, habitūque rusticano, & sic eum alloquitur: *Quò tendis, adolescens, quò tendis? reuerrere domum; non times atrocem tempestatem, quæ imminet? reuerrere.* Admiratus est *Marcellus*, vndenam hæc agrestium cohors nōsset, abire se domo, cūm perinde se alloquerentur, ac si compertū haberent suum propositum: sed animatus ex altera parte aspirante gratia Dei, nihil eorum voces, admonitionemque moratus, institit cursu cæpto prosequi viam. Quo conspecto, mali dæmones, tanquam re desperata, subito cum tota nubium fallacia euauerunt ex oculis, vt neque toto campi æquore vllus æthiopum, neque toto cœlo ulla compareret nubecula, sed eo die serenitas, ac tranquillitas maxima esset.

Vtcunque autem festinaret, quòd per multos circuitus incessisset, ante vesperam non peruēnit *Neapolim*. Ibi contendit rectā ad *Domum Probationis*, tanto animi sui gaudio, vt videretur sibi paradisum ingressus, & continuo *Præpositum Prouinciæ*, cum patruis *P. Gregorio*, & *P. Carolo Mastrillo*, qui fortè *Neapoli* tunc erat, commoneri de suo aduentu curauit. Adfuit mox *P. Carolus* à Prouinciali missus, vt exploraret propositum adolescentis. Fecit hoc minimè remissè, sed rigidè omnino examinavit pondera cogitationum ipsius, multa

multa causatus, cur non oporteat eam patri *Marchioni* afferre molestiam; multa etiam abs Deo, seuero impietatis aduersus parentes ultore; multa ab ipso patre, si tam grauitur offendatur, minatur. Verum ea *Marcello* à Spiritu sancto animi fortitudo adfuit, is ardor ac spiritus, ut suprà, quàm ætas eius ferebat, omnia argumenta, quibus onerabatur dilueret; omnes minas, quæ terrorem offerebant, rideret. Postridie redierunt ambo patri ad nouum examen quod cum notaret *Marcellus*, nescio cui ponè sequenti dixit in aurem, si pergat impugnare me *P. Carolus*, dicam ei, vade retro me, satana. Non ita submisit hoc dixit, quin *P. Carolus* audiret: qui proinde visâ constantiâ adolescentis, recepit ei se porro nihil facturum negotij.

Interea loci adest à patre cursor cum literis, blandum in modum conceptis eo argumento, quòd nunquam suæ mentis fuerit impedire vocationem celestem filij sui, multoque minùs in ea occasione; sed quòd eum dedicârit *Societati*. Hæc ità dictârat, eo animo, ut *Patres* de sua voluntate securi, non præciperent illum recipere, ipsèque interea *Neapolim* posset accedere, per seipsum omnia disturbaturus. Sed res longè aliter cecidit. Nam *Patres* verba literarum bona fide secuti, quibus filio *Societatis* ineundæ venia dabatur, receperunt eum confestim, aliter nequaquam fa-

cturi, propter exemplum, quod sex mensibus antè *Dux de Offuna* ediderat, cùm armatis militibus *Domi nostræ* conquisiuit filium *Principis de Tarcia*, *Marcellum Spinellum*, qui parimodo profugerat è patria, vt in nostram *Societatem* veniret. Post illum tabellarium misit *Marchio* insuper vnum è fratribus *Marcelli*, aliúmque suum auunculum, ad impediendam, quacunque possent ratione, suspensionem illius.

Neque illis aut conatus, aut industria defuit; sed animosior adolescens ità respondit, vt abiecta spe quidquam efficiēdi, reuerterentur ad *Marchionem*, commemoraturi, vt omnem lapidem mouendo frustra fuissent: quem tantus ex eo percepti animi dolor, vt grauitè infirmaretur, etiam corpore. Intuebatur tunc ista oculis qui summos colores, nō intima & animas rerum aspiciunt, magis amando corpus, quod filio dederat, quàm animam ei donatam à Deo; magisque curando, quàm domum suam temporalibus ornamentis augeret, quàm vt instrueret eam bonis æternis. Tenuit is dolor, donec ei Deus immutauit animum, inusitato lumine ipsum perfundens, quo clarissimè rei veritatem edoctus, dicere postea solebat, *plus asferre sibi gaudij, quòd filius esset in Societate, quàm si alterum tantum accessisset ad rationes suæ dignitatis, atq; prouentum.*

a. Processi Macai facto. fol. 4. Manila. fol. 113.

CAPUT III.

Primi Anni in Religione exacti à Marcello.

NON minore voluptate animi sui in *Societatem* receptus est *Marcellus*, quàm desiderium fuerat. Pari proinde alacritate suscepit *Exercitia*, quibus ab initio se meditantur ad hanc militiam sacram *Tirones*. a. Inter ea quadam die præter morem grauis, & non consolabilis, à malo dæmone animo eius offusus est mœror, vt neque oculos, neque cor posset leuare in cælum: donec ei Deus admirabili modò cælumitâ apertum ostendit, vt nihil obstante tecto & parietibus clausi conclauis, in quo erat, liberis oculis ei daretur inspicere. Quid autem in eo viderit, nunquam vulgauit.

Ex illo tamen aspectu tantum recepit ardoris & gaudij, vt eo non tunc solum afflueret, sed etiam quoties recordabatur eius spectaculi; atque adeò negaret, esse in terris deliciarum, aut voluptatis genus, quod huic æquiualeret, cuius recordatione sola tantum animaretur. Inter ista creuit in eius anima tantum desiderium cælestium rerum, tantumque tædium terrenarum, vt aliud iam non haberet in votis, quàm multa pati pro Deo, & eo demum in cælo perfrui.

Fuit autem desiderium hoc adeò magnum; ut nullam ei quietem daret, ipsèque id alijs explicare satis non posset. Atque huic desiderio patiendi, tanquam solo cuidam, & fundamento, accessit vocatio in *Indiam* ad quærendas animas à Filio Dei redemptas, ac docendas, quantis erroribus ad interitum ruant, Christo pretium sui sanguinis in illis perdente: quæ sanè res Deum amantium viscera sæuissimo commiserationis telo traijciunt. Neque tulit sensum eius *Marcellus*, sed per epistolam bene longam, qualem feruor ille mentis dictabat, à *Præposito Generali* cupidissimè petiuit, vota sua impleri; cùmque non potiretur, non destitit, à primo vsq; anno tirocinij, per crebras literas pari semper ardore eadem flagitare, donec *decimo octauo* demum anno, à cælo consecutus est, quod in terris impetrare non potuit.

Solent in *Societate* Nouitij per mensem peregrè sine viatico mitti ad locum aliquem pium, & pro Christi amore mendicare necessaria, ut ad incommoditatem viuendi assuefiant, & omnem spem, quam in pecunijs habere possent, in solo Creatore constituent. Altero igitur anno probationis *Marcellus* missus est cum alijs duobus, ætate & virtute æqualibus. Nullus eorum *decimum quintum annum* explerat, multum tamen omnes processerant in virtute, b. Cùm peruenissent ad

Montem Deipara, quindecim leucis distantem *Neapoli*, oppido fatigati iam erant; mons arduus & asper, dies præceps in occasum, via illis ignota: hærebant ergo moerentes & anxij; sed mox à Deo, qui suis adest in tempore, solatium præbitum est.

Occurrit iuuenis saccum ferens plenum elegantissimis pomis: offert eis, *Accipite*, inquit, *Patres; his pomis reficiemini paulisper; ecce ibi est via*. His dictis disparuit subito, poma illis relinquens. qui non elegantiam tantum eorum, sed etiam saporem, odorémque mirati, non aliud existimare potuerunt, quam cœleste cibi genus id esse, quo tantum sibi virium addi senserunt, vt omni fatigatione deterfa breuì superauerint montem. Dixeris ab Angelo pensatam esse *Marcello* stipem, quam ei quondam in specie sui germani dederat: merebatur certè stipem ab Angelo accipere, qui meruit Angelo dare. Sed ipse virtuti sociorum cœleste id munus tulit acceptum; at prius illud absque socijs istis ipsi euenerat: nec dubium est, vtrumque contigisse fauore singulari, quo Deus illum magis magisque in seruitio suo animare volebat.

Sic autem spiritûs incrementa in feruente *Marcello* cœlestis Magister curabat, vt specialis prouidentiae modis, & in perfectiora eum impelleret, & contra pericula præmuniret. Cùm enim præuideret imminere, vt gra-

uiter tentaretur *Marcelli* constantia in Vocatione religiosa, magnam huius æstimationem euentu quodam in eius mente parauit. c. Diem suum obierat *Pater* quispiam à *Societate*; huic dum pro more persoluitur in templo officium funebre, vox è cælo ad aures *Marcelli* perlata est; *sepelite confestim illum* (nominebatur certus quispiam frater inter præsentēs) *sed longè dissimili pompa*. Clarissimæ fuerunt hæ voces *Marcello*, sed obscurum, quid vellet, donec intra mensem homo ille à *Societate* dimissus est. Tum enim uerò intellexit, quorsum ea dicta fuissent; ac *Societatem*, quam antea magni fecerat, multò etiam chariùs æstimauit, posteaquam audiuit, à Cælo mortuum, & sepulchralem haberi, qui animum induxerit ab ea desciscere; ut qui veræ vitæ, & spiritûs vsurâ destituatur. Lamentabilis omnino est ea insepulta sepultura, commeritum esse deturbari in mundum, ubi dominatum vera *Mors*, *Peccatum*, *Vanitas*, cum Diabolo principe suo exercent; ac mortui secundùm dicta Saluatoris, sepeliunt mortuos.

d. Cùm bene iam ab armis *Lucis* instructus esset nouitius Christi miles, possétque defendere se à plagis diaboli, principis tenebrarum, quærentis ipsum euertere, venit nuncium de obitu vnus è suis fratribus in *Sicilia*, in quo spes omnis familiæ suæ fuerat sita; quòd frater natus maior liberos è coniuge sua
non

non susciperet. Egerunt ergo cognati cum *Prouinciali*, vt *Marcellum* è Religione dimitteret. Vocat eum *Prouincialis*; quid actum sit refert. Hîc supra modum conturbari Dei seruulus: cûmque non satîs appareret, qui proderet constantiam animi sui in vita suscepta, prouolutus ad pedes *Prouincialis*, maximo feruore *votum* edit, non deferendi *Societatem IESV* quacunque ex causa; & si contingat omnem familiam suam abire è viuîs, vt solus ipse omnibus esset superstes; omnes facultates, quæ ad se deuolutæ essent, *Societati* donat, vt pro suo arbitrio de illis constituat. Valuit generosa hæc resolutio mentis, inopinato terrore obligatæ, ad repellendos cognatos, simûlque ad conciliandum Deum, vt fratri maiori prolem concederet. Quin etiam breuî superuenit lætior nuncius, fratrem illum in *Sicilia* defunctum non esse.

a. *Processu Manil. fol. 114.* b. *ibidem.* c. *ibidem pag. 2.* d. *ibidem.*

C A P V T I V.

Studia Literarum in Societate.

TEmpus suorum studiorum exigit *Marcellus* noster solito feruore, stimulando se ipsum vocatione *Indica*, vt idoneus Christo minister *Euangelij*, & imitator *Indiarum Apostoli S. FRANCISCI XAVERII* fieret.

Quam ad rem pluribus argumentis cælestis fauoris incitari se sensit. Dum *Philosophia* dæ operam, *Deipara* peculiaris erga eum, dómumque suam voluntatis id fuit, quod & maximi fecit, & multa cum gratiarum actione agnouit. a. Apparuit sanctissima Virgo mulieri grandævæ; notæque virtutis, mandans *Marchioni S. Marciani*, parenti *Marcelli* nostri, dicere suo nomine, tollat se tandem ex eo loco domicilij sui, in quo stet iam dudum exiguo cum honore, ponátque in alio conueniente, vbi maiore in cultu sit, si quidem velit se propitiam suæ familiæ. Paruit illa, sed *Marchio* neglexit monitionem anilem, quod nec sciret, neque crederet vsquam domi suæ cælestis Reginae *imaginem*, signumue minùs religiosè collocatum. Sed vbi iterum iterumque Diua apparens mulieri, mandata priora repetijt, illaque ad ipsum pertulit, diligenter omnes ædes domi suæ perquiri curauit, ecqua vsquam Virginis Diuinæ *Imago* inueniretur, sita minùs decenter. Reperta in angulo equilis: tollitur indè, & quia *Marchio* domo tum aberat, ad *Marcellum* accurritur, vt ipse dictet ornatum & modum, quo pensetur pristini sitûs & squaloris iniuria.

Facit hoc pius *Marcellus* magno cum studio; præcipit eam includi eleganti tabulæ cum Crystallo, & ad *S. Marciani* deferri: vbi collocata in æde maiore, prouentibus annuis
 facel.

facelli procurationi attributis, à *Marchione*, solenni sacro colitur, quotannis, *primâ Dominicâ post Festum Corporis Christi*, magnâque religione frequentatur à populis, sub titulo *Dominæ nostræ de Constantinopoli*; fortè quòd indè quondam allata sit. Isti obsequio, vel potiùs beneficio *Diuinæ Virginis*, quòd ab sua Familia coli voluerit, *Marcellus* attribuit omnem veram prosperitatem, quæ suis euenit: videlicet piam ac felicem mortem patris sui, matris, & fratrum: quibus omnibus ipsemet oculos clausit, non sinè magnis indicijs æternæ salutis ipsorum, & piâ quadam inuidiâ hominum Religiosorum, qui præsentés fuerunt; maximè quando mortuus est *Marchio*.

Erant *quatuordecim Religiosi* in eius conclau, quorum in conspectu Deo spiritum reddidit, cùm priùs multa de cælestibus rebus piè locutus, densa inflammati amoris Diuini, mentisque dolore intimo contritæ signa dedisset. Has Dei seruus appellabat veras prosperitates, quæ suis obuénissent gratia Matris Dei; sicut etiam nouos ignes, quibus denuo se ad *Indicam* profectiõnem succendi experiebatur, & efflagitabat enixè. *Ter* mittendus erat, *ter* intercesserunt cognati; & vltima quidem vice se omnino *voti* sui certum putabat, vt comitaretur beatum Martyrem *P. Sebastianum de Viera*, qui etiam ad eum super hac re literas ardentissimas dedit. Rescriptum fuerat

Româ, ne ipsi discedendi venia fieret, nisi cō-
fensisset patruus eius *P. Gregorius Mastrillus*,
cuius utpote grauis, ac multorum in *Societate*
meritorum viri, consensui *Prepositus Generalis*
rem *Marcelli* duxerat alligandam.

Sed is, quòd sacris meditationibus inten-
tus esset ijs diebus, commisit Confessario suo
P. Hieronymo Pecorano, magnæ auctoritatis in
ea Prouincia. Hic institit prudenter admo-
dum expendere desideria *Marcelli*, verène à
Deo ingesta fuissent. Proposuit ei multas gra-
uésque difficultates, quas eum apud se vole-
bat considerare diligentius, & postea redire
ad dandum responsum. Non accepit spatium
cogitandi *Marcellus*, affirmans ea omnia sibi
à multis iam annis perspecta, perpensaque
fuisse, & insuper à seipso alias causas graui-
res adiungens. Sed illis omnibus tanto spiri-
tu, tantisque argumentis, tanquam scintillis
è pectoris sui foco, Diuini Amoris flammis ar-
dente, occurrit ex tempore, vt in stuporem
datus *P. Hieronymus*, ad pedes fratris procum-
bens, veniam temeritatis petierit, qua ausus
fuisset reuocare ad examen, quæ tam certum
esset, ortum habere diuinitus: neq; enim *Mar-*
cellum ea respondisse, quæ dixerat, sed Spiri-
tum sanctum; quippe faciem eius inter loquē-
dum accensam, itaque mutatam fuisse, vt non
hominis esse videretur, sed Angeli. Et nihilo-
minus tamen cognati eius etiam tunc, sicut
&

& postea, impedierunt eius profectiōem, quantumvis omnem lapidem, vt aiunt, moueretur, tam apud superos, quàm apud homines.

Etenim vitam degebat asperrimam, multo piamine, summoque studio plenæ perfectæque virtutis, Deum in suâ vota flexurus. Quâ in contentione tantus fuit ardor illius, vt profligauerit valetudinem suam. Continuis supplicijs contraxerat tussim adeò malam, vt eius pellendæ causâ mittendus fuerit in locum quendam, Leucâ distantem *Neapoli*, in quo febri hectica laborantes curari solent. Expectauit ibi toto vere sanitatem, sic tamen, vt nihil de spiritu suo amitteret. Consuetudo eius omnis cum hominibus Religiosioribus fuit, semper colloquia serendo de Deo. Quotidie secretò sese flagellis excipere solebat, sæpe etiam publicè in cænatione, alios eodẽ inuitans; ibidẽmque suos minutim accusabat errores.

Nullius vnquam è socijs fastidire se, factò verbòue ostendit, semper hilaris & affabilis. Erga infirmos magna charitate utebatur, magnique pendebat, si posset eis commodè parare, vel præbere cibum: quod eius officium Deus munere quoque suo ornabat, optatam eis sanitatem reddendo. Dirigebat verò studia sua in animarum impendium, quarum amore ita flagrabat, vt omnem suam vitam inter continua obsequia, & opera charitatis optaret.

traducere. Festis diebus per plateas *Neapolis* exhortationes ad pietatem habebat ea contentione ac spiritu, ut quam plurimi mortales eum sequerentur ad nostrum templum, noxas confessione simul & acri flagellatione expiaturi. Neque minus satagebat necessitates vitæ leuare ope ab alijs emendicata: ideo etiam quotidie accurrebat ad ianuam *Collegij*, ut ijs, qui fortè adessent, pauperibus cibum elargiretur; quod singulari comitate amorèque factitabat.

Cum tanto spiritu sociabat etiam doctrinam, ut in ea quoque condiscipulos suos præuerteret. In Philosophia Theſibus præsidebat, quæ singulis hebdomadis disputationi solent proponi, & absentis fortè Magistri vicem præstabat, magno cum secularium studiosorum fructu tam in Literis, quàm in pietate, ut cōplures eorum decurso artium studio solenniter disputarent magna cum laude, & animum Religiosæ vitæ adiungerent. Consueuerat enim repetitione lectionum quotidianarum finita, dubiis præclare solutis, adiungere semper aliquid de Gentilibus adducendis ad Fidem de aspernandis tyrannis, de sufferendis tormentis, & alia id genus, quibus mirificè afficiebatur iuuentus.

Cui etiam dum vel erudiendæ præfuit Magister in scholis, vel præfectus in Seminario, ad omnem pietatem dux fuit, ad eluenda totius

vita peccata, ad sacram secessionem, ad aliasque exercitationes teneram ætatem rara dexteritate, consilio cum arbitris animorum collato, inducens. Asseuerant complures è discipulis illius, nullam diem abiisse, quin de rebus cælestibus verba fecisset. Hic illi mos fuit octo annis, quos in adolescentum curâ transegit : à quibus vtcunque multa sæpe, vt assolet, negliger & incompositè, atque etiam molestè fierent, nullam tamen ab eius ore vocem iracundam prodijisse vnquam, studiosè notatum est. Neque hoc mirum, quando etiam grauioribus offensas & molestias non æquo solum animo tulit, sed etiam studiosè quæsiuit. Vnde etiam post *Indias* nullum inueniebat locum sibi gratiorem, quàm Domicilium Tironum in quo plurima est ad patiendum exercitatio. Quare in *Collegio* Sodales^m sibi nescio quibus rebus molestum, & alienum à genio suo, longo tempore in eodem secum conclaui habitare voluit, ne amitteret ansam patientiæ.

Quarto demum anno Theologiæ decurso, publicè Theses de omnibus Mysterijs in schola auditis defendit, & ad orationem solennem de studijs literarum habendam electus est. Magno enim & præcellenti ingenio erat; iudicio quoque ad omnem olim gubernationem in Societate obeundam præstabat. Sanè cùm esset ministro Collegij Socius datus, tantam in eo munere demonstraui prudentiam, vt singula-

gulari cum studio disciplinæ eximiè se præberet amabilem: nec deerant, qui non alio, quàm *Angeli* nomine ipsum appellarent. Tanta fuit eius virtutis opinio.

Et inter hæc tamen omnia videbatur agere id vnum, vti compos fieri posset profectionis expetitæ tantopere, nullis neque diuinis, neq; humanis auxilijs parcens. *b.* Quadam die cum ad mensam audisset legi vitam *S. Eustachij*, magno erga eundem sensu pietatis affectus, plurimam in eo spem consilij sui defixit; neque inanem: missus enim postridie ad ministrandam sacrificaturo foris; in ædibus *Beatricis de Rufo, P. Hieronymo de Alexandro*, destinato in *Indiam*, inter sacrum eidem *S. Martyri* cōmendauit res suas impensè, multaque fiduciâ. Viditque subitò magnum quendam splendorem, qui tam inusitata teneritudine cor eius demulsit, vt non potuerit retinere lacrymarum fluentia ex oculis procurrentia. Cùmque respiceret, vnde promoueret is fulgor. Vidit imaginem exiguam eiusdem sancti suspensam è pariete. Indè profluebant illi radij, ac mox etiam hæc verba, *Macte animi esto; quia obtinebis.* Ab eo tempore & ipse longè deditissimus fuit *S. Eustachio*, & alij parium desideriorum ipsius exemplo: nec sine notabili operæ pretio.

a. Processu Manib. fol. 115. b. ibidem. fol. 6. pag. 2.

CAPUT V.

*Aliqua presagia destinationis eius in
Indiam.*

Absolutis studijs, è secessu & spirituali quie-
te tertiæ probationis in Societate consuetæ,
missus est *Marcellus* in solatium fratris *Mar-*
chionis, Equitis de Calatrana, rara virtute viri;
qui licet coniugem familiamque duxisset, ni-
hil tamen quidquam se impediri patiebatur
à familiari recurſu ad Deum. Adamarat *Mar-*
cellum fratrem; etſi enim vitæ conditione diſ-
creparent, ſtudijs tamen votisque animorum
erant ſimillimi: neuter enim aliud habebat
antiquius, quàm Deo placere. Igitur in ſupre-
ma valetudine ſua deſiderabat *Marcellum*,
vt aliquid ex eius alloquio caperet ſolatiij.
Confeſtim is admiſſus illi ſeruiuit in morbo
pro miniſtro, in morte pro medico animæ,
pro viribus adiuuando, vt ſecurè plenam peri-
culi viam, quæ eſt è viujs, iniret. Quare is etiã
magno cum gaudio vitam poſuit, quam in
multa virtute peregerat.

Reliquit vxorem viduam, liberos orpha-
nos, matrem deſertam, *Marcellum* hæredem
morbi eiufdem, quam hæreditatem plurimo
labore & affiduitate cum ægrotante adiuerat,
Deo per hanc multiplicatam patiendi matre-
riam, exercitam cum fratre charitatem remu-
nerante. Videbatúrque iam mors in ianuis eſ-
ſe,

se, optata magis *Marcello*, quàm formidata. Credebat sanè instare sibi horam supremam, non tantùm propter vim morbi, sed etiam ex eo, quod à fratre in extremis constituto petierat, vt cùm venisset in conspectum Dei, impetraret à sua Diuina Maiestate, breuì totam suam familiam ad se dignetur accipere; & se ipsum quoque; licet alioqui magis optaret pro illo laborare, & mori in *India*.

Quia verò tantà se gratià indignum putabat, præoptabat mori, quàm viuere, si quidem id impetrare posset à Deo. Et verò exauditiæ petitionis breuì aliqua signa vidit *Marcellus*: nam & *P. Gregorius Mastrillus* auunculus citò morte sublatuſ est, & filium maiorem sui fratris grauissimus morbus occupauerat; & ipse morti proximus erat.

a. Notabat ista *Marcellus* & cogitationem eius confirmabat defunctus *Marchio* frater, qui singulis noctibus in veste candida, felicitis conditionis argumento, apparens, nutu, manùque signum dabat proficiscendi. Accipit hoc æger de discessu in alteram vitam; sed iste futurus non erat, nisi in altero orbe: sicut euentus monstrauit. Ex quo factò etiam illud non temerè colligas, bonam partem *Indicæ* *Millionis* eodem anno impetratæ à Deo, precibus defuncti fratris attribuendam fuisse. b. Alio tempore vocem audiuit *Marcellus*: *Aedum imus, iam tempus est.* Cùmque ipse de morte

morte id acciperet, conspicuum se dedit frater, dixitque, *iam aliud esse constitutum.*

Verum eo ipso tempore, quo frater in cœlo procurabat *Marcello* discessum ex *Italia*, & ingressum in *mare*, ut mortem oppeteret inter barbaros; *Marchionissa* cognata, in suorum liberorum tutelam, moliebatur eum extrahere è *Societate*, & mundo immittere, ubi plusquam maritimis modis agitantur mortales. Adiuuabant reliqui cognati, multas Religiones fingendo, quibus obstringeretur suscipere curam suorum nepotum. Aiebat *Marchionissa*, compelli se à suis cognatis ad alteras nuptias, quod esset mulier non plus viginti quinque annorum, quam minimè deceret solam manere: si tamen ipse egrederetur *Societate*, se mansuram innuptam. Grauis oppidò periclitatio, quam ratio fortunarum augebat: etenim si nuberet illa, nepotibus *P. Marcelli* & familiæ eius subtractura erat, ultra quinquaginta millia nummum ducatorum.

Dimicauit in hac pugna miles Christi tanta fortitudine, atque constantiâ, ut *Marchionissæ* diceret, non amplius habiturum se illam inter propinquos, quæ tam improbi consilij auctor fuisset; maioremque se reputare contumeliam per hoc sibi oblatam, quàm si colaphum sibi duxisset. Ac ne quidquam spei superesset sui à *Societate* discessus, eodem temporis momento dotem ei suam assignauit, & quidquid ad eam spectaret, ut quamprimùm

C

disce.

gulari cum studio disciplinæ eximiè se præberet amabilem: nec deerant, qui non alio, quàm *Angeli* nomine ipsum appellarent. Tanta fuit eius virtutis opinio.

Et inter hæc tamen omnia videbatur agere id vnum, vti compos fieri posset profectionis expetitæ tantopere, nullis neque diuinis, neq; humanis auxilijs parcens. *b.* Quadam die cum ad mensam audisset legi vitam *S. Eustachij*, magno erga eundem sensu pietatis affectus, plurimam in eo spem consilij sui defixit; neque inanem: missus enim postridie ad ministrandum sacrificaturo foris; in ædibus *Beatricis de Rufo, P. Hieronymo de Alexandro*, destinato in *Indiam*, inter sacrum eidem *S. Martyri* cōmendauit res suas impensè, multaque fiduciâ. Viditque subitò magnum quendam splendorem, qui tam inusitata teneritudine cor eius demulsit, vt non potuerit retinere lacrymarum fluentia ex oculis procurrentia. Cumque respiceret, vnde promoueret is fulgor. Vidit imaginem exiguam eiusdem sancti suspensam è pariete. Indè profluebant illi radij, ac mox etiam hæc verba, *Macte animi esto; quia obtinebis.* Ab eo tempore & ipse longè deditissimus fuit *S. Eustachio*, & alij parium desideriorum ipsius exemplo: nec sine notabili operæ pretio.

a. Processu Manib. fol. 115. b. ibidem. fol. 116. pag. 2.

CAPUT V.

*Aliqua presagia destinationis eius in
Indiam.*

Absolutis studijs, è secessu & spirituali quie-
te tertiæ probationis in Societate consuetæ,
missus est *Marcellus* in solatium fratris *Mar-*
chionis, *Equitis de Calatrana*, rara virtute viri;
qui licet coniugem familiamque duxisset, ni-
hil tamen quidquam se impediri patiebatur
à familiari recurſu ad Deum. Adamârat *Mar-*
cellum fratrem; etſi enim vitæ conditione diſ-
creparent, ſtudijs tamen votisque animorum
erant ſimillimi: neuter enim aliud habebat
antiquius, quàm Deo placere. Igitur in ſupre-
ma valetudine ſua deſiderabat *Marcellum*,
vt aliquid ex eius alloquio caperet ſolatiij.
Confeſtim is admiſſus illi ſeruiuit in morbo
pro miniſtro, in morte pro medico animæ,
pro viribus adiuuando, vt ſecurè plenam peri-
culi viam, quæ eſt è viujs, iniret. Quare is etiã
magno cum gaudio vitam poſuit, quam in
multa virtute peregerat.

Reliquit vxorem viduam, liberos orpha-
nos, matrem deſertam, *Marcellum* hæredem
morbi eiufdem, quam hæreditatem plurimo
labore & affiduitate cum ægrotante adiuerat,
Deo per hanc multiplicatam patiendi mate-
riam, exercitam cum fratre charitatem remu-
nerante. Videbatúrque iam mors in ianuis eſ-
ſe,

se, optata magis *Marcello*, quàm formidata. Credebat sanè instare sibi horam supremam, non tantùm propter vim morbi, sed etiam ex eo, quod à fratre in extremis constituto petierat, vt cùm venisset in conspectum Dei, impetraret à sua Diuina Maiestate, breuì totam suam familiam ad se dignetur accipere; & se ipsum quoque; licet alioqui magis optaret pro illo laborare, & mori in *India*.

Quia verò tantà se gratià indignum putabat, præoptabat mori, quàm viuere, si quidem id impetrare posset à Deo. Et verò exauditiæ petitionis breuì aliqua signa vidit. *Marcellus*: nam & *P. Gregorius Mastrillus* auunculus citò morte sublatu8 est, & filium maiorem sui fratris grauissimus morbus occupauerat; & ipse morti proximus erat.

a. Notabat ista *Marcellus* & cogitationem eius confirmabat defunctus *Marchio* frater, qui singulis noctibus in veste candida, felicitis conditionis argumento, apparens, nutu, manùque signum dabat proficiscendi. Accipit hoc æger de discessu in alteram vitam; sed iste futurus non erat, nisi in altero orbe: sicut euentus monstrauit. Ex quo facto etiam illud non temerè colligas, bonam partem *Indicæ* *Millionis* eodem anno impetratæ à Deo, precibus defuncti fratris attribuendam fuisse. *b.* Alio tempore vocem audiuit *Marcellus*: *Agedum imus, iam tempus est.* Cùmque ipse de morte

morte id acciperet, conspicuum se dedit frater, dixitque, *iam aliud esse constitutum.*

Verum eo ipso tempore, quo frater in coelo procurabat *Marcello* discessum ex *Italia*, & ingressum in *mare*, ut mortem oppeteret inter barbaros; *Marchionissa* cognata, in suorum liberorum tutelam, moliebatur eum extrahere è *Societate*, & mundo immittere, ubi pliusquam maritimis modis agitantur mortales. Adiuuabant reliqui cognati, multas Religiones fingendo, quibus obstringeretur suscipere curam suorum nepotum. Aiebat *Marchionissa*, compelli se à suis cognatis ad alteras nuptias, quod esset mulier non plus viginti quinque annorum, quam minimè deceret solam manere: si tamen ipse egrederetur *Societate*, se mansuram innuptam. Grauis oppidò periclitatio, quam ratio fortunarum augebat: etenim si nuberet illa, nepotibus *P. Marcelli* & familiae eius subtractura erat, ultra quinquaginta millia nummum ducatorum.

Dimicauit in hac pugna miles Christi tanta fortitudine, atque constantiâ, ut *Marchionissa* diceret, non amplius habiturum se illam inter propinquos, quæ tam improbi consilij auctor fuisset; maioremque se reputare contumeliam per hoc sibi oblatam, quàm si colaphum sibi duxisset. Ac ne quidquam spei superesset sui à *Societate* discessus, eodem temporis momento dotem ei suam assignauit, & quidquid ad eam spectaret, ut quamprimum

discedens *Neapoli* alium sibi maritum quæreret; ad quod suam ipse operam opémque nauauit: nihilque habuit prius, quàm vt, quemadmodū antea in pari periculo fecerat, superiorem accederet, ac procumbens ante ipsum in genua, nouo se *voto* obligaret, perseuerandū in *Societate*, quidquid eueniret, nihil curando commoda nepotum & familiæ suæ. Quanto hæc spiritu gessit, tantum exinde gaudij cælestis ipsum adobruit, vt diceret, à Deo iam sibi *centuplum* illud persolui, quod in *Euangelio* Redemptor promisit.

His eum virtutibus adornabat Deus, eximio fauori & gratiæ, quam ei parabat, eximendo illum suis propinquis, qui toties conatū fuerant eum educere *Societate*, & perficiendo ardentia desideria itineris *Indici* quod sua ipse morte melius habebat; quia illa quidem Deo citò fruendi, sed istud multa pro Deo patiendi erat occasio. Sentiebat verò longè præstantius esse pati acerba pro Deo, quàm beato eius aspectu citò gaudere. c. Dum igitur incederet his desiderijs, aut moriendi, aut egrediendi *Italiā*, & Deus aliquo signo demonstrare vellet, explendam esse expectationem illorum; apparuit ei vir amictu candido, cum rubra cruce in pectore, vt sæpe solebat, nunc autem etiam cum cereo ardente in vna manu, & baculo in altera. Interroganti *Marcello*, quid hæc sibi velint, respondit, cereo mortem eius designa-

gnari, baculo discessum ex *Italia*: videat ergo, vtrum eligendum sibi existimet.

Marcellus, vtpote prudens, & in omne Dei numen paratus, negavit optare se velle, quantumvis desideret ex *Italia* proficisci in *Indiam*, non aliter tamen, quàm si Deo sic placeat, neque pro suo libitu. Intulit ille, iam alterum eorum esse constitutum, aut *mortem*, aut *iter*. Vtrum verò, sciscitanti *Marcello*, negavit, iam tempus esse sciendi; suo tempore se illi dicturum: quod paulò post factum est, quando *S. Franciscus Xaverius* aperta, notaque facie venit ad ipsum, & morti erepto discessum ex *Italia* mirifico modo aperuit. *d.* Idem apertius manifestavit *S. Xaverius Neapoli* cuidam excellenti virtute, cui apparens tum alia, quæ *P. Marcello* euentura erant, cum etiam illud prædixit, *Martyrem fore*; quæ omnia sic euenerunt, vt *S. Apostolus Indiarum* prædixerat.

a. Processu *Manil.* fol. 116. *b.* Processu *Macaënsi.* fol. 6. pag. 2. *c.* ex epist. *P. Roderici Beza* in processu *Macaënsi.* *d.* in dictis processibus.

C A P U T VI.

*Per lethalem plagam iniectam Deus parat
P. Marcello discessum ex Italia.*

Miraculum, quod referre paro, si spectetur cum omnibus rebus adiunctis ac circumstantibus, forsan è rarioribus erit, quæ

vnquam euenerint. Referam id accuratè, cum occasione, qua contigit. Ad finem Anni Millesimi, sexcentefimi, trigesimi tertij, *Comes à Monte Regali Prorex Neapolitanus*, instituerat in palatio suo magnificentissimum solenne *Conceptionis Domine nostræ*, die Dominica infra octauam, quæ fuit *undecima Decembris*. Inter alios apparatus quatuor altaria in quatuor angulis atrij amplissimo sumptu construxerat, quorum procuratio principibus quatuor in ea ciuitate viris demandata est; inter eos *Dominus Carolus Brancacius Eminentissimi Cardinalis Brancacij*, frater, eius, quæ sibi credita fuerat, aræ constituendæ & augendæ curam dedit *P. Marcello*, qui & industriâ dexteritatèque talia scitè parandi valeret, & ipsius amicus ac pernecessarius esset. Ornauit aram: magno cum splendore, & optato successu peractum est festum. Sed eo finito, dum eadem nocte ornamenta demuntur, spoliantur parietes, ac destruitur ara, *P. Marcello* suas partes curante, & nescio quid monente ministrū incedentem in alto, excidit homini *malleus*; quem gerebat, plusquam *duarum librarum* & *Patrem* in latere capitis dextero supra tempus, tam pondere, quàm acie sua, quæ plusquam palmaris erat, grauiter læsit. Collapsus humi *Pater* sentit mox grauissimam commotionem & nauseam, quæ etiam vomitum concitauit: sanguis è vulnere non multus effluxit, neque id adeo magnum videbatur, sed maius erat

erat in alto malum. Accurritur, condoletur omnibus de casu, *Pater* imponitur vehiculo, ad *Collegium* deportandus.

Aduocati medentes mox operam adhibent, impensius autem altera die. Deprehendunt in plaga periculum esse, præsertim ea corporis parte, malèque habitos musculos, & nervos temporum, cum alijs quibusdam adiunctis parum optatis; præterquam quod cælum *Neapolitanum* minimè benignum est sanandis vulneribus capitis. Abijt inter ista tertia quartæque dies, cùm superueniens grauiissimus calor ingentes dolores toto capite fecit: maximè verò in regione aduersa vulneri; & oculum dexterum ita compressit, vt aperiri non posset; præter alia, quæ acciderunt, mortis, vel periculi plena. Conuocati medici & chirurgi varia experiebantur, quibus interdum leuabatur non nihil, nunquam tamen ita, vt extra vitæ periculum esset.

a. Vna ex informatis relationibus perhibet, tempore istius infirmitatis, crebrò visum ab eo fuisse virum illum, in veste candida cum cruce in pectore, qui erat *S. Franciscus Xaverius*, & percunctabatur, *viuerène cupiat, an mori*: cùmque responderet *Marcellus*, illud sibi esse in votis, è quo gloria Deo cumulatior fiat: & vrgeret *Sanctus*, petatne verò rem vllam sibi à cælo, per quam hîc aliquid præstare possit; eum perstitisse in sententia, *votorum suo-*

rum summam esse, vt in se compleatur *Divina voluntas*, fiatque id, quod *maiori Deo sit gloria*. Per id gratum habuit *Sanctus*, velut à minimè degenerate *S. Ignatij* filio dictum: vnde & sæpius postea recumbentem inuisit, noctu & interdiu, tam familiariter quidem, vt assideret in scamno, quod lecto decumbentis adiunctum erat, manerétque cum ipso, etiam dum cibo corpus reficeret, & ministri adessent.

Dixit ei quondam, se illum inter amicos habere, ideóque tam ei assiduum esse; iucundo igitur, & æquo animo sit. Et erat sanè æquissimo, quando cælestis istius hospitis præsentia plurimum afferebat solatij: cuius familiaritas etiam animos addidit, vt interrogaret, ecquidnam de se cōstitutum esset in cælo, *mortisne lampas*, an *baculus viatorius* sua se forte maneret. Respondebat *Sanctus*, nondum esse tempus, quo liceat sibi aperire, quod nosset. Veniebat nonnunquam plurimo cum comitatu simul ad eum visentium. Quærenti, quænam sit ea *Societas*, respondit, *suos amicos esse: Martyres*, subiecit *Marcellus*, *for san Iaponia?* Reperit illi, *suos amicos esse, commendabiles Domino nostro, quia iusti sint, & amici Dei*. Alio tempore iterum comparuerunt omnes, cum sua quisque candela, Sanctóque percunctante, deliberatúmne tandem habeat eligere, vel *candelam ad moriendum*, vel *Scipionem ad excedendum Italiã*; perstitit *Marcellus* in eodem respon-

sponso, optandi id, quod sit *maioris gloria Dei*: addiditque, an illi, qui comitabantur, fortè sint manes, indigentes piaculis? respondit *Xaverius* iterum, *suos amicos esse*, Deo cōmendabiles: quos tu, inquit *rectè conijcis indigere piamine, quia tuis sacrificijs carent*. Inferente *Marcello*, consultum igitur fore, vt *sacra quàm multa fiant*, ac Deo commendentur per preces; respondit *Sanctus*, gratas futuras, si fecerit *P. Marcellus*, vt à domesticis multa *Rosaria* pro defunctorum animabus orentur, multaque *sacra* peragantur: quod factum est. Atque ad hanc *S. Francisci* apparitionem in solatia sua, allusit *Marcellus* in epistola ad singularem amicum suum, *Antonium Tellez à Silva*, vbi vouet, vt eum *Sanctus* inuisat in amictu candido, cum cruce in pectore, cereo vel scipione in manu, comitatus regali sua cohorte, sicut solebat. *b.*

Præterea oblata est ei alia species cœlestis, equitis in ornatu, vt videbatur, *Ordinis de Alcantara*, gerens in pectore crucem viridem; qui tunc ei plus non significauit, quàm esse amicum, à quo multa in eum officia profectura sint, minimè contemnenda. Et verò talia multa contulerunt in eum *Equites* aliqui *Alcantarenses*, insignes amici; vt *Comes Oliuarius*, *Marchio à Villa*, & *Gubernator Philippinarum*, omnes eius *Ordinis Equites*: de quibus postea dicemus.

Inter hæc oblectamenta de cœlo, gliscebatur valetudinis malum. Expectabatur dies vigesimus primus, qui in hoc genere vulnerum limites habetur, è quo bene malæ processuræ curationis argumenta sumuntur, solétque *vita* aut *mortis* inclinare sententiam. Fuit is trigessimus primus Decembris, & postremus anni *Millesimi, sexcentissimi, trigessimi tertij*, vbi de repente notabiliter augeri, quæ infeliciter acciderant vulnere, nouaque ingruere non minùs exitialia; videlicet spasma sinistri brachij, vt moueri non posset: penitus quoque corrumpi nerui, & musculi maxillarum, vt nulla iam neque arte, neque vi os aperiretur. Et si quando Chirones id instrumento ferreo non sinè magna violentia impetrassent, deerat facultas, vllam vel buccellam offæ, cibius cuiuscunque, vel aquæ aut liquoris alterius guttam attrahendi, ac demittendi in stomachum. Et sic abiit illa dies cum tribus sequentibus, quibus nihil omnino sumere potuit, quo sustentaretur. Si quid autem dicere, aut petere vellet, voce id fecit adeò exili, vt æger, rimè perciperetur ab astantibus.

Quare amissa spe omni de vita ipsius, hora quæuis habebatur pro vltima, medicique omnes eum deseruerunt, licèt non sine dolore, quòd nihil superesset in arte sua remedij. Vnicus velut in causa desperata rem inusitatam experiri aggressus est, vt indagaret, vndenam inedia

inedia illa proueniret, à corruptione musculorum maxillæ, an à viarum ac gulæ obstructione ex copia defluentium humorum Ideoque maxima cum violentia, iterum iterumque demisit cereum satis crassum vsque in stomachum, incredibili sanè cum infirmi molestia, nihil quidquam profutura: immisit etiam aliquot aquæ guttas, quæ tamen quia nō descenderunt, manifestè compertum est, ex læsione musculorum id mali prouenire, cui nihil humani remedij suppetit. Ergo nihil ultra tentarunt, ac potius ad testimonium mortis eius, quàm auxilij causâ deinceps reuiserunt ad ipsum. Iacebat autem totus exanimis, membræque sic obriguerant, nullis vt fomentis, modisque alijs posset calefieri; neque ipsius adeò foci calorem sentiebat, etsi, quàm proximè posset, ei foret adiunctus.

In hoc rerum eius articulo, *secundo Ianuarij*, qui dies Lunæ fuit, sub vesperum, venerat *P. Carolus Sangri*, tum *Provinciae illi Præpositus*, vt eum alloqueretur, animaretque ad supremum discrimen, quod instabat: is antequam ab eo discederet, impensè rogauit *Marcellus*, vt quando compluribus annis acri desiderio *Euangelij* apud *Indos* prædicandi flagrasset, liceat sibi *votum* id explendi nuncupare, si forsân altiore consilio Deus vitam sibi donare vellet, quam vtique sibi non optet, nisi si ita **gratius honorificentiusque** sit Maiestatì diuinæ.

na. Annuit is perbenignè; suscipit æger votum voluntate summa; sed cum sensim nihilominus omnia defluere viderentur ad finem, & omne horum momentum esse supremum, statuunt eum oleo sacro ad agonem inungere; nã de esca Diuina, vt eã reficeretur, cogitari non poterat in ea glutienti impotentia. Dolenter intimis visceribus sentiebat *Marcellus*, abscedendum sibi esse sinè illo cibo, cuius fame torrebatur longè maiore, quàm ex quatuor dierum inedia.

Quare coniectâ in *Apostolum Indiarum XAVERIVM* fiduciâ, petijt afferri sibi aliquam eius imaginem. Non temerè, sed prouidente Deo factum, vt è pluribus dissimilibus offerretur ea potissimùm, quæ inductis lino coloribus referebat sanctum Patrem, habitu peregrinantis, cum penula, & baculo in manu, quo ille quondam *Indorum & Iaponum* regiones, *Euangelij* proferendi causâ, obire consueuerat. Appensâ eã ad sinistrum lecti latus, incepit *Marcellus* Diuo omnibus precibus instare, *Sacrosanctæ Communionis* gratiam sibi à Deo exoret; crebrò insuper ea nocte Reliquias eiusdem, quas habebat in theca, religiosè admouit gutturi. Orto die tertio *Ianuarij*, visus est sibi preces non vanas fecisse. Petit igitur *S. Eucharistiam* afferri, & experimento prius facto in *Hostia* non consecrata, *Diuinam* sine difficultate sumit, glutitque non minore suo gau.

gaudio, quàm admiratione eorum, qui aderant; quæ admiratio aucta est magis, cum iam apertâ, vt videbatur, post *Sacro sanctum epulum* viâ, nihil neque cibi, neque potûs ad sustentandas aut reparandas vires posset accipere toto illo die, vtcunque adhortantibus alijs id facere conaretur. Ità animam trahebatur, continuò fluentibus è capite malis humoribus, vt mirum esset, non subito exhalare.

a. *Processu Macaensi. fol. 6. pag. 2.* b. *Epist. P. Iosephi Clari.*

CAPUT VII.

Raro miraculo S. Franciscus Xauerus sanat P. Marcellum.

a. **E**Rat iam hora noctis nona, Patrésque & Fratres Collegij adstabant ægrotanti, quotquot conclauē commodè capiebat; reliqui cum Rectore in templo sollicitas preces fundebant pro illo. Aræ iam erant lugubri cultu amictæ pro inferijs; omnia curando funeri iam parata in conclauē decumbentis: hic autem animo planè præsentī, compos loquelæ & mentis, fauces mortis intrabat, continuò se ab illa deglutendum existimans, cum desubito vocem audit, *Marcelle, Marcelle.* Ille clara voce alacriter, & elatis manibus (quorum vtrumque iam diu non poterat) monet circumstantes fauere linguis, vt videat,

Inter hæc oblectamenta de cœlo, gliscebatur valetudinis malum. Expectabatur dies vigesimus primus, qui in hoc genere vulnerum limes habetur, è quo bene malæ processuræ curationis argumenta sumuntur, solétque *vita* aut *mortis* inclinare sententiam. Fuit is trigessimus primus Decembris, & postremus anni *Millesimi, sexcentesimi, trigessimi tertij*, vbi de repente notabiliter augeri, quæ infelicitè acciderant vulnèri, nouaque ingruere non minùs exitialia; videlicet spasma sinistri brachij, vt moueri non posset: penitus quoque corrumpi nerui, & musculi maxillarum, vt nulla iam neque arte, neque vi os aperiretur. Et si quando Chirones id instrumento ferreo non sinè magna violentia impetrassent, deerat facultas, vllam vel buccellam offæ, cibium cuiuscunque, vel aquæ aut liquoris alterius guttam attrahendi, ac demittendi in stomachum. Et sic abiit illa dies cum tribus sequentibus, quibus nihil omnino sumere potuit, quo sustentaretur. Si quid autem dicere, aut petere vellet, voce id fecit adeò exili, vt ægerimè perciperetur ab astantibus.

Quare amissa spe omni de vita ipsius, hora quæuis habebatur pro vltima, medicique omnes eum deseruerunt, licèt non sine dolore, quòd nihil superesset in arte sua remedij. Vnicus velut in causa desperata rem inusitatam experiri aggressus est, vt indagaret, vndenam inedia

inedia illa proueniret, à corruptione musculorum maxillæ, an à viarum ac gulæ obstructione ex copia defluentium humorum Ideoque maxima cum violentia, iterum iterumque demisit cereum satis crassum vsque in stomachum, incredibili sanè cum infirmi molestia, nihil quidquam profutura: immisit etiam aliquot aquæ guttas, quæ tamen quia nō descenderunt, manifestè compertum est, ex læsione musculorum id mali prouenire, cui nihil humani remedij suppetit. Ergo nihil ultra tentarunt, ac potiùs ad testimonium mortis eius, quàm auxilij causâ deinceps reuiferunt ad ipsum. Iacebat autem totus exanimis, membræque sic obriguerant, nullis vt fomentis, modisque alijs posset calefieri; neque ipsius adeò foci calorem sentiebat, etsi, quàm proximè posset, ei foret adiunctus.

In hoc rerum eius articulo, *secundo Ianuarij*, qui dies Lunæ fuit, sub vesperum, venerat *P. Carolus Sangri*, tum *Provinciae illi Præpositus*, vt eum alloqueretur, animaretque ad supremum discrimen, quod instabat: is antequam ab eo discederet, impensè rogauit *Marcellus*, vt quando compluribus annis acri desiderio *Euangelij* apud *Indos* prædicandi flagrasset, liceat sibi *votum* id explendi nuncupare, si forsitan altiore consilio Deus vitam sibi donare vellet, quam vtique sibi non optet, nisi si ita **gratius honorificentiusque** sit **Maiestatì diuinæ.**

na. Annuit is perbenignè; suscipit æger votum voluntate summa; sed cum sensim nihilominus omnia defluere viderentur ad finem, & omne horum momentum esse supremum, statuunt eum oleo sacro ad agonem inungere; nam de esca Diuina, ut eam reficeretur, cogitari non poterat in ea glutendi impotentia. Dolenter intimis visceribus sentiebat *Marcellus*, abscedendum sibi esse sine illo cibo, cuius fame torrebatur longè maiore, quàm ex quatuor dierum inedia.

Quare coniecta in *Apostolum Indiarum XAVERIVM* fiducia, petijt afferri sibi aliquam eius imaginem. Non temerè, sed prouidente Deo factum, ut è pluribus dissimilibus offerretur ea potissimum, quæ inductis lino coloribus referebat sanctum Patrem, habitu peregrinantis, cum penula, & baculo in manu, quo ille quondam *Indorum & Iaponum* regiones, *Euangelij* proferendi causâ, obire consueuerat. Appensa eam ad sinistrum lecti latus, incepit *Marcellus* Diuo omnibus precibus instare, *Sacrosanctæ Communionis* gratiam sibi à Deo exoret; crebrò insuper ea nocte Reliquias eiusdem, quas habebat in theca, religiosè admouit gutturi. Orto die tertio *Januarij*, visus est sibi preces non vanas fecisse. Petit igitur *S. Eucharistiam* afferri, & experimento prius facto in *Hostia* non consecrata, *Diuinam* sine difficultate sumit, glutitque non minore suo gau.

gaudio, quàm admiratione eorum, qui aderant; quæ admiratio aucta est magis, cùm iam apertâ, vt videbatur, post *Sacro sanctum epulum* viâ, nihil neque cibi, neque potûs ad sustentandas aut reparandas vires posset accipere toto illo die, vtcunque adhortantibus alijs id facere conaretur. Ità animam trahebatur, continuò fluentibus è capite malis humoribus, vt mirum esset, non subito exhalare.

a. *Processu Macaensi. fol. 6. pag. 2.* b. *Epist. P. Iosephi Clari.*

CAPUT VII.

Raro miraculo S. Franciscus Xauerus sanat P. Marcellum.

a. **E**Rat iam hora noctis nona, Patrèsque & Fratres Collegij adstabant ægrotanti, quotquot conclaue commodè capiebat; reliqui cum Rectore in templo sollicitas preces fundebant pro illo. Aræ iam erant lugubri cultu amictæ pro inferijs; omnia curando funeri iam parata in conclauis decumbentis: hic autem animo planè præfenti, compos loquelæ & mentis, fauces mortis intrabat, continuò se ab illa deglutendum existimans, cùm desubito vocem audit, *Marcelle, Marcelle.* Ille clara voce alacriter, & elatis manibus (quorum vtrumque iam diu non poterat) monet circumstantes fauere linguis, vt videat,

deat, cuius vox illa sit. Mox iterum audit clariùs, & humana voce augustiùs vocantem, *Marcelle, Marcelle.*

Videbatur sonus prodire ab imagine *S. Francisci Xaverij*, neque dubitabat aliquid ab ea gratiæ sibi maioris promitti. Celerrimè igitur se conuertit in latus finistrum, cum ab aliquot diebus difficulter auxilio multorum posset moueri in lecto, & eo ipso tempore oblitus iam esset loci, in quo iacebat, & eorum, qui aderant, totus animo in regione alterius vitæ, omnino remotæ ab ista. Conuertit oculos in imaginem, videtq; *S. Franciscum* inter ipsam, & lectum suum, eodem in habitu peregrinantis, quo ab illa repræsentabatur, amabilissimo vultu, specièque tota benignissima, incredibili suauitate Italicè se alloquentem, *Rectène valeat.* Ad quæ cum taceret *Marcellus*, subiunxit, *Visne mori, an ire in Indias?* respondit ille suum solenne, *se neq; velle, neq; desiderare, nisi quod gratius sit Diuinæ Maiestati.* Instare Sanctus, *an non meministi voti, quod heri permissu P. Prouincialis fecisti, eundi in Indiam, si Deus vitam concesserit?* Memini probè, inquit *Marcellus.* Ergò, ait *Xaverius*, *verba quæ præibo, alacriter sequere.* Mox ordiri *Xaverius*, *Marcellus* repetere singula; si quæ non satis intellexisset, aut minùs bene repeteret, *Sanctus* renidens, & ore supra modum placido illa iterare. Circumstantes audiebant non *Sancti* verba, sed

sed *Marcelli*, quæ voce perquàm clara dicebat: ideòque secum ista ex delirio fabulari credebant, quod Medici morte iam præsentē futurum censuerant: quamvis id alijs minimè naturæ deficientis delirium videretur, sed aliquid supra naturam. Omnes autem falsi sunt postea, quamdiu res illa duravit, quodam animi gaudio se delibutos esse, quod explicare non possint, sensûque pietatis inusitato, velut à re quapiam è cælo præsentē: suspensi verò hærebant, quem res exitum sumeret.

Id autem quod *Xaverio* præeunte orabat *Marcellus*, audientibus ceteris, formula est, in quam se, finito biennio probationis, *Religiosi Societatis IESV* Deo votis obstringunt, adiectis nonnullis, vt sequitur: Omnipotens sempiterne Deus, ego *Marcellus Mastrillus*, licet undecunq; Diuino tuo conspectu indignissimus, fretus tamen pietate, ac misericordiâ tuâ infinitâ, & impulsus tibi seruiendi desiderio, voueo coram sacratissima Virgine *MARIA*, te *S. P. FRANCISCO XAVERIO*, & curia cælesti vniuersa, Diuinæ Maiestati tuæ, Paupertatem, Castitatem, & Obedientiam perpetuam in Societate *IESV*, & præcipuè Apostolicam Missionem Indicam, quam heri pariter voui coram meo P. Prouinciali; & promitto, eandem Societatem me ingressurum, vt vitam in ea perpetuò degam: omnia intelligendo iuxta ipsius Societatis Constitutiones, & Decreta *S. P. FRANCISCI XAVERII* de Indica Expedi-

peditione edita. *At tua ergo immensa bonitate & clementia, per IESU Christi sanguinem, & merita S. P. FRANCISCI XAVERII, peto suppliciter, ut hoc holocaustum & votum à me indignissimè nuncupatum, in odorem suauitatis admittere digneris: & ut largitus es ad hoc desiderandum, offerendum, & vouendum, sic etiam ad exemplandum, & sanguinem pro tuo amore fundendum, gratiam uberem largiaris.*

Hac oratione finita, dixit ei *Sanctus* humanissimè, iam esse sanatum: restare, ut gratias debitas agat Christo Domino nostro pro tanto beneficio. Osculetur itaque, in signum grati animi & reuerentiæ, vulnera Crucifixi, quæ propè aderat, quémque fere semper manu dextera tenebat *Marcellus*, ut ei suam animam commendaret in extremo discrimine. Fecit, quod iussus est, multa cum pietate. Quærit mox *Sanctus*, habeátne aliquid *Reliquiarum suarum*: affirmanti (nam in exiguo reliquiario ad caput lecti posito habebat) dicit; *Vide, habeas in pretio*: atque iterum, an non etiam aliquid è ligno Crucis Christi? Etiam affirmanti præcepit, admouere parti capitis læsæ.

Sumit reliquiarium *Pater*, admouere parat vulneri: *Sanctus* nutu capitis indicat, non rectè feri; quòd non ibi malum præcipuum esset: & quia *Marcellus* non satè intelligere videbatur, baculo de manu dextera in sinistram translato, in suo ipsius capite ostendit partem

partem oppositam plagæ acceptæ, eique iubet admoueri *sacras Reliquias*; sinistro scilicet lateri retrorsum supra auriculam: nam inde à principio usque maximum dolorem acceperat.

Eas dum sic admotas tenet, sequentem rursus orationem dictavit Sanctus: *Aue lignum Crucis; aue Crux pretiosissima; me tibi totum dico in perpetuum, & oro suppliciter, ut gratiam fundendi pro te sanguinem, quam Indiarum Apostolus FRANCISCUS XAVERIVS post tot exantlatos labores consequi non meruit, mihi licet indignissimo largiaris.* Pronunciauit hæc verba Xaverius inexplicabili affectu, maximè verò in illis posterioribus admirabilem teneritudinem animi, tristitia quadam, intimòque sensu permixtam ostendit, manifesto indicio, quantis desiderijs in terra degens fundendi pro Domino sanguinis teneretur, quem iam dudum cœlo receptum, eiusdem rei non obtentæ sensus, & vrens quædam affectio tangat.

Post illa ut expeditior fieret *Marcellus*, ad votum explendum, sequendùmque vexillum crucis, voluit eum Sanctus etiam secum ista orare: *Abrenuncio parentibus, amicis, propriæ domui, Italia, & omnibus, quæ mihi retardare possunt Indicam Missionem, & me totum in animarum salutem apud Indos dico, coram S. P. FRANCISCO adiecit Marcellus hæc verba; Patre meo,*

meo, meo FRANCISCO. Ad quæ subridens *Xaverius*, iussit eum animo hilari esse, & ea, quæ modò fecisset, iterare quotidie. His dictis & ipse *Beatus*, ac simul *morbis & mortalitas* omnis abcessit.

Continuò *Marcellus* advertere cœpit, ac sentire, quæ dicebant, agebântque *Patres* circumfusi lectulo suo, quos antea neque viderat, neque audiuerat. Erant omnes admiratione, & expectatione rei suspensi, varièque loquebantur, ac sentiebant de his, quæ oculis & auribus acceperât. Creuit admiratio, quòd *P. Marius Fontanarosa*, Præfectus ægrorum, ut ea, quæ *P. Marcellus* dicebat, meliùs perciperet, ad caput decumbentis transierit per illud ipsum lectuli latus ac spatium, in quo stabat, & cum ægroto loquebatur *S. Franciscus*, ac proinde per ipsiusmet *Sancti*, præsentiam penetrauerit sese absque difficultate. Quod idem cùm tentasset *frater*, qui ministrabat infirmo, utcunque niteretur, non potuit, sentiens occulta quadam vi se impediri, & detru-di ex eo loco, ubi *Sanctus* erat, non sine sacro quodam horrore, pauoreque suo, & admiratione aliorum, qui id animaduvertebant. Neque alia eius discriminis ratio inuenta est, quàm quod *P. Marius* maximopere cuperet proficisci ad *Indos*, iàmque designatus ad hoc esset, alter non item. Ut adeò videatur *Sanctus* illi, tanquam singulari clienti suo huius per-
seipsum

seipsum penetrationis ac transitus gratiam facere voluisse.

P. Marcellus videns redditam sibi sanitatem & vires, ut experiretur, an etiam appetentia ciborum redisset, cibum postulavit. Oblatum est ei, quod erat ad manus; accepit, & leni aspiratione demisit. Quia verò venit in mentem par esse, ante omnia gratias ut agat suo Benefactori, rogavit presentes, flexis genibus ante imaginem *S. Xaverij* recitare *Antiphonam*, *Versiculum*, & *Orationem* ipsius; ter eo volente dixerunt: *Ora pro nobis S. P. FRANCISCE.* ter ipse respondit: *Ut dignus efficiar promissionibus tuis.* Postea cibos allatos absque vlla difficultate accepit, suis manibus aptavit, mandit, mansosque glutiuit, admirantibus omnibus, neque suis oculis satis credentibus, sed omnia tribuentibus delirio aut ludibrio falsarum imaginum; ob animum ægrotantis versantium. At ille constanter asseuerabat, integram sanitatem sibi restitutam esse auxilio *S. P. Francisci Xaverij*. Quo verò id modo acciderit, secretò *P. Rectori* narrauit, qui iam è templo aduenerat. Is ad gloriam Dei, seruique eius *Francisci* honorem vulgavit mox omnibus presentibus, quos, non habeo dicere, maior ne admiratio, an lætitia de tanto beneficio Dei in sanando Patre perceperit.

Redierunt iterum iterumque ad eum videndum & alloquendum, ille sine alio admi-

niculo resedit in lecto alacer, plenus lætitiæ, affirmans se continuò surgere, ac manè sacrū posse facere. Contemplabantur diligenter vultum illius, qui erat succi plenus, viuidi optimique coloris, sine omni vestigio infirmitatis & inediæ, tantumque mutatus ab illo, qualis paulò antè fuerat, quantum interest inter eos, qui incorrupta sanitate sunt, & mortuos. Sumptaque protinus veste surrexit, & animosè per conclaue spatij aliquot factis, cum cæteris *Patribus* ante imaginem *S. Francisci*, multis luminaribus collucentem, in genua prouolutus, hymnum quo *Deum laudamus* gratulabundus orauit.

Adhuc fascijs obligatum caput, & vulneris locum habuerat: eas autem vbi fidenter abiecit, nouo miraculo nulla plagæ cicatrix, nullum alterius mali signum apparuit: & capillus, qui curationis causâ strictim, & ad cutem attonsus erat, subitò creuit in formam & longitudinem reliqui, vt ne in pilo quidem indicium esset rerum, quæ acciderant. Nouam hoc admirationem, nouum gaudium attulit omnibus, quorum aliqui eo ipso tempore, quod fere medium noctis erat, abierunt è Collegio, nunciatum ista quibusdam, qui ipso temporis articulo, quo animam exhalâset, *Marcellus*, de hoc certiores fieri cupiuerant, sicut & cognatis ipsius, & *P. Provinciali*, tum commoranti in Domo professa,

Eorum

Eorum aliquibus res hæc visa est adeò incredibile, vt diu cunctarentur fidem tribuere nunciantibus, & suspicarentur non verorum hominum dicta, sed cauas ex altera vita species & formas esse, per quas ista imaginosa nocti ludibria fierent. Neq; hic omiserim, quòd, cum pridie *Patres*, vt nihil intentatum relinquerent, primarium quendam è Chirurgis Ciuitatis, denso vsu Collegio notissimum, aduocassent; ad medicamentum aliquod exquisitæ virtutis admouendum, is còtrà, quàm sperabatur ac solebat, venire omiserit, siue quòd medicamentum paratum non haberet, siue quòd frustrà fore innueret; & quamuis aliquoties venire voluerit, semper tamen detineri se senserit, quasi aliquo intus in animo suo prohibente, ne vllò modo id faciat. Qui dubio procul fuit *Sanctus* ille, qui ità sanare volebat, nulla vt humana virtus eius gloriæ partem libaret. Nocte tamen media ille, quia ab animo suo redarguebatur, quòd Aduocatus à *Patribus* operam suam desiderari pateatur; ad ianuam Collegij venit, multa clamans & excusans. Vbi verò de repentina salute *Marcelli* cognouit, etiam ipse gaudio cumulatus, continuò cœpit rem diuinitus gestam tota vrbe differre.

Interea loci *Rector* suis momentis rem ponderans, iudicauit esse dignam memoriâ, ideòque literis commendandam, donec in animis

consignatæ recens omnium partium, & adiacentium rerum notiones extarent. Rogat ergo *Marcellum*, an eam operam sumere velit, ut omnia, quæ scribenda videantur, excipientibus dictet: *quin*, ait, *ipsemet hoc robore & sanitate, mea manu conscribam*? Fecit litera multò elegantiore, quàm antea solitus esset; eique operi duas eiusdem noctis horas impendit, nihil neque detrimenti, neque fatigationis percipiens è scribendi loquendiq; labore, etiam si tota nocte nihil omnino quietis aut somni cepisset.

Manè, qui fuit Mercurij, dies quartus Ianuarij, *P. Marcellus*, quasi si nihil quidquam accidisset, tempestiuè descendit in templum, suoque ordine hostiâ diuinâ litavit coram, quàm plurimis omne genus hominibus, qui confluxerant, & aliquibus manu sua panem cælestem distribuit. Innumerabiles autem toto die conuenerunt, ut ex ipsiusmet ore audirent mirabilia Dei, in *Sancto suo Xauerio*. Fuitque noua miraculi species, nullum ei damnum, neque dolorem obortum in capite, quo tam grauitè laborauerat, ex tam continua contentione loquendi die nocteque, cum tam multis percunctatoribus. Accessit attentio, qua sub vesperum eius diei ultra horas quinque perpetuas astitit *Auditori Cardinalis Archiepiscopi*, ut omnia tabulis ritè consignarentur. Quæ sanè omnia integram perfectamque sanitatem

nitatem ab *Indiarum Apostolo* restitutam ei fuisse demonstrant. Quæ etiam sequentibus diebus euidentiore fuit, quando eadem hebdomade Matri in morbo (quo Deus eam euocauit è vita, vt nihil omnino filio *Expeditionem Indicam* retardaret) sine omni defatigatione adfuit, ipsos decem dies noctesque, licet nunquam interim posuerit vestes, aut somnum ceperit, vel ad horæ momentum.

Cùm ergo cernerentur hæc admiranda, quæ per imaginem peregrinantis *S. Francisci Xauij* fuerant edita, visum est *Patribus*, aliisque pietate & grauitate conspicuis viris, consultum fore, vt in publico ac decento loco exponatur ad venerationem, atque etiam præsidium populi. Igitur frequentissima supplicatione totius Nobilitatis, ac populi *Neapolitani*, maximo cum apparatu ad Collegij nostri templum deportata, & in ædícula *S. Xauij* collocata, visitur coliturque incredibili pietate omnium; quæ multis quoque & eximijs beneficijs, mirifico modo collatis, à Deo comprobatur; de quibus longa institui posset narratio. Conclaue etiam, in quo sanatus fuerat *P. Marcellus*, in sacellum versum est, petentibus viris grauib. Imaginis Xauerianæ exempla facta plurima. Homo, qui vltra trecēta depinxerat, cùm animum demū ad alia opera conuertisset, continuò valetudine graui oppressus, & eadem breuè extinctus est, nemine

dubitante Neapoli, Sanctum noluisse manum illam, quæ sibi operam adeò gratam dederat, alijs deinde pingendis admoueri, sed protinus æternæ gloriæ mercedem recipere, pro qua in illustranda sua sacra imagine defudâsse.

a. *Informatio Neapolitana, Processus suprâ citati; Relationes impressæ Neapoli, Florentiæ, Matriti; & testes, qui ex ipso P. Marcello audierunt.*

C A P V T V I I I.

De his, quæ Marcelli sanitatem consecuta sunt, de quæ alio insigni miraculo.

QUæ miraculum illud secuta sunt, ipsa quoque mirifica, & adeò miracula fuerunt. Etenim in ipso P. Marcello extitit ingens ardor crescendi in spiritu, ut qui morti ereptus, & diuina electione, tam luculenter demonstrata, designatus esset muneri tam præcellenti. Quare licet nunquam non studuerit absolutæ perfectæque virtuti, tamen post illa magis Angelum se, aut hominem è cælo oriundum, quàm mortalem præstitit. Tantus in eo vitæ huius, mundique contemptus apparuit! Ut quæ beneficij à S. Francisco Xauerio accepti se memorem exhiberet, Francisci nomen assumpsit, literisque subscripsit in hunc modum: *Marcellus Franciscus Mastrillus, felicissimus*

mus Indianus. Cuiusmodi literas complures nos vidimus. Exiliebat cor eius sola recordatione *S. Francisci*, quem perennibus gaudijs abundans appellabat, *Mi Sancte, mi Pater.* Illum in omnibus rebus consiliarium & auctorem habebat. Neque deerat *Sanctus* huic sibi deuotæ voluntati, sed alijs aliisque beneficijs illam alebat; vt infrà dicemus.

Apud alios orta est admiratio, cum attenta expectatione eorum, quæ promittebantur isto miraculo; neque parùm confirmata Religio. Manauit eius rei fama per totam *Europam*: *Hispania*, & aliæ Regiones, per quas transeundum erat Viro, diuinitus misso in *Indiam*, auidè expectabant eius aduentum. *Neapoli, Florentia, Matriti, Goæ*, rei narratio literis excusis est edita, quibus & fama breuè vbique diffusa est, & apud plurimos aucta erga *S. Franciscum Xauerium* pietas & obseruantia. Sed & *imaginum*, eius vsu multa contigere, quæ sunt miraculo. Vnum commemorabimus non multò minùs mirabile, quàm superius illud fuerit. Idoneis tabularum instrumentis contestatum est, cuius cognitio quòd in honorem cedat *S. Francisci Xauerij*, condonabit *Marcellus* hoc nobis, si inferamus suæ historiæ, maximè quia tota eius vitæ series cõtexta est iugibus miraculis eiusdem *Xauerij*. Refereamus autem non minùs distinctè, quàm prius miraculum, quia æquè dignum est cognitu.

a. In Oppido *Moymenta de Abiera*, Diocesis *de Lamego* in *Lusitania*, inter Virgines Deo sub *Ordine S. Benedicti* consecratas, degebat soror *Maria de Incarnatione*, *Garayale*, viginti quinque annos nata *Gaspare Vaez de Sosa*, auditore Ducis & Equite Ordinis Christi; matre *Maria Correa*. Hæc præmebatur grauißima valetudine, præcipuè ab humore frigido, qui totum latus dexterum, à capite pedum tenus, paralyßis inßtar, calore motuque vitali priuârat. Triennium abiit inter acutißimos dolores capitis, cum ordinario defluuio humoris, ipso gelu frigidioris. Descendebat is primùm in dexterum oculum, lumen occludendo vißumque: sæuus inde brachium permeabat manumque, digitis non tantum retinendi aliquid vtcunque leue, sed etiam dißiungendi vim adimens.

Progreßus in stomachum, obßtructisque meatibus, cum triplici abßeßßu, pugni ſingulis magnitudine; toto demum latere neruos ita contraxerat, vt pes dexter ſinißtro plußquam palmo breuior eßset. Acceßit, quòd cibo veßci non poßset, quin pateretur in stomacho cruciatus mortiferos, in præcordijs verò tormentum, quo & loquendi & reßpirandi facultas interimebatur. Somnus, quo colligendæ vires erant, & capeßßenda quies, vt primùm claudebat oculos, animum ſubductura, continuis diei laboribus & ærumnis, turbidis imaginibus.

ginibus ac tumultuosis impediabatur, omnis
vt quies excuteretur : atque hoc toto poste-
riore morbi biennio.

Sic ergo miserè dilapsis horis nocturnis,
cùm prima luce capitis dolores immanes re-
dibant, & omnium artuum, articulorùmque
iuncturis perustis, per summam defatigatio-
nem succumbentis naturæ, soporem adduce-
bant molestissimum: siquidem adeò tenuis e-
rat, vt quidquid etiam remissa, pressâque voce
loquerentur adstantes, auditu perciperet,
quamuis respondere non posset. Quæ inter-
uenerunt morbo, admodum diuersa fuerunt:
nam miserabili glomeramine contrahebatur
in globum; pòst iterum extensa iacebat ac ri-
gida, vt mouere sese non posset; cùmque vox
omnis intercidisset, mox vociferabatur insa-
nientis in modum; efferebatúrque vltra pal-
mum in lectulo. Et horum quidem vices tam
breues fuère, vt nonnunquam vno die, sexies
septièsque mutarentur.

Non fuit in toto regno medicus, qui non
confuleretur; non medicina, quæ omittere-
tur. Detractio sanguinis, humorum deductio,
fonticuli, sudores, purgationes non plus effe-
cerunt, quàm si pumici admouissent. Deniq;
cùm artibus & apothecis consumptis, immo-
dicè cresceret morbus, negabant, in tanta ma-
lorum congerie vitam tolerari diutius posse;
restare solùm, vt à Summo Pontifice impe-

eret veniam exeundi cænobio, ad experiundas
thermas Reginæ, ne quidquam intentatum
relinquatur. Quam quia sperabat impetrabi-
lem fore, mox etiam petijt. Sed Deus ac Do-
minus noster, qui mali victoriam seruabat al-
teri Thaumaturgo, primo *Iaponum Apostolo*, &
Lumini Orientis *S. Francisco Xauerio*, non se-
mel iniecit in mentem *P. Balthasari Sarabia* è
Societate I E S V, fratri infirmæ, vt mittat ei
imaginem S. Francisci, quam habebat in papy-
ro expressam eadem forma, quâ *P. Marcello*
visus erat *Neapoli*, cùm eum reuocaret à mor-
te.

Distulit hoc facere, donec *tertio die Mar-
tij Anni Millesimi, sexcentissimi, trigesimi septimi*
sensit validiùs ad hoc impelli se, quàm aliàs
consuèssset. Existimans igitur diuinitus id ac-
cidere, impetrata facultate misit *imaginem*,
forori, adiecto consilio, vt manũ tenens *imagi-
nem voto* se obstringat, si potiatur sanitate,
procurandi, vt *Sancti* effigies solida colloce-
tur in templo sui cænobij, festũque celebre-
tur quot annis, cum liturgiæ decantatione, &
sermone panegyrico, etiam posteaquam ipsa
è viuis abscesserit, procurationis eiusdem alias
duas sorores suas, eandem Religionem ibi-
dem professas, velut hæredes instituens.

Ad quod vt magis animaretur, misit ei si-
mul narrationem suprà descripti à nobis mi-
raculi. Acceperunt eam cum *immagine* die Sab-
bathi,

bathi, qui *septimus* fuit *Martij*, horâ quinta-
vesperi, & pariter sanitatem. Quam primum
enim legerunt miraculum illud, animisque
consenserunt in *votum*, quod frater suadebat,
resoluta est infirma in sudorem, quàm copio-
sum, tam facilem, minimèque molestum.
Quid secutum sit, nō meliùs expressero, quàm
verbis eiusdem, quæ in seipsa experta est, cu-
ius binas ad *P. Balthasarem Sarabiam* appo-
nam. Priores sunt istæ.

*Simul primum coram sacra Imagine legi da-
tas à R.^a V.^a cum narratione miraculi P. Marcel-
li (dies Sabbathinus erat, septimus Martij)
proposui nuncupare votum ab R.^a V.^a mihi di-
ctatum, hac solummodo mente, si Sanctus aliqua
me recrearet significatione sanitatis reddendæ; &
confestim eadem die circa septimam horam no-
ctis, plurimo undiq; sudore præter morem difflu-
xi. Dominico die multò peius habui, in grauescen-
te malo, fortè ne votum differrem. Processit inter
hac dies decimus Martij, quo leuare me potui.
Ergo me baculi adminiculo subalari ad Abbatis-
sam contuli, facultatem petitura confessione me
expiandi, & nuncupandi voti. Posterioris copia
mihi facta, confessione usq; ad pridie festi S. P. N.
Benedicti prolata. Obedio, & ad votum eadem
die faciendum me paro. Eam ob rem cum me re-
tulisssem in cellam, visum est, nolle Deum, ut glo-
ria sanitatis restituta S. Francisco Xauerio de-
bita,*

bita, tribui posset S. Benedicto, si votum distul-
lissem ad festum illius.

Mox itaq³ supplex pronis genibus, coram dua-
bus Religiosis, votū ex formula à R^a V^a præscripta
facio, solum hoc apponens, non intermissuram me
festum S. Xaverij quacunque de causa, ne paren-
tum quidem aut fratrum exequijs interuenienti-
bus; hac voluntatis meæ victima Sancto repre-
sentare volens renuntiationem affectūs, quàm ani-
mosus Marcellus suis parentibus, & consangui-
neis fecit.

Finieram ultima verba, cū aliquantisper
Imaginem pectori admotam tenui, & scipionem
capeffens, mirabile dictu, tibiam, quæ contracta
fuerat, alteri aequalem deprehendi, & ad odæum
templi tam incitato gressu perrexi, nulla ut alia
me assequi posset: par lateri vigor, par acies oculo
inerat: emollitus venter, qui lapidi contrā durus
fuerat, ac deniq³ ego tota sic ad plenam sanitatem,
redieram, ut nocte sequente officijs, Completo-
rijs, ac Matutinis adstiterim, cantarimq³ lectio-
nem unam voce oppido bona Fuit huius Miraculi
tanta admiratio, ut sorores, quæ me viderant cur-
riculo tendere ad Chorum, nō crediderint suis met
oculis, sed indicârint inani quapiam se specie ludi:
at ubi cognouerunt granditatem S. Xaverij, letis
cum lacrymis Te Deum Laudamus cantârunt,
pulsantes campana, ut omnes loci incolæ audierint
attoniti rebus admirandis, quæ narrabantur. Ma-
ter Antistes mandauit, postridie sacrum in hono-
rem

rem Sancti cantari pro gratia, quam tempore sue gubernationis fecerat miraculo tam memorabili.

In altera epistola postea scripta sic loquitur: Nova nuntia, quæ nunciem, alia non habeo, quàm quòd omnino liberata sim præteritis malis. Sudores, quos fecit mihi Sanctus, cùm primum vidi literas R. V. fuerunt continui; neque remisserunt se, quamvis essem in frigidioribus locis, eò quòd ob æstum temporis in alijs manere non poteram. Manarunt autem tam copiosi, ut statim appareret, naturales non esse. Sed & eadem ferè horâ solebant redire, atq; hoc duodecies, in honorem, ut videtur, duodecim primorum Apostolorum, quorum spiritum, & facultatem patrandi miracula, tam post mortem, quàm in vivis representavit sanctus meus Franciscus Xaverius, qui hætenus in me demonstravit potentiam suam, ut posteaquam me sanaret, malorum causam, intra corpus meum etiamnum relictam, paulatim per sudorem expelleret, quod meis ipsamet oculis vidi. Utinam is, qui per hos mihi sudores dedit balneas in mea cella habere, ne cogerer exire ad alias, à quibus minus utilitatis haberem, hoc in æstimationem, & observantiam claustrorum Regularium vertat. Hætenus secunda epistola.

Si summam facere lubeat eorum, quæ in hac re admirabiliter accederunt, inueniemus miraculum vnum esse instar complurium. Nam eodem tempore planta pedis natiuam stabilitatem recepit; stomachus leuatus est humo-

re,

re, quo premebatur; *brachium liberatum*; *visus restitutus*; *capite*, quod mali totius fons fuerat, infirmitas omnis depulsa, ne vestigio quidem eorum, quæ passa fuerat, relicto: quod & suismet oculis tota illa sacrarum Virginum Congregatio vidit, vsûque comperit; & *Illustrissimus ac Reuerendissimus Dominus D. Michael à Portugallia* censuit, cùm in lustranda sua Diœcesi tanti miraculi testimonia prolata ritè examinâssent. Etenim adhibitis, vt *S. Concilij* Legibus constitutum est, viris doctis, ac *Theologiae, Canonûmque Doctoribus*, vigesimo quarto die Augusti, qui *S. Apostolo Bartholomæo* sacer est, coram frequenti populo publicè sententiâ declarauit, & approbavit vt verum & indubitatum miraculum, ac dignum, quod pro tali habeatur, & prædicetur.

Post approbationem istam *S. Franciscus Xauerus* in deuota sibi Virgine alia mirificè fecit, quorum conscij vocabant secundum miraculum. Orsa fuerat illa soluere fidem *Votorum*, quibus damnatam se agnoscebat, ac tertia die Augusti, quæ Iouis erat, *P. Balihasar Sarabia* ad Cœnobium venerat cum *Imagine votiuâ*, septem palmos alta, opere cælato, perfecto, & eleganti: cùm illa maximum gaudium attulit sorori *Mariæ de Incarnatione*, quæ quòd cupidissimè expectâssent, eâ conspectâ exultans erupit in illud *B. Simeonis*. *Nunc dimitte*. Etenim sicut biduo ante mortem confessa est,

est, eo ipso die, quo *Imago* allata est, nouo animi feruore inflammata *Sancto* nouendialem supplicationē decreuit, qua orabat prius auferri sibi animam, quàm deueniret eo infelicitatis, vt pro tanto beneficio vel minimū ingratae mentis crimen admitteret: potius enim sibi esse mori, quàm desiderari aliquid in suo aduersus tantum benefactorem officio. Eā sententiā quotidie manē surgens ante alias, vt liberius perageret sua supplicia, cum lacrymis & singultibus orabat ante sacrarium, in quo *Imago Sancti* etiamnum inclusa, & inuoluta seruabatur, vti *Conimbricā* venerat.

Septimo die Deus indicauit accipere se preces tam sollicitas, mortemque tam desideratam concedere. Nam cum sex mensibus à priore miraculo perfecta sanitate fuisset, vigesimo die Augusti, qui octauus post allatam *Imaginem* fuit, subito graui & maligna ualitudine correpta est, qualis tum *Moymenta* populabatur. Vocantur medici, sæpius adueniant, negant signa mortis adesse. Nihilominus illa octauo die *diuina sacramenta* flagitare; negantibus esse periculum, instare magis, affirmareque certam se esse obitus sui: quantò amplius illi cunctantur, tantò maius ipsa desiderium ostendere. Facta demum composvotorum, luculentè meliùs cæpit habere, vt quæ duodecim diebus graues æstus, dolorésque erat perpeffa, vltimis duobus quietem habe-

haberet, omnesque sanam putarent. At illa his ipsis verbis eas est allocuta : *Ne vos fallat, Domine, mei morbi remissio; scio enim me morituram proximo die Iouis, qui erit decimus quartus, ex quo infirma sum. Neque miremini, quod tam constanter hoc asseram: quia illo ipso die, quo imago mei sancti allata est in Monasterium, cepi Deum rogare, ut si ullo modo unquam me ingratam ostensura essem in vita, eam dignetur abrumperere; & in hac petitione perstiti quotidie mane ante ianuam sacristiae tum clausae, donec sequente die Iouis, uti conspexistis, in morbum hunc incidi, & mox certo cognoui meas preces exauditas fuisse. Neque plus scire velitis, sed mihi satis est, ut nunc Sanctus meus dimittat. Peto igitur à meo fratre ut licat Imaginem promere, & exemptam arca, in qua servatur, huc ad me deferre.*

Affertur Imago, trium horarum spatio apud eam remanet. Hic erat videre, & audire, quibus beata illa anima oppleta fuerit gaudijs, ut vidit aduenisse suum illum sospitatorem, qui ipsam quærens *Moymentam* venerat, ut suis eam manibus efferret in cœlum. Modò gaudijs difflebat in lacrymas, modò erumpebat in gratias, tum ob sanitatem admirabiliter sibi restitutam, servatamque sex mensibus, cum ob exauditam petitionem mortis, quam certo sperabat: modò genibus aduoluta *Imagini*, dissuaviabatur *sanctas Viri manus*, fatigatas baptizandis tot millibus; venerabatur pedes, qui

qui Dei causa tot regna peragrauerant; commemorabat alia multa ex vita ipsius, quam probè tenebat memoriâ: modò denique instar *Apostoli Pauli* (sic eam tum appellabant, sorores) de fæditate vitiorum, & pulchritudine virtutum sermonem habebat, vtilia consilia impertiens toti Cœtui, qui auscultabat, cum lacrymis & singultibus: peculiariter autem *Eleonora de S. Anna*, germanæ suæ natu minori, quæ ibidem educabatur, ei successura post mortem. Admonebat eam, vt accepta inter Nouitias plurimùm semper studeat vti patientiâ; vtpote nunquam futura religiosior, quàm cum plus aspergeretur, molestiæ. Denique visenda magis fuerunt ea, quæ dixit fecitque, quàm describenda.

Postea misit ad fratrem, qui efflictim peterent, vt non expectata celebritate, quæ parabatur, sineret *Imaginem Sancti*, collocari in ara: eo obtento, se nihil petituram in vita, sed protinus obituram: cæterùm nihil imminuendum putaret idcirco de festo; quandoquidem videat maiorem sibi gratiam fieri à *Sancto*, dum è vita se auocat, quàm cum antea sanitatem reddebat. Id vbi factum cognouit, nouâ lætitiâ gestiēs petiuit ex cella sua, quæ sublimior esset, deportari in humiliorem aliam, cōmuni sororū sepulchreto coniunctam, inquiens, *viuam se ad sepulchrum descendere vel-*

le propè *Templum*, in quo suus iam Sanctus esset collocatus.

Eâ translata in optatam sibi viciniam, illuxit ille dies Iouis, Septembris tertius, quem ultimum sibi fore prædixerat. Adstabat omnis corona Sororum, inter spem & metum præstolans, ut verbis facta suppeterent: cum horâ septimâ matutinâ, quæ toto biduo sine ardore febrili fuerat, & sine omni dolore usque ad fatalem æstum, collocuta cum Christo, quem in corde manibûsque tenebat, integerrimo rationis usu inter sacrosanctum nomen *IESU* animam Deo reddidit, nata 26. annos, sexto mense post recuperatam sanitatem intercessionem S. Francisci Xaverij.

Quo loco notatu dignum est, sex illis mensibus eam in cælo magis, quàm in terra fuisse; atque ut antea Regularium Institutorum fuerat seruantissima, ita post obtentam sanitatem, velut abdicatis rebus humanis, totam cælestibus defixam hæsisse, vnicè satagentem, ut suum Sanctum omnibus officijs coleret. Quam in rem animo perquam solerti varia excogitabat, tam in agendo (de quo prolixior esset narratio) quàm in loquendo. Nominabat eum *Dominum*, se *mancipium* illius, ac *Mariam de Incarnatione & Xaverio*, ad exemplum P. Marcelli, qui Francisci nomen assumpserat: eum enim, quia consimili beneficio ornata fuisset, in grati animi studijs, quantum

tum posset, imitari decreuerat. Et huius etiam appellationis hæreditatem reliquit duabus suis sororibus, præter curam celebritatis annuæ *S. Francisci*.

Fuit felix hic obitus istius Virginis à toto illo partheneo habitus pro nouo miraculo, tam varia mirabiliter in eam conuenerant: suffecerit annotasse, quod *dies Iouis* fuerit, non ille tantum, quo allata *Xaueriana Imago* est, quoque illa nouendum suæ supplicationis instituit; sed etiam *ille*, quo in morbum incidit, quoque decessit; Deo, *sanctoque Francisco* demonstrantibus hac ipsa dierum responsionè, suo nutu, ac virtute factum esse, vt quo *die* mori petierat, eodem suis viribus reuerso ægrotare inciperet ac felicissimè moreretur, meritis eius, cuius eodem *die Imago* fuerat allata. Deo, *Sanctoque* sint laudes pro omnibus, & in omnibus istis: quæ hîc referre visum est, quod pro simili beneficio similes illa gratias à nostro *Marcello* referre didicerit.

a. *Ex propria de hoc informatione impressâ.*

C A P U T IX.

P. Marcelli discessus ex Italia.

REdeamus nunc ad historiam serui Dei *Marcelli*, cui idem is, à quo electus fuerat in ministrum, ac testem gloriæ suæ in vltimis partibus Orientis, breuè expediuit iter, euoca-

ta ad se matre eius, uti memorauimus, implendo, quod per Marchionem fratrem, antequam vitam defungeretur, petierat. Coëgit miraculum illud *Superiores*, ut ei discedendi veniam ac gratiam facerent, quo videbant eum euocari à Deo. Maturauit ille abitum, quantum potuit, animos addente promissione Martyrij, de quo licet à *S. Francisco Xauerio* aperte quidem certior factus non fuerit, sed instructus tantum, ut peteret; satis tamen certo cognorat à Domino nostro, per quandam Dei famulam *Neapoli*, multa Cælitum familiaritate utentem; a. ea iussit *Marcellum*, nomine *Dei & S. Xauerij*, magno animo proficisci in *Indiam*, quia certo sit glorioso martyrio defuncturus pro Christo. Et propterea nominari voluit *Felicissimus Indianus*, cuius vocatio in *Indiam* tam felix esset pollicitatione martyrij, & mortis obeundæ pro Deo. Sic impletum est, quod ei post plagam sanatam, querenti de martyrio promiserat *S. Franciscus*, cogniturum, antequam *Neapoli* abiret in *Indiam*.

b. Aliud argumentum ei præbuit odium diaboli; cum enim ab eo sacris carminibus *Nolæ* execrabilis ille vrgeretur ad abeundum è corpore præcipuæ cuiusdam Dominae in Monasterio *Iesv*, clam quoq; admotæ essent. Reliquiæ *S. Xauerij*, contremuit nefarius cum pauore omnium; cumque ignoraret *P. Marcellus*, an non dolo malo, ludibrióque id faceret,

ret, conuersus ad seruum Dei, dixit minitabundus; *Ego me quidem nunc aufero, neq₃ possum tibi mali quidquam facere, sed videbimus in itinere.* Fecit hoc strenuè, totâ viâ ipsum infestans. Sed potens Dei manus eum ex omnibus insidijs ac fraudibus illius eripuit.

Nouis quoque beneficijs eum *S. Franciscus* ornauit, varijs occasionibus propitium se exhibendo, non sine magno animi sui solatio. *c.* Magis insigne id fuit, cùm sacrum fecit id ædibus *Beatricis de Rufo*. Posuerant in ara aliquid *Reliquiarum S. Xauerij* crystallo inclusum, inscio *P. Marcello*: prodidit se ipse *Apostolus India*; nam durante sacro *Reliquia* illæ maximo fulgore collucere, & illustrari cœperunt, tanto cum gaudio *P. Marcelli*, vt videretur sibi cōstitutus in cœlo, qui simul ex lumine radiorum illorum inusitato modo cognouit, esse sui sancti Patroni reliquias.

Fauoribus istis *Marcellus* respondere conabatur omnibus officijs grati animi, his veluticalcaribus incitando se ad alacriùs decurrendos calles legum diuinarum, magisque ad beatum desideriorum suorum terminum festinandum, desertâ *Italiâ*. Atque hoc modo indies augebatur in eo ardor spiritûs, & amor in Deum. Vale *Neapoli*, patriæ suæ, dicturus, publicam confessionem errorum atque defectuum suorum vsque ad mediam horam fecit in consessu nostrorum ad mensam, quanto

suo pudore ac poenitentiâ , tanto illorum exemplo , qui tantam animi demissionem in *Martyre* diuinitus designato videbant.

Neque solus est egressus *Italiâ*, sed cum clarissima cohorte *Patrum XXIII. Italarum*, insignium omnibus ornamentis & virtutibus, quos patriâ suâ desiderium expulit proferenda fidei, prouocatos exemplo hominis, è faucibus mortis erepti, vitæque restituti propterea, vt multis in extremis terræ oris æternam procuret, suâque largiatur pro Christo. Per magnus enim in multis ardor extiterat cum ipso eundi in *Indiam*, qui amaris id lacrymis efflagitârunt: multi sanguine de venis educto signârunt literas, quibus id contenderunt à *Superioribus*, vt omnem pro fide effundendi copiam obtinerent. Porro in itinere *Marcellus Roman*, & principes quasque ciuitates *Italiae* venit, vbique desideratissimus, quod operum Dei magnificorum in illo patratorum vim admirarentur, & alia deinceps per eundem efficienda putarent, qui tam singulari modò diuinitus ad *martyrii gloriam* euocatus, ac designatus fuisset. Ipse verò ex omni re, quæ occurreret, argumenta *mortis* pro Christo subeunda, & augmenta desideriorum suorum accepit, præcipuè verò sacrationibus locis in *Catacumbis, Laureti, Assisi, Regij. Mediolani* autem plurium virorum summatus animos

mos diffidentes composuit. Quæ pluribus describit P. Cinamus.

a. *Relatio Philippinæ impressa*, & *process. Macaëns.* b. *Processu Manil. fol. 117.* c. *Eodem fol. 117.*

C A P V T X.

Venit in Hispaniam.

Eâdem reuerentiâ cultus est in *Hispania*, cum ad eam peruênit. Honor, quem habuit ei *Matriti Philippus IV.* videri queat ex impulsu cælesti fluxisse, Maiestate Regis terreni suspiciente illum, quem Superi declarâssent regnaturum secum in cœlo. Omnium opinionem superauit, à tanto *Monarcha, pauperem Religiosum, subditum suum*, honoribus amplioribus decorari, quàm viri principes consueuerunt. Fertur enim *Rex* incredibili humanitate, maximo sensu pietatis permixta, ad eum alloquendum propiùs accessisse, non sinè reuerentia quadam interna; reliquum occultante modestia tam christiani, quàm regij pectoris. Sinè cælesti aliquo mentis instinctu non fuit pietas tanti *Regis*, ità aduenerantis eum, qui moriturus erat pro fide sui Redemptoris; nec sinè diuino quodam consensu fluxit in venis regius sanguis ad præsentiam eius, qui erat fundendus pro Christo.

Auxit pretium fidei in animo *Regis* tam

beata sors viri , ad eius prædicationem , imò ,
 & contestationem animæ profusione destina-
 ti à Deo : neque censuit alienum à dignitate
 regiae suæ personæ honorare *martyrium*, quod
Rex Regum condecorat laureà. *S. Antonius de*
Padua cùm diuinitus cognouisset , hominem
 quendam, conditionis vulgaris , *martyrem* fu-
 turum , eodem spiritu motus , quo edoctus
 fuerat, flexis eum genibus est veneratus. Idem
 nunc spiritus effecit , vt is , qui armis fidem
 propugnat, honoraret eum, qui dira patiendò
 erat eandem asserturus. *a. Sebastianus Rex*
Lusitania, ductus opinione, quam de sanctitate
Sutoris Olyssipponensis, Simonis Gomez habebat ,
 quondam sibi eum assidere voluit, colloquiũ
 cum eo facturum : Alio tempore ad consilium
 de Regni sui statu admisit : quin publicè quo-
 que in Templo *S. Rochi Olyssippone* aduocauit,
 intra siparium suum , vt frueretur eius allo-
 quio, cuius ore Deum loqui censebat. Decet
 enim *Maiestatem terrenam* non æstimare so-
 lum , sed etiam honorare sanctitatem homi-
 num, quos ipsa *Maiestas Dei* honorabiles ha-
 bet: neque indignum est regijs animis venera-
 ri Diuinitatem , quæ in excellenti virtute re-
 lucet.

Sub digressum petiuit Rex à *P. Marcello*
 singulari affectu & pietate vt Deo commen-
 dare se velit, suamque Domum & statum ; ac
 videre, ecquid abs se gratiæ præstari sibi desi-
 deret.

deret. Deniq; commendatis ei *Prouincijs*, quas habet in *Indijs*, multiplici gratia euntem est profecutus. Non postrema est illa, quod ipsius causâ, contrâ quàm *Lusitana Lege* cautum est, potestatem concesserit *Societati IESV*, annuos prouentus in eo Regno habendi pro *Collegio Nangasachij*, ciuitate *Iaponiæ*; consideratione maximi fruitûs, quem *Societas* ex ijs locis reportat, ac peculiari deuotione animi sui erga *S. Franciscum Xauerium* ductus, qui in Oriente tot Mortales ad Conditozem reduxit: quemadmodum perquam honorificis verbis in duabus suis declarat.

Adiecit hoc insuper, vt *P. Marcello* copiam faceret cum multis *socijs* proficiscendi in *Indiam*: ijs omnia necessaria regio sumptu munificè præbens. Quantum pietas hæc tanti *Monarchæ* animum serui Dei sibi deuinxit, tantum addidit confidentiæ de suo studio Religionis extendendæ: quare *Manilâ* ad eum, posteaquam magna *Insula Mindanao* capta est, scripsit his verbis: *Supplico Vestræ Maiestati toto affectu cordis mei, vt mandet citò venire quadraginta Sacerdotes è Societate IESV in has Insulas, ad erudiendos populos Mindanai: quod Deus Dominus noster remunerabitur. Ego de me possum affirmare Vestræ Maiestati, seu viuum, seu mortuum fore fidelissimum seruum, & cupientissimum incrementorum sui Imperij: & confido in Deo, me hoc longè facilius procuraturum inter*

plagas ac tormenta Iaponiæ, & ut verius dicam, in cælo.

Non minor fuit in eum *pietas Reginae*; ac multiplex gratia quæ etiam pretiosa quodam ei munera dedit ad exornandum Goæ sepulchrum *S. Francisci Xaverij*. Noluit verò quidquam de *Reliquijs* eiusdem accipere, nisi per manus *P. Marcelli*, existimans eâ solertiâ se duplices habituram *Reliquias*. Quanti præter alios aulæ proceres, faceret eum *Dux Olinares*, affabilitate signisque multis luculenter ostendit: honorabat eum, quasi iam tum sanctis adscriptum. Nullum tamen argumentum voluntatis suæ in illum clarius fuit, quàm cum per ingratham illi gratiam id molitus est, ut moram *Indicæ* profectiōni injiceret, ac detineret hominem in alijs quibusdam rebus ad bonum commune Regnorum istius coronæ, magnūmq; obsequium Dei spectantibus.

Sperabat enim eius præsentia & ope, multum accessurum ad recuperationem *Brasilie*: promittens postea instructam nauē ad omnia regna *Hispanica*, & quidquid opus esset ad ingressum *Iaponiæ*. Excusauit seruus Dei, quòd ea ratione violaturus esset fidem voti à se facti, continuò pergendi in *Iaponiam*. Verùm excusatio, quam æstuans ad paratam sibi coronam animus ei dictarat, non ita in cælo probata est, quin prius, quàm *Iaponiam* attingeret, pe-

liare aliquod beneficium conferret in *Hi-*

spa.

spaniam; sicuti videbimus in obtinenda *Insula Mindanai* fecisse. Memorant hic alij complura *miracula*, quæ, *Matriti* patrata sunt, inuocato nomine *S. Xaverij*, posteaquam *P. Marcellus* eò venisset: quæ lubens omitto.

Discessit *Matrito Olyssipponem*, cum potestate regia, in *Indiam* ducendi secum è *Societate quadraginta*. Difficiles primùm fuerunt *Ministri regij in Lusitania* ad tantas impensas, & contrahere conati sunt numerum ad *octodecim*, graui cum mœrore *sociorum*, qui tanto ardore profectionem hanc impetrauerant, & sola dilatione cruciabantur. Sed existimatio sanctitatis *P. Marcelli*, mentisque deuotio ad *S. Franciscum Xauerium* fecit, vt intra paucos dies mutatis animis illi, vtcunque aliàs rationibus regijs attenti, concederent tandem conscendere *Patribus*, quotquot vellent. Hanc mutationem *P. Marcellus* in commentario sui itineris *Indici*, *Reginæ* dedicato (cuius post hac sæpius mentio facienda erit) adscripsit patrocinio *sancti sui Xaverij*, multum dilaudans beneuolentiam & benignitatem *Ministorum Regis*: quibus hæc addit. *b. Dominus Marchio de Puebla*, cum vrgeretur quadam die maiorem in modum à *Patre quodam*, socio nostro, vt suum nos detinendi consilium transfigeret eum *P. Prouinciali Portugalliæ*; respondit, se quamuis *P. Prouincialis* reliquerit totum negotium suo arbitrio, nolle tamen ullo modo im-

Vide R. Marchio
epistola ad Regina

AVII
II. A. II

do impedire quemquam eorum, qui à Sancto electi
 Et sint ad expeditionem tam felicem: isto responso,
 tam christiano consignans omnia reliqua, quæ cum
 admiranda pietate ac studio gloriæ Divinæ fecit
 in nostrum favorem. Hæc Marcellus, qui sine
 dubio gratiam referet in cœlo pro ea volun-
 tate, quam ita propensam agnovit in terra,
 & qua Marchio tam copiosè prospexit ipsi, &
 socijs de necessarijs ad profectiorem tam lon-
 gam, & suos servos adesse voluit, usque dum
 nauem intrarent.

Non iudicavit servus Dei nauigandum sibi
 absque imagine sui gloriosi peregrini, & patroni
 S. Francisci Xaverij, licet eandem in corde suo
 consignatam haberet. Obtulerat vnam Regi-
 næ ex ijs, quas attulit secum ex Italia, & alte-
 ram Duci de Oliuares; cùmque per experien-
 tiam nosset, vt frustra Neapoli, Roma, Genua,
 & Matrili laborârit aliquam reperire, quæ
 Sanctum ad viuum referret, existimavit, actum
 se acturum, si aliquam Olyssippone quærere vel-
 let, vbi ultra octauum diem mansurus non
 erat. Quamuis autem alii essent, cur ad Colle-
 gium S. Antonij, seminarium nostræ Societatis,
 recipere se deberet; eoque venisset magis vt
 solatium, quàm spem secum proficiscendi af-
 ferret Patri cuidam, qui hoc exoptabat: no-
 cte, quæ secuta est diem Mercurij habdomadæ
 sanctæ, inclusit se in conclaue, in quo religio-
 sus quidam è Societate picturam exercebat,
 artis,

artis, vt habebatur, bene peritus. Hic ambo tota nocte laborarunt, *P. Marcellus* dictando colores & fila *Xaueriane* imaginis, alter penicillo reddendo dictata. Die illucescente *P. Marcellus* in stuporem datus est visa *Imaginem*, quia non modò *Sanctum* ad viuum repræsentabat, præquàm vlli præstantissimi pictores *Europæ* fecissent; verùm etiam pietate ac reuerentiâ perfundebat spectantes, spiritu quodam & maiestate cælesti, vt non dubitaret supra naturæ morem, & miraculo efformatum fuisse. Atque vt mirifica fuit *Imaginis* eius origo, ita mirabilia sunt, quæ postea per eam Deus effecit, vt infrà non semel dicetur.

Septimo die Aprilis anno 1635 cum ~~tribus~~ *duobus* & triginta Patribus à Societate, quæstum animarum in Oriente facturis, & Rectore multisque ex Collegio *S. Antonij*, seruus Dei serenissimam Principem *Margaritam*, Gubernatricem *Lusitaniae*, valedicturus accessit. Excepit illa perhonorificè, ipsùmque & socios animauit ad heroicas virtutes, & exempla gloriosi Apostoli *Francisci Xauerij*. Eodem die cum ~~sex~~ *Italis*, ac tribus *Lusitanis* Patribus conscendit prætoriam: in altera reliqui viginti tres collocati, septem *Lusitani*, quatuordecim *Itali*, duo *Germani*. *P. Marcellus* pro felici omine nauigationis accepit, quòd se non procurante fieret, vt eadem die, qua *S. Xauerius* olim, in eodem portu, eadem & mente nauim intrarent.

rent. Similiter vectores ex aspectu huius amici Dei, & Societate illius maximè lætabantur, securitatem ab eo sibi pollicentes.

Prima hac die *P. Marcellus* & *socy* plurimùm sibi inuicem gratulabantur, ac Deo, *Sanctoque Francisco Xaverio* gratias agebant pro sorte tã gloriosa. Et quia defectu ventorum non potuit solui ante diem mensis decimum tertium, seruus Dei in media puppi, altiore parte prætorix, dedicauit sacellum, in eoque duas aras posuit, alteram picta *Imaginem Sanctissimæ Domine nostræ* exornans, alteram miraculosa illâ *S. Xaverij*, quam scribit ipsemet in Cõmentario, fuisse commune solatium, tam longi laboriosisque itineris, & vnicum thesaurum, quem secum gestare velit vsq; ad mortẽ. Postea statuit aliud altare in loco magis publico, supra conclauem *Generalis Capitanei Antonij, Tellez à silua*. Cùm autem iam vela daret prætoria, *P. Marcellus* ac *socy* in sacellum se contulere, ac prostrati ante *Xauerianam imaginem* eius tutelæ se commendarunt, & instaurando vota religiosa ex formula, quam *Sanctus* ipse *P. Marcello* dictarat, obarmarunt seipso, & animarunt aduersus ærumnas, quas in hac nauigatione expectabant, suisque desiderijs dimetiebantur: quales videlicet *Neapoli* diabolus fuerat comminatus. Præfectus reliquis fuerat *P. Marcellus*, verùm is pro minimo & seruo se omnium gessit, quotidie donec iter durauit,

uit, mensæ ministrando, & humillima quæq;
officia exercendo.

a. *Manuel Vega in vita Simonis Gumez lib.*
2. cap. 1. b. *P. Marcellus in relatione sui itin-*
ris in Indiam.

CAPUT XI.

Discedit in Indiam.

FVit hæc nauigatio ærumnosior, quàm vlla
in *Indiam*, & laboriosissima corpori, qua-
muis animabus fructuosissima, dum Deus pa-
tefacit prouidentiam suam paternam in maio-
ribus periculis, & suum quoque tutamen.
S. Franciscus Xaverius, qui toto itinere se illis
præsentem ac propitium exhibuit, refrænando
furias infernas, quæ deuouerant caput suū
clientis *Marcelli*, & conabantur eum vel sub
terram detrudere, vel iter intercipere, vt in
Oceano sepeliretur. Armauit in eos diabolus
elementa & homines; iisque nihil proficienti-
bus, per seipsum tentauit eos debellare for-
midabili aspectu, omnibus dolis malis instru-
ctus. Non poterat æquo animo ferre classem,
qua veherentur tot negotiatores animarum,
& rerum cælestium; neque sustinebat tot
emendationes morum per adhortationes *P.*
Marcelli fieri solitas. Hinc feri fluctus, hinc
malacia, hinc venti contrarij, hinc errores
nautarum, hinc terrores & occurstationes vm-
brarum;

brarum; hinc denique naues *Batauorum*, quæ insidiabantur duabus nauibus *Lusitanis*; vñ quod per stygiam vim non poterat, per prædones obtineretur. Tanta fuere pericula, vt, quemadmodum in Commentario notauit ipse *P. Marcellus*, si quidem vellent penetrare ad portum, opus esset aliquem *Sanctum* è cælo venire ad clauum, & simul offerre se pro lucerna poloque, & ab eius auspicijs remedia in necessitate capeßere.

Neq; defuit eis cælestis hic gubernator, qui in tantis necessitatibus eos defendit, ac protegit; fuitque non aliud, quàm *S. Franciscus Xauerus*, cuius amore cultuque seruus Dei omnes in tantum affecit, vt compellerent eum supra vires & spēs humanas eodem anno saluos *Goam* perducere. Quantus autem esset hic omnium animus erga illum, *P. Marcellus* ipse describit, his verbis: *a. Duces, milites, nauta, vectores reliqui in prætoria, pleni magnâ fiducia in B. Xauerium, nesciebant aliud loqui toto trinare, neq; in alia re spem suam ponebant; ne in ipsis quidem periculis, & maioribus difficultatibus aliud audiebatur, quàm hoc verbum: S. Franciscus Xauerius nos hoc anno Goam perducet. Ipsum solum vocarunt in vota, solum statuerunt præsidem via. Atq; ita quotidie bis post Litanias vespere, & postea sub noctis crepusculum pijs manibus placidam quietem à Deo precati, omnes genibus nixi, alta voce dicebant: Laudetur sanctissimum*

simum Sacramentum , & Virgo Domina nostra concepta sine hæreditaria labe, & gloriosissimus Apostolus Indiæ S. Franciscus Xaverius, præses noster, & custos. Contulerunt etiam grande æs ad quoddam sodalitium Xaverianum instituendum Olyssippone , quod postea multum crevit indies per piscatores, qui pecuniam duorum mensium capturâ redactam Sancto donarunt.

Vnde quidam facetè dixit quodam die , Deum bonum, vt friget hoc anno tota piscatio, consumente illam S. Francisco Xaverio! Gloriosissime Sancte , tui sanctus amor quid non homines docet ? Non alia infirmis levatio fuit , quàm studiosè te implorare: non alia recreatio sanis, in tam fastidioso itinere , quàm nomen tuum inuocare. Hactenus Marcellus, qui alibi hæc addit. Omnes multum interesse putabant , vt S. Xaverium appellarent nostrum gubernatorem. Omnes tamen studio erga eundem antequam Generalis Antonius Tellez de Silva, qui, vt ait in Commentario Vir Dei, vsque adeò spem suam in illo defixerat, vt omnibus ipse, quoties iam spes defecisset eo anno Goam tangendi , animos adderet , asseuerando etiam inter grauiora pericula, quàm hæc essent, potentiâ S. Francisci Xaverij futurum , vt non alibi , quàm Goæ hibernent.

Deniq; adeò processit eius fiducia, vt cum quadam die alij Religiosi supplicationem indixissent, propalàm dixerit; *Esi bene perspectum*

sibi sit, omnes Sanctos eâ gratiâ esse apud Deum, ut impetrare possint idoneum ventum, nunc tamen haud alteri datum iri, quàm S. Francisco Xaverio. Tam forma in eum semper spe fuit, verus hæres virtutis illustrissimorum parentum, & auorum suorum.

Non eius tantùm fiduciæ erga *S. Xaverium* auctor fuit *Marcellus*, sed etiam aliarum exercitationum Christianæ pietatis, ut frequentarentur *Sacramenta divina*, ad preces totanaue sæpe confugerent, recitarent quotidie publicè *Litanias*, aliâque similia facerent, animorum Deo deuotorum. *Primis mensibus* quotidie Christianam doctrinam, & mysteria fidei rudibus tradidit, etiam primarijs hominibus, & Religiosis Ordinum aliorum, non sine pio sensu auscultantibus. *Quotidie* quoque sub noctem enarrabat historiam aliquam, vel de animabus expiantibus noxas, vel de gravitate peccatorum, ad morum emendationem documenta decerpens. Quo factum est, ut multi vel omnium totius vitæ, vel certè proximè præteriti temporis errata confiterentur, damnarent lusum, & alia virtuti contraria. *b.* Quidam cum agnouisset se habere mendaces aleas, ne illas ulterius asseruare deberet, continuo proiecit in mare. Nobili genere homines, qui simul vecti sunt, negârunt, se totâ vitâ toties ac tam accuratè obijisse *Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ*, quàm octo illis mensi-

mensibus nauigationis, in gratiam *S. Francisci Xauiery* feceran. t *Quarta* quaque *Dominica* celebrata est *Communio Generalis*, vt assolet in Templis *Societatis*, præeunte semper *Capitaneo Generali*, eâ frequentia, vt primâ ultra 500. numerati sint; tantum semel trecenti, cum tempus valde incommodum esset.

Multos commouit *Pater* inflammatis sermonibus, vt agerent seriò consilia de procuratione salutis æternæ, quam plurimis annis minùs cogitatè tractarânt. Nec pauci disciplinæ ac mutatæ vitæ conspicua exempla præbebant. Vix erat, qui non totius vitæ, aut plurium annorum perperam acta apud sacerdotem cum pœnitentia reputâsset. Instituit *Sodalitatem* hominum Nobilium & Religiosorum, vtilissimo multis exemplo; in eam non admittebatur, nisi qui peccatorum totius vitæ confessionem fecisset. *Præfectus Sodalibus Generalis Capitaneus* fuit. Altera *sodalitas* fuit eorum, quos quia inter alia studia pietatis obligauit pactione, semel quouis mense *Diuinam synaxin* celebrandi, extra *quartam Dominicam*, *sodalitatem spiritualis pacti* vocarunt. Prima *Synaxi* fidei professionem edebant: ea fuit *sexta die Maij*, ac censuit quadringentos. Nihilominus *Communio quarta Dominica* non omittebatur, vt neque aliorum festorum, quæ suo quisque tutori Sancto non absque solempni ritu agebant. Quibus studijs ille omnes

tota naue pietatis ardor accendit, nulla ut vnquam antea nauigatione *Indica* tanta sacramentorum frequentatio fuisse memoretur.

Præter hæc opera pietatis, alia multa charitatis erga egentes & infirmos exercita sunt in naue, principium faciente *P. Marcello*, quem strenuè secuti sunt *socij*. Vnde quod è suo commeatu liberaliùs elargiti fuissent inopibus, beuì ad magnam egestatem redacti, & coacti sunt vnciatim alimenta diuidere: quo illi vnciario victu, strictoque ieiunio multum delectabantur, propter oblatam sibi occasionem aliquid perpetiendi pro Christo; neque tamen contraxerunt vela charitatis erga sanos & ægros; quia multos variæ necessitates inuoluerant: *Non solum*, inquit *P. Marcellus*, *erant multæ valetudines periculose contagiosæq;*, *sed etiam pergravis apud omnes annonæ; neq;* poteramus nos, ut adhuc feceramus, de nostro succurrere; quia per duos menses victitauimus pauxillo oryzae, semel quotidie coctæ in aqua marina. Fuit nobis magno solatio, postremis duobus mensibus, nostris votis ita copiosè respondere patiendi materiam, quàm in victu, tam in alijs rebus: nihil enim remittentes de exercitijs pietatis, quoad institutiones, sermones, Confessiones, supplicationes, & flagellationes, aliæque ministeria Societatis, operam dabamus ægrotis, diu noctuq; nullus enim excessit è vita, cui non assisteret vnus è socijs; nullus nos aduocavit, cui non adessemus.

confestim, absoluendo à noxis, animando, cibum præbendo, sæpius etiam præparando & coquendo, sternendo lectos, admouendo medicamenta, ac deniq; nihil omittendo eorum, quæ sedulos & amantes agrorum ministros facere condecet: & quia deficiebant nos corporum, animis alimenta celestia dedimus.

Addit: Et sic in tanta multitudine agrorū, navigationis tā diuturnæ, octo mensium tempore, non plures mortui sunt in naue prætoria, quàm 22. quod nemo est, qui non pro miraculo habuerit, Sancto Francisco Xauerio id acceptum referendo: quia cum iter ultra sex menses non durat, non pauciores centum in qualibet naue mori solent.

Atque hoc exemplo magis nostrorum Patrum, quàm adhortatione motis vectoribus plurima Charitatis & misericordiæ in naue exercitatio erat; nemo tamen anteuertebat Generalem, cuius Virtutes quia toties memorat P. Marcellus, non est, quod nos silentio prætereamus. sic scribit: Tam liberalis & magnificus fuit, ut cum ferè maior pars navis ex inopia necessariorum, in tam longo itinere, morbis decumberet, ipse pro argumento pietatis & munificentie suæ occasionem istam accipiens, maximā vigilantia & præsentia suā, suorumque ministrorum communi necessitati opitularetur, & subueniret alienis miserijs, non sine facultatum suarum dispendio. Merito proinde pater pauperum, ac tutor navis est appellatus. Præcipuam verò nostri curam

habuit, è sua mensa nobis submittens, nostros ægrotos inuisens, & ultra quatuor menses nos omnes è suo sustentans : nam ipsa adeò aqua carebamus. Atq; hæc omnia voluntate tam propensa piæque fatitavit, ut perpetua nos obligatione sibi deuinxerit.

Alio loco eiusdem Commentarij, commemoratis ærumnis navis prætoriae, hæc addit : Plurimum nos iuuit eximia liberalitas Domini Prætoris, quæ satis prædicari non potest; quia communes meras virtutis excessit; ut soliti fuerimus dicere, tantum non vestem suam oppignorasse.

Ad exemplum tam illustre, inter alios, minore censu viros, tanta contentio extitit iuuandi P. Marcellum, & socios eius, in suis necessitatibus, ut felices reputarent se, quibus contigisset aliquid eis impertire. Fuit nauta, qui quòd P. Marcellus non acceptasset ab eo oblata melimela, pro ægroto quodam è socijs, illo absente accessit eos clanculum, obtestans per Dei & S. Francisci Xaverij amorem, ut acciperent. Addit S. Marcellus : Dici non potest, quantum debeamus Magistro navis, Sebastiano Fernandez, qui toti tenere patris in modum nos iuuit omnibus rebus, ipsa adeò aqua dulci & salubri, quam pro seipso habebat, pluuiam interim utens à seruis suis excepta: sentiebátque grauissimè optimus senex, si quid nòssset ab alio nos accepisse, quò ipsemet iuuare nos poterat. Hæc gratissimi animi Pater; ex quibus apparet, quantum præclaris exemplis, & bono odore Christi, quem sparsit.

sparsit seruus Dei, istos iuuerit, cuius charitatem tantoperè sunt amplexi & imitati.

Sed & alij multi pietati erga *S. Xauerium*, & venerationi clientis eius *Marcelli*, coniunxerunt insignia opera charitatis, & aliarum virtutum, quas præcipuè suo fauore quærebat *S. Apostolus India*, non tam spectans, ut nauigatio præsentia suâ, quam in quibuslibet suis temporibus experiebantur, admirabilis esset; quàm ut fructuosa animabus nauigantium, sicut ostendimus; patrocinio suo ac defensione efficiens, ut ab operibus pietatis nunquam cessarent. Prout apparebit ex historia, quam de hac nauigatione *P. Ignatius Staffort* emisit, & capite sequente hîc recitabimus.

a. *Relatio P. Marcelli de suo itinere.* b. *Process. Macaënsis. pag. 5.*

C A P V T XII.

Profectio Indica.

PRæterito mense Aprili, Anni Millesimi, sexcentissimi, trigesimi quinti, ambas naues in ora *Guineæ* ventus defecit, cooperuit, verò omnis miseria, locis illis infaustis consueta. Et quia in septimo gradu latitudinis Borealis, aura quadruplo languidior esse cœpit, quàm, ad *Promontorium bonæ spei* præternauigandum eo anno, necessarium erat, cùm nihil suppeteret opis in rerum natura, contu-

lerunt animos ad exorandam Diuinam. Ergo *Patres Augustiniani tertium diem Maij festum Inuentioni S. Crucis* Liturgia solenni, & Con-
 cione fecerunt: proximum *PP. Dominicani S. Monica*, pari solennitate celebrauerunt. Mul-
 tæ largitiones pauperibus factæ in honorem
 Diuorum, præcipuè verò *Conceptionis Deipa-
 ra. Decimo septimo eiusdem mensis* solenne in-
 stitutum est triumpho Christi Domini nostri,
*ascendentis in Cælum. Decimo nono die P. Mar-
 cellus Imagine S. Xauerij* proposita, tanto spiri-
 tu & ardore dicendi spem omnibus fecit eodẽ
 anno *Goam* perueniendi, vt confestim simul
 omnes elata voce *votum* ediderint, solenne
 festum *Sancto* celebrandi, si vltra *Brasilie* pla-
 gas nauem perducatur.

Nocte proxima *P. Marcellus* militis, vehe-
 mentissimo dolore iam depositi, confessio-
 nem excipiens, eum ad opem à *S. Francisco*
Xauerio petendam hortatus est; qui admotis
 parti affectæ *Reliquijs* eiusdem, ac recitato
Euangelio, continuò plena sanitate, roborẽ-
 que antiquo donatus, surrexit exclamans,
 à *S. Francisco Xauerio sanatum se esse*. Multum
 ea res confirmauit animos omnium, quod ar-
 gumento esset, *voto* communi non minùs pro-
 pitium fore: cuius etiam *quarta die Iunij* da-
 mnati sunt, prætoriâ ad æquatorem perductâ;
 quæ vigesimo octauo Maij in tertio gradu al-
 dinis Borealis reliquit sociam nauem, ita
 lentè

lentè pergentem , vt nullo pacto videretur.
eo anno prætoriam afsecutura in *India* , vt-
cunque remis certaret. Sed *S. Xauerus* etiam
hunc mœrorem absterfit , vtramque in por-
tum optatum perducens. Die *decimo tertio*
Iunij, quo gloriosum *S. Antonium de Padua* so-
lemnibus Vesperis, Officio, Concione, & sup-
plicatione colebant, prætoria ad altitudinem
Promontorij S. Augustini peruenit. *Vigesimus*
primus Iunij festus *B. Aloysio Gonzaga* fuit, quo
P. Marcellus omnem pueritiam, rebus diui-
nis idoneam, quæ nondum pane cælesti vsa
fuisset, tota naue conquisiuit, ritèque instru-
ctam sacrosanctæ mense admouit ; sexaginta
fuêre.

Secundo Iulij P. Marcellus incidit in gra-
uissimum morbum. Triduo summos dolores
perpeffus , cùm nullâ medicinâ iuuari pos-
se videretur, misso sibi à prætore mirifico o-
leo *Dominae nostræ de Natiuitate* , quod Dei-
paræ deditissimus esset , sanatus est. *Vigesimo*
quinto , quo solenne *S. Iacobo* celebratum est,
prætoria in altitudinem *Promontorij Bonæ spei*
deuenit. Quia verò legibus nauticis nequa-
quam illud licet præteruehi , priusquam ap-
paruerit continens *Africa* , necessariò cursus
itâ dirigendus fuit, vt in eiusdem altitudinis
linea decurreret naus, maximè ancipiti, ma-
gnisque periculis expositâ semitâ, propter
tumultuosum ea regione maris ingenium.

Visum est igitur publicè instaurare vota facta *S. Francisco Xaverio* : vnde id consecutum est , vt die *trigesimo primo* Iulij , qui sacer est glorioso Patriarchæ *S. IGNATIO Promontorium* præterirent , licet minimè ipsis conspicuum , quòd nebulâ densissimâ tegeretur. *Secundo Augusti* defuncti periculo , & solitudine tanta conspicati sunt summa *Promontoriij* iuga , & festum *S. IGNATIO Cætum* celebrauerunt , quòd *P. Marcellus* in eundem diem distulerat. Notauit autem , *S. Xaverium* ità suos clientes voluisse solari , vt gratiam beneficij suo desideratissimo Patri *S. IGNATIO* cederet.

Paucas horas tenuit gaudium oblatum conspectu cacuminum *Promontoriij* , cùm sæuissimi venti , qui volunt id mare , pulsârunt , ac toto triduo detinuerunt prætoriam , non sine grauissimo cruciatu vectorum. *Quinto* verò die duplicatum eis gaudium fuit sociæ nauis accessu , quam perditam opinabantur , sed vis ventorum præter omnem spem iterum compulerat ad prætoriam ; Deo dum sic parat implere pium eorum præsagium , vtriûsq; simul nauis in portu *Goano* constituendæ per *S. Xaverium* , commendante benignitatem prouidentix suæ , quæ effecit , vt quod pro malo acceperant , eis verteretur in bonum. Felix nauigatio , qua *S. Franciscus Xaverius* non tantùm in secundis & prosperis ventis ,
verùm

verum etiam in furentibus & languidis exhibuit se propitium; ut mox dicetur.

Navis prætoria à secundo die Augusti, quo promontorii iuga conspexit, iam centum leucas decurrerat, opinione naucleri; à quo etiam extra Insulam S. Laurentij directa erat, cum in vigesimo secundo gradu latitudinis Australis damnata, quam inierat, viâ, censuit ipsemet fieri non posse, ut eo vento dictam Insulam superarent; sed vel redeundum esse versus Promontorium bonæ spei, ut altiore semita tenderent, vel in eadem insula, aut e Africa ora nouum capefferent cursum: & quamuis interior videretur præstare, quia tamen illi erat insuetus, hærebat magnopere, maximè quòd certus non esset, an eo vento intra plures dies posset peruenire ultra illa æstuosissima loca. Ergo P. Marcellus ad Sanctum nauigationis suæ Præsidem in ea turbatione confugiendum esse ratus, eleuata in altum eius mirabilium auctore Imagine, supplicationem indixit, & ardenti sermone omnium animos erexit, ut confiderent à cælo correctum iri, quod homo non sanè volens ac sciens errasset. Nocte proxima naues optato vento gauisæ, confitentibus nautis, miraculo Xaueriano se fuisse adiutos.

Eodem die contigit, quod in Commentario narrat P. Marcellus, in hunc modum: Supplicatione finita, recepi me in conclaue Prætoris, rogauique demissè, dare vellet vni Nobiliū, qui astabant,

astabant, librum Epistolarum S. Francisci Xaverij, qui fortè fortunâ illum apperrens notaret paginam, quæ primùm occurreret, è cuius lectione aliquid cognosceremus de nostræ nauigationis euentu; eo planè modo, quo in libro Thomæ à Kempis de Imitatione Christi fieri solet in mœroribus animi. Mirabile dictu; bis experimentum cepimus, bis inuenimus, quod ad literam nobis euenit. Prima sortitione indicatum est naues Cochinum venturas: secundâ, aliquos Patrum, qui cum illis veherentur, proximo anno mittendos in Iaponiam: ex quo certi fuimus hoc anno easdem naues venturas in Indiam. Verba, quæ primùm prouenerunt, hæc erant: *Post aliquos labores uenietis in Indiam. Et mox: Ne desponderitis animum, quia citò nos Goæ videbimus. Ultima; Cochini vos expecto. Quæ omnia sic eucenerunt, ut infrà patebit.*

Atque ex eo libro, aiebat P. Marcellus, capere se responsa de futuris, præter illa, quæ diuinitùs ei nota fiebant; certusq; erat, Deum uti hoc modo, suam ipsis voluntatem manifestandi; quo proinde magna cum pietate, neque sine instinctu Diuino uti solebat. Quo tamen loco animaduertas licet, hoc à P. Marcello non factum esse ad exemplum, quærendi de rebus futuris, coniecturâ incertâ, vel diuinandi sortibus superstitionis, voluptatis captandæ, aut curiositatis explendæ; quia non omnia;

omnia, quæ viri sancti fecerunt, imitatione sunt exprimenda.

Cæterum ventus ille nautis optatus, quem beneficio *S. Xaverij* datum crediderunt, diuturnus non fuit; quia necessarium erat, ut nova consilia navigationis inirent, quando grauissimè errauerant, & maximè temerariam rationem elegerant. Quamuis enim Gubernator Prætorix pristina dubitatione vreretur, & scrupulo, qui tamen erant in altera naui, malè securi pergebant; etenim neglectis monitis tutiora spectantibus, quàm erant eorum obseruationes incertæ (quas nauticum genus pro oraculis habet) *die 26.* mensis eiusdem instaurato vento sese præcipitarunt in fallacissimum iter, quod ipsi pro tam felici ac securo habebant, ut Gubernator *die 30.* dixerit nocte illa naues iam præterijssè *Orientalē oram insulæ S. Laurentij.* Citò autem manè diei *trigesimi, primi,* vidit se turpiter esse deceptum, sensitque naues tantùm duas leucas distare à loco, in quo absque *S. Xaverio* fuisset (cui in hac navigatione venti & mare parebant) certissimum erat naufragium. Nam horâ quartâ post auroram posuerunt venti, & in ea repentina malacia, ab orientali & occiduo latere naui, densissima ingruens nebula, longè alterius oræ faciem præbuit. Vectores conspicati, nouis se comprehensos angustijs, & suspicati fines aliquos arte sua minimè agnoscendos

antè

antè, quàm nebula dissiparetur, pudore metuque confusi tandem agnouerunt, se in errore haud leui versari: ac demum animaduertunt cursum, quo extra *insulam S. Laurentij* se ferri crediderant, intra eiusdem latus occidentale torqueri, ineuitabili naufragio; à quo *S. Xauerij* tutela ipsos, sicut ab alijs quoque periculis liberauit viæ tam prauæ, quam erant secuti siquidem non pauciora neque leuiora, offerebantur in eo, vt alio flexu naues in rectam viam reducerent.

Recens memoria periculorum, quæ navigatione tam intricata subierant, ac terror præsentis loci, in quem erant illapfi, timorem inferebat naufragij: sed fiducia in *S. Francisco Xauerio*, & præsentia *P. Marcelli* sic omnes erigebant, vt menimè dubitarent, non sine altiore causa naues in eiusmodi fortuna versari, quam humana prudentia parùm felicem putaret. Cùmque animaduerteteret *P. Marcellus*, omnes aliquid latentis causæ, & beneficij singularis à *S. Francisco* præbiti, in hoc tam perturbatæ navigationis modo sentire, sæpius per eos dies consuluit eius *Epistolas*, semperq; argumenta inuénit exitûs fortunati, etsi nonnullæ sortes præmonerent laborum, quos artificio dæmonum essent habituri; nonnullæ quoque hortarentur ad gratias agendas Deo, pro bonis impensis nauibus suis. Postea quoque cognitum est, quinque *Hollandicas* naues, eodem

eodem tempore, in altitudine *Mozambici* constituisse, ut insidiarentur nauibus eo anno *Goam* tendentibus, à quibus per istas ambages, Deo singulariter prouidente, seruati sunt.

Post hos mœrores prospero vento sunt vsi per insulæ viam internam, & undecimo die *Septembris* ad decimum sextum gradum altitudinis *Australis* perlati, sequenti ad duodecimum, vigesimo septimo iterum lineam æquinoctialem transgressi, versùs polū septentrionalem. Hic denuo ventus deficere, denuo nauibus cura & mœror iniijci: cùm visum est non vltra differre festa solennia, quæ *S. Xaue-rio* vouerant. Initium *trigesimo die Septembris* à sodalibus *Pacti spiritualis* factum communione, in qua septingenti sunt numerati. Nocte sequente ventus optatissimus fuit, non tamē vltius, quàm donec altero die concio, & sacra sancta peracta sunt. Quæ res aliquibus materiam calumniæ præbuit, ut vel *S. Xaue-rii* potentiæ, veleius clientis *Marcelli* existimationi detractum irent. Atque ut malis, ex malacia ista gliscentibus, à Deo remedia impetrarentur, *Patres Augustiniani* supplicationem instituerunt admodum religiosam, flagellis ab se noxarum pœnas sumentium, concione adiuncta. Altera die *Patres Franciscani* plurima pietatis exercitatione *S. Antonium de Padua* conciliare conati.

Verùm ut ista cunque pia sanctaq; forent,
non

non tamen per illa naues iuuare placuit Deo.
 Fuit ergo recurrendum ad patrocinia *S. Xaverij*, ipso Præatore iudicante, non alia de causa nauibus id mali accidisse, quàm quod aliquorum lingua, malè sita, sumpisset sibi modum ventorum præscribere Deo, qui ad maiorem honorem *Sancti*, quem eius nauigationis *Præsidem* ipsis dederat, irrogaret eâ venti cessationem ac pœnam. Quare *P. Marcellus* octauo die *Octobris* è sacello prætoriano, pedibus nudis, cum fune in collo, capite cinere sparso processit, ligneamque crucem, efformatis in ea stigmatibus *Domini nostri* præferens, agmen supplicantium duxit, qui tam lacrymabili voce *Litaniae Sanctorum* cantabant, quàm exprimebat præsens necessitas, ad flectendos superiorum animos.

Finita supplicatione *P. Marcellus* eodem lugubri cultu, quo processerat, concionem habuit, ità de more feruentem, vt omnium audientium pectora soluta sint in pios gemitus, in vberes lacrymas oculi: ac mox *Imaginem Xauerianam* produxit, quam octo diebus inclusam habuerat, quòd minoris æstimari videret à nonnullis eius tutelam: exhibuit etiam *sacrum sudarium*, accensis intimo sensu verbis, æterno Patri cruciatus & labores vnigeniti sui, per manus *S. Francisci Xaverij* offerens, ad impetrandum auxilium nauibus, in ea calamitate constitutis. Adiecit in fine, sequenti die
 initium

initium futurum nouendialium feriarum, celebrandarum in honorem *S. Xaverij*, inuitando simul ad eius laudes quotidie vnum Ordinem caelestium spirituum, & alium insuper diem proprium attribuendo sanctissimo Diuinorum Agminum Duci, *Michaëli Archangelo*, quem sanctus *Indiarum Apostolus* in viuis plurimum coluit; *undecimo demum die* sollemnia ista claudenda eodem ritu, quo inceperant. His dictis cantu Psalmi quinquagesimi, cum acri flagellatione finiuit. Die sequenti mirificam *Imaginem S. Xaverij* in lignea cruce, cum qua pridie processerat, erexit, pari spiritu concionatus est, pares lacrymas prouocauit: supplicatio pari modo, sed maiore flagellantium numero ducta; atque ad huius diei formam decem sequentes celebrati sunt.

Multa omnino & singularia bona, & emolumenta animorum fuerunt, quæ his *undecim, duodecimue diebus* retulerunt vectores, ac Deus per malaciam illam dare constituit, vt mitigarentur animi illorum, qui Diuinis aspirationibus per monita, & exempla *P. Marcelli* conciliatis, reluctabantur. Multi veniam inimicis dedere, vitam omni per poenitentiam recensitam: multi restituere per fænerationem & iniuriam parta, ad *P. Marcellum* ea deferentes, vt suis dominis redderet: synaxis & aliæ exercitationes pietatis feruere multa frequentia. Nec potuit ferijs tam sanctè celebratis

non fauere *S. Xauerus*; quare ab initio statim earum, vento tam secundo, fortique remuneratus est illos, vt etiam per quascunque difficultates, naues ad *Insulas Maldinas* deportasset, nisi *Gubernator*, nouo errore priores accumulans, maluisset aliò deflectere.

C A P V T XIII.

Demon P. Marcellum in sua nauigatione infestat.

a. **F**erre non poterat Acheron bella, quæ illi seruus Dei mouebat, tot animorum conuersiones efficiendo, præsertim feriis illis, quæ tanto studio, tot expiationibus, in honorem *S. Francisci Xauerij* celebrabantur. Nihil ergo prætermisit industriæ sathanas, vt eius pios conatus obtunderet. Ipse *P. Marcellus* de crebris insidijs illius memorat, quas tota nauigatione struebat, veluti de alio loquens: *Tam sollicitè curabat inimicus exequi, quod, in præcipua quadam ciuitate Italia, cum à quodam Patre, socio nostro, compelleretur missam facere nobilem fœminam, quam pluribus annis nefarius carnifex ac tortor insederat, cum rabie minatus est, inquiens: iam quidem nihil facere possum, sed in via videbimus. Verùm Deus, & noster sanctus tutor, ipsomet confitente, mille machinas, quas intendebat, disiecit, uti omnes in vnius tibie contusionem abirent.*

Permi-

Permisit hoc Deus, ac Dominus noster diabolus, ut cum animæ *P. Marcelli* ac spiritui nocere non posset, propter vberem gratiam, quæ ipsi affluebat è cælo, aggredereetur corpus ipsius in usum patientiæ, & augmentum fortitudinis, quæ ad imminetia tormenta *Iaponiæ* necessaria erat. Quam rationem sæpe Deus cum excellentibus suis seruis est secutus, ut eos meritis & virtutibus cumularet, cum inimicus, desperatà per dolos victoriâ, corpus eorum adortus est, quasi corpora lucta, & paribus armis experiens: nam quascunque fraudes in molestiam *P. Marcelli* proferret, perparùm tamen efficiebat, & potius capite fracto recedere cogebatur, cum pudore cladem reportans, Victore seruo Dei, ut per iocum dicere soleret Prætor, *Magnâ profectò diligentia utitur inimicus; omnibus occasionibus imminet.* Quod in ea ipsa tibiæ læsione, de qua meminit *P. Marcellus*, apparuit, cum ad contestandam suam infirmitatem, intulit eam dormienti: de qua re iam dicere instituo.

Pergrauè accidit *P. Marcello* Præfectum. fuisse expeditioni huic *Indicæ*; de quo non potuit non sæpius queri in colloquio cum studiosissimo sui *Antonio Tellez de Silva*. Querebatur autem non propter difficultatem regendi viros illos Apostolicos, quos secum ducebat in Regiones remotas à patria, cognatis, & amicis, ad quærendas ibi non diuitias, sed

inopiam & labores ; non delicias, sed cruceſ
& mortem ; non honores ac dignitates , ſed
ignominias & irriſiones; quæ ipſos inter Bar-
baros ex Euangelij prædicatione , dubio pro-
cul manebant. Omnes animis accenſis erant,
nullus vt expers vellet eſſe laboris ullius aut
moleſtiæ, ſed quidquid vnus aggrediebatur,
omnes alij certatim ſuſciperent. Quare vt
multò facillima iucundiſſimâque cohortis
iſtius gubernatio erat : vnus *Marcellus* ità de-
licati ſpiritûs fuit , vt inueniret probabiles
cauſas de illa querendi, quas & iuſtiſſimas ipſe
ducebat.

Non amplius Superior, inquiebat, *Domine*
Prætor, non amplius. Ecce enim, quoties ieiunare
inſtituo, ſubditorum nemo cibum admittit; quo-
ties flagellum ſumo in manus, arripiunt omnes,
noctu verò quoties in tabulam me abijcio, nullus
eorum incubat ſtrato; ſi quando confitentibus
operam do, nullus è Sacro tribunali ſe mouet. De-
niq; nihil aſſumo, vel voluntaria pœna, vel laboris,
vbi ab illorum ardore non ſuperer. Et eorum ta-
men multi pares his rebus vires non habent, ſed
ſua quiſq; laborant valetudine; ſitq; hac ratione,
vt de ſpiritûs exercitatione remittere cogar, ne,
dum omnes paria facere volunt, aut infirmioribus
morbi cauſa ſim, aut robuſtioribus ignauia, cùm
meum ſit omnes æquè conſeruare. Tales fuerunt
Serui Dei querelæ, quibus tamen ipſe excogi-
tauit remedium; ſed quod idoneum diabolo
viſum

visum est , ad ipsum odio suo vexandum.

Statuit *socijs* conclaue totum relinquere, seque recipere in vicinum quoddam cubile, ut habitare possent illi commodius, ipse verò liberiùs ardoris sui habenas effundere, nauis-que necessitatibus occurrentibus subuenire. Cùm autem *Prætor* animaduertisset, quàm incommodum lectum *P. Marcellus* haberet, diu cum eo contendit, ut commodiorem, qualis ipsi necessarius erat, admitteret. Nihil tamen amplius effecit, quàm ut spondam acciperet, quali cubant infimi nauticæ plebis, ad ministeria velorum conducti, in aëre pensiles. Quē lectum quia *P. Marcellus* nesciebat aptare, negotium *Prætor* nauiculario dedit, ut pro estimatione & reuerentia serui Dei, quàm diligentissimè securissimèque curaret suspendi. Vtcunque is mandata studiosè curârit, manè tamen funiculi, quantumuis fortes ac duplicati, benèque illigati fuissent, à dæmone scissi, & *P. Marcellus* cum *tibia læsa*, multoque sanguine fuso repertus est.

Prima fuit hæc significatio; quàm indignè diabolus ardorem Patris acciperet, qui etiam nonnunquam fœdo grunitu illius exercitia pietatis obturbabat; modò sibilo serpentino, stridoribus, & alijs vocibus improbus territabat vectores, cùm pœnitentiæ precibùsque, instigante *P. Marcello*, vacarent. Multa, quoque machinatus est, perturbandis illorum ani-

mis, impediendisque bonis, quæ naues, interuentu *S. Francisci Xaverij* sperabant : id quod minimè fugiebat *P. Marcellum* Quare octavo die Octobris, quo nouena festa sui Sancti indixit, sacerdotali stola sumpta, libròque Carminum diuinorum, inusitato feruore animi, vultùque seuerò; cœpit execrationibus, obtestationibusque sacris vrgere diabolorum, ut ab inquietanda naue facesseret.

Fecit hoc eo modo Dei seruus, ut multos metu, non parùm mentibus eorum profuturo, percelleret : statimque non frustra eum fuisse compertum est, aliquibus confessionem facientibus noxarum nondum patefactarum. Etenim è rei tormentariæ præfectis vnus, qui eminus concioni adstabat, percipiente ipsum timore Dei, quasi extra se raptus, accedens procubuit ante pedes concionantis *P. Marcelli*, voce præualida, sed tremente per metum, lachrymisque & singultu plurimo, vociferabatur : *Pater, confessionem, ita Deus te amet : quinq; annis non sum confessus.* Blandè solatus illum seruus Dei, petiuit à concione, ut pro ipso quinquies *Orationem Dominicam, & Angelicam Salutationem* orarent, confessione in horam quietiorem dilata. Consueuerat autem, cùm per festum illud nouendium placamina flagellationum auspicarentur, cōmendare omnes, qui fortè peccata confessi non essent.

Iuuenis quispiam, *Laurentius de Sousa*, qui
Goæ

Goe in *Societatem IESV* receptus est, nocte quadam decumbens, manè *P. Marcello* indicare statuerat hominem, qui confessus non esset. Paucas horas ista mente dormierat, cum inuasit eum dirus horror stygiæ larvæ, quæ pectori eius insidens, omnia ipsi ossa comminuere videbatur, distinctaque voce comminabatur: *si tu manè indicium faxis P. Marcello, quod ille sua peccata nondum confessione diluerit, ne ego multis plagis probè oneratum te dabo.* Alter iuuenis, contubernalis illius, cum gementem audisset, ægréque trahentem animam, ratus eum mori, continuò aduocat *P. Marcellum*. Mox adest cum *Xauerianis reliquijs*, bono animo esse iubet, abstergit metum, offusum aspectu teterrimi *Mauri*, qui se per cubiculi fenestram proripuit, cum socius *P. Marcellum* vocauit.

Postridie patefecit *Laurentius* incurium illum, & decimo quarto Octobris, qui *Dominicus* erat, vnà cum eo se pane diuino refecit, vt se contra diaboli minas armaret. Et verò funestus eodem die vespertinus adfuit, cum tempus disciplinæ instaret, strepitu visûque turbaturus opus tam pium. At *P. Marcellus* ære, quod ad ista dicârat, sonante, diabolum vt à naui vexanda desistat, execratus est voce tam formidabili, vt non illi solùm, in quem ea fulmina torquebantur, sed etiam alijs metum incusserit. Flagellatione finita, Pater strepi-

tum audiuit validi colaphi, ori alicuius impa-
cti, qui præ rabie se indè auferret, quòd non
fineretur, vbi vellet, consistere. Neque alio
modo tum quidem ille prodidit suum dolo-
rem; etsi aliàs non rarò multa vociferaretur,
in *P. Marcellum* & *socios*, per tot pietatis exer-
citia tantam sibi vim inferentes, dum, omnes
ad curam salutis, & obsequia diuina pelli-
ciunt.

Diffimulauit seruus Dei quod audiuerat,
ne alios terror nouus inuaderet, seque con-
tulit ad nonnullorum confessiones excipien-
das, cùm per nauem audiri voces admodum
lamentabiles, iteratò inuocantes *IESVM*,
S. Franciscum Xauerium, & *P. Marcellum*. Ac-
currit hic mox cum *S. Xauerij Reliquijs*, animat
Laurentium iuuenem, quem solo afflictum &
sensu destitutum inuenit, & absque mora ad
alios, quos clamor ille terruerat, consolandos
recessit. Causa clamoris *Laurentio* fuerat,
quòd sub finem disciplinæ, cacodæmon ad-
modum horrendâ formâ, illum super arca
quadam *Rosarij* orandi causâ, sedentem inua-
serit, gutturêque prehensum affligerit humi,
simulque in mare se receperit, atque is nomen
P. Marcelli inclamauit, foetore tam tetro ac
pestilente afflatum relinquens, vt eo maxi-
mè cruciatum se diceret.

Nihilominus minimè defuerunt in nauem,
qui perperam de seruo Dei sentirent, carpe-
rent

rent eius feruorem, & adeò pro-venefico haberent, cui tantum esset cum Orco negotij At si ipsum Dominum IESVM à dæmone infes- sum iudicarunt homines excœcati inuidiâ, non est multum, si seruus eius pro amico dæ- monum, & impostore sit habitus ab ijs, qui per animi perturbationes arbitrati sunt actio- nes eius, quas admirari oportuit. Nec mirum, si languidi abhorreant ab ardentibus & inci- tatis, ea damnantes, quæ imitari non libet, imminuentésque virtutem alienam, ne sua vitia fortè redarguat.

Inter alios vir doctrinâ vitæque professio- ne insignis, fortasse tamen bono, certè non exiguo, zelo non alienum à sua persona puta- uit, pronunciare omnia, quæ de sathanæ infe- stationibus Dei seruus dicebat, esse mera de- licia & figmenta ipsius, ad pueros terrendos commenta, minimè verò credenda prudenti- bus. Quare etiam nocte quadam, qua diceba- tur dæmon disciplinas turbare consuêsse, ab- didit se sub tectum navis, cum diligentia ob- seruaturus, vnde nasceretur ea turbatio; mul- tùmque sibi gratulabatur, quòd inuenisset, modum detegendæ fallaciæ: & hoc ipsum fe- cit aliquot diebus, vt studiosos *P. Marcelli* li- beraret errore.

Verùm ipsemet errorem deposuit, vbi ma- xima cum consternatione ac trepidatione sua conspexit, quæ fiebant; neque parùm formi-

dauit, ne difficilis sibi venia foret à Deo, quòd de sanctitate *P. Marcelli* tam indignè sensisset. Vnde postea *Goe* cum iure iurando affirmavit, totòque terrarum orbe, si necessarium esset, attestari se paratum ostendit, quod *P. Marcellus* verissimè diabolos refrænârit, & exturbârit, non tantùm ex animis hominum sibi deuotorum, sed etiam cœlo, marique; nullam ei sedem concedens, quocunque intulisset signa sui feruoris. Multis etiam alijs in rebus Dominus noster ostendit per ferias illas, & *S. Franciscum Xauerium* posse multùm in cœlo, & clientem eius *Marcellum* gratam, sibi seruitutem seruire in terra.

Neque parùm amabile fuit illud, quod iam narrabo. *Decimo quinto Octobris*, septimo feriarum illarum *Xauerianarum*, pusio, inter octauum & nonum annum ætatis, è naue prætoria decidit in mare. Et quia naus celeriter progrediebatur, ipse verò parùm roboris habebat ad luctandum cum vi vndarum, omnem spem suam in ope *S. Francisci Xauerij* posuit, nullius alterius rei memoriâ animum subeunte. Adfuit *Sanctus*, & siue celeritatem naus frangendo, siue promouendo puerum contra fluctus, ad eum locum admouit, vnde posset apprehendere orcam à *P. Marcello* demissam, nihil aliud loquens, nisi *Francisce, mi Sancte Francisce*; Attractus in nauem nihil prius habuit, quàm vt erat aquâ fluens, ad sacellum cursu con-

contendere, ibique procidens ante *Imaginem Sancti*, manantibus gaudio lacrymis per ipsius, & omnium præsentium ora, dicere, *O mi Sancte Francisce, tu inopis mei pueri memor fuisti; tibi debeo meam vitam, tibi acceptam fero.*

a. *Ex eadem historia P. Staffort.*

CAPUT XIV.

Servus Dei Marcellus Goam appellit.

FInitis decimo nono Octobris festis *Xaverianis*, ventus secundus, quem diximus, ita vela implebat, nullus ut locus dubitandi superesset, amarâ poenitentia, effusis lacrymis, & illa præstantium virtutum, per eos dies exercitarum, contentione impetratum fuisse. Verum sub octauo gradu latitudinis Borealis grauis iterum illos moeror inuasit, vento sic deficiente, ut ad tangendum *Cocinum*, ex quo secuta deinceps nauigatio erat, altero tanto validior opus esset. Magna hinc omnibus iniecta cura est, nescientibus quò se verterent nauicatoribus; donec vigesimo tertio die coorti *Euri*, maximè illis contrarij, compulerunt *Socotoram* cursum intendere, insulam ultra leucas trecentas distantem, itinere pænè cæco, & obiecto pernicioso calidibus ora *Arabica*, in quo necessarium erat, niti contra vim rapidissimorum fluminum, *Mechâ* prouenientium, atque ipsos dies *viginti*

ginti impendere; cùm aqua non sufficeret ad octiduum, solo cyatho vnicuique admenso.

Morbi, qui multi contagiosique in nauem incesserant, non leuandi, sed exasperandi, multiplicandique timebantur in aura grauissima viæ tam longæ. Auxilium his omnibus attulit seruus Dei *Marcellus*, qui pro impetrando meliore vento, omnem ætatem innocentem colligens, armansque flagellis in sua corpuscula, supplicatione duxit ad aram, in qua exposita erat mirifica *Imago S. Xauiery*, cum eiusdem *Reliquijs*. Oratio, quâ illum vocauit auxilio, erat hæc ferè: Cùm perspecta sit vtriusque nauis in eius pietatem fiducia, nunc eius honorem in eo discrimine illarum versari. Consideret, quis in toto mundo sermo sit futurus de *Apostolo India*, de *Thaumaturgo Orientis*, de vero domitore *Oceani*, si dissimulârit succurrere sibi tam deuotis, consecratisque clientulis in tanta miseria: conuertat oculos in sanguinem innocentem, audiat lamentabiles voces pueritiæ, aliquando testificaturæ eius potentiam. Cætera, quibus petitionem suam prosequeretur *Pater*, lacrymæ puerorum & aliorum, qui adstabant, ac singultus interrumpere, vt antè, quàm obirent, quod reliquum erat supplicationi, bene illis precatus, quòd nox iam procedebat, ad quietem capiendam dimitteret.

Proximo manè successit ventus desideratissimus,

simus, quem omnes puerorum precibus ad-
scripsere. Eo vento potitæ, pluuiisque mira-
culo missis è cælo recreatæ naues, *octavo No-*
uembri die, decimum gradum latitudinis Bo-
realis attigerunt; *decimo quarto Indiam* conspi-
catæ, *vigesimo secundo portū Cocinensem* subie-
runt. Noluit hîc *P. Marcellus* exscensionem
facere, donec *Præpositus* ei *Prouincie* significa-
uit, placere sibi, vt ad vnum diem descendat,
ad recreandos præsentia suâ *Patres*, eo loci
degentes. *Superior Cocinensis* nouâ hospites
tunicâ donauit, vt squalidas tam diuturna
profectione veteres deponerent: sed nullis
modis passus est induci se Dei seruus *Mar-*
cellus ad nouam sumendam; quia semper quæ-
rebat pro se, quod deterius, vilius, & paupe-
rius esset. Atque hinc etiam cùm ei tibialia
Cocini deficerent, maluit nudis pedibus ince-
dere, quàm indui nouis.

Ex ea ciuitate duæ naues de suo appulsu
Goam nunciauere, *die secundo Decembris*, qui
sacer est *glorioso S. Xauerio*; quo completum
est vaticinium nobilis viri, *Sancto* eidem addi-
ctissimi, qui certâ fiduciâ plenus sæpius asse-
uerauerat constanter, etiamsi menses, quibus
ex *Lusitania* naues expectari solent, iam præ-
terierint, fore tamen, vt *S. Franciscus Xauerius*
illas eodem anno *Goam* adducat: sique non eo
ipso festo nuncium apportaretur de illarum
aduentu in *Indiam*, non abnuere se lapidibus
agi

agi per vrbis plateas. Substiterunt verò naues *Cocini*, quamdiu infirmorum quorundam necessitas id exigebat; postea prosecutæ suum iter in portum *Goanum* inuectæ sunt, horâ quartâ vespertinâ, die *octauo Decembris*, qui illibatæ *Conceptioni Deiparæ* sacer, & profestus erat *Octauæ* prodigiosi sui propugnatoris, & Patroni *S. Francisci Xaverij*.

C A P V T X V.

Quomodo P. Marcellus Goæ fuerit exceptus; & ibi quid egerit.

Verbis exprimere, neque facile, neque necessarium est, quanta hilaritate, charitatēq; à *Patribus Goanis* exceptus fuerit *P. Marcellus* cum socia manu. sed ipse animum in alijs delicijs defixum habebat, vt neque præteritas ærumnas, neque præsentis oblectationes sentiret. Quare mentionem faciens de officijs & sollicitudine, quâ *Patres* utebantur ea die, cum naues appulsæ sunt *Goam*, vt à tanto itinere venientes benignè exciperent atque reficerent, ad *Reginam nostram* sic scripsit. *Equidem ex laborioso itinere non alia re magis recreatus sum, quàm quòd nunciatum est mihi, mense Aprilis sequentis anni me mittendum esse in tantopere desideratam Iaponiam. Maiestati Vestræ non dicam dolo, nihil omnium posse gratius mihi contingere, quàm si hac ipsa die phaselum haberem.*

rem, quo continuo deportarer in id Regnum: neque plus temporis concedi mihi vellem, quàm ad beatam tumbam Sancti mei visendam necessarium: eo facto quamprimum conscensurus, omnium laborum exhaustorum obliuione inducta. Interea me solatur ipsa propinquitas itineris, cuius desiderium animo meo multis annis insedit.

Ac postea cùm descripsisset ea, quæ in S. Pauli Collegio Societatis IESV Goæ, ad hospites recreandos fuerint acta, subiungit: Cùm omnia verbis explicare non possim, tantùm dico, unicum diem suffecisse ad obliuionem omnium ærumnarum navigationis tam longa & molesta. Non possum verò continere lacrymas præ gaudio, quando cogito, quàm longè diuerso modo sim excipiendus in Iaponia, & quo animo futurus tunc sim. Lætitia temporis illius nullis verbis poterit exprimi.

His talibus cogitationibus Goæ P. Marcel-
lus abstergebat, non fatigationem nauigationis peractæ, sed dilationem peragenda; in qua sperabat occasionem multo maiorum laborum. Et sicut maior hominum lætitia fuit ex appulsione ipsius in *Indiam*, quàm vt fateretur eam verbis posse describi; sic ex eadem in cœlo non minus gaudium extitisse comper-
tum est. Ipsius verba subiiciam. Cogitarunt, inquit, nonnulli nauibus appulsis finem fore mirabilem, quibus gauise fuerant in mari, sed ostenderunt se parum intelligere, qui administrari soleant
thesau-

thesauri misericordiae Dei, quorum portae non facile clauduntur, cum Deus, fauendo seruis suis, clauēs eorum tradiderit Magno Apostolo Orientis, S. Francisco Xauerio. Et sic Deus dum admirandis illis, quae in mari patrauit, alia in terra apposuit, scilicet docere voluit, quantum gaudij ortum esset in caelo, ex aduentu tot operarum Apostolicarum.

Primum illorum accidit Meliapore in recessu montis, in quo S. Thomas Apostolus supremum diem obiuit. Ibi crux est e lapide glauco, quam ipse S. Thomas olim erexit. Ea quotannis festo eius die sudauit, donec vela Hollandica mare Indicum vidit. At hoc anno 1635. die decimo octauo Decembris, decimo post quam nos Goam peruenimus, denuo tam largo sudore manauit perpetuis 24. horis, in totius ciuitatis conspectu, magnus ut numerus linamentorum, aliorumque pannorum detergendo non esset. P. Prouincialis Societatis IESV per tractum Coccinensem in suis ad P. Prouincialem Goanum notauit, sudorem hoc anno non incepisse à capite crucis, quod experientia docuit rerum tristium omen esse, sed à pedibus, quo leta prosperaque significantur. Utinam sit Hollandorum expulsio ex India, iterque nobis expeditum ad optatam Iaponiam. Dicebam anno superiore Vestrae Maiestati, ac Domino nostro Regi (quem Deus conseruet) videri mihi meum gloriosum Patrem, S. Franciscum Xauerium, qui Neapoli mihi in habitu peregrini apparuit,

apparuit, ut me cum socijs euocaret in Indiam, diuinitus constitutum esse custodem horum regnorum Orientalium, sicut Occidentalium est alter Apostolus, etiam peregrinus, S. Iacobus: cuius satis manifestum argumentum habemus, quod S. Thomas, primus Apostolus Indiae declarauit, quantum sibi placeat noster aduentus.

Alterum prodigium intra paucos dies in duobus templis Goanis euēnit, ubi duæ imagines Saluatoris cruci affixi, distinctis diebus aliquoties aperuerunt oculos, multis hominibus id videntibus, non sine tenerrimo sensu pietatis inde fluente per totam hanc urbem: quasi si Christus Dominus noster conspicere vellet novos predicatores sancti Euangelij sui, & incitare nos benignissimo suo aspectu ad deponenda animi nostri imperfecta, & sectanda sancta sua vestigia per viam crucis; quē admodum fecit cum S. Petro, ut lacrymans pro suis peccatis moreretur in cruce. Sed & ego animaduerti, Crucifixum utrumq; spectare Iaponiam: quod si super Christianitatem ita oppressam, Deus Dominus noster hoc tempore mirificè aperiat suos oculos hactenus clausos, videtur indicare, quod velit nobis dare pignus aperiendarum per nos portarum eiusdem Christianitatis artissime obseratarum.

Et verò tum è sollicita cura de salute Iaponiae procuranda per Missiones Apostolicas, quam demonstrauit S. Franciscus Xauerus, cum etiam è solatijs dulcissimis, quæ Deus Dominus noster præ-

buit è cælo 24. illis, qui anno superiore è Societate IESV, per crudelem necem, validissimè pro sanctæ lege sua depræliati sunt, videmur coniectura minimè leui posse prouidere, valde propinqua esse initia temporum illorum felicitum.

Frater Nicolaus Ticunanga nostræ Societatis primus fuit, in quem exercuerunt nouum & immane genus supplicij, pedibus eum suspendendo in furca, manibus reuinctis post tergum, totòque corpore genuum tenus immittendo in fossam profundam, & utring^q tabulis opertam, nihil interim præbentes, quo vitam sustentaret. Hoc supplicium cum quatuor diebus pertulisset, carnifices inuenerunt sanum & alacrem. Rogatus ut in tantis supplicijs tamdiu potuerit viuere; respondit, Virginem Dominam nostram sibi adstitisse, & inter alia solatia, præbuisse bibendam aquam allatam è cælo: nullo verò dolore alio tentatum se fuisse; quàm quod non daretur cernere totam Iaponiam conuersam ad veram fidem. Et in dictorum confirmationem mirificè inuentum est in fossa vas plenum aqua. Sed & ipso conspectu fuerat per eos quatuor dies aliquoties manibus solutis in margine fossæ sedere. Denique ex antlato illo tormento, ad æternas paradisi delicias, verum nectar & ambrosiam, transijt.

Alij duo ex eodem numero 24. Patrum nostræ Societatis, nono demum die eius supplicij viuere desière, eodem tempore, sed locis distantibus, prout ipsi carnificibus prædixerant. Cumque postea corpora

pora eorum, ut pro more cremarentur, in unum locum congesta fuissent, collocata sunt, quasi viverent, multaque se inuicem salute, & gratulatione de tam beata sorte impertiēre, magno cum stupore praesentium. Quod si gaudium & alacritas moriendi pro Christo redundat in corpus exanime, quis non desideret habere mille vitas, ut omnes in tam letificam occasionem effundat? Hæc me spes animat, hæc desideria exhilarant, hoc à meo Sancto contendo quotidie: cuius sepulchrum nunc plurimum ornatum est vestimento, quod Vestra Maiestas mihi mandavit offerre. P. Prouincialis Goanus, in signum debitæ gratiæ pro tanto dono, mittit Vestræ Maiestati velū, quo inuolutū erat Corpus eiusdem Sancti. Hactenus è literis P. Marcelli.

Ei, dum Goæ moratur, propter conspicuam vitæ sanctitatem, singulari gratia contigit, quòd aliàs grauissimè prohibitum est, aperiri tumbam S. Francisci Xaverij. Quod ut obtineret, Reginam induxerat, ad vestem Sacerdotalem longè pretiosissimam, inter alia dona regia, mittendam ea lege, ut induerentur sacris membris Apostoli. Processit consilium. A Prouinciæ Præposito, praesentibus cum P. Marcello perpaucis, media nocte apertus est loculus; concessum ei, ut suis ipse manibus sacra membra detegeret. Quod quoniam sensu fecerit, cogitando quis assequatur, nisi qui paria senserit? Cūque inuenisset sudarium cruentum conuolutum circa sacrum collum,

supplex id sibi donari petijt, & impetrauit, quod cum particulis aliquot Reliquiarum Apostoli, maxima cum veneratione habuit, tanquam arma necessaria ad confligendum, sub vexillo eiusdem mirificæ *Imaginis*, cum hostibus infernis in campis orientis extremi. *a.* Defixerat ille quidem cor suum in pretiosis istis pignoribus, quæ ex sepulchro dilectissimi sui Patris acceperat; & ab eorum potentia sperabat victoriam tormentorum sibi paratorum in *Iaponia*: sed quod animo eius id satis non erat, plus autem exhibere non poterat, schedam scriptam suo sanguine, educto ex præcordijs, in manu *Sancti* reliquit, in qua *votum* suum instaurabat; & iurando se astringebat, exprimendi, quantum valuerit in omnibus, & per omnia sanctam vitam *Xaverij*, petitione adiecta, morte potiendi, quàm tantopere ipse optarat in *Iaponia*. Atque ita demum ab illo auulsus est, vt ipsum in corde suo secum auferret. Simulque curauit augeri eius ornatum, qui nimium ei parcus videbatur quamuis tumba esset argentea.

Porro si quis descriptionem Sancti corporis, vt nunc est, forsan desideret, parabat eam *P. Marcellus*, at lacrymis impeditus perficere non potuit. Igitur ex aliorum *Patrum* literis eam *P. Cinnamus* paucis refert hoc modo; color est nigricans, facies oblonga, os maiestate plenum, capilli ac barba promissa non-nihil,

nihil, & canis inspersa, oculi aperti, totus instar spirantis ac viui, caro etiamnum est mollis, vt eam reperit Episcopus *Cocinensis*, cum furas eius attingeret. Supinus iacet, cum sinistra admota pectori, in vestitu Sacerdotali graui preciosissimis gemmis. Omnia membra spirant odorem cœlestem, ac tali dulcedine perfundunt aspicientes, vt vel ob eam solam teste *P. Marcello*, neminem poenitere possit ærumnarum nauigationis *Indicæ*, cui detur beatum hoc sepulchrum videre.

Per idem tempus, maximus eius amicus, *Generalis Antonius Tellez de Silva*, correptus est morbo tam periculoso, vt iudicaret necessarium esse, animæ, rerumque suarum negotia suprema curare. Huic *P. Marcellus*, maximo studio aderat, memor tot ac tantorum beneficiorum, ac familiaritatis illius; neque tamen audire quidquam de testamento volebat, priusquam anima procurata fuisset. Sed cum ille fortunarum curâ prius liberari cupe- ret, vt se totum diuinis consecrare posset, ostenderetque molestum sibi fore, nisi id impetraret, cessit *Pater*, & officium testamentarij subiit, quando id euitare non poterat.

Excepit omnia, summâ cum fide, quæ infirmus dictabat: præter duo millia scutatorum, quæ pro noua tumba argenta *S. Francisci Xa- uerij* pro vetere erga ipsum pietate, legabat. Obfirmatur testamentum; nihil eorum, quæ

ratum faciant, intermittitur: procedit morbus, ægrum ratione deturbat, & alia infert, quæ non aliunde, quàm ex contentione testamenti condendi prouenisse creduntur; incusatur P. Marcelli nimia diligentia, quâ eum euerterit. Sed breuè redijt valetudo secunda; quod Pater sæpius asseuerauerat; de hoc edoctus à Deo, cum quo de omnibus suis rebus agebat. Augebantur iam vires, cùm Pater testamentarias tabulas restituit Antonio: hic eas iam animi bene compos cùm relegisset, alia omnia, quæ dictârat, diligentissimè scripta inuenit, præter illud legatum *duum millium*: cuius ne mentio quidem extabat in literis.

Doluit hoc ei, quod maxima in Sanctum voluntate ferretur: questusque cum P. Marcello est, de fide parum sincera erga communem patronum, & erga se, pernecessarium suum. Sed is respondit; *Vt cunq; desideret perfici ornamenta sepulchri sui suauissimi Patris, nihil tamen imminutum existimasse vel de honore Sancti, vel de Antonij summa erga Sanctum pietate, quando legatum illud præterijt. Nam quod sua manu scriptum vidissent homines parùm studentes Sancti honoribus, facile in suspicionem cupiditatis trahere potuisse. Velle autem diuos honorari sinceris officiis, nullam sapientibus auaritiam, qualia decent pauperes spiritu.*

Hoc tam generoso responso P. Marcelli captus Antonius, plus etiam superstes expen-

pendit in *Xauerianos* honores, quàm moriturus testamento legarat. Adiecto enim *tertio mille*, creuit arca argentea palmis quatuor, & semisse.

Quamdiu *Goæ* substitit seruus Dei, ducti opinione, quam de eius sanctitate habebant, omnes passim ei sua peccata confiteri volebant: quibus vt operam daret, incredibilem exhausit laborem: à prima aurora vsque ad vesperam nihil ei quietis concedebatur, nisi ad Sacrum faciendum in ara sepulchri *Xaueriani*, quod curabat facere quotidie, quantumuis multi Sacerdotes, & confitentes peccata concurrerent.

a. *Processu Manil. fol. 4.*

C A P V T XVI.

Macaum petens Manilam venit.

APpetierat iam tempus *Goâ* soluendi, *Macaum* versùs, indèque pergendi in optatam *Iaponiam*. Quare Dei seruus *Marcellus* 29. Aprilis 1636. cum alijs Patribus Italis è Societate *IESV*, *Balthasare Citadela*, *Antonio Capecho*, *Iosepho Claro*, & *Francisco Cascola*, ascendit nauem *Dominici de Camara*, & *Noronia*, Capitanei Generalis & Gubernatoris *Macai*, qui vela fecit cum socijs alijs nauibus, per quas distributi erant *duodecim Patres Societatis*, qui tendebant in emporium illud, ac promptua-

rium expeditionum *Euangelicarum* in regna *Cambaye, Tunquini, Chinae, Cocincinae, & Iaponia*. Quanto desiderio martyrij ferretur *Marcellus*, posteaquam ad sepulchrum *S. Francisci Xaverij* vota sua instaurauerat, auctis animi flammis, cernere est ex literis, quas diuersis *Goâ* scripsit ante discessum. *Vigesimo Februarij 1636.* ad *P. Nunium de Acunia* dicit: *Quid peti, mi Pater, à misero peccatore, qui extorris ab Europa propter sua peccata & vitia, relegatus est in ultimas ac remotissimas mundi plagas, ut accipiat pauxillum feruoris è tanto foco Diuini amoris tot gloriosissimorum Martyrum, discâtque ab ipsis Iaponibus, quo pacto oporteat Deo seruire? Hæc vera est rei mecum gestæ summa. Quòd si Deo placeat insuper effundere sua dona, & aequè impertiri illis, qui non merentur, iste enim uerò excessus fuerit miserationis Diuinæ.*

Eadem ratione, mi Pater, videtur gloriosissimus meus Pater & Custos S. Franciscus Xaverius eligere voluisse hominem nullius profectûs, ut opera sua magis elucerent, & appareret, sua negotia esse, quæ gesta sunt. Supplex itaq; rogo, si quidquam Sancto gratificari cupit, beneficia multa, quibus me prosecutus est Olyssippone, isto vno consignare velit, ut impetret mihi à Deo suis precibus veram cognitionem statûs, in quo versor; quàm multum debeam, quàm parùm possim; ut saltem bene illum cognoscens, animum instituam ad excogitandum remedium, & impetrandum à misericordia Dei. O quàm

O quàm bonus est Dominus, cui seruimus, mi Pater! nam cum verissima sint, quæ dixi, nihilominus ad incutiendum mihi pudorem, usq; pergit subdere animo novos ardores, desideria magis accensa, magis inflammatas cogitationes, curas magis feruentes. Deniq; nescio, ubi sim: sacrum sepulchrum mei dulcissimi Patris tenet cor meum, Iaponia idem petit, & obtinet: non sunt in Iapone tormenta, quorum desiderio non diffluet, in quibus non reperiat suam quietem: non carnifex, cui non offerat suam animam: non laqueus, ad quem non erigat collum: non catenæ, compedes, carceres, ærumnæ, cruciamenta, quæ illi sufficiant. Denique corpore sum Goæ, corde verò diffusus in tot partes: viderit nunc, quis possit esse status rerum mearum. Isto Aprili cum gratia Dei Macaum tendemus: confido in magno meo Sancto, futurum, ut anno veniente ipsi seruiam in Iaponia.

In alijs ad Capitaneum Generalem Antoni Tellez hæc scribit: Gratia & Pax: IESVS, MARIA, FRANCISCVS Domine Antoni Tellez de Silua, fili dilectissime animo meo, comes itineris, & amice sincerissime. Deus mihi mandat, ut ab ipso discedam: S. Franciscus Xaverius me in Iaponiam vocat. Solum hoc restat, illi ut obediam, idque tanto magis, quod proficiscar ad maximum sacrificium, ad fundendam animam cum sanguine, & ad Euangelium prædicandum, ferendis plagis, si verbis non concedatur. Ego ipsum aufero in pectore, & visceribus meis: ego

H 5 ipsum

ipsum comitabor Olyssipponem ad obsequia Regis: ego ero cum ipso in patria inter suos cognatos, ipse mecum in carceribus inter carnifices. Ipse intererit omnibus in die mei triumphi: ipse ante alios particeps erit gaudij, & maiorem partem accipiet sanguinis, quem nunc oblatum eo. Placeat ab hoc paupere & obligatissimo seruo suo accipere hoc tributum. Recordetur Marcelli, tot à se beneficijs exornati, & tam dilecti quondam, etiam in sua magnificentia. Quando cognouerit, me cruciabili morte defunctam in Iaponia, dignetur semel Angelica Salutatione gratias agere Sancto, promunere, quo suum amicum affecit.

Ea noua operam dabo, ut ante alios omnes resciat, singulorum narratione explicata; quod nunc tempus non est. Polliceor, semper me futurum, qui debeo; & in alio Regno completurum, quod in isto non potui; & quacumq; ex parte potuero, satisfacturum suis desiderijs: interea recipiat in partem officij debiti momentum hoc per breue vitæ, quod mihi dabitur habere pro seruitio Domini nostri, & mei amantissimi Patris S. Francisci Xauerij: qui ipsum quoque inuisat in habitu candido cum cruce in pectore, cumque candela & scipione in manibus, comitante regia sua cohorte, ut assolet: Gloriosus hic Sanctus ipsum adiunget, ipsum uisat, ipsum tueatur totâ vitâ suâ, in omnibus suis rebus: ei supplico, ut quinquennium poenarum, vulneris in capite, læsæ tibie &c. non producat

ob mea peccata, sed unà conueniant omnia tormenta carnificum, quæ esse possunt, ut gaudeam tandem vero bono; si quidem cum omnibus gaudium possit esse maius, quàm sit hoc, quo nunc affluo. Deus bone, quæ verba scripsi? Tacitus hæc retine, usq; dum nos reuisamus. Vale millies, vale & salue. Vado alacriter, ut ipse & res suæ tendant in optimum finem. Goæ 16. Martij. 1636.

Alias Domino Thomæ Mastrillo cognato suo scripsit in hanc sententiam: I E S V S, MARIA, FRANCISCVS. Gratia, & pax Christi. Hac die, quâ celebramus festum nostri gloriosi sancti Thomæ de Aquino, scribo Domino meo Goâ, post longam & periculosissimam navigationem octo mensium. Cuius ut nullus alius fructus esset, quàm copiâ visendi Corpus magni mei Patris, ac defensoris S. Francisci Xauerij, æquissimo animo suscipienda forent omnes ærumne, quas iter eiusmodi posset afferre. Spirât sanctitatem ac pietatem hoc sacrum sepulchrum; habet riuos Diuinæ dulcedinis, & opulentissimas venas solatiorum cælestium. Veni, & vide. Hoc Aprilis, Deo propitio, cum alijs duodecim socijs Italis Chinam versùs hinc discedemus, postea ego cum sex in Iaponiam, ubi me anno sequente futurum spero, viuum aut mortuum.

Iusiurandum verissimum iuro, non habere me solatium aliud, non solidam aut maiorem letitiam in hac vita. O si pauxillum eius mittere possem in scatula, abhorreret mox omnem mentionem

Nea-

Neapolis, omnes spes aula, omnes designationes
& apparatus futurorum; & conuolaret ad me.
Si venerit, sciat me prestolari vel in cruce, vel in
foco, propter amorem Dei. O quoniam calamus,
vel ut melius dicam, affectus me rapit! meminerit
huius serui sui in S. Sacrificijs suis, in qua me ex
corde commendo. Si viderit D. Marium Mastril-
lum plurima & affectionis plena salute à me im-
pertiat. Goæ 7. Martij. 1636.

Voluit Deus indulgere feruori, diuertens
illos *Macao*, vnde vel nunquam, vel tardè o-
mnino in *Iaponiam* potuissent venire: quia
præterquam quòd mercatores *Lusitani* nullū
indè asportant secum in *Iaponiam*, qui vxo-
rem non habeat, *Gubernatori Macai* à Prore-
ge *Indiæ* mandatum erat ibi detinere P. Mar-
cellum. Quare diuini fuit hoc Numinis, vt
Manilam deferrentur, vnde facillimus traie-
ctus in *Iaponiam* fuit, singulariter propitio
Deo, sicut mox dicemus.

Dum Pater esset *Malacæ*, eius Regionis
Capitaneus Generalis *Franciscus Cotinus Caba-*
cus cum *Hollandis* confligit, sed ita, vt victoria
quidem nostra esset, ipsius tamen Capitanei,
& multorum fortium virorum morte consta-
ret, qui generosè exposuerant vitam: vulnera-
tis autem repleretur *Nosodochium Malacense*.
Eorum iuuandorum curam sibi depoposcit
P. Marcellus, in quorum obsequijs & ministe-
rio pulcherrima charitatis erga pauperes & infir-

infirmos facinora edens, imitatione *Xaverianum* exemplum adumbravit & expressit.

Malacâ soluerunt *Iunio* exeunte, *Macaum* petentes. At cum ad insulam *Palacondoram* venissent, apparuerunt obuiam tres naues *Hollandicae*. Despondit mox animos classis *Dominici de Camara*; & aliæ quidem naues de *Macaënsi* cursu depulsæ non sunt, sola prætoria, qua Generalis vehebatur, ac Dei seruus cum quatuor socijs, viam perdidit, ac *Manilam* venit. Etenim *Hollandi* sic eam presserant, ut iam perdita videretur. a.

Insistebat in hoc rerum articulo precibus *Pater*; & cum nescio quis, omni spe opis humanæ amissa, diceret, hostem sine dubitatione vim facturum, nauesque capturum, quia illi defendendo non essent; alta voce, quam multi audierunt, respondit, *Macte animi, omittite curas; cum fiducia in Deo, & meo Patre S. Francisco Xaverio, neq; hanc nauem prætoriam, neq; aliam è nostra classe capiet hostis, aut malo quoquam afficiet*. His dictis, Dei seruus opponit hostibus *Imaginem S. Xaverij*; & continuo prætoria piratarum, signo dato, reliquas suas naues iussit sequi, cumque iam velut in manibus nostram haberet, aliò vela conuertit, nauibus *Lusitanorum* dimissis. Quod ij quidem omnes miraculo *S. Indiarum Apostoli* tribuerunt, impetrato precibus eius clientis *Marcelli*. Omisso in præsens itinere *Macaënsi*, quò

si, quò pergebat cætera classis, prætoria ad *In-*
sulas Philippinas diuertit.

Multùm displicuit hic flexus ijs, quorum
intererat ocyùs venire *Macaum*; donec clauì
moderator, etsi locorum eorum non satìs pe-
ritus, interno quodam instinctu eum proba-
uit, ipsemet ignarus, quànàm ex causa; ipseque
tandem Gubernator ratum habuit, quantum-
uis multæ causæ proferrentur, commeatus de-
fecturus videretur, neque satìs nauclero fiden-
dum esset per maria ipsi ignota. Nondum in-
telligebant se diuinitùs agi, vt seruus Dei ce-
leriùs attingeret *Iaponiam*, ac paratam sibi co-
ronam *Martyrii*, quòd non nisi *Manilâ*, Me-
tropoli *Philippinarum*, fieri poterat, tantis im-
pedimentis obstructâ portâ *Macai*. Nihilo-
minus *P. Marcellus* ne quid ex eo proposito
grauioris oboriretur incommodi, statuit rem
Deo Domino nostro, & *S. Francisco Xauerio*
studiosè commendare per preces: in eam rem
ter litauit. Supposuerat verò Sacrosanctæ sin-
doni (quod Corporale vocamus) inter sacri-
ficiu duas schedas, quarum alteri inscripse-
rat verba, quibus *Macaum*; alteri, quibus
Manilam ire iuberentur. Cùmque Sacro fi-
nito forte posterior prodijisset, magno omniù
consensu *Manilam* contendere. Sed non mul-
tò pòst nouum periculum conspicati, naue
largiter aquam accipiente, iam nullam spem
huius vitæ habebant, sed de æterna solliciti,
lacry-

lacrymabantur, quod se non dedidissent, *Hollandis*, potius existimantes capi, quàm submergi. Hoc autē quòd factum non sit, omnes postea precibus *Marcelli* gratis animis adscripsere: etenim ope *S. Xaverij*, quem semper facilem in sua vota *P. Marcellus* habebat, non sine miraculo naue ad portum vndecim diebus appulsa, 31. die *Iulij*, *S. Ignatio* sacro, *Manilam* intrauere.

Antea tamen in via diuinitus cognouit *P. Marcellus*, quisnam esset ille *eques cum viridi cruce*, quem *Neapoli* viderat, neque tum aliud intellexerat, quàm esse amicum quendam. Nunc autem comperit, quisnam esset ille amicus. b. Vnde *P. Iosepho Claro* dixit: *In hac ciuitate, mi Pater, veniemus ad equitem cum viridi cruce*. Et postea rursus eidem, & reliquijs socijs apertiùs, *equitem*, qui inter alia sibi per visum *Neapoli* cum *viridi cruce* oblatus est, esse *Dominum Sebastianum Hurtadum de Corquera*, *Gubernatorem Philippinarum*, *Ordinis de Alcantara*: qui amantissimus fuit serui Dei, & multis modis promouit profectiorem eius in *Iaponiam*; vt in hac historia videbimus.

a. *Processu Manil. fol. 148.* b. *Epist. P. Iosephi Clari.*

CAPUT XVII.

Dei Seruus detinetur in Philippinis.

Manila

M*Avila* vir Dei breuì detexit magnos the-
 fauros virtutum, quos in lectissima sua
 anima conditos attulerat: quare *Gubernator*
 earum *Insularum Sebastianus Hurtadus de Cor-*
quera illum detinuit, vt in expeditione, quam
 in magnam illam *Insulam Mindanai* parabat,
 comitem Deo tam charum haberet, confusus
 eo præsente omnia prosperiora futura. Neq;
 falsus est animi, sicut præclaram quidem de
 illo existimationem acceperat ex litteris *Co-*
mitis de Corcana, commodum sibi allatis, in
 quibus multa commemorabantur de cælesti
 in eum fauore, deque excellentibus eius vir-
 tutibus; sed vbi suis oculis ipse conspexit
 viua earum exempla, sanctissimos viri mores
 ac disciplinam, longè plurimum ad illam exi-
 stimationem accessit: ipso adeò primo eius
 aspectu sic animus illius affectus est suauiter,
 vt continuò statuerit omnem operam suam
 conferre ad nauigationem eius *Iaponicam*, si-
 mulque pollicitus fuerit sibi certam ab hoste
 victoriam, quasi alterum quendam *S. Francis-*
cum Xauerium nactus, cuius in *P. Marcello* vir-
 tutes videbat expressas.

Quocirca mandauit, vt *socijs*, qui cum eo
 erant, vbi respirassent in *Philippinis*, *Macaum*
 discedentibus, non sineretur abire *P. Marcel-*
lus. Qua *Gubernatoris* atque etiam *Prouincialis*
Philippinarum constanti voluntate, non absq;
 sensu diuisus est à *socijs*, tantoperè sibi dilectis:

vnum

vnus solatium fuit maior è *Philippinis* in *Iaponiam* perueniendi facultas, & quòd cogitaret rursus eorum amplectendorum copiam fore. *a.* Etenim sedulò procurârat eis commoditatem perueniendi *Macaum*; cùmque in portu *Cauitano*, quinque leucas *Manila* distante, eos dimissurus esset, prompsit *Imaginem S. Xaverij*, quam semper consueuerat secum ferre, & velut oraculum consulere. Interrogauit *socios*, qualis videretur eis *Diui imago*; ac respondentibus illis, non aliam à se conspici, quàm semper antehac vidissent; negauit sibi similem esse, sed oppidò tristem. *An non videtis?* inquit. cùmque pernegarent, vltimum se discrimen videre, non aliud addidit, quàm fore, vt *Manila* se reuisant. Quod etiam contigit, *Patri* per illam sui oris mœsticiam, significante *S. Francisco Xauerio* naufragium, quod erant facturi.

Duæ simul naues ex eo portu *Macaum* solutæ fuerant, eas coorta tempestas fera disiecit. Illa, quæ vehabantur *Patres Societatis*, peruenit in breuia, vt contis nitendum esset, quando aliud opis nihil supererat, suo damno expertis, quantum aliàs iuuisset præsentia *P. Marcelli*. Plurimi mortales hîc hausti sunt aquis; *Patres* ægrè potuerunt saltu littus attingere, vt non sine magno labore euaderent. Monitus *P. Rector Manilanus* nauigium submisit, quo in ciuitatem venirent, iterum se re-

I fectu-

fecturi. Ibi occurrit eis *P. Marcellus*, cui Deus iam omnem eorum casum manifestarat, quo in periculo *Patres*, quique submersi fuissent; pro quibus multas preces iam fecerat. Cum enim nunciatum esset *Manilam* de isto naufragio, quo tam multi periissent, dixit Fratri cuidam, *Gregorio Bruno*, multos esse iam dies, ex quo Domino nostro inter sacrificandum commendasset animas eorum, qui extincti essent hoc infortunio.

Post aliquot dies iterum *Patres* commiserunt se mari melioribus ventis: valedicturis *P. Marcellus* deosculatus est pedes, ægréque diuulsus ab ijs; quod omnes vicissim aduoluti eius pedibus oscula cuperent infigere; pulchro humilitatis, seu mauis, celsitudinis Christianæ certamine, tanto flagrantiore inter illos, quanto quisque alterum Deo impensius arbitrabatur seruire. Scripsit quoque *Marcellus Macaum* ad Superiorem *Indiæ & Iaponiæ* rationem, cur subsisteret in *Philippinis*: quod pariter fecit *Manila Gubernator*, omnem operam promittens, ut in *Iaponiam* peruenire posset non solum *P. Marcellus*, sed etiam quotquot è *Societate* aduenerant, qui tunc iustis ex causis erant diuisi. Rogabat proinde, ut omnes remitterentur ad se *Macao*, quando inde modus ad *Iaponas* perueniendi non esset. Seriam autem eam petitionem fuisse, literæ *P. Marcelli* perhibent, quas quia multis rebus

lucem

lucem dare possunt, magnóque spiritu scripte sunt, híc libet apponere: sic habent.

Quoniam ea, quæ Dominus Gubernator istarum Insularum ad V^{am} R^{am} scribit de mea persona, meóque discessu ex hac ciuitate, possunt occasionem offensionis & suspicionis præbere binas mitto ad R^{am} V^{am} Alteras scripsi in portu Cautano, quibus me diuersum à meipso exhibeo, dum in isto negotio minimè indulgeo desiderio meo, cuius R^a V^a rationem mox reddam. Alteras posterius exaravi, ut per occasionem priores ostendi possint ijs, qui fortè aliquam nouitatem intentare vellent: hæc posteriores exactissimam notitiam conferent omnium, quæ acta sunt, tanquam meo Patri ac Superiori, cuius pedibus, vcuq; loco remotus, accido supplex, ac toto cordis mei affectu rogo, mihi condonare velit, si forsan aliquid peccaui hoc proposito, in quo sanctè affirmo, sicuti debeo tanquam seruus & subditus, nihil aliud me spectasse, quàm maiorem gloriam nostræ Societatis. Quare credat R^a V^a mihi perquam graue accidere, quòd post tam longam, trium ferè annorum, atq; periculosam peregrinationem video me destitui hoc unico solatio, quod in hac vita capere potui, ut breui aliquo tempore fruerer sancta consuetudine R^a V^a & aliorum Patrum ac Fratrum istius Collegij. Sed necessarium fuit propriæ consolationi posthabere bonum & solamen commune, quod ex mea commoratione hoc loci speratur.

Cum igitur hac sit voluntas Dei, apertè admo-

dum declarata mihi per os gloriosi mei S. Francisci Xaverij, qui tertio abhinc anno mirificè mihi restituit vitam, prout R^a V^a poterit cognoscere ex narratione, quam de hoc miraculo mitto; eademque confirmata sit multis revelationibus eiusdem Sancti, quæ factæ sunt valde insignibus Dei servis, ante & post miraculum perpetratum; ac demum consignata tam mirifico meo in Insulas istas aduentu, prout ex Capitaneo Generali Sinarum, & alijs R^a V^a acceperit; ideò non remanet locus ulli dubitationi posteaquam Sanctus Divinam voluntatem ità manifestavit, ut dixi, etiam placere illi sic disponere mediæ eius implendæ, ut mihi non videantur esse, vel unquam esse posse meliora, dum in his angustijs constitutæ sunt res Iaponiæ.

Dominus Sebastianus de Corquera, Gubernator Insularum istarum, è primoribus ministris suæ Regiæ Maiestatis, non tantum ex amore, quo erga Societatem est sanè magno; sed etiã propter literas, quas equidem illi fortuito & sine consilio attuli à Domino Comite de Corcana patruo suo: & alia nonnulla, quæ in hoc improviseo meo aduentu in hanc civitatem pensi habet, ut gratus sit S. Francisco Xaverio, pro salute sobrino suo istis diebus eius intercessione donata, simulque optimè de Christianis in Iaponia, deque Societate IESV mereatur, constituit me bono modo, sine omni sumptu illius provincie, & periculo Macai, transportare in Iaponiam. Et reuera hoc ab eo Domino præsumi potest, cum quia est vir prudens, pius,

pius, ac zelosus; quemadmodum de ipso perhibere possunt, qui multam eius notitiam & usum habent: tum quia ad gubernationem istarum Insularum à Deo electus est, quod ante aliquot annos è calo innotuit per Sanctum quendam Martyrem Iaponium, & ipse vaticiniy euentus comprobauit.

Mox addit: Atq; ista de me: nunc de quatuor socijs meis, qui veniunt Macaum cum Generali Sinarum. Mi Pater, verissimè dico R^e V^a quod dimittam eos magno cum sensu, non quia eos unice diligo, sed quia certum habeo, Deum hac via eos velle peruenire in Iaponiam. Quare propter scrupulum, qui me stimulabat, quod ex mea parte non concurrerem ad explendam hanc Dei voluntatem multum perspectam; rem proposui P. Prouinciali presenti, & ei qui fuit, utriq; viro sanctitatis eximiae. Dum autem res in consultatione versabatur, Dominus Gubernator petiuit à P. Prouinciali, ut mentem R^e V^a interpretatus retineret omnes meos socios, quia Deus ipsi animum ac desiderium iniecerit, omnes in Iaponiam transferendi, sine omni Macai & cuiusquam alterius periculo. Quod etiam cupienter & enixe petiuit, addens nunquam se rogasse aut rogaturum ab Societate, quod tam sibi cordi sit, neq; desiderasse, quàm istud: quod ei proinde P. Prouincialis negare non potuit, atq; ita ex omnium, qui consultabantur, sententiâ, visum est esse agendum.

Et hoc fuit unum è clarioribus indicijs Voluntatis Diuinae, Gubernatore duo quaedam affir-

manente. Alterum, quòd ante nostrum aduentum, constitutum sibi fuerit nulli permittere profectio- nem in Iaponiam: nunc autem pro me & socijs meis omnem sumptum, qui necessarius erit ad hoc iter, è suo facere cupiat. Alterum, quòd eo ipse ingeniosus sit, nihil ut unquam impensè cogitare consueverit, neq; unquam ità rogàrit: cùm autem de nostro negotio rogare cœpit, affluebant ei verba cum tanta teneritate & affectione animi sui, nullum ut finem facere posse videretur; neq; destiterit, donec impetrauit, quod voluit.

Ex quibus liquido dicere possumus, rem hanc diuinitus constitutam esse, regique manu gloriosissimi S. Francisci Xauerij, qui solus potuit eius morem sententiàmque inuvertere. Nihilominus ut negotium silentio & absq; strepitu procedat, statui mittere omnes quatuor, ità enim magis dissimulan- ter ego hìc mansero, non dando aliquam ansam lo- quendi & suspicandi ciuibus huius loci, multòque minus alijs Religiosis, qui opperiuntur hìc occa- sionem nostro exemplo transeundi in Iaponiam, dum omnes existimant, me tantùm studio gratifi- candi Gubernatori hoc anno Manilæ remanere. Ergo sine impedimento R. V. poterit remittere, vel simul omnes quatuor, aut binos & binos, prout ipsa melius fore censuerit, per viam Camboiæ, vel Tunquini, vel Cocincinæ; unde continuo naues ad Insulas istas feruntur.

Hìc igitur expectabo, & Domini Gubernato- & ipsorum Patrum gratiâ, ut eis commodam
& se.

Et securam expeditionem exornem. Profectò enim cum via Macaënsis omnino sit inexplicabilis, diuino munere id nobis conceditur, ut reuertantur ad Manilæ Gubernatorem, qui tanta voluntate ac studio, suis impensis, desiderat, Patres Societatis transuehere in Iaponiam, qui antea supplicio capitis edixerat, ne quis ullum virum Religiosum eò deportet. Ecquis dubitare possit, hoc esse opus mei gloriosi Patris, S. Francisci Xaverij, qui hac via propria suæ dilectissimæq; Ecclesiæ cupit succurrere? Uti neq; ego dubito, R^{am} V^{am} in occasione tam mirifica, pro sua parte, æquè impensè cooperaturam tantæ gloriæ Dei, quanta in ea versatur; neq; permissuram, ut Iaponica Missio, Societati tam honorifica, prorsus intercidat.

Accederet incredibilis offensa Domini Gubernatoris, tanto studio rem istam complexi, tamque idoneis rationibus petitionem suam astruentis, si contingeret hos quatuor socios mihi non remitti: atque adeò perderemus unicū amicum nostrum, quem Deus nobis dedit ad succurrendum Christianis, tanta undiq; necessitate oppressis. Deniq; si fortè R^a V^a hac nondum satis graua, & firma esse existimet, equidem nihil dubito de voluntate & consolatione R. P. N. Generalis, quam est accepturus, si R^a V^a non omiserit illos remittere. Etenim ille, si posset, nihil dubitaret Romā usq; in Iaponiam contendere; idēque probè scio, sine mora facturam R^{am} V^{am} etiam in hac ætate,

& officio suo, quo fungitur: quanto minus detinebit hos Patres!

Dixi haecenus generalia de omnibus quatuor, quibus confido meum gloriosissimum Sanctum potenti suo praesidio singulariter adfuturum de caelo, sicuti varijs suis temporibus liquido iam experti sunt. Sed ut speciatim aliqua memorem, supplico R^a V^a toto mei cordis affectu, ut mittat mihi duos Patres, Balthasarem Citadelam, & Antonium Campechium, quos uti R. P. N. Generalis adiunxit mihi Romae primos omnium socios professionis Iaponicae, ita videtur primum & indubitatum in ea locum habere debere: & hoc maxime conveniet cum voluntate Patris nostri, cui de omnibus nominatim verò de illis duobus, Dominus Generalis accurate perscribet, quos etiam familiarius nosse desiderat: ut adeo acerbissimum animo sensum ac dolorem sit accepturus, si R^a V^a eos non mittat; contra verò ostenderit, se artissimis vinculis obligandum, si veniant, & una me quoque perpetuò deunctum iri contestor hac re, quam iudico euidenter esse voluntatis Divinae: idemque omnes isti Patres affirmant, qui pariter hoc suo consensu R^{am} V^{am} de rei veritate edocent, orantque pro illis; ut proinde Sanctus meus gloriosus peculiarem eorum rationem habere, & singulari studio adiutos velle videatur, quos ante alios omnes elegit, & eripuit in itinere è multis & magnis periculis vitae, prout ipsi narrabunt: quare statim eodem puncto temporis, quo mihi occurrerunt, visi fuerunt.

Fuerunt afferre mihi certa pignora, quòd cum his comitibus benigna eiusdem Sancti manu sim protegendus.

Neg, sine ratione hoc dico, quia cum essent è præstantioribus viris Prouinciæ Romanæ, P. Generalis, & P. Assistens eos mihi concesserunt in usus & necessitates Iaponiæ; & propterea videtur S. Xauerius eos in tutelam suam præsidiumque suscepisse, quòd rebus omnibus ad hanc Missionem egregiè instructi & ornati excellant, quibus R^a V^a possit multum confidere. Præterea illis cum Sancto intercedit Ius quoddam & obligatio: ipsorum enim sumptibus expedita est Romæ Bulla Canonizationis ipsius, quæ constitit mille libris, quarum partem multesimam isti Patres dedere. Quod ut R^a V^a certò constet, mitto per ipsosmet exemplum eius Bullæ authenticum, magis attendens gaudium, quòd eius lectione R^a V^a adibit, & bonum ipsorum Patrum quàm meum solatium, dum illà me priuo.

Per amorem magni Indiarum Apostoli S. Francisci Xauerij, supplex iterum R^{am} V^{am} è genibus oro, quàm possum cupidissimè, ut omni, si qua tamen superesse potest, in tantis & tam claris argumentis, difficultate perrupta, minimum duos nominatos Patres mihi remittat. Quod etiam, hac fiducia fretus, futurum scripsi Romam N. P. Generali, certiore faciens magna huius gratiæ, quæ Deus nobis per intercessionem sui Sancti, inter tantas difficultates, hanc viam aperuit: in eundem

sensum scribunt etiam Superiores huius loci, & nominatim Dominus Gubernator, ut antea memini; qui dici non potest, quanto desiderio illos expetat & expectet.

Vnde etiam videtur mihi non rescindere velle commercium cum ista ciuitate, quemadmodum vi duarum suæ Maiestatis literarum statuerat. Quamquam de R^a V^a studio inflammato & charitate persuasum habeo, perfecturam hoc mihi plenum & perpetuum solatium, ut altero anno mittat etiam reliquos duos. Curabo enim omnia hîc ita constituta relinquere, ut procedant, sicut oportet, maximè quod attinet ad sumptus itineris Iaponici, quos de suo ære ac stipendio suppeditaturum se mihi Dominus Gubernator, promisit, ut Iaponiæ Prouincia nec teruntium impendat.

Possẽ equidem eosdem petere ex Regis ærario, quod sua Maiestas in gratissimi obsequij loco haberet, sicut ipsa suo ore mihi dixit Matriti. Sic ergo his quatuor socijs nihil deest amplius, quàm ut R^a V^a bene ipsis precetur, quò salui adueniant, maximè duo illi, quos dixi, & in visceribus gero; quibuscum & finio. Dignetur R^a V^a mihi quoque indè bene precari, quod suppliciter peto, cum omni demissione & affectu cordis mei, Deum obtestans per merita mei Beati Patris, S. Francisci Xauerij, ut sicut nos propter maiorem gloriam suam disiungit in terra, ita nos coniungat ad eternam suam laudem in calo. Manila. 12. Octobris 1636.

a. Processu Manil. fol. 128.

CAPUT XVIII.

Quis fuerit status Insulae Mindanae, & quomodo ad P. Marcelli aduentum euersa fuerit munitio Missilium, inhabitata Demonibus.

Magnae Mindanaei occupationem, quam suâ præsentiâ & orationibus tantopere promouit Seruus Dei, dum versaretur in *Philippinis*, ipse describit. Sed vt meliùs intelligatur ea narratio, & quanti fuerit eam occupari, dicemus priùs, qualis ea sit *Regio*, quis eius & aliarum Insularum ei vicinarum fuerit *status*, cum ad eas venit vir Dei. *Mindanao* seu *Mindana* est è maioribus Insulis, quæ *Philippinae* vocantur, in Archipelago, sùntque poenè innumerabiles; neque errauit, qui dixit, numerum earum accedere ad *undecim millia*, si computentur parua & magna, desertæ & cultæ. Neque longè abierit à vero, qui dixerit, *Manilanâ*, quæ reliquarum princeps & caput est, *Mindanam* haud esse minorem; quando facilè *quadringintas leucas* amplectitur.

Stephanus Rodericus de Figueroa fuit vnus è primis & fortioribus *Ducibus*, qui armis obtinuerunt has *Insulas*. Is ad se receperat, ac promiserat Maiestatì Regis Hispaniæ hanc *Insulam* occupare suis impensis, & *Regiæ Coronæ* subigere. Ergo cum potestate & nomine
Guber-

Gubernatoris, & Capitanei Generalis, validum exercitum Hispanorum quadringentorum collegit, iunctis Indorum quatuor millibus, totumque in vnam classem Caracoarum imposuit. Caracoe sunt naues 150. remorum, quarum in Philippinis multus est vsus: nonnunquam 20. vel 30. supra centum remos habent, & Juanges dicuntur. Vt ab Insula Otbonis, vbi classem armarant, deducti in Mindanam venere, desilientes in terram primo statim tantarum copiarum aspectu territos hostes dederunt in fugam, iamque victoriam conclamabant; sed malè feriatus aliquis è Mindanensibus mox eam interpellavit: qui cum esset appotus, obstinata mente nostrum Capitaneum Generalem trucidare constituit, licet ei sua ipsemet animam daturus esset inferias.

Xarpen ergo suam arripit; acinacis genus, capulum plumbo grauem habens, quo tam validi fiunt ictus, vt quemquem attigerit, medium secet. Abdit se in arbusto propter viam, qua nostri transibant ouantes: vt Generalis Rodericus accessit, profilit ex improviso, tantaque vi acinacem vibrat, vt medium ei caput ab aure ad aurem diffiderit. Et Mindanaus quidem in eodem loco ab his, qui Generalem comitabantur, occisus est; nemo tamen è nostris profecutus est hostem. Et hoc principium fuit malorum, in Philippinis deploratorum tot annis. Cum enim exercitus noster, amisso ca-

pite

pite, nihil vltra tentaret; satis habuit recipere sese ad locum quendam tutiorem eius fluminis, ibidemque se ab hostium incurſu munire: Vbi P. Ioannes de Campo, vir magni ardoris & insignis Euangelij præco, cœpit instituere vicinos aliquos populos, donec operi eidem est immortuus. Multi accolæ fluminis sub ditionem *Hispanorum* venerunt, Regi nostro tributa pendentes. Postea verò præsidium inde in alium portum *Caldera* translatum, vbi constiterunt *Hispani* aliquot annis, & quamvis non proferrent imperium, coërcuere tamen Barbaros, ne effunderentur ad prædam, sicut postea fecere, quàm portus ille à nostris relictus est: quod istis Insulis exitio fuit, hosti terræ marisque dominatu cedente.

Imperitabat eo tempore *Mindanao Maurus*, *Ruysanis* vocabulo, qui maritima omnia in ditione habebat; per fluuialem oram frequentem populis regnabat *Silonganes*, & ipse *Maurus*. Conuenientes inter se hi duo, convocatis amicis, & aliquo modo iam subditis, quales sunt habitatores Insularum *Sanguilis*, *Sarraganis*, & *Coragarum*, contra *Mindanam* sitarum, & nostras Pictas aliqua parte respicientium, conſlarunt magnas classes *Caracorum*, vt modò centum, modò 50. supra centum procederent armatæ aliquot maioribus tormentis, multis omne genus iaculatricibus fistulis & alijs armis, & nihilominus in terra
ma.

manerent sex aut octo militum millia. In hunc modum terrâ marique potentes infestabant æquora, capiebant naues nostrates, depredabantur populos, iniiciebant ignes, spoliabant templa, Sacra vasa & ornamenta auferebant, mille iniurijs afficiebant *Diuorum Images*, & comminuebant, captiuos agebant *Indos Christianos* tanto numero, vt doleam referens: erat cum bis mille quingenti simul abducerentur. *Hispanorum* conditio nihilo melior; mactabantur, capiebantur, in seruitutem abripiebantur.

Aliquando cum validissimo exercitu processerunt, foedere icto cum *Hollandis*, qui cum decem nauibus *Baiam Manilanam* aduenerat. Sanè dum fauent eis *Bataui*, dolenda nobis damna dedere, capiendo, mactando, prædando, comburendo, quidquid occurrit *Bayalanem* vsque, locum vicinum *Insulae Manilanae*, & opulentum, neque adeò remotum à ciuitate *Manilâ*. In nauali *Pantaënsi* ædificabatur nauis cum scapha, iamque propè perfecta erat; illi eam incenderunt, mactaruntque 30. *Hispanos*; *Duces Aciam, Gironem, & Ioannem Pimentelium*, qui præerant nauali, cum alijs *Hispanis*, & multis *Indis*, abduxerunt captiuos, abstulerunt arma complura, & alia damna non parua fecerunt. Neque *Patribus* & *præconibus Euangelij* fuit immunitas: etenim in yltima excursionem duos *Patres Franciscanos* captos

ptos necârunt, antea verò *P. Hurtadum*, & *P. Paschalem* cæperunt, quorum illè diu *Mindanaï*, iste verò *Coragæ* fuit captiuus, reliqui per montes conati sunt euadere crudelitatem horum *Mahometanorum*, diram famem, squalorem & æumnas perpeffi.

Regi *Ruysani* successit filius *Cachil Corralates*: qui per suas artes euasit patre multo potentior. Sæpe iniit pacem cum *Hispanis*, semper tamen *Maurica* fide, vt minimè liceret esse tutis, quando pari facilitate, qua confecerat pacem, eandem rumpebat, maria armis infestans. Quemadmodum fecit anno 1633. quo magnum exercitum emisit, & multos populos florentes in *Manilana Insula* prædis & flammâ vexauit: maximè verò in *Insulis Pictis* grassati, ex populo *Ogmucensi* supra ducentos occiderunt & abduxerunt: inter eos *P. Ioannem de Carpio*, nostræ Societatis, quem conciderunt in frustra: quia *Cachil* suis præceperat, ne viuum afferrent, sed interficerent, voti soluendi causâ, quo se *Mahometo* in graui morbo obstrinxerat, si receperit sanitatem, non relinquendî Patrem in viuis. Eam Deus iusto iudicio suo, & in nostram pœnam concesserat impio.

Mindanensibus iunxerunt se alij *Mauri* vicini in *Insula Iolo*, quæ eodem tempore simul tributa soluit, & rebellauit omnes *Hispanos* interimendo. Et quamuis non magna sit *Insula*, neque incolis admodum frequens, valentes
tamen

tamen sunt, vt multum nostris faceſſant ne-
gotij, dum ſuis copijs mare percuſant, præci-
puè verò *Datus Achen*, nihilo melior famoſis
piratis *Africa*. Iſte quondam inuaſit nauale,
quod *Hiſpani* habebant in *Camarinenſi* prouin-
cia, vbi naues condebant; prædatus eſt, con-
cremauit, maſtauit, abduxit *Hiſpanos & Indos*,
arma fiſtulàsque igniuomas auexit, non me-
diocriter inde roboratus in terra. Inuaſit *In-
ſulas Piſtas* graui damno, cæpitque *Cabaliani*
P. Ioannem Dominicum Vilancium, è noſtra So-
cietate, patriâ *Lucenſem*, virum à ſanctitate
notum *Indis & Hiſpanis*; iſtis adeò *Mauris*,
quem ob reuerentiam ſummæ virtutis nullo
malo affectum abduxerunt ad ſe. Dum autem
agitur de redemptione ipſius, placuit Deo ple-
na ipſum libertate donare, ſolutumque car-
cere corporis euocare ad præmia ſuorum la-
borum, quos vltra 30. annos conuertendis
Gentilibus impenderat, magna omnium ap-
probatione, ac ſinceritate quadam cæleſti,
quæ Deo & hominibus amabilem fecit.

Sepelierunt eum *Mauri* in *Inſula Iolana*,
neque corpus ab eis impetrari potuit; aiebant
ſe illud retinere velle, quia fuerit homo ſan-
ctus. Tanta eſt vel apud *Mauros* virtutis &
ſanctitatis exiſtimatio. Addebant nonnulla,
quibus illa diuinitus demonſtrata fuiſſet; quæ
quia parum comperta ſunt mihi, prætereo.
Deus, cùm ad maiorem ſuam gloriam ſpecta-
uerit,

uerit, luculentiùs ea manifestabit. *Iolenses* elati successibus mari tam secundis, etiam terrâ nihil deteriores habuêre. Ter *Hispanos* aggressi, fortibus armis, ter non sine decore & victoria reuersi sunt.

Hisce malis, quæ à *Mindanensibus* & *Iolanis* oriebantur, nunquam fatis occursum est. Nâ etsi qui gubernabant exercitus contra illos emisserint, eos tamen vel nunquam offenderunt, propter multitudinem Insularum in illo Archipelago; vel si quando offenderunt, illi protinus coniecerunt se in fugam, quòd nauigia perquam cita haberent, quibus exploratis nostros præuerterent. Ergo ut aliquod rebus afflictis remedium esset, anno 1634. qui tum *Insularum Gubernator* erat, *Ioannes Cereco Salamanca*, superatis magnis difficultatibus, quæ offerebantur, magno studio obsequij Diuini, & Regis nostri, mandauit nostris, ut conspicuo quodam loco *Mindanaï*, qui *Samboangan* vocatur, pedem figerent, eumque probè munirent: quod & *Mindanaï* & *Iolensibus* pariter frænum fuit. Qui cum ad prædam faciendam exirent, conspexêre locum, quem ut per noctis obscuræ silentia, nostris haud sentientibus, præteruehi poterant, non æquè facile tamen suas domos post illa deserebant in tanta *Hispanorum* signorum vicinia, qui poterant ijs absentibus maxima damna inferre, abducere uxores, liberos, & omnes fortunas auferre;

adiungere sibi populos eorum, & suas inde copias adaugere, aut minimum ipsos à piratica redeuntés excipere. Grauter tulit *Cachil* hanc viciniam, & quia solus iam non videbatur posse prodire, conuocauit *Idlanos*, *Burneyas* & *Camucones*, qui diuersis locis nostras insulas popularentur; sicut fecerunt.

Natio *Camuconum* Insulas habitat *Regi Burneyum* subiectas; hæc modò sola, modò iuncta copijs *Burneyum* maria nostra infesta reddebat, & insulas nostras prædabatur, multos *Indos* capiendò, *Hispanos* autem, quotquot poterat, obtruncando. Nullum enim omnino in suas terras inducere, aut vitâ donare decreuerant. Gens crudelis, vt quæ maximè; paucis primùm & exiguis nauibus vsa, postea crescente audacia indies maioribus, donec magnis demum classibus æquora sternentes, damna decumana inferrent.

Dum *Archiepiscopus F. Michaël Garcia Seranus* Diocesim *Bondocensem* lustraret, ingruerunt hi *Camucones* manè quodam: ægrè ille per montes fugâ se proripuit, ipsi argento & Pontificalibus ornamentis potiti. Eodem anno ceperunt *P. Ioannem de Missis*, nostræ Societatis, qui *Tayaba*, vbi Euangelium prædicârat, reuertebatur in creditam suæ disciplinæ insulam *Marinducam*. Obtruncato Patre, quotquot erant in eius nauigio, captiuos duxêre. Mitto alia mala, quæ intulerunt vsq; ad annum 1636.

quo

quo sollicitati à Rege Cachile Carralate, numero-
roso cum exercitu ad interiora nostrarum In-
sularum se penetrantes, exscenderunt in ter-
ram; ac Palapagem, quæ à Societate erudieba-
tur, prædati, & Caput, quod à Spiritu Sancto
nomen habet, præteruecti, cæperunt ultra
centum Christianos Bacenses.

Præter hos prædones, ineunte Aprili 1636.
ipse quoque Rex Cachil expediuit magnum
exercitum, summo Duce Tagale è principibus
Mauris, qui ut nostrum præsidium & robur
Samboangæ in suis primordiis erat, impunè
transire potuit in Insulas nostras, diuisusque
in multas partes multos mortales vi cæpit:
inter eos etiam tres Patres Recolletos Ordini-
nis S. Augustini, & Hispanum quendam
præsidem insulæ Cuyo; multas opes prædatus,
expilauit templa, sacræque vasa & ornamen-
ta asportauit, corrupit imagines, & inter has
Crucifixi perquam scitè in lino depicti, quæ
Mindanaus quispiam pro penula usus, mul-
tùm se ostentabat, iactabátque se Deum Chri-
stianorum cepisse. Inter sacra vasa etiam id
erat, in quo Diuina Sacramenta seruantur.
Atque sic demum octauo mense domum se re-
cepère.

Magnum ea postrema incurio dolorem
inussit Gubernatori Hurtado Sebastiano de Cor-
quera, quia iam ab anno præfuerat Philippinis:
accensus ergo studio honoris Diuini, & sui

Regis proposuit, multis difficultatibus & causis, quæ contrà dicebantur, superatis, insolentiam Barbarorum istorum vlcisci ; maximè cùm videret benignum suis votis Deum, præfentiâ & intercessione serui sui *P. Marcelli* indulta, fauere. Atque vt rectiùs omnia constituerentur, pro *summo Duce* præsidij *Samboangani* misit *Bartholomæum Diazium Barreram*, & pro eo *summum Vigiliarum Magistrum Nicolaum Gonzalez*, vt omnibus, quæ opus erant, præparatis, maria à prædonibus illis purgarent.

Vbi *Samboangam* venerunt, *Dux Bartholomæus Diaz* pro certo comperit, *Tagalem supremum Corralatæ Ducem*, adiutum eius noctis obscuritate, cum octo nauibus, diuite præda onustis, transisse inter *Insulam Basilanam* & *Mindanam*. Summa itaque celeritate ac studio, intra duas horas, quinque *Caracoas* instruxit, eisque *Nicolao Gonzale Duce* imposito concessit ad rupem vægrandem, terminum montis cuiusdam haud magni, protensi in mare, versùs orientem triginta leucas distantem à nostro præsidio, vbi hostis munimentum habebat prospiciendæ latè viciniæ factum, & stationem, vnde se in montem reciperet. Solebant enim Barbari in illud cacumen ascendere, quoties è sua regione vel exirent, vel in eandem redirent, multa hastilia telaque è superstitione mittentes, vnde etiam promontorium

rium seu *rupem iaculorum* vocarunt. Insuper palos pangentes cum varijs spurcitijs ac retri-
mentis, tam ciborum, quàm vestium obsole-
tarum fædissimo suo *Mahometa* dicabant.

Paullò pòst Deus ostendit, quantum pro-
baret pia hæc studia *Gubernatoris* : etenim è
sententia res nostris euênit, qui manè *diei vi-*
gesimi Decembris, *S. Thomæ Apostolo sacri* (eo-
dem omnino tempore, quo *Samboangæ* nostri
coràm *Sacro sancto Sacramento* prostrati co-
pijs emissis orabant victoriam) in hostis con-
spectum delati, tanta vi impressionem fece-
runt eo die noctéque sequente, vt quamuis in-
star desperatorum Barbari atrociter se defen-
derent, tamen ad deditionem faciendam per-
pulsi fuerint, omnesque naues eorum captæ,
præter vnâ claudam & mutilam; quæ vt ef-
fugere posset, omnium opum & captiuorum
fecit iacturam.

Reliquæ, rebus opimis onustæ, militibus
nostris in prædam cessere, præter arma, Sacra
vasa & ornamenta, quæ suis Dominis, quan-
tum constare potuit, restituta. Occubuit ibi
etiam *Dux Tagal*, cum alijs supra *trecentos*, tam
obstinatos, vt noluerint se dedere, etiam salu-
te à nostris oblata. Felicior fuit *Frater Taga-*
lis, qui grauitèr sauciatus manus dedit, affir-
mans semper se *Christianam Religionem* ha-
buisse pro vera; vnde etiam *sacris vndis* poti-
tus animam exhalauit. Recepti simul sunt

centum Christiani captivi : inter hos vnus è *Patribus Recollectis*, quos diximus ; verùm ità onustus vulneribus, vt confestim sit mortuus, non sine animi sui gaudio, quòd oculis vidisset nostrorum Ducum fortitudinem, qua pro honore Dei repressa Barbarorum insolentia foret, ne vno quidem homine in tanta pugna ex nostra parte amisso.

Accidit eadem nocte, quâ obtenta fuit victoria, *latum prodigium*, quo maius aliud portendebatur, diabolum, post aduentũ P. Marcelli in has Insulas, debere facessere. Nam horrendo motu concussis terrâ & mari, cum omnium terrore diræ à quibusdam voces & eulatus auditi, quiritantis exturbari se ex ea Prouincia ; ac simul ingenti fragore decidit, scissa pars rupis, quàm diximus ità infamem fuisse, quâ superstitione Missilium, quâ multis alijs rebus abominandis ; quando sæpe diabolus ibi corporatum se & aspectabilem præbuit. Ostendebatur à Deo, tetram superstitionem adeo firmatam in hac Insula casuram, locumque sacræ nostræ Religioni daturam : prout euentus docuit, & ex Epistola P. Marcelli patebit, quam P. Ioanni de Salazar Prouinciali Philippinarum inscripsit ; eam visum est integram hîc reddere, vt ex eius scripturæ candore magis appareat veritas rei, & sanctitas viri.

CAPUT XIX.

Epistola P. Marcelli de Occupatione Insulæ Mindanæ.

Gratia & Pax Christi. &c.

Minimè sanè expectassem à R^a V^a mandatum reddendi rationem nostræ expeditionis Mindanaicæ, si sciuissem eas, quas Lamitano dedi ad P. Ioannem de Bueras, Samboangæ mansisse: minutissimè in ijs descripseram totum successum, quas petieram, ut legeret R^a V^a ut absque proprijs cognosceret omnia, quæ acta sunt. Nunc ut obedientiam voluntati R^a V^a posteaquam Taytayam perueni, referam fideliter, quidquid in memoria fuerit.

Expugnandæ Mindanæ consilium & apparatus. Pars I.

Cùm sedisset animo Domini Sebastiani Hurtadi de Corquera, Gubernatoris istarum Insularum, exercitum in Mindanaicam expeditionem educere, de hoc retulit ad militare consilium. Sed excepto supremo excubiarum Magistro, Petro Hurtado de Corquera, sobrino suo, nemo vnus ex eius sententia dixit. Nihilominus ipse studio proferendæ gloriæ Dei, ac reuerentiâ suæ Maiestatis, tenax propositi decreuit exequi, quod explicatè Rex datis *Matriti* 16. Febr. 1635. mandârat.

Ergo die *Purificationis Dominae nostrae*, 2. *Februarii*. huius anni 1637. epulo Diuino reffectus cum omnibus suis militibus in gemina æde palatij sui, vndecim nauibus iam hoc ornatis eos imposuit. *P. Ioānes de Barrios*, & ego in prætorio collocati sumus, cum *Gubernatore* & *summo vigiliarum Præfecto Domino Mario Zapata*, quem ille pro socio & contubernali assumpterat: *Dominus Iulianus*, rei diuinæ pro exercitu curator, in altera fuit cum *Domino Petro Hurtado de Corquera*: in alia *Ducis Laurentij Vgualdi*, *Augustinianus* quispiam, qui pro *Confessario Pampangorum* aduocatus aduenerat. Et quia pridie per literas nunciatum erat *Archiepiscopo*, octoginta *Caracoas* hostium stare in insula *Mendero*, *Gubernator* vt eas caperet, cum quinque nauibus ad latus insulæ illi oppositum contendit, *Ducem Vgualdum* iubens cum reliquis per interiora nauigare vsque ad montem *Nassi*, qui prominet in mare à latere insulæ *Othonis*. Sed quia nullum vestigiū hostis apparuit vsquam, comperta est literarum illarum fallacia, cacodæmonis astu conficta, vt nos ab hac via diuerteret: Quia necesse fuit ultra duodecim dies impendere, donec per totidem leucas possemus à promontorio *Nassi* peruenire in *Othoniam*; Euris rectà contra nos flantibus.

Quadam die cum flectere vellemus viam, tanta vis ventorum & maris fuit, vt fregerit nobis

nobis clauum, præsentissimo periculo effundendi nauem, omnesque submergendi, & me primum; cum enim essem in puppi, nihil propius fuit, quam vt excuterer, sæuis ventis improuisa, celerrimæque conuersione rapientibus nauem, nullo amplius clauo retentam, cum ego rhombo nautico impeditus non possem ad interiora recedere. Tanta denique rabies ac dolor ex nostra profectioe diabolo accidit, quòd se loco pellendum timeret, vt, sicut postea compertum fuit, sæpius cum certa quadam persona grauitè sensili voce è silua sit questus. *Quidnam venis? quid tibi vis? quis te huc attulit? sacrum & sacrilegium caput, ego tibi semel animam extinxero, & sic nostra contentioni finem dabimus.* Aliæque id genus. Neque tunc habita est ei fides, tanquam mendaciorum parenti; sed mox docuit experientia, quantum allaborârit impedire hoc iter.

Vt autem hæc non omnia tantum, sed etiã singula tædium possent adducere, minimè tamen illud admittebat suauissima consuetudo *Gubernatoris*, ac distributæ suis horis occupationes Diuinæ. Manè *sacra* faciebamus *P. Ioannes & ego*: mox cum eodem *Gubernatore* decurrebamus *Horas Canonicas*, ac *Domina nostræ* cum *Matutinis Defunctorum*: quartâ pomeridianâ *Vespertinas & Matutinas* diei sequentis: sub noctem *Salutationem* cœlestis Reginae cum *Litanys* publicis, ac postea pro pijs Mani-

bus, adiuncta narratione alicuius Historiæ, eò spectantis, mirifico omnium fructu. Neque existimet Ra Va in ea repugnantia ventorum, quæ ad promontorium *Nassi* fuit, nos amisisse punctum temporis, aut horæ momentum: quia mandata missa ad Insulas *Pictas*, vt *Indorum* suppetiæ se adututum coniungerent; qui in *Othoniam* amandati cum Domino *Francisco Olazarano*.

Venerat hic cum *P. Michaële Solana*, Rector *Othoniæ*; *P. Francisco Angelo*, & *P. Gregorio Belino*, qui *Samboangâ Manilam* ire cogitabat, nunciaturus Prætori victoriam *Nicolai Gonzalez* contra *Caracoas Mindanenses*, reuersas à præda insularum, cum aliquot captiuis, & sacris ornamentis. Ijs, quæ *P. Rector* ex *Othonia* secum attulit, nos probè refecimus vires, ac postea totus exercitus in *Iloylo*, quò *Gubernator* cum eodem *Patre* triduo nos præuenerat, vt tempus haberet vallos & munimenta lustrandi & videndi, an ita reparata essent, vt ex eo præsidio possemus habere suppetias. Et *P. Angelus* quidem statim doctrinæ Christianæ gratiâ reuersus est in Insulam, quæ *Nigrorum* dicitur. *P. Rector* in scendit nauem *Ducis Martini Montesij*, cum mandatis *Generalis Samboangam* iturus; quò nos peruenimus die *Dominica Quinquagesimæ 22. Februar.*

Ibi *Generalis* edixerat, ne vllum in appulsu
tor-

tormentum liberaretur, aut vlla nauis flumen intraret, ad præcauendam prodicionem nostri aduentûs: qui tamen mox *Corralati* innotuit, per filium primarij cuiusdam *Basilani*, qui captius illic attinebatur ea lege, vt liberari non posset, nisi multum rogantibus *Patribus*, ad animos *Maurorum* conciliandos hac ratione *Præconibus Euangelij*. Postridie promulgata est *Communio generalis* cum amplissima indulgentia, & remissione poenarum: & quòd appeteret *prima Dominica Sacri Ieiunij*, *Gubernator* omnibus militibus *confessionem peccatorum* apud sacerdotem, & eius factæ tesseram præcepit; Familiae suæ & munia belli fungentibus Diuinam Synaxin: quam ipso præeunte simul omnes vno die perquam religiosè obierunt, magno animi mei fructu & gaudio.

Ingens fuit omnium ardor, multæ confessiones repetitæ à pluribus annis. Ad quæ non parum attulerunt momenti adhortationes & conciones habitæ per eos dies. Finita *Communio* est die *Dominica*, quando etiam, coràm proposita *Sacrosancta Eucharistia*, audierunt omnes concionem *P. Belini*. Pro solennitatis conclusione, *Vesperè Generalis* cum toto exercitu me dicentem audiuit, quantâ reuerentiâ ac deuotione animi nos in Templo immensæ Maiestatì apparere conueniat: nam de hoc argumento *Gubernator* sermonem poposcerat. Dixi, vt potui, & ad extremum cohorta-

bus, adiuncta narratione alicuius Historiæ, eò spectantis, mirifico omnium fructu. Neque existimet R^a V^a in ea repugnantia ventorum, quæ ad promontorium *Nassi* fuit, nos amisisse punctum temporis, aut horæ momentum: quia mandata missa ad Insulas *Pictas*, ut *Indorum* suppetiæ se adtutum coniungerent; qui in *Othoniam* amandati cum Domino *Francisco Olazarano*.

Venerat hic cum *P. Michaële Solana*, Rectore *Othoniæ*; *P. Francisco Angelo*, & *P. Gregorio Belino*, qui *Samboangâ Manilam* ire cogitabat, nunciaturus Prætori victoriam *Nicolai Gonzalez* contra *Caracoas Mindanenses*, reuerfas à præda insularum, cum aliquot captiuis, & sacris ornamentis. Ijs, quæ *P. Rector* ex *Othonia* secum attulit, nos probè refecimus vires, ac postea totus exercitus in *Hoylo*, quò *Gubernator* cum eodem *Patre* triduo nos præuenerat, ut tempus haberet vallos & munimenta lustrandi & videndi, an ita reparata essent, ut ex eo præsidio possemus habere suppetias. Et *P. Angelus* quidem statim doctrinæ Christianæ gratiâ reuersus est in Insulam, quæ *Nigrorum* dicitur. *P. Rector* inscendit nauem *Ducis Martini Montesij*, cum mandatis *Generalis Samboangam* iturus; quò nos peruenimus die *Dominica Quinquagesimæ 22. Februar.*

Ibi *Generalis* edixerat, ne vllum in appulsu

tor-

tormentum liberaretur, aut vlla nauis flumen intraret, ad præcauendam proditionem nostri aduentûs: qui tamen mox *Corralati* innotuit, per filium primarij cuiusdam *Basilani*, qui captiuus illic attinebatur ea lege, vt liberari non posset, nisi multum rogantibus *Patribus*, ad animos *Maurorum* conciliandos hac ratione *Præconibus Euangelij*. Postridie promulgata est *Communio generalis* cum amplissima indulgentia, & remissione pœnarum: & quòd appeteret *prima Dominica Sacri Ieiunij*, *Gubernator* omnibus militibus *confessionem peccatorum* apud sacerdotem, & eius factæ tesseram præcepit; Familiae suæ & munia belli fungentibus Diuinam Synaxin: quam ipso præeunte simul omnes vno die perquam religiosè obierunt, magno animi mei fructu & gaudio.

Ingens fuit omnium ardor, multæ confessiones repetitæ à pluribus annis. Ad quæ non parum attulerunt momenti adhortationes & conciones habitæ per eos dies. Finita *Communio* est die *Dominica*, quando etiam, coràm proposita *Sacro sancta Eucharistia*, audierunt omnes concionem *P. Belini*. Pro solennitatis conclusione, *Vesperè Generalis* cum toto exercitu me dicentem audiuit, quantâ reuerentiâ ac deuotione animi nos in Templo immensæ Maiestati apparere conueniat: nam de hoc argumento *Gubernator* sermonem poposcerat. Dixi, vt potui, & ad extremum cohortatus

tus sum milites ad præsentem expeditionem, & ad fortiter dimicandum pro Christo, cuius *Imaginem* in lino depictam impius *Maurus* manibus pedibûsque truncârat, mediâmq; perfoderat, vt eâ vteretur pro penula. Attulerat eam *Gubernatori P. Belinus* inter sacra ornamenta, quæ recuperârat *Nicolaus Gonzalez*: in eadem verò pugna *Maurus* ille, dum eam gestabat, occubuit.

Cùm ergo iam *Manila* cognouisset, me auidè res tales conquirere, me ad *Nassum* illâ donarât. Eam vt milites conspexêre, me ad vindicandam iniuriam seruatoris, fidem eorum & pietatem obtestante, ità lacrymis affluxere, ità pietate commoti, ita vindictæ sacra cupiditate succensi sunt, vt, sicut postea dixerunt, parati fuerint, cùm primùm templo egressi forent, infestis armis pro Christo totum mundum inuadere. Tantus ardor animis erat, vt palàm dicerent, infelicem esse matrem, quæ non haberet filios in expeditione tam gloriosa & sancta.

Profectio in Mindanam, & Maurice superstitionis abolitio. Pars II.

A Nimis ita præparatis, *Champanes*, (nauium genus) quæ adductæ fuerant *Mindanam*, vna, & septuaginta leucis *Samboangâ* distantem, reuersæ tertio *Marty*; quarto secuti sumus nos, cū *Gubernatore* in vndecim *Caracoas* diuisi.

uifi. Quatuor cohortes fuere, tres *Hispanorum*, quarta *Pampangorum*. In cohorte *Gubernatoris* milites centum quinquaginta fuerunt; in *Nicolai Gonzalis* centum, totidem in *Vgualdica*, nauticam pubem cum *Pampangis* Magister campi ducebat.

Non omifero hîc referre, quod accidit eo die *Martis*, quo discessere *Champanes*. Omnium desiderium erat, ne *Gubernator* solueret ante diem *Sabbathi*, vt interim conspiceremur *Indorum* suppetias; nolui tamen id ab eo petere, donec prius Deum consularem. Rogavi ergo *P. Rectorem*, ex mea mente faceret sacrum in honorem *S. Francisci Xauiery*; feci & ego; mox in conclaue nos recepimus, atque apta prece præmissa, ille aperuit librum *Epistolarum Sancti* eiusdem, quem ego pro oraculo *Diuinæ* voluntatis habeo; ac designato prius loco, quem legeret, ad ista verba peruenit: *Sæpe cogitamus, melius esse, quod nobis videtur, nihilominus debemus res ei permittere, qui illas moderatur, si certi esse velimus.*

Cùm tam apertè nobis declarata esset *Sancti* voluntas, constitui, nihil vltra de negotio *Gubernatore* conferre: fuit profectò diuinitus moderata res tota ad victoriam adeò illustrem, vnde & *Mauri* pudorem acciperent, & *Indi* amici argumentum, quòd *Hispani*, si velint, etiam sine ipsorum auxilio possint in suis terris pugnare & vincere.

In sinu *Silangæ* atrocem & periculofam tempeftatem subiuiimus, quam quia *Reliquijs* & *obteftationibus facris* auertimus, clariffimum fuit, à diabolo commotam fuiſſe. Hic *Nicolaus Gonzalez* cum octo *Caracois* dimiſſus eſt, vt aſſequeretur *Champanes* per *Silangam*, quæ ſitus eſt maris duarum leucarum, inter magnam Inſulam *Mindanaum*, & aliam parua; *Gubernator* cum reliquijs ad promontorium *iaculorum* contendit, ità *Mauris* nominatum à ſuperſtitione, qua ſagittas in edita promontorii rupe defigunt, quando reuertuntur in patriam, ſic gratias *Mahometo* agentes.

Ibi ſubſtitimus biduum, donec reliquus exercitus adueniret: interim ego in continente rem Diuinam peregi, diabolum priùs execratus *Eccleſiæ* ritu, per exorcifmos, aquam luſtralem, & alia piamenta. Continuò noſtri milites cremarunt omnes ſagittas ibi defixas, quæ innumerabiles erant, cum plurimis rebus eſculentis, piſcibus, ouis, alijs, quas pro ſua irreligioſa religione ſolebant paxillis nigris defixas ibi relinquerè.

Multa verò *Crucis trophæa* ſtatuerunt varijs locis, noménque promontorio, abolito vetere, à *S. Sebaſtiano* impoſitum, qui ſacratis ſuis ſagittis impias illas expunxerat, quæ tot annis nos malè confixos habebant: ſimul etiam in monumentum perenne *Domini Sebaſtiani*, qui primus è *Gubernatoribus* occupauit hoc promon-

mantorium; quando etiam non sine prodigio subito iugum illud abominandæ superstitionis collapsum est ea nocte, qua *Nicolaus Gonzalez* confligit in eius aspectu.

Omnes eidem *Sancto Martyri* acceptum retulimus, qui pro pignore victoriæ, à *Domino Sebastiano* in hac expeditione reportandæ, cacumen illud impietatis euerterit: maximè verò, quòd corruerit ea solùm parte, qua *Mindanũ* spectabat: sicut omnes cum admiratione inuenimus. Dum hinc moramur, navis hostilis aduēnit, exploratura copias nostras: ea mox tormenti explosione salutata, sed quòd remotior esset, capi non potuit; vnica scapha in potestatem venit cum quatuor *Indis* nostris captiuis, qui fugâ se eripuerant.

Ex his cognouimus, hostem opperiri in flumine *Mindanao*, & in procinctu esse aliquot naues *laborum*, oneratas *Christianis captiuis*. Non sine magna miseratione *Gubernator* istud accepit, quòd adeò miserabili seruitute premerentur tot animæ, statimque proposuit, indefesso dies noctesque certantium remorum agmine, ad naues illas capiendas contendere. Et verò Sanctus hic animi feruor fuit vnica & vera causa, cur classem nostram non expectaret, quem ei Deus tantâ victoriâ præclarè est remuneratus, vt R^a V^a intelliget.

Volebat diabolus, qui tot annis *promontorium* supra memoratum tenuerat, conatus

nostros infringere, & impedire, ne vltra possemus procedere ; quare *ter* coacti sumus ventorum retrocedere : *quarta* demum *vice* quamvis nullus ventus nobis contrarius esset, & *nonaginta* *vectores* validè remis incumbèrent, tamen *hora amplius ne palmum* quidem promouere potuimus, vt manifestum esset, stygiâ remorâ nauem teneri. Vnde promptis iterum sacris *Reliquijs*, & *Carminibus*, absque difficultate processimus.

Occupatio primi propugnaculi, & fani Maurici. Pars III.

VICTIS iam inimicis infernis, in conspectum *Mindanaï* cum quatuor *Caracois* peruenimus die Veneris, 13. *Martij*. Facto ante lucem sacro, *Gubernator* in Scapham descendit, cum sex militibus tantum, exploraturus naturam loci, & altitudinem omnium fluuiorum, ac portuum eius oræ, capturûsque si posset, *Maurum* aliquem, qui esset pro viæ nobis ignotæ ductore. Insecutus est aliquos vsque ad stationem illorum, & duplici ignitorum missilium iactu petiuit, sed illi nauibus relictis effugerunt per flumen; auditâ verò ex aduerso regionis interioris, ad vnius iugeri distantiam, ferrearum pari fistularum responsione, in metu fuimus, ne forsan adeò progressus *Gubernator* fuisset, vt iam cum hoste cogeretur conserere. Recitatis ergò confestim

stim *Litanijs*, omnibus viribus impulimus remos, vt ei succurreremus, at is iam se receperat.

Undecimâ horâ diei in suam *Caracoam* ascendit, præcipiens omnes quatuor, cum duabus *Champanibus* nostræ *Classis*, ac *Ducibus Roderico & Vgualdo*, qui triduo antè aduenierant, ac tres *Caracoas* ademerant hosti, consistere circa fluminis caput; quòd illic apparerent aliquæ domus, non tamen satis constaret, quod in eis genus hominum esset: & ad me conuersus dixit; *In his domicilijs cogito meos milites & signa statuere*. Tum mandauit, vt mox omnes corpora curarent; promisitque terrestri via *Dominum Franciscum Olazaranum*, cum 25. fistularijs, ad locum tutandum. Resonantibus omnibus tubis ac tympanis, duxit partem classis in homines illos ad campum purgandum, atque vbi cum tota militum manu, quæ partim *Hispanis*, partim *Pampangis* ferè 70. constabat, in terram descendit. *Dominus Petrus Hurtadus de Corquera* aciem instruxit, & ex mandato *Gubernatoris*, duos manipulos in fronte constituit, hostibus terrori futuros.

Meum fuit accendere animos militum, & excitare mirifica *Image S. Francisci Xauiery*, & illâ *Crucifixi*, (de qua superiùs memini) quibus vtrunque leuatis in hasta cum *P. Ioanne de Barrios*, *P. Augustiniano*, & *Sacerdote exerci-*

tûs in prima acie, sicut aliàs semper, incessi: sub idem tempus, quo exscendimus, aduenit vnus è nostris *Indis* captiuus, ex quo cognouimus, illas Copias esse *Corralatis*, sed propter nimium timorem, quo perculsus fuerat à multis fistularijs, qui ad nostri conspectum se in domos prius occupatas abdiderant, plura referre non habuit.

Atque ita pereximus, parùm certi, an aliqua vis militaris adesset; quia constanter ad nos perlatum erat, omnem potentiam *Corralatis* in arce consistere superiùs, non in castello inferiore: sed quia res Dei agebatur, quòd negabatur medijs humanis, Maiestas æterna Diuinis suppleuit, cælesti radio & afflatu *Gubernatorem* ducendo, vt planâ viâ ad copias illas relictâ, cum suo exercitu in dexteriores partem abiret. Quo itinere licet videremus nobis iterum transeundum esse fluuium, non sine labore, propter duo tormenta, quæ acceperamus nobiscum, & periculo personæ *Gubernatoris*, qui se in aquas mittere debebat, sicut & reliqui milites; nihilominus Deus nos ea ratione liberauit è duobus magnis periculis: *Altero*, quia dumetum, in quo se abdiderant hostiles copiae, ex parte viæ sinistra, erat inter densum lucum cuiusdam monticuli, vnde non sinè maxima difficultate poruissemus effugere, cùm via esset palustribus aquis impedita cannisque, hortulis item ac domicilijs.

Gra-

Grauius *alterum* periculum fuit, quòd omnes cohortes exercitus sui aduocârant in eum locum, quâ nobis redeundum fuisset: quæ quia dextrouersum reduci non poterant, factum est, vt nos haudquaquam offenderent. Duo quidem ferrea tormenta maxima celeritate aduexerant, sed eis ignem admouere non sunt ausi.

Cùm essemus è tantis periculis diuinitus, licet inscientes, educti, *Gubernatore* cum exiguis copijs, quas per viam non sine miraculo quodam electam secum ducebat, in primo agmine incedente, peruenimus primùm ad flumen; statimque purgato campo, nostri fistularij vsque ad prima fluuij septa penetrauerunt, vbi *Mauri* se primùm obiecerant nostro conspectui, vt paululùm procedente *Domino Gubernatore* ad explorandum hostem, post septa manentem, subito profilirent *quatuor Mauri* cum *harpis*: id est *vagrandis* acinacis genus. Conuertit se *Gubernator*, vt incitaret in eos *Molossum nigrum*, quem semper ad latus habebat, eoque non conspecto, quòd paululùm esset moratus, manum admouit gladio cum tanto ardore, vt exanimati *Mauri* confestim terga verterint.

Vnus, *Borongon*, præcipui nominis inter *Duces Carralatis*, cordatior, ingenti animo in alteram septi partem se recepit, nostros transitu prohibiturus, qui iam altera vice flumen

transire conabantur, ad oppugnandum munimentum post prima septa constructum: libruitque duos ictus præualidos in *Ducem Vgualdum*, dimidium nostrorum ea parte ducentem, altero dimidio *Duce Roderico Guilestigio* per inferiora dexteræ partis progrediente, ubi magna *Maurorum* vis erat: declinauit *Vgualdus* agilitate sua ictum utrumque, & mox gladio suo, quando pectus multis armis tectum non poterat, vultui *Borongonis* vulnera multa inflixit, quibus etsi coactus retulit pedes, non tamen euasit, nostris ingenti ardore prementibus, ac demum gladio *Domini Francisci Olazarani* impeditus à fuga, ante pedes eius exanimis concidit.

Occiso *Duce* tam glorioso, nostri, nemine amplius resistente, perexerant usque ad munitionem nouâ fossâ defensam, & armis instructissimam, videlicet octo magnis tormentis, viginti septem canalibus æneis, minoribus fistulis, & alijs leuioribus telis permultis; propugnabant eam plus quàm duo millia *Maurorum* & incolarum, sicut perhibuit *Sogfocanes Maurus*, noster amicus, multa de *Corralatis* munitionibus memorans. Non absterruit *Hispanorum* paucitatem tantum præsidium, quin tanta vi impressionem fecerunt, ut breuè superiores effecti sint & signifer *Amezquita* signum *Hispanum* in summo vallo defixerit, cæsis plurimis *Mauris*, & ijs, qui fugam capelli-

peffuerunt, grauitè vulneratis, vt poſtridie cognitum eſt è captiuis. Eodem loco trucidatus eſt munitioni præfectus, *Cachilis* nepos è filia, nupta *Laguna* Domino, acerrimi animi iuuenis, plurimùmque auo ſuo dilectus. Deuouerat hic ſe eodem die *Mahometo*, non recuſurum ſe à munimento vſque ad extremum ſpiritum. Expleuit promiſſa.

Signis noſtris in hoſtium vallo micantibus, cum *Gubernatore* ſecundò flumen tranſiimus, ego quoque in editiorem locum aſcendens, leuaui mea ſigna, *Saluatoris Crucifixi*, & *S. Franciſci Xauiery*, cunctis lætum pœana, *Te Deum laudamus*, canentibus Munitioni *Gubernator* cùm nomen à *S. Xauiero* dediſſet, ac vexillarium *Amezquitam* impoſuiſſet cum præſidio militum, ad alterum ſeptum proceſſimus, quod cum vno maiore tormento, tutabatur palatium *Corralatis*, ac *Mahometicum fanum*, vbi poſtremo oppoſuerunt ſe *Mauri*, conſiſi in magnificis dictis ſui *ſupremi Ducis*, ne in fugam antè conijcerent ſeſe, quàm ipſum mortuum vidiffent; arbitrati, eum eſſe immortalẽ, quòd noſtris armis ei vulnus inferri non poſſet: quia quondam os tibiæ fractum ei fuerat, integra carne ac cute.

Hac inflatus fiduciâ, cum *harpa* ſua obuiam noſtris proceſſit: confetiſtim autem fiſtula *Subirrei Ducis* duplici glande percuſſus eſt in fronte proterua, quæ ſola vulneri patuit;

quia reliquum corpus clypeus texerat. Corruit ab hoc iactu memento exanimis, & cum eo animi omnium, qui in fano septoque constiterant, armisque abiectis protinus fugerunt in montem.

Eodem tempore *Dux Rodericus* cum suis, inter montem ac flumen, ita fortiter cum hoste rem gessit, ut compulerit eum omnes suas naues deferere, quas metu exercitus nostri bi-duo antè absconderant in longo recessu eiusdem fluminis.

Hunc in modum ferè dimidiæ horæ spatio, toto loco inferiore potiti, ipsam arcem eiusque munimentum eodem die occupassemus, si nostrum exercitum habuissemus collectum. Tanta formido *Mauros* inuaserat, ut ipsemet *Rex Corralates* faciem luto foedarit, ne, si progredieremur, posset à nobis cognosci: ut narrauit nobis *Christianus*, qui è famulatio ipsius postridie manè confugit ad nos, & indicauit, quantus esset numerus *Maurorum* vulneratorum, inter eos *Regem Lagune* globo tactum in pectore, qui ad nuptias primogeniti sui cum filia *Corralatis* celebrandas aduenerat.

Addebat ipse, & confirmabant alij captiui, *Corralatem* iam cogitasse cum *Gubernatore* pacisci, sed *Laborum* persuasione recepisse animum se defendendi, quòd illi promississent omnem opem, primamque aciem sibi depoposcis-

poscissent. Neque dictis facta minora fuere, præsertim in oppugnatione arcis: nam ab illis cædes & vulnera nostrorum sunt orta. Sed breuè pœnas consilij proterui dederunt, non amissis tantùm opibus, quas cepimus cum nauibus eorum, sed ipsâ etiam animâ: etenim ipsorummet *Maurorum* armis cecidère, qui quòd malum consilium se viderent profecutos, in rabiem acti, de consultoribus cæde eorum, & lanienâ se vindicauerunt.

Finito conflictu milites ad diripiendum *Corralatis* domicilium versi, ac Dominus *Gubernator* lustrata omni continente vsq; ad flumen, & omnibus nauibus, ad fanum contulit se cum ijs, qui se ipsi adiunxerant. Ibi ante omnia *Mahometi solium*, libros, aliâque impiæ superstitionis instrumenta congesta cremauit. Priusquam autem *solium* igni admoueretur, cum admiratione vidimus ab eo profilire duos colubros virosissimos; magno terrore militum, quibus auferendi negotium erat. Sanè verò aliud eius pestilentis cathedrę præsidium esse non poterat, nisi cerastræ & colubri. Istis in fauillam redactis, ædem cantata *Salutatione Reginae Cœli* lustrauimus, & manè sequentis diei, qui *Sabbathi* fuit, Deo in honorem *Dominæ nostræ à bono successu* cognominatæ dicaui-
mus, rem diuinam in ea deinceps supereleganti ara facientes, duodecim diebus, quibus ibi substitimus.

Eadem *edes* quia nostro præsidio aptissima erat, *Gubernator* cum Ducibus in ea remansit, militibus distributis in reliquas domos. Sed quia oræ fluminis adsitā erat, & proxima mōti, remotior verò à propugnaculo, parum in ea fuit quietis, tota semper nocte *Mauris* nos ad arma cientibus: & quia propter continuos imbres vsus iaculorum ab igne inualidus erat, perpetua in cura fuimus, ne quā forsā illi nos inuaderent: facturi haud dubiè, nisi sapientia *Gubernatoris* omnia cautim cauisset. Nam cū iter ad arcem lunato vallo esset apprimè munitum, totas noctes ad præsidium magni ignes & excubiæ peruigiles erant, lustrantibus eas identidem *Vigiliarum Magistris*, *Ducibus*, & ipso *Gubernatore*, ac nobis, vigilantia memorabili. Quā conspectā, *Mauri* non sunt ausi nos aperto Marte inuadere, sed tantum submiserunt audaciores aliquos ad tentandam fortunam. Atque hoc fere ad principium fluminis, quā nostri commeabant: semper autem à nostris fuerunt repulsi.

P. Marcellus ac Gubernator diuinitus erepti periculis. Pars IV.

IBi nocte quadam, cū viserem infirmos, eram solus cum *Duce Roderico* in nauicula, cum quatuor *Sangleyibus*, qui præ metu, viam non obseruantes, nos euexerunt in altum. Miraculo indubitato adscripsi, quòd *Mauri* nos
haud

haud viderint, certissimam alioquin victimam eorum futuros. Maius hoc *alterum periculum* istic effugi; longulè à munitione distabant, quædam tuguria, in quibus continuas diu noctuque *Mauri* latebras habebant. Id cum ego nescirem, in ea per aliquot horas à turbis ac strepitu me recipiebam. Quotidie Dei Bonitas me texit, ne vnquam ab eis viderer; donec tandem iussu *Gubernatoris* exusta sunt.

Naues, quæ prima die in flumine conspectæ fuerant, quòd mare altum iam esset, non potuerunt ad munitionem redire ante diem sequentem. Erant vltra trecentas, magnas, medias paruas; maiorem partem oneratae varijs rebus; quinque vel sex, quæ *Laborum* erant, vehabant oryzam, oleum, ceram, & alias merces; quas diripuerunt milites *Indi & Sangleyes*, præter ceram, quam Regi seruârunt, vnâ cum magna multitudine armorum: in quibus fistulæ gestatoriæ supra centum; tubi curules ære fusi maiores octo, minores viginti septē, ferrea balista vna, innumerabilis copia globorum, ferri, pulueris, gladiatorum, sagittarum, *Bacayensium*, & *Sompitarum*, (quod genus paruorum iaculorum est, ex tenuibus cannis tam venenatis, vt nisi confestim succurratur medicamento valde robustis, intra paucas horas perimant hominem) aliorum denique militarium instrumentorum: quæ omnia deportata sunt in pulueriariam domum è Regione

ne *Mezquita*, seu fani *Mahometici*, & seruata à *Pampangorum* præsidio.

Postridie aduentare cæperunt reliquæ naues nostri exercitûs, & à *Gubernatore* caput eius nominatus *Dux Menas*, quamdiu essemus in *Mindana*, *Castellanus* autem munitio- nis *Xaueriane Palominus*, *Vigiliarum Præfectus*, quē locū etiam diligentius munierunt, aditu ex omni parte concluso; nouoq; sed occulto septo circumdederunt, sic dispositis loculis, duo vt essent ordines iaculantium globos, maiores atque minores. Quo in opere multum sudârunt omnes milites, præcipuè *Petrus Hurtadus de Corquera*, munimentorum struendorum peritiam in *Flandria* consecutus. *Gubernator* ipse, qui structuræ argumenta dictârat, primus arrepto ligone reliquos incitauit exemplo.

Proximi dies, *Dominicus* & *Luna*, varijs excursionibus & castellorum oppositorum crematione consumpti; *Ducibus Roderico* terrâ, *Vgualdo* cum suis mari, tendentibus vsque ad Castellum, & vetus domicilium *Corralatis*, à *Linteolo* cognominatum, cui vnâ cum alijs pluribus castellis, & magnis nauibus in alio flumine absconditis ignem subiecere. Reliquus miles occupatus in perforandis mergendisque piraticis *Myoparonibus*, qui multi & perquam agiles erant; & in peruestigandis, quæ defossa latebant, thecæ militarium tubo-
rum,

rum, ferri, ceræque vis, tria campana, denique ahenum vægrande, quod ad ingressum fani stabat aquâ plenum, quâ *Mauri* pedes abluerent, priusquam *fanum* intrarent.

Eodem die *Dominico* Gubernator misit vnam è *Caracois* Maurorum *Samboangam*, plenam captiuorum Christianorum, & *Sangleyum*, qui post primum diem frequentes ad castra venerant, nominatim die *Sabbathi* manè per flumen aduectus erat *Indus* captiuus magno natu, cum duodecim alijs familiæ suæ liberis, vxore, socru, & alijs, maiorem partem *Mauris*, erecta præalta *Cruce* in puppi, cum albo vexillo: quæ sanè res omnibus copiosas lacrymas excussit præ gaudio, cùm eos tanta alacritate aduentare viderent, miserabili tyrannidi cacodæmonis *Mindanensis* ereptos.

Non tamen hîc omisero, nonnulla me sollicitudine tactum fuisse, cùm eiusdem *Sabbathi* manè *Maurus* in lembo descendit, toto, ut præ se ferebat, corpore fractus, duasque gallinas asportans, quas ipsimet *Hari* (hoc illi vocabulo Gubernatorem harum Insularum appellant, quod linguâ eorum *Regem* significat.) cupiebat coram offerre in manus. Rogatus, cur aduenisset, respondit fame se coactum abiisse, ex arce, vbi quia defecerit omnis com-
meatus, intra paucos dies profugituri sint omnes. Res docuit postea, id mendacium putum fuisse, quando magna cibariorum copia
illic

illic reperta confirmavit meam aliorumque suspicionem, imposturam subesse à stygio veteratore malum aliquod per suos ministros moliente in caput nostri *Gubernatoris*. At is, ut semper aliàs, ita hîc circumspectè providè-que se gessit, ut, *Mauro* non admissio in conspectum, iusserit eum ad *Sosac anum* adduci è *Mauris* præcipuis amicum nostrum, qui *Samboangâ* nos comitatus fuerat, ut hominem traderet præsidii munitionis eiusdem. Quod ille etiam fecit, & nos pariter liberauit periculo, quod *Gubernator* eiusdem admissione in sui conspectum potuit adire.

*Expeditio Hispanorum in arcem hostis
infausta. Pars V.*

Compositis rebus *Xaverianæ* munitionis, & inferioris *Castelli*, exustisque nauibus omnibus, usque ad tres vel quatuor, quæ reservatæ sunt, ut *Samboangam* ducerentur, advenit *Nicolaus Gonzalez* die *Lunæ* serò circa horam decimam sextam; quo noster exercitus indiguerat. Sed eum detinuit sæva tempestas, quæ apud *Silangam* fuit, & perdidit ei vnam *Caracoam Ducis Xineri*; nemo tamen præter puerum vnum aquis haustus interijt. Continuo *Gubernator* disposuit omnia ad postridianam expeditionem in arcem, iussitque militibus panem bis coctum & caseum præberi in quatuor dies: qua re *Generalis Vigiliarum Præfectus*

fectus Petrus Hurtadus cum adiutore *Francisco Olazarano*, totam noctem occupati fuerunt; ego vero excipiendis confessionibus militum, haudquaquam contentorum, quod hoc iam *Samboanga* studio magno fecissent.

Tertiâ matutinâ cæpimus sacrificia *Missa*, quorum primo perpetrato *Gubernator* habuit orationem ad milites, tam appositam tempori, & acceptam animis audientium, ut ex ea magna Viri prudentia, studium honoris Divini, & experientia militaris clarissimè reluce-
ret. Inter nos conuenerat, ut cùm ipse perorasset, ego militibus *Imaginem Crucifixi, Sanctique Francisci Xaverij* monstrarem, quod & ipse exercitus desiderabat, sæpiusque petierat: sed ut R^a V^a omnia vera confitear, nunquam aliàs sic excidi corde, atque ità omisi id facere; quod quasi præsagium fuit eius, quod paulò pòst accidit nobis.

Exhortatione finita, misit *Gubernator* ad *Nicolañ Gonzalez*, cum *P. Melchiore de Vera*, qui *Samboangâ* cum ipso aduenerat, centum & viginti *Hispanos*, triginta *Pampangos*, octoginta *Indos*. Primum agmen *Dux Castellus*, alterum *Bezerra* ducebat, cum duobus nominatis exploratoribus, vno *Mauro*, altero *Christiano*; cum mandatis, ut hostem ad arcis interiora compulsum eadem parte infestarent, prius tamen signo tubâ dato, ut *Gubernatore* eundem ex altera parte pariter inuadente cogerere.

geretur in medium. Digresso *Gonzale*, suas copias ordinavit *Gubernator*, *Vgualdo* primum agmen commitens. Hunc secutus *Dux Rodericus*, alique deinceps *Duces*, quibus propria cohors non erat, cum credito sibi quisque manipulo. Clauserunt signa, tormenta, instrumenta, commeatus cum praesidio Postremum agmen *Pampangorum*, *Praefectus Vigilum Petrus Hurtadus* cum *Duce Roderico*, fuit. In Castris *Palominus*, cum bona militum manu, quibus *P. Rector Othonidis Michael Solana* fuit à sacris.

Dispositis copijs, horà sextâ manè, cum ingenti alacritate progressi, post sesqui leucam insigne castellum offendimus, quod ad pedem arcis positum, per amœnum & elegans erat, hortis, platanis, cannis dulcibus, at omnino solum atque desertum: quia *Mauri* eadem nocte illud reliquerant, prout ex ædibus & igne coniecimus: nam domus regia etiamnum ardebat, quam succenderant, ne fortè *Gubernator*, quando situ & naturâ loci aptissima erat, in ea se communiret. Mandatum tamen est *Adiutori Martino*, ut aliam domum ad ripam fluminis operibus munitionibusque sepiret, vallo, tubo maiore, ac praesidio *Pampangorum*, pro custodia impedimentorum, & receptu exercitus. Continuo deinceps ad inquirendam stationem hostilem per fluminis vada creximus pectore tenus, aqua perfrigida ac limpi-

simpida, qua meliorem in Insulis istis non vidi. Paulò pòst per riuum quendam incessimus pari modo; & iam subire cæperamus planitiem herbidam, cùm *Gubernator* animaduertit inferiùs aliam viam, rogátque ex *Mauro* ductore nostro, an ea non æquè ad arcem accedendi via sit: affirmat ille, rursúmque interroganti, vtra verò melior sit, respondet, vtramque esse oppido malam. Si ergo, inquit *Gubernator*, vtraque perinde difficilis est, malo equidem ingredi alteram, quàm qua nos *Maurus* hic ducit; & mox præcepit reuerti agmen, quod antecesserat, alterámque pergere; nec dubium, quin hoc diuino afflatu & instinctu sit factum.

Consideret híc R^a V^a peculiarem prouidentiam & misericordiam Dei, ac præsidium *mei gloriosissimi Sancti*, in hoc ancipiti consilio, quod Dominus *Gubernator* arripuit. Etenim in altera via, qua nos *Maurus* ducebat, tria tormenta maiora disposita ità erant latenter, vt videri non possent. Vnde si bene ageretur nobiscum, minimum primum agmen perimi poterat; siquidem solus tubus aheneus, qui stabat inter maiores duos ferreos, quando noster balistarius eum postea exoneravit, repletus est duobus grandibus globis, pedibus caprinis (ignitorum *Missilium* genus) duobus, & insuper trecentis minorum fistularũ glandibus cum duplici pulueris modo, atque adeò

ternis

ternis iaculorum generibus duplicatò grauatus fuisse.

Defuncti tanto periculo tenuimus alteram viam, in qua iterum vado transeundus cum riuo fluuius fuit, quoad radicem arcis attigimus. Quæ cum esset præalta, mandauit *Gubernator*, vt aliqui è primo agmine viam explorarent in arcem, quæ ad initium ascensûs apparebat perquam ardua & aspera, vt superari non posset, nisi nitendo radicibus fruticum, & manibus pedibûsque reptando, poterântque duo suprâ facilè totum exercitum arcere lapidibus: & videbatur nobis iter, quò longiùs progredere mur, eò difficilius fore.

Processère tamen exploratores, & nescio vnde dimanauit inter nos opinio, superato primo ascensu viam esse meliorem, atque ità omnes clium subiuiimus. Persuaserat sanè primo agmini fortitudo animi, & ingens desiderium pugnandi, viam esse molliorem, quæ perquam angusta, inuia, & periculi plena erat, propter horrenda vtrinque præcipitia. Iterum tamen iterûmque spiritu resumpto progressi, sperabamus in editiorem locum nos euasuros, vnde arcem oppugnaremus: sed *Mauri* ex duplici septo, quod erat in dextro latere montis, cæperunt liberare in nos tormenta maiora minorâque, non sine nostro damno, aliquòt vulneratis. Me globus magnus ità percussit, vt senserim quidem;
alio

alio tamen malo non affecit, quàm quòd in-
perforata tunica signum sui, ac pariter Diui-
næ protectionis, in periculo tam manifesto,
reliquerit: quod vtinam pro pignore sit mihi
mortis gloriosioris.

Iudicârunt omnes, aliud præter illa duo,
septum non esse; verùm qui antecedeabant, ad-
huc tertium ante arcem deprehenderunt,
quod prius ex inferiore loco videre non po-
terant. Ibi ergo inusitato ardore nostri depu-
gnauère; sed quia septum loco fortissimo si-
tum, & ascensus perangustus & acerbus erat,
abrupta vndique formidabilia, & omnia ex-
posita iactui globorum, omnèque genus mis-
sile, sompitarum, bacayarum, atque saxo-
rum, vix aliquis è nostris conabatur lustrare
locum, quin subito vel occisus, vel vulnera-
tus iacuerit. Et hæc fuit causa, cur plus quàm
duabus horis dimicando, arce potiri nequi-
uerint.

Hoc tempore nos quatuor sacerdotes, qui
simul ascenderamus, *P. Ioannes de Barrios*,
Augustinianus ille, Sacellanus, & ego, vulneratis
expiandis, & reliquis animandis operam dedi-
mus. Et quamuis totâ viâ nunquam dimise-
rim vexillum meum, *imaginem Christi*, & *S.*
Xauey, tamen sub ipso conflictûs articulo,
feruore correptus egi, quidquid Spiritus San-
ctus dictabat: & sic fui coactus vexillum dare
militi cuidam, qui cùm longiùs, quàm ei man-

dâram (quia erat in custodia Corporis Domini *Gubernatoris*) esset progressus, ut propius inspiceret septum, excussus è maiore tormento globus ita inter lintea imaginis vtriusque transiuit, ut neutram attingeret. Erat tum *Sancti facies* ad septum conuersa; & arcano modo, non satis habeo dicere, quali cognitum est, globum illum à diabolo in caput illustis cuiusdam personæ directum, sed ab *Sancto* aliò versum fuisse.

Equidem conspicatus res in tam arcto fitas, pro mea parte magno me voto erga *Sanctum* obstrinxi, dixique alta voce *Gubernatori*, ut ipse quoque *voueret* eidem *Sancto* *facellum S. Michaëlis*; ad quod ipse maximo & munificentissimo animo respondit: *Ita Pater, perelegans & perquam scitum effecero*. Visum est mihi, talem potissimum ædem dictare, quod *S. Michaëli* nossem *S. Xaverium*, dum erat in viuis, deuotissimum fuisse. Sed inficiari non possum, eo tempore per mihi ægrè fuisse, non ex metu globorum præteruolantium aures, & formidabilem ruendis ædibus fragorem edentium, quia sanctè possum affirmare R^x V^x nullâ me vmbra timoris in hac tota expeditione tactum fuisse, Deo sint gratiæ; quia pericula, quibus maiora in tota vita mea non adij, animo meo maximum & solatium & incrementum attulisse, (Deo sit benedictio, & gloria *Sancto* Nomini eius, qui attingit à fine usq; ad finem

finem fortiter, & disponit omnia suauiter.)
quia me per tot ambbages tam propè ad anti-
qua desideria mea perduxerunt. Ergo non ex
metu mihi nata est ægritudo, sed ex eo, quòd
viderem nostrorum militum animosissimum,
ac fortissimum quemque, vel mortuum, vel
vulneratum: quanquam illud eam eleuabat
plurimum, quòd antea viderim eosdem, præ-
lio se dare, *Christum*, & *S. Franciscum Xaue-
rium* in ore ferentes; inter quæ verba etiam
animam exhalauerunt.

Complures autem in amplexu earundem
Imaginum, quæ propterea etiamnum aliquot
sanguinis maculas habent: nonnulli inter o-
scula rerum sacrarum, quas in thecis habe-
bant, expirauère: alij absolutione generali à
me impetiri petierant, vt rectius præpararent
se ad excipiendam mortem tam gloriosam,
quàm propter vindicandam iniurias *Christi
Redemptoris* adierant; quæ ferè communis o-
mnis ratio fuit. Illi demum, ad quos tam citò
perueniri non poterat, publicè enarrantes
peccata sua, magni doloris ac pœnitentiæ si-
gna dederunt: quorum vnus tertio dixit, *Oro
vos, Domini, petite mihi veniam ab illo, quem no-
minabat; quia Manila pecuniâ conductus sum,
vt eum inter pugnandum interimam: quod etiam
fecissem, nisi me Deus rede gisset in hunc statum.*
Luculentum indicium animi de suo peccato
dolentis; & hic solus nocte præcedente con-

fessus non erat, dum alij omnes maxima cum pietate apud me fecissent, epuloque diuino pasti fuissent.

Inter primores vulneratus fuit globis duobus *Dux Laurentius Vgualdus*; *Vigilum Præfecto Petro Hurtado de Corquera*, globus fistulæ minoris os tibiæ dexteræ comminuit, qui cum non posset amplius consistere pedibus, genibus nitens milites adhortabatur, non sine præsentis vitæ suæ periculo: quia semper mansit in eodem loco, quo vulnus acceperat. *Dominus Rodericus de Guillestigni* felicissimus fuit, quia semper dimicauit, stetitque toto tempore certaminis in fossa septi, sine vulnere memorabili. *Signifer Amezquita* iam euaserat in vallum, agitabatque vexillum, sed ingenti periculo: nam breuè deturbatus est, hastâ impactâ in caput, multisque sagittis venenatis congestis in eum.

Gubernator ab arcis oppugnatione recedit. Pars VI.

DEnique cum nostri essent ieiuni, & hora iam prima præterisset; onerati commectati & armis, fatigatique de viâ, non tam longâ, quàm arduâ, pugnaverunt instar leonum, & moriendo maiorem incusserunt *Mauris* timorem, quàm si absque sanguine loco potiti fuissent; cum cernerent eos animo obstinato prosequi pugnam in ea carnificina: alio enim nomi-

nomine locus ille dignus non erat. Et habeat R^a V^a pro certo, decem millia Hispanorum arcem ex ea parte obtinere non potuisse, quando neque credere, neque cogitare quisquam potest, mea opinione, loci asperitatem difficultatēque, nisi qui præsens oppugnationem conspexerit. Verum est, animos militum ad temeritatem usque prolapsos; quia cum eo loci pugna intermitti non posset, mutarant mandata *Gubernatoris*, vel perperam intellexerant, antecessoribus præcipiendo, ut ad meliorem locum eniterentur, pro eo, quod receptui canere debuerant, & acclamando victoriam, animandi sequentis militis causā.

Qua ratione diu sumus delusi. Etsi vera causa fuerit, cur *Gubernator* non magis urgeret receptum, quod in singula momenta expectaret, ut *Nicolaus Gonzalez* ex altera parte superiore hostem inuaderet; quia sciebat eum non plus, quam trium leucarum itinere accessisse à nobis. Sed quia difficillimum iter, & ipse *Gonzalez* infirmus erat, non potuit eius aduentus expectari usque ad noctem, aut falsæ acclamationi victoriæ identidem à militibus repetitæ confidi; ideo *Gubernator* loco admodum periculoso, & exposito omnibus telis consistens, eos duabus horis bene longis incitavit ad pugnam: sed videns multos vulnerari & occumbere, maximo periculo suo (quod in tali persona temerarium videatur) ultra

omnes progressus est, ad septum propius contemplandum, inter furentes, volantésque globos, lapides, sompitas & bocayas, quibus multi cadebant, & inter hos armiger, quem ad latus habuit, globo per galeam faciémque traiectus. Cúmque ad hunc modum ultra mediam horam considerâisset locum, vidissétque inexpugnabilem ex ea parte, sicut ei paulò antè signifer emeritus dixerat, indignatus illis, qui diutius falsa spe detinere volebant, mandavit signa dari receptui.

In hoc recessu nostro manifestè apparuit *Providentia Dei*, & enituit generosa virtus *Gubernatoris*. Nam si hostis erumpens nos inuasisset, in magnas angustias coniecisset, occisis octodecim, vulneratis supra octoginta, reliquis oppidò fessis, & impeditis cum vulneratorum cura, via præcipiti, & periculosioris descensûs. Sed Deus Dominus noster per intercessionem *gloriosi mei Sancti* plena illos cœcitate percussit; prudentia verò *Gubernatoris* effecit, ut occasionem non haberent nos inuadendi. Quia semper infracto animo, magnâque alacritate, quasi nihil accidisset sinistri, strictum manu gladium ferens incedebat, omnes animando, atque hostes detinendo, donec paulatim, bono ordine, omnes aduerso inimicis pectore, pedem referrent, simul nostris tympanis ac tubis resonantibus, donec ad eam domum peruentum est, quam *Adiu-*

tor Dominus Martinus munierat.

Cùm iam omnes ibi essemus, conspeximus magnam Maurorum multitudinem per planitiem quandam aduentantem, vt præcluderent nobis aditum in regiam. Sed explosis aliquot in eos tormentis confusi, magna celeritate se receperunt in arcem. Volebat hîc Gubernator consistere, & expectare impressionem Nicolai Gonzalez; sed cùm videret exiguas copias sibi superstites, decreuit se conferre in prætoriam; quod pari modo resonantibus tympanis fecit. Saucij omnes in vna domo ante fanum collocati, manè verò deportati ad naues; tribus sepultis, qui nocte illa obierant. Multorum sententia erat, Gubernatorem debere vsque ad munitionem nostram concedere, vt si fortè ingruerent Mauri, securior esset: Verùm is nihil formidinis monstrare sustinuit: atque ita nox illa non sine cura transiuit; nam si erupissent Mauri, poterant saltem vulneratis creare periculum. Et verò cognitum est è quibusdam captiuis, illos omnino voluisse descendere infesta manu ad prætoriam, non fecisse tamen, quod existimarent, in conflictu præcedentis diei occubuisse Dominum Gubernatorem.

Viso enim corpore Ducis Martini de Monte, quòd esset egregiâ formâ, & commodâ staturâ, censuerunt esse Gubernatoris. Ante omnia igitur gratias Mahometo agendas rati,

pro tam insigni victoria, mutarunt consilium, & ad gratulationem, ceremonias, & computationes conuersi, cum nostrorum capitibus eam noctem tripudiando consumpserunt. Quas eorum lætities multæ in arce faces, focique collucentes comprobauère. *Gubernator* ut peruénit in Regiam, scripsit *Nicolaus Gonzalez* literas, quibus de toto rerum successu certior fieret, mandauitque, ut si æquiore loco solus cum suis videretur arcem posse obtinere, fortiter eam solus oppugnet, sin', decorè se reciperet in prætoriam, ubi de re tota porro constituère velit. Dedit has *Sofacano*, qui mox per aliquem è suis *Mauris* eas deferri curaret: sed cum ad *Nicolaum* perferri non potuissent, eadem nocte relatæ sunt ad eum, qui præest Epistolis.

Hispani arce potiuntur. Pars VII.

MANÈ sequente maturè admodum faciebam sacrum in fano, cum coeperunt audiri in arce fragores, ac densa tonitrua tormentorum maiorum minorumque, aperto signo, quòd nostri impressionem fecissent. Fit motus in totis castris, mandat *Gubernator Daci Roderico*, eadem via, qua pridie veneramus, cum omnibus copijs eorum, qui sani erant, redire, ut vires hostium distrahat, non dubitans *Gonzalem* configere. Ego rem Diuinam peregi, sed non sine magna difficultate, propter
lacrymas

lacrymas mihi sono tormentorum excussas: atque vt eam feceram pro expiandis noxis militum defunctorum, ità magna contentione rogavi felices animas, vt à Deo impetrarent plenam victoriam, quam pridie præclare suo sanguine initiauerant.

Missâ finitâ Litánias maiores orauimus, & nos dedimus in preces: inflammabat nos *Dominus Gubernator*, qui nixus genibus, perfusus lacrymis, & manibus leuatis in cœlum, velut alter *Moyse*, victoriam suis flagitabat à Deo. Nondum abierat hora, cum aduolarunt duo milites, nunciantes *victoriam*, statimque post illos *P. Melchior de Vera* cum signis hosti ereptis. Non describo gaudium, quod hinc enatum est in prætoria, quando *Ra Va* meliùs id animo exprimere potest, quàm ego literis. *Gubernator* militem, qui nunciârat *Victoriam*, honorauit vexillo, & per eundem misit mandata *Nicolao Gonzali*.

Idem *P. Melchior de Vera*, tanquam oculatus testis, retulit nobis, quo modo fuerint arce potiti. Toto die *Martis*, decimo septimo mensis, quo nos pugnauimus, fuerunt in itinere, non quòd longum, sed maximè impeditum, & *Gonzales* in lectica deportandus fuerit, tam æger & languens, vt sicut ipse mihi postea dixit, in pugna gladio pro Scipione niti, & brachium sibi à puero sustentari debuerit; quia præ grauedine corporis è genu se leuare non

poterat. Occursarunt eis varij manipuli *Maurorum*, sed ne strepitus excitaretur, vetuerat *Gonzales* conferere manus; & sic toto itinere neminem occiderunt, præter *Corralatis* profanum *Popam* in vrigulto latentem.

Noctu castra posuerunt, munieruntque in monte, qui arci imminebat, & summo manè diei Mercurij, *Festa S. Gabrielis gloriosi Archangeli*, & *S. Iosephi profesto*, *Gonzales* adhortari milites ad pugnam, quam acriter conferrandi, eam ipsis necessitatem iniecit, quòd recedendi locus non esset, sed aut in arcem penetrandum, aut cælum pulchra morte petendum. Ipsi verò incredibili feruore ruere in hostem, qui expectabat eos ponè altissimam arborem, in media via, sine omni septo, fossâ, & munimento; quòd non crediderint ea parte se inuadendos.

Dederunt aliquamdiu pugnam: sed cùm *Dux Castellus*, qui primum agmen ducebat, cum aliquot militibus concessisset in alterum latus, compulit eos deserere stationem, & sic eos insecutus cum suis, absque difficultate & periculo omni, per ipsas munitiones & septum, duo valla occupauit cum quatuor magnis tormentis, & ipsum adeo *domicilium Regis*, in quo suum thesaurum habebat. Ibi posuerant plurimos mortuos è suis, qui pridie nostris tormentis occubuerunt, & alios, qui in confusa & incondita fuga se præcipitarant per aliqua iuga,

iuga, quæ erant in planitie perangusta apud clium eiusdem septi, in quo nos volebant excipere, iusto Dei iudicio incidentes in eosdem laqueos, quos nobis tetenderant.

Eodem tempore, quo *Dux Castellus* cum primo agmine septis duobus potitus est, *Dux Bezerra* cum altero incidit in alios *Mauros*, euntes, ut se coniungerent ijs, qui erant in præsidio tertij septi, quod nos pridie oppugnaueramus à fronte. Hos pari facilitate coniecit in fugam, & præcipitium, Dominus eadens eius munitionis, & armaturæ omne genus fistularum & ensium.

Cognati & familia *Corralatis*, cum alijs pluribus captiuis memorauerunt, nocte præcedente illos pedibus subiecisse hierothecam *Sacrosancti Corporis Christi*, conclamantes non esse quod metuant, quando Deum Christianorum sub pedibus habeant, & nisi homines de celo cadant in arcem, se in ea cum tantis munimentis, septis, & apparatu militari putasse tutissimos. Manè verò cognita nostrorum impressione, *Corralates* suæ coniugi dixit, malum quidem locum oppugnationi delegisse *Hispanos*, bono tamen animo sit, eos non secus depulsurum se, quàm pridie fecerit alijs. Dixit: sed illa, ut vidit nostros iam penetrare in arcem, suavit ancillis, ut secum potius per præcipitia ruant, quàm seruituti nostræ se dedant. Recusarunt illæ tanquam Dominæ sapientiores, & sic in nostram potestatem venerunt:

runt: sed *Regina* infelix cum filiolo in brachijs ex alto se præcipitem dedit, sepulta sub arbore, non sine moerore omnium nostrum; quia fuerat optimæ indolis fæmina, & vt *P. Petrus Gutierrez Rector Dapitanæ*, qui nôrat eam, perhibuit, perquàm comem & humanam se exhibuerat *Christianis captiuis*, clàm eis cibos mittendo, maximè *Religiosis*, & cum Domino suo expostulando, cùm eos acerbè habebat, vel occidebat. Post occidionem illius, *Rex*, dum eam quærit, maiore globo vulneratus est in brachio, & vt mortuam vidit, ignotus profugit per quandam planitiem in exiguum castellum, quatuor leucas distans ab arce, vbi etiamnum dicitur esse sub cura medentium.

E nostris (Deo gratias) nec vnus occubuit, sed vulnerati sunt septem vel octo; qui tamen bene iam habent. *Dominus Rodericus*, qui summo manè cum suis ad illos profectus erat, vt suprà narraui, in via certior factus de victoria, missis ad *Gonzalem* copijs, vt sui faciliùs possent reficere vires, ipse in regiam reuersus est. Poterat arx aliquorum iudicio fame ad dedicationem compelli; sed frugibus, & sex vel septem millibus modiorum oryzæ (magna apud illos annona) & fluuio limpidissimæ aquæ fuit instructa. *Nicolaus Gonzales* duobus locis communiuit se cum suis copijs; in domo Regis, quam suæ Maiestatì subegerat, *Ducem Berram* cum militibus quinquaginta constituit,

tuit, ipse cum reliquis mansit in primario septo, in quo erant maiora tormenta, donec reliqua septa, domicilia, oryza, seminaque combusta, & maiora quatuor tormenta deducta fuere: quod opus bidui fuit cum admiratione omnium, etiam mechanicæ ac tormentariæ reipertorum, qui id arbitrabantur fieri non posse; ac propterea tubos illos immanes fracturi, vel disrupturi erant, nisi *Gonzali* propositum fuisset non abire loco, priusquam essent aucti; insuper habens, quod *Corralates* dixerat, *Hispanos non posse deuehere, quæ ipse enexisset in vallum*. Verum quod ille sex mensium tempore cum duobus millibus *Maurorum* vix potuerat, nostri biduo cum quatuor *Indis* fecere.

Quæ victoriam secuta sint. Pars VIII.

NEgari non potest, maximam fuisse eius diei lætitiā, sed eam non modicè diluit mors duorum *Patrum Recollectorum*, seu *Reformatorum ex Ordine S. Francisci*, quos *Gubernator* desiderauerat omni modo eripere manibus cruentis *Maurorum*. Tres enim dum *Christiane institutioni* in *Cuyo* dant operam, captiuos abduxerant: primus eorū globis tactus à nostris militibus eo die, quò ad promontorium *S. Sebastiani*, quondam *Iaculorum*, *Nicolans Gonzales* hostem profligauit. Secundum occiderunt *Mauri* eo die, quo occupauimus castellum

Atellum inferius ; cùm enim fugientibus mulieribus & captiuis in arcem, bonus hic seruus Dei, quòd infirmus erat, non posset tam properanter incedere, occiderunt eum fustibus, & in arbore suspenderunt, ṽt à nobis è regia conspici posset, sed quòd longiùs aberat, etsi cogitaremus id esse, non tamen poteramus certò affirmare, quòd ipse esset; neque postridie rescire potuimus, quid ipso fecerint. Tercio Patri in arce præ rabie inflixerunt vulnus lethale eo die, quo illam occupauit *Gonzalez*, è quo postridie mortuus est in *Mesquita* ante altare; quæ res ei maximo solatio fuit, quòd ædem paulò antè *Mahometi* dedicatam, nunc videret consecratam *Dominae nostræ de Bono successu*.

Adfuius morienti quinque *Patres*, qui eramus in arce, & in mari sepeliuimus, quòd nollemus tam sacrum corpus relinquere in manibus Barbarorum. Cùm illud inuoluerem linteis, obstupui multitudinem horribilissimam plagarum, quibus illum conciderant; & admiratus sum maximam huius sancti Viri patientiam. Mirati sunt & milites ardorem ipsius; quia cùm inuenissent eum in quodam angulo arcis ità vulneratum, nihil questus est, sed rogauit ante omnia, an aliquis è militibus vulneratus adesset, qui cuperet expiare peccata: illisque respondentibus, omitteret eam curam, quando secum haberent *Patrem è So-*

cietate

cietate, plurimum gauisus petijt eum statim aduocari ad se *confessionis* gratiâ. Quam continuo aduolans *P. Melchior de Vera* excepit.

Quando illum deportarunt in prætoriam, ego in nauibus eram apud infirmos, vt autem vesperi sum reuersus ad visendum *Gubernatorem*, narratum est mihi, quomodo hic extremam ei *Religioso* pietatem commonstrârit, suis manibus deponendo eum in lecto, cibum præbendo, abstergendo sanguinem à vulneribus, & animando verbis multâ dulcedine ac pietate fluentibus, maximè quando chirurgus manum admouit: nam cum vestes conglutinatæ hæssissent vulneribus, quæ à sesqui die alligata non erant, magnus dolor fuit in resol- uendis, cuius aliquem initio sensum ostendit; à *Gubernatore* reuocata memoria dolorum. Christi tantum potuit apud eum, vt quemadmodum *Gubernator* postea retulit; nec verbum, nec aliud quidquam fecerit, quod minus conueniret cum inuita patientia gloriosi cuiusque Martyris.

Equidem confiteor, magis lacrymis oculorum meorum abluisse me vulnera eius, quàm vnda fluminis, prouocatum sacra quadam inuidia, quòd tam glorioso fine peregrinationem suâ concluderit; & ipse, antequam exspiraret, precatus est, vt Deus me vel simili morte, vel alia magis acerba pro defensione suæ Legis dignetur. Atque hoc mihi iste vir Sanctus

Etus promisit, egoque spero per intercessionem ipsius, non quod meritus sim tantum decus, sed quòd compensaturus sit augmentum gratiæ, per ultimas quatuor absolutiones à noxijs operâ meâ sibi, magna mea consolatione, adiectæ. Verè felicissimos *Patres*, qui potuerunt sanguine suo declarare mundo Zelum, & amorem Diuinum, quem clausum habebant in suis pectoribus.

Perfulto sepulturæ officio, manè *diei Veneris*, 20. *Martij*, triduo post *victoriam*, ascendimus cum *Gubernatore* in arcem; sed erat tantus foetor *Maurorum* præcipitatorum è monte, (quamvis multos etiamnum spirantes, & miserabilem animam trahentes arguerint gemitus, vocèsque inter illos auditæ) vt sine mora, visa domo regis, in nostra castra statiuamur reuersi. Mandauit verò *Gubernator*, vt præter sacra ornamenta; & arma suæ Maiestati reseruanda, omnia omnino spolia distribuerentur militibus, sibi suisque ne teruntio quidem reseruato; eam abstinentiam nunc adeò raram in *Ducibus* plurimum collaudarunt, & admirati sunt omnes, & confirmata opinio de illo, quòd animo à quæstu & cupiditate alienissimo sit.

Sanè quod inuénit ac distribuit, plurimum fuit: dicunt, multas cistas plenas & bene ponderosas fuisse. Certum est, totum thesaurum *Corralatis*, & quidquid rapuit per tot annos,

nos illic repertum. Verbo, milites omnes optimè suâ prædâ contenti sunt, multi etiam valde ditati : quòd eis in multam felicitatem proficiat! verè enim plurimò suo merito id eis euènit, quia pugnaverunt multò fortissimè. Sacra vasa & ornamenta, vt calices, patenæ, hierothecæ, thuribula, chrisma materia, & alia, quæ iam omnia summa cum fide restituta sunt suis locis, magnam arcam repleuerunt: quemadmodum è quatuor onustis ferculis R^a V^a conieceroit, quæ portata sunt in supplicatione, ad *Dominicam SS. Trinitatis Manila*, in gratiarum actionem instituta à *Gubernatore*.

Vnum id mihi graue accidit, quod ea die, qua in arcem ascendimus, non habuerim tempus quærendi meum *Rosarium*, quod in oppugnatione perdideram, quando placandi Numinis causâ subito mediam tunicam rupi. Sed Deo postridie consolari me placuit; nam cum ad regiam redirem ab infirmis militibus *Gubernator* id mihi restituit, qui iam antea sibi notum conspicatus in manibus militis cuiusdam, qui ab arce descendens id inuenerat, nescio quanti ab eo redemit; profectò pretiosum: quia confectum ex palo, ad quem in *Iaponia* cremati sunt *Martyres*, ac totum corpus gloriosi mei *Patris S. Francisci Xaverij* *Goæ* tetigerat. Ideò tantum id amo.

Sex dies in distributione spoliiorum, destructione & exustione munimentorum *Min-*

danao consumpti; & sic 25. Martij, die An-
nuntiatae salutis iterum Samboangam conuerti-
mus. Quamquã Gubernator noluit vela dare
prius, quàm in eodem loco debitas pro tanta
viçtoria Diuinæ Maieftati grates perfolueret.
Instituit ergo supplicationem solennem, cum san-
ctissimo Sacramento, à Mesquita vsque ad mu-
nimenta, in quæ eleuatis ante se Imaginibus
Christi, & S. Francisci Xauiery Patroni expedi-
tionis istius, ipse stolâ candidâ sui ordinis, in
qua etiam diuinæ mensæ accubuerat, ornatus
incessit: milites fistulas minores, & qui in val-
lis erant, maiora tormenta globis onerata o-
cties explosêre. Qua re non modò supplicatio
celebrior facta, sed etiam à duobus monticu-
lis latentes insidiæ, inscijs nobis, depulsæ. Ab-
sconderant enim se aliquod Mauri armati, vt
obruerent incautos ad naues euntes. Sed illis
globis eorum cõplures occisi: nam Dux Ioãnes
Nicolaus per flumen Buayæ reuersus, cùm vise-
re vellet locum, quem eripueramus Corralati,
multorũ ibi Maurorum corpora strata inuênit.

Post supplicationem, fanum & munimen-
ta succensa, bonoque ordine copiæ distributæ
in naues. Magister excubiarum Palominus cum
quinque Caracois, ac centum Hispanis, & P.
Melchiore de Vera linguæ gnaro inprimis, mis-
sus ad quærendũ Moncayum, Regem Buayæ, ve-
rũque Dominum Insulæ Mindanæ (nam co-
gnatus eius Cachil Corralates per tyrannidem

occu-

occupauerat) duodecim leucas ab arce *Mindanaënsi* distantem, agendumq; cum eo de fæderibus pacis, ac tributo suę Maieſtati penſando. Poſt duas vel tres horas à noſtro diſceſſu occurrit nobis *Dux Ioannes Nicolaus* cū *P. Petro Gutierrez Rectore Dapitanæ*, quadraginta nauibus, mille ducentos *Indos* volones, & quinquaginta *Hiſpanos* ſuppeditas nobis adducens.

Eum *Gubernator* continuò dimiſit ad *Palaminum* cum nouis mandatis, vt non obſtante inſtructione priore, curet omni modo ſubijcere *Moncayum*, vel ad arma ponenda compellat. Et ſic proſecuti viam *Dominica Paſſionis Samboangam* peruenimus. Ea munitio *Ducem ſuum Generalem* ouantem, cum copijs ſuis, exploſione tormentorum; & in templo *P. Gregorius Belenius* linteatus hymno, quo *Deum laudamus*, excepit. Ego illum in prætoriam comitatus feſtinaui præcurrere in *Noſodochium*, vt infirmis militibus pararem neceſſaria, quos etſi in *Mindana*, & per viam adiui, fomentis liberaliter ſuppeditatis è penuario *Gubernatoris*; nihilominus tamen ob grauitatem vulnerum, & incommoda nauigiorum, quibus impoſiti erant, & abſentiam chirurgi, qui cū cymba veheretur, vt omnes ordine viſeret, non continuò ſingulis adeſſe poterat, pro vt opus erat; ac denique defectu gallinarum, quibus excitarent vires, erant admodum debiles, & refectionis egentes.

Conquisiui lectos, quibus imponerentur, & in vno conclaui conclusi, prout *Gubernator* mihi præceperat: collegi etiam quidquid potui illinctuum, & aliorum restituendis infirmis aptorum. Gallinas insuper, quotquot ex *Othonia* allatæ fuerant, ne vnâ quidem sibi reseruata, *Gubernator* iussit illis præberi. Istâ copiâ rerum instructus, illos dies noctesque in anima & corpore iuui. Plurimum autem recreati sunt, quòd eos *Gubernator* ipsemet visitârit, & assidua sollicitudine nihil passus fuerit eis omnino deesse. Pietas etiam, qua *Confessionis & Eucharistia Mysteria* suscepunt in *Dominica Palmarum*, valuit non parum ad sanitatem, qua maior pars iam gaudebat in *Sabbatho Sancto*, quo *Samboangâ*, Deo iuuante, recessimus.

Sanè qui considerauerit, quot & qualibus vulneribus fuerint affecti, haudquaquam negauerit, supra naturæ modum virésque contigisse, vt ex *octoginta*, præter tres prima statim nocte extinctos, tantum duo sint mortui; cùm omnia vulnera essent à iaculis veneno imbutis. Quin etiam glandes, quas in arce reperimus, vndiq; essent admorsæ veneno, cuius vrceum plenum ibi reliquerant. Fateor ad iumēto fuisse herbas admodum salubres, quas *Malacâ* attuleram; plus tamē profuit ijs admiscuisse pauxillum de *Reliquijs S. Francisci Xaverij*, quæ iunctâ fiduciâ & pietate laborantium, ac dili-

diligentiâ chirurgi sanè præclari, mirabilem virtutem ostenderunt: quemadmodum apparuit in *Duce Maroto*, qui cùm iam totus niger à toxico, animam ageret, quando me accersivit *Confessionis*, & reliquorum *Sacramentorum* gratiâ; & in signifero *Michaële Amezquita*, qui in ore per totam noctem tres sompitas infixas habuerat, quibus triduo antè in oppugnatione per guttur traiectus erat: clariùs etiam in *Vigilum Præfecto* cohortis eiusdem, qui iam *extrema Vnctioni* proximus erat; quia globus ei per stomachum transierat, ac cibus omnis hærebat in vulnere: & alij complures, qui in *Mindana* conclamati erant, iam sani valentès-que *Manilam* proficiscuntur. Soli duo signiferi, *Romerus* & *Machuca Samboange* mortui sunt è vulnere, quod eis hastâ inflixerant *Mauri*, capta iam arce. Sed ambo sponte ruerunt in mortem, quia nihil medicamenti voluerunt admittere.

Samboange quid actum sit. Pars IX.

EXpectabat interim Dominus *Gubernator Palominam*, & *Ioannem Nicolaum*, reduces è *Buaya*, & loco quietis ac respirationis ab exantlatis laboribus, suis ipse manibus cæpit vnà cum militibus fodere alucum flumini aquæ dulcis, quâ solâ carebat hætenus ea munitio; iamque, Deo sint laudes, nunciatum est *Samboangâ*, opus illud è sententia esse perfectum.

fectum. Sed ante omnia *Gubernator* instituit nouum festum *Sanctissimæ Eucharistiæ*, ad gratias iterum agendas pro *Victoria*; vt non pietate minus, quàm fortitudine ac prudentiâ militari, magno *Iudæ Machabæo* se conformaret.

Postridie pro *defunctis militibus* fieri voluit piaculares inferias, magno omnium gaudio, cui sola illa infelicitas interuenit, quòd *me* nacti sint ea die concionatorem. Curauit quoque *Gubernator* voce præconis recitari librarium congiariorum, munium, dignitatum, quibus ornabat omnes, qui in hac expeditione vulnerati fuissent. Qua liberalitate omnium militum animos accepit mancipio, vt iam nihil aliud haberent in ore, quàm sui Imperatoris facultatem, pietatem & munificentiam; quin etiam nautica turba negauit, se amplius postulaturam missionem, & facultatem proficiscendi in *nouam Hispaniam*, ne perderet occasionem nouæ expeditionis, quæ cogitabatur in annum sequentem.

Inter hæc dies aliquot lapsi, donec *die Mercurij Sancto* noster exercitus, & postridie cum tribus *Caracois* frater Regis *Buayæ* legatus aduēnit, acturus cum *Gubernatore* de sanctione fæderum à *Palomino* iunctorum: quia hic posteriora mandata non potuit exequi, propterea quòd *Ioannes Nicolaus* tardiùs ad eum venisset, *Moncayo* omnibus, quæ postulârat, iam sine tergiuersatione assenso, mente adeò pronâ,

na, vt suis edixerit, se in *Hispania Regis amicitiam ac tributa concedere*; qui nolit, sua ditione excedat.

Legatus igitur nomine *Regis germani sui* promisit *Gubernatori*, omnes *Christianos captiuos* dimissurum; *tributa* suæ *Maiestat*i pensurum *Patres Societatis* accepturum ad publicè docendam suos subditos *legem Christianam*; *Hispanis* aliquam munitionem sui *Regni* traditurum, vt eam præsidio teneant, eosque habiturum vt fratres, amicos denique & inimicos existimaturum eosdem, qui essent *Hispanis*: ac proinde omnem operam daturum, vt *Corralatem* capiat, seu viuum seu mortuum, ac tradat *Gubernatori*.

Excepit hanc legationem *Gubernator* magna cum *Maiestate* in sella residens, exercitûs nostri parte illustriore, splendidèque amictâ stipatus. *Legatus* in eodem aulæo humi assedit, suspiciens magnificentiam & elegantiam *Gubernatoris* & militum eius: qui *Præfecto munitionis* præcepit, legatum suæ domi excipere, & in vicem ab eo missorum sibi munerum, præter aliquas nuces *Indicas* & *Gallinas*, ei *Xenio* dedit volumen elegantissimi pāni bombycini.

Sed pro *Sangleye* captiuo, quem nomine fratris dono miserat, aiebat nihil se reddere, quòd ille non esset subditus *Regi Hispaniæ*: cùmque is non desisteret aliquid muneris petere pro *Rege fratre suo*, respondit *Gubernator*,

Moncayum adhuc inimicum fuisse, neque tale quid meritum: sed incipiat exhibere amicitiae signa, confestim remittendo captiuos, & alia, quae promiserat, tum enim uerò confestim quoque suae se munificentiae argumenta daturum. Pro corpore *Corratatis* duo millia nummum aureorum annumeraturum, pro uiuo alterum tantum. Quod ille libentissimè accepit, quia tanta auri cupiditate flagrat gens illa, ut pro lucro neque suos parentes dubitent interficere. Quare non multis diebus *Corratates* prouiuert.

Hispani Samboangâ discedunt. Pars X.

Sabbatho Sancto manè Gubernatore iam nauem conscensuro, venit Legatus, ut literas & leges pacis praesente se confirmatas acciperet: quem cum supremi honoris ergò Gubernator amplexus esset, plurimum eo delectatus, recepit se intra quatuor Lunas (ita ipsi menses distinguunt) *Manila* futurum. Quod summo mihi solatio est; quia sic V^a R^a occasionem habitura est operas in tam spatiosum agrum mittendi. Continuò intonuere omnia tormenta è vallis praesidiarijs faustam nauigationem nobis precatis, militesque nostri lato fistularum suarum fragore Vale ipsis dixere. Et nos quidem vela *Manilam*, Legatus *Buayam* direxit. Discesserunt pariter Capitanei Ioannes Nicolaus, & Ioannes de Leone cum centum Hispano-

spano.

spanorum, & mille *Indorum* cohorte: quippe *Gubernator* eis præceperat *Legatum Buaya* usque in suas terras deducere, & postea totam *Insulam Mindanam* obire, *Dapitanem* usque omnia castella Regionésque vastando, quæ abnuerent, armis nostris parère. Comitati sunt à sacris futuri *P. Rector Dapitanus*, & *Augustinianus* ille, quem supra memoravi, pro *Confessario Pampangorum* venisse.

Eodem die *Samboangâ* discessit in *Basilanam* *Insulam P. P. Gregorius Belenius* cum *Capitano Xinero*, ob causam, quam mox dicam: Hæc Insula è regione nostræ munitionis est sita, distâtque leucis duabus. Tributo pendit ad quatuor millia *Regi Ioli*, semper tamen maluisset suæ Maïestati. Nunc demum ad *Gubernatorem Samboangam* venerant *Principes Insulæ*, daturi se in fidem & obsequia. Recepit eos *Gubernator*, & mandavit munitionis *Præfecto*, tributa ab eis accipiat, & vim *Iolensium* defendat, quoad anno sequente *Insulam Iolon* debellet. Quod fædus ubi fama vulgavit, ducenti primores *Iolensium* cum vxoribus, liberis, omnibûsque suis fortunis commigrauerunt in vicinam *Insulam*, animo *Samboangam* concedendi, & subdendi se nostris imperijs, si tamen ita *Gubernatori* placere viderent.

Hac de causa *P. Belenius* missus est cum *Capitano*, vt sit illis præsidio, tutósque ad munitionem perducatur. Vnde confido in Deum, iam

optimè instructos, & ad sacrum vitæ fontem idoneos fore. Quia vero Gubernator non habuit *Patres*, quos in *Basilanam* ableget, scripsit *P. Francisco Angelo*, ut vi patentium, quas habet à R^a V^a ex *Insula Nigrorum* confestim *Samboangam* aduolet, ubi Præfectus munitionis instruat eum præsidio militari, & omnibus necessarijs ad promulgationem *Evangeliy* per illam Insulam; in qua iam versatur maximo cum animi sui gaudio, prout mihi *P. Rector Othonæ* significavit: quia *Missio Mindanaënsis* præcipua ipsi causa fuit ex *Hispania* proficiscendi in *Philippinas*. Verùm solus ille toti Insulæ iuvandæ non est. Accedit, quod *Samboangæ* duo tantùm *Patres* morentur, *P. Melchior de Vera*, qui propter suas continuas infirmitates assatim occupatus est curâ munitionis, in qua Gubernator eum constituit, tanquam architecturâ in primis insignem: & *P. Gregorius Belenius* præsidio Diuinis procurando præfectus: ut adeò plurima *Castella Manrorum* circa munitionem nostram, ut *Caldera*, & alia, non habeant, à quo instituantur.

Rex etiam *Sibuguey*, qui tractus est longè fertilior & opulentior, quàm *Pampangæ*, dum in *Mindanao* essemus, ipsemet *Samboangam* venit ad munitionis Præfectum, pacem, & *Patres* oraturus: & iam filius eius *Lerrenate* cum classe ad fidem dandam appulit *Manile*. In hunc modum quotidie subsequuntur præcipui

pui quique Dynastæ, posteaquam conspicati sunt armis *Hispanis Corralatem* subactum, qui præcipuus harum Insularum Rex fuerat, ac cæteros Reges minores per vim sub iuga ac tributa pertraxerat. Sed & Rex *Ioli* misit Datum *Achenem*, necessarium suum, ducemque inter *Mauros* facile præstantissimum, cum literis ad *Gubernatorem*, fanciendi fæderis causâ; de quo vxor eius iam cum nostris Ducibus egerat anno priore, veniam orans, quòd non ipse veniret: quia expectaret exercitum educendum à se contra *Regem Burney*, socium *Camuconum*, hostium suorum.

Videat, amabò, R^a V^a quantum se operis offerat in *Mindanao*, & quanta sit operarum egestas; vt vbi mea opinione pauci essent quadraginta, non adsint plures, quàm duo. Certaque coniectura est, hanc *Missionem* ex illustrioribus futuram, quæ possint optari, tam luculenta promissio est maximi fructûs, & spes *Martyrum* nobilissimorum. Denique satis est dicere, *Sanctum Apostolum Indię Franciscum Xauerium* primum fuisse, qui *Euangelium* ibi prædicauit, vt ex *Bulla Canonizationis* apparet. Confido in misericordia Dei, nuntio tam gloriosæ & optatæ victoriæ, captæque tantæ Insulæ, commotum iri cor nostri Regis *Catholici*, & eorum, quos de rebus *Indicis* consulit, vt mittant hoc anno multos operarios, ad messem tam gloriosam & vberem.

Hi-

Hispani Manilam redeunt. Pars XI.

ATque hæc hætenus de nostra profectio-
 ne *Mindanaënsi*: quod ad reditum in *Ma-*
nilam attinet, longus ille fuit ac periculi ple-
 nus, multam nobis patientiæ segetem offe-
 rens. Ad quamcunque Insulam tendebamus,
 cogebamur totam circumire; quamcunque
 in partem nos vertebamus, continuò ventus
 nobis contrarius inferebatur; quin per tres
 quatuorue inter se pugnantes apud Insulas
Nigrorum, Mindorum, & Marinducam in-
 cessimus; vt non sine miraculo omnes pecu-
 liari tutela *S. Francisci Xaverij* euaserimus in-
 columes, maximè ex ijs, quæ in Insula *Minda-*
nao nobis acciderunt: etenim & fracta nobis
 malus est, & procella supra puppim nostram
 ingruit adeò turbida, nouaque vectoribus, vt
 cum à longè illam supra aquas intorqueri vi-
 derent, continuò cum clamore petierint, vt
 sacris eam contestationibus compescerem:
 quod etiam feci.

Nec sanè aliud esse potuit, quàm tartarea
 machinatio, magno *Mindanaï* diabolo sensi-
 libus modis demonstrante, quàm acerbè sen-
 tiat à *Gubernatore* tam potenter se expugna-
 tum, eiectumque sua sede fuisse. Verùm si o-
 culis conspicua fuerunt studia teterrimi Ini-
 mici, in excitandis periculis; multo clariùs &
 apertiùs ab illis protecti sumus Dei, & *Sancti*
ostri præsidio: vt quando nos eduxit è breui-
 bus

bus oræ *Manilane*, in quæ miserandum in modum eramus impacti; quando etiam piraticam, quæ se ostendebat, ipsa non sentiente, euasimus: & aliàs, quæ, ne R^a V^a sim grauis, prætereo.

Bis totâ viâ refocillationis causâ, propter infirmos, exscensum è nauibus fecimus: vnum in *Iloilo*, vbi nostri *Patres* instruxerunt nos vitulis caseo, gallinis: alterum in *Pinaia*, vbi summo magistratu fungebatur *Franciscus de Frias*. Denique cum venti nobis omnino contrarij essent, & *Gubernator* plurima pertulisset in hoc itinere, præ quibus nihili ducenda forent omnia, quæ in obsequijs *Regis* olim sustinuerat in *Flandria*, & alijs locis, prout ipsemet affirmabat; constituit exscendere cum *Petro* sobrino suo, & *Laurentio Vgualdo* infirmis, & chirurgi manu egentibus. Atque ita biduum terrâ confecimus, vsque ad lacum; inde *Manilam* decimo nono *Maij* peruénimus.

Ego in *S. Michaelis* concessi, ægroti *Manilam*, *Gubernator* eadem nocte *Cauitam*, vbi decreuit expectare, quoad conueniret totus exercitus. Deo fauente factum, vt quatrIduo omnes conuenerint, & sic *Dominico* die illâ pompâ & alacritate ciuitatē ingressus est, quâ R^a V^a conspexit: & nescio, an multi obseruarint, quod eo die contigit. Nam ex tota classe sola *Gabrielis Ninno de Tabora* nauis desiderata est, qua maiora quædam ab hoste capta-

tor-

tormenta vehebantur. At cùm iam *Gubernator* ex vna parte ciuitati proximus esset, ex altera etiam ille accessit, Deo monstrante, quàm peculiari prouidentia curaret, vt tota classis portum salua teneret, plenâque esset gloria, ac lætitia, Diuino munere concessi, triumphalis ingressus in urbem; tam mirifice coniunctis omnibus, vt ne de spolijs quidem defuerit quidquam.

Æternùm extollatur, laudeturque sanctissimum Dei Nomen, qui fortitudine, studio, ac pietate clarissimi viri dignatus est hoc tempore opem afferre his insulis, & vlcisci superbiam *Saracenorum*, qua cum *tribus Patribus Recollectis*, plurimisque *sacris vasis & ornamentis* iactauerant, se ipsum *Deum Christianorum* cepisse, vt iam suo spurcissimo *Mahometi* non amplius possit resistere. Rei experientia docuit, diuinum fuisse vaticinium sanctæ illius ancillæ Dei, quæ per *Domini Gubernatoris* in has Insulas aduentum, efficax malis remediũ, & occupationem *Mindanae* prædixit. Deus ipsi proroget vitam & sanitatem, vt perficere possit, quæ tanto animo & successu incepit, pro honore suæ Diuinæ Maiestatis, bono Insularum istarum, & gloriâ nostrorum armorum, quæ tot infortunijs erat multùm depressa.

Hæc sunt, quæ R^a V^a me perscripturum promiseram de Mindanensi nostra expeditione, miraculo-

culosa aequè ac gloriosa. Superest id unum, ut R^a V^a multos mittat statim in operas, ad S. Euangelij sementem faciendam; imò & colligendam in multis istius Insulae partibus: adeò maturam in meo discessu reliqui. Solùm dolet mihi defectus hominum operariorum in hac Prouincia Philippina, quæ tot Missiones & populos procurandos habet, & nunc maximè, quando aperitur tantum ostium, ut profectò nisi vocarer diuinitus ad aliud Regnum, in magna felicitate reponerem, si possem cum voluntate superiorum operari huius Mindanensis regni cultura.

Nihilominus confido in intercessione gloriosissimi Sancti mei P. Francisci Xauerij, sicut ipse primus operam dedit huic Insulae, & nunc expeditionis huius dux ac patronus fuit, nō cessaturum prosequi opus, cui, ut nouimus, tantopere studuit, & sic omnia moderaturum, ut his annis multi ex Europa veniant ad explendum, quod eius operi deest in gloriosa hac Missione: ad quam quia non merui eligi, supplico R^a V^a saltem Sanctis suis sacrificijs & orationibus me adiunget, ut ab eodem Sancto obtineam, pro ea parte, quæ in huius insulae institutione ad me spectaret, in alia quapiam insula, & expeditione sua spiritali, inter operarios eius admitti: ut ea ratione dum omnes operam tribuimus Prouincijs, propriè ad hunc magnum Orientis Apostolum pertinentibus, possimus pariter gaudere peculiari eius presidio, & ope in hac vita, & inter eius clientes atq; dilectos admitti in altera: quod per

per infinitam bonitatem suam nobis Deus concedat. Taytai. 2. Iunij. 1637.

Humillimus servus & obediens
filius R^{ma} V^a

Marcellus Franciscus Mastrillus.

C A P V T X X.

Declarantur nonnulla ex præmissa Marcelli Epistola.

HÆc est admirandæ occupationis *Minda-*
naënsis historia, quam servus Dei, *Mar-*
cellus ita descripsit, vt suas in ea virtutes insignes partim obtegeret, partim eleuaret, quantum poterat, propter eximiam humilitatem, & vilipensionem rerum suarum. Sed eas contra vulgârunt, multumque dilaudârunt narrationes ab alijs factæ. Visum est ergo declarare nonnullas, maximè quas in *Epistola* sua perstrinxit.

Dicit, à quodam auditas esse voces diaboli quiritantis. Ipsemet *P. Marcellus* audiuit, cum se in dumos orationis ac discipulinae causâ reciperet, quam nullo die interrinittebat. Inter hæc pia studia lamentabiles ac rabiosas nefandi voces audiuit: *Quidnam huc venis? quid me insequeris? quis te huc attulit? sacrilege? millies tibi malè sit Marcelle. Ego, ego te vitâ deturbabo. & sic finem dabimus. Manila: ante hanc expeditionem*

ditionem iam illius feruori stygius nugator illuserat, cum flagello in seipsum Pater sæuisset: & quamuis malè nonnunquam eum excepisset, iam tamen non potuit diutius premere animi sui dolorem & plagas, sed altis vocibus confessus est, quantum suis ipsum flagellis *Marcellus* torreret. Iisdem exercitationibus operam nauabat, cum in illa domicilia se conferret, quæ scribit postea cremata fuisse.

Cum autem memorat, se, durante conflictu, *vexillo Crucifixi* tradito militi cuidam, cum feruore illatum in acies, egisse, quod spiritus Diuinus suggessit; aliud non fuit, quàm quòd ruptâ tunicâ, cingulo tenus nudârit, & atrociter conciderit seipsum flagello, vt largo cruore manaret, alta voce Deum inclamans, ne propter ipsius peccata vellet nostris deesse, simulque multorum suppliciorum *votis* iram Dei superare contendens; pollicitus *quotannis centum disciplinas* ultra eas, quas consueuerat. In hunc modum plerisque diebus *bis tæne* suum corpus ea castigatione tam sæua vrgebat, & querelas illas, de quibus memorauimus, exprimebat hosti inferno: cui longè profundius inurebat flagella, quàm sibi. Sui ergo sanguinis impendio seruus Dei obtinuit, vt & eodem die res *Hispanorum* meliori loco esse inceperint, & altero *viçtoria* cõsecuta sit.

Neque alius fuit, quàm ipse *Marcellus*, cui scribit secretò admodum innotuisse, quod ea

pila, quæ inter *Imagines Crucifixi & S. Francisci Xaverij* innoxia decidit, à malo dæmone directâ fuerit in caput *Gubernatoris*, post *imagines* illas tum consistentis, eundemque certò interemptura, absque *S. Francisci Xaverij* tutela fuisset. Ipsimet enim, dum sacris operabatur, tam clarè Deus id manifestavit, tantamq; simul hilaritatem affudit, vt ægrè se continuerit, ne rueret in *Gubernatoris* amplexus. Consimili modo pluribus adscripsit, quæ solus ipse aut fecit, aut faciendi auctor fuit.

Nam ipse ignem subdidit superstitiosis sagittis, rupique consecratæ dæmonio, & *Mahometi* eius impuro prophetæ. Ipse *crucis trophæa* eodem loco erexit, totum I E S V Christo initians. Ipse pacavit mare toties conturbatum à dæmone, vt classem, & in ea *Patrem* undis inuolueret. Ipse in periculis primus, in quiete vltimus, ipse solatio fuit omnibus, magisque ad pugnam accendit milites, quàm Duces eorum. Ipse effecit, ne ex vulneribus quisquam eorum extingueretur, qui curam admitterent: quod tamen chirurgi laudibus conatus est occultare. Nam etsi peritia illius aliqua fuit, *Marcello* tamen tribuenda est sanitas, illorum, qui mirificè illam impetrauit à Deo. Siquidem ipse chirurgus confessus est, prius quàm ijs curandis appelleret animum, Virum Dei, cum suas sibi manus arripuisset, benèque precatus ipsis fuisset, conuersum ad
sau-

saucios iussisse eos bono animo esse, quando-
quidem nullus eorum sit moriturus, queis
manus illæ medicamentum admouerint.

Atque ita factum precibus eius, & ope S.
Xaverij, ut sanati sint omnes, præter vnum, cui,
quòd caput medium per tempora globo tra-
iectum erat, medicinæ faciendæ locus non e-
rat, ac duos vel tres, qui nullum medicamen-
voluerunt admittere. Denique *Marcellus* ille
fuit, qui totum exercitum pietate accendit.
Navis, qua *Gubernator* vehebatur hoc itinere,
vulgò dicebatur in *domicilium Religiosorum*
Novitiorum conuersa, ita eam ipse continuis
exhortationibus animabat in exercitia pieta-
tis. Quotidie *Regina Mater misericordiae* ma-
gna solennitate salutabatur sub noctem, ac
P. Marcellus Deo commendabat pios manes
vectoribus, pulsu æris, exemplo *Xaveriano*, ad
hoc excitatis, ut suis eos votis iuuarent.

Meminit quoque in *Epistola* sua triumphī
quo *Gubernator Manilam* intrauit: qui quia
pij *Patris* orationum trophæa ferebat, non vi-
detur hic prætermittendus. Agmen trium-
phale duxit *Nicolaus Gonzales* cum sua cohor-
te, quam circumdabant alij multi cum armis
Mindanae, in conflictu nautali adeptis. Secuti
hos nauicularij, qui bini incedentes medios
habebant *Indos*, *Sangleyes*, *Chinas*, & alios è po-
pulis amicis, quos *Maurus* captiuos abduxe-
rat. *Indi* *Indeq*, quòd *Rosaria* manibus fer-
rent,

rent, intimo sensu perculere spectantes. Post hos in medio cohortis eiusdem ducti *captivi Mauri Mauræj, Mindanice*, imbellis quidem sexus, & ætas libera, viri autem onerati catenis. Proxima his manus gestantium arma captiua, peltas, clypeos, hastas, tubasque successit legio *Pampangorū*, oriundorum ex Provincia, quæ *Pampang* vocatur, fertili & opulenta: decem leucas à ciuitate *Manilâ* distat. Gens est animosa fidæque *Catholicæ Religionis* perquam addicta, dexterè arma tractat, militatque inter *Hispanos*, in omnibus siue præsidij, siue expeditionibus strenua.

Hos insecuti sunt currus tormentis ab hoste captis onusti, inter quos fistulatores incedebant; vtrique tubi curules cum suis cubilibus. In quibus videre erat *falcones, colubros*, aliæque diuersi generis & nominis tormenta, quæ funibus trahebantur ab hominibus; vltimum & maximum omnium à quatuor equis, quod libratores stipabant. His proximi fuerunt *sex iuuenes* cum totidem *vexillis Regis Cathilis Corralatis*; eorum vestigia preffit *Gubernator Sebastianus Hurtado*, in equo conspicuus, veste minimè superba, vt qui virtute ac fortitudine animi decoratum se exhibere malebat: iuxta eum armiger cum eius galeâ, & candidâ cristâ.

Agmen clausit cohors prætorica lætitijs & amœnitate circumfluens. In ciuitate *arcus triumphæ*.

umphales erecti, tormentorum explosione salutati *victores*, aliâque gratulantium officia certatim exhibita, incredibili gaudio multarum nationum, quæ ad spectaculum tam exoptati omnibus *triumphi* adeò frequentes cõfluxerant, vt ægrè per compita transitus esset: inter quos etsi *P. Marcellus* non visebatur, suâ ipsum modestiâ & religione abdente, in omnium tamen ore ferebatur nomen ipsius, erâtque *Christianis* venerationi, admirationi *Barbaris*, tanquam Principis causæ tam insignis *victoriae*.

CAPUT XXI

Eximie P. Marcelli Virtutes.

INTER admirandos huius expeditionis successus, & *Mindanae Victoriam*, multùm auxit in *Philippinis* opinio Sanctitatis, quam in Dei seruo *Marcello* tùm ex operibus ab eo supernaturæ modum patratis, cùm ex præstantissimarum *virtutum* splendore notabant. Omniũ enim inusitata quædam continuò edebat exempla; quandoquidem ad *messum album & maturum* iam erat hoc frumentum Christi, quẽ admodum *S. IGNATIVS Martyr* dicebat, de suo *Martyrio* loquens: & multa de ipsis mentio erat, omnibus passim inter colloquia memorantibus, quæ de illo à familiaribus suis audita dictæque fuissent. Omnes eum

pro sancto & consummata perfectionis Viro habebant: & erat profectò cumulatè perfectus; maximè hoc tempore, quo nihil ei supererat, nisi carceres & carnificina *Iaponia*, eius *virtutes* iam attigerant culmen. Ideo visum est aliquid memorare de illis priùs, quàm progrediamur ad narrationem eius acerbi *Martyry*, vt appareat, quàm plena & apta falci fuerit hæc spica.

Initium ab eius *Paupertate* ducamus, qua, maximè conspicuos esse conuenit *Evangelij Prædicatores*. Admirabantur omnes extremam, planèque *Apostolicam paupertatem*, quam hic Dei seruus profitebatur. Nihil omnino admittebat noui vestitus: calceos eosdem gestauit totis quatuor annis, refectos identidem. Pro se quærebat semper deteriora vilioraque in veste, cibo, & cubitu. Adduci non potuit, vt nouam tunicam indueret, vtcunque vetustam haberet. Expeditionem in *Mindanaum* cum centone suscepit, & cum miserè laceros calceos haberet, neque etiam meliorum ibi foret occasio, ipsemet subulà & funiculo eos refarsit, veteramentarij sutoris officio nihil sibi ratus decedere. Atque hoc modo factum est, vt eisdem calceamentis tantis itineribus vteretur vsq; ad ingressum *Iaponia*, quibus *Neapoli* quondam discesserat.

Nemo illi persuasit, vt vnquam dormiret in lecto, vel cum stragulo, sed in storea vel stramen-

mento ipsi quies erat , pro puluino capitis *Breuiarium* inuolutum palliolo. Cùm ei quondam offerretur alba interula, diu renuit acceptare, ac postea reliquit abditam in conclauì vnà cum aliquot numis, quos aliqui fuerant ei largiti. Nihil quod commodum sibi foret vnquam antè sibi procurauit, imò neque illud, quod necessitas erat postulatura: pallium, quo utebatur, peruetus fuit, ac depile prorsus, neque suffultum Nullam vestem interiorem admisit frigori defendendo, nisi si accipere cogeretur; tum autem eà non utebatur ipse, sed alium donabat. Domi cùm inter *nostros* esset, munia viliora sibi deposcebat, qualia sunt in culina, & ministerio ægrotantium.

Ea die, qua *tertius annus* complebatur à redita sibi per *S. Xauerium* vita, inter cœnandum de suis defectibus, ad mediam horam, singulari spiritûs ardore, grauissimè obiurgauit se ipsum, non sinè præsentium admiratione & incremento. Laudari ferebat ægriùs, quàm si confectus esset quorumlibet cruciatu dolorum: ideo dicebat, nullam sibi tetriorem diem totâ vitâ suâ obortam, nulla se propiùs nec datum fuisse, quàm cùm in *Collegio Matritano*, dum in Festo *S. Francisci Xauerij* sacrum facit, quòd effugiendi locus non esset, coactus fuit audire *Augustinum de Castro*, *Concionatorem Regis* in suas laudes descendere.

Suauitate cum socijs utebatur eximia, non

tantum nullam quendam afficiendo molestiam, sed multam omnibus, quodocunque egerent, opem ferendo. Suggerebat ipse, quæ illis opus essent, adiuuabatque in omnibus rebus, eorum labores recipiendo in se. Atque hæc tali dexteritate, ac dissimulatione tegebat, ac si nihil ipse quidquam fatageret, dum ab alijs pleraque, charitate suique victoria multiplici, procurabat.

Contigit in itinere quopiam, equum vni deesse; illico se pater coniecit in pedes, quibus multas leucas confecit, ut præ lassitudine male affectus ad locum destinatum peruenerit.

a. Communis omnium seruus erat: cibo vescabatur, qui superfuerat alijs, pro gratia reputans, quod admitteretur saltem ad reliquias. Apud infirmos assiduus erat, opportunis alloquijs eos recreans, & officia exhibens humillima quæque, tam nulla habita ratione sui ipsius, ut opus esset, eum ad pauxillum quietis capeffendum compelli; quod *Malaca* præcipuè factitauit. Ipsemet operosus in culina, cibos eis præparabat, ac præbebat magna charitate. Si quis in periculo esset, non recedebat ab eius latere, ne reficiendi quidem corporis causâ, subridendo aliorum adhortationes eludens: *non ideo moriar, inquebat, etiam si modo non comedam, vel dormiam: Deus me conseruabit.*

Omnes tanta dulcedine consolabatur, ut
vide-

viderentur sibi videre & audire Angelum quempiam. Cùm *Nosodochium* ingrederetur, multis diebus non amplius inde recedebat, nisi fortè ad procurandum aliquid refocillandis ægrotis. Ita etiam à vulneratis in *Mindana* militibùs per quindecim dies nunquam digressus est, nisi ad comparandas eis interdum gallinas.

Vt plurimùm *ieiunavit* in pane & aquâ, virtuti tegendæ aliquas infirmitates prætendens, ut abstinentiæ suæ medicinæ speciem daret. Peruigilia *Deipara Virginis* sine omni cibo pergit. Corpus verberibus castigavit sanè densis & crudelibus. Dixerat ei quidam, condolere se *Patribus eius Collegij*, in quo ipse versabatur, quòd eius diuerberationibus impedirentur à somnis. Haud aliud effecit faceta monitio, quàm ut locum remotiorem ab arbitris ad id opus exquireret, ibique liberiùs ad effundendum pro Christo sanguinem se confuaceret: quod cruenta flagella strenuè ab illo fieri docuêr.

Non poterat orcus id ferre; occludebat igitur locum, quò *Pater* ad id operis se conferre solebat; aliàs eum strepitu & fragore concitato abstertere conabatur; sicut etiam alijs temporibus multùm ei molestus erat, obambulando cubiculum eius, aut cachinnos edendo in vicinia, aut etiam plagas inferendo, & omnibus modis vexando terrâ marique. Cin-

gulis asperrimis utebatur è ferro, crucibus item præacutis, & alijs ingeniosè inuentis, ad exsaturandam famem patiendi pro Christo.

Rarâ quadam gratiâ oris, & *modestiâ* fuit, è qua maius aliquid humana conditione reluxit; vt eum qui antea nunquam vidisset, nullo negotio inter multos agnosceret. Scrupulosus in agendo non fuit, & cùm Diuini obsequij referebat colloqui cum fæminis, magno id exemplo ac disciplinâ agebat; cætera earum colloquia studiosè declinans. Quare cùm infirmis periclitantibus adstaret, & aduerterent fortè matronæ, per eam occasionem captantes aliquem animi sui fructum è sanctis eius sermonibus, ipse vel orare, vel aliud negotium quærere, quo se expediret ab illis.

Manila multæ principes fæminæ expetierunt eius colloquium, sed ipse excusabat earum amplitudinem ac dignitatem, propter quam etiam intermittebat eas inuisere. Atq; istâ cautelâ seruabat *Angelica Castimonia* suæ nitorem in corpore & animo, sine omni prauarum cupidinum cogitatione sensûque: sicuti perhibuit ei, cui latebras animi sui postremò detexit, antequam in *Iaponiam* solueret. Quam *confessionem* quia vltimam in vita sua fore dicebat, magna cum pietate peregit; multùm admirante *Confessario* illum nitorem animæ, illam rectitudinem ac sinceritatem consiliorum studiorûmque, illam actionum perfectio.

fectionem absolutam, ut in omnem ei vitam suam inde exempla, pudorisque argumenta suppetere.

Deo ad aram operabatur magna cum pietate & lacrymis; preces *Canonicas*, cum poterat, coram *Divino Sacramento* persolvebat e genibus. Quoties licuit, pro animabus carere piaculari attentis litabat: earum enim studiosissimus erat, neq; raro utebatur alloquio. Quin earum liberationi omnes suas actiones obtulerat, tota illarum æstimatione & virtute satisfaciendi ipsis transcripta; uti etiam eorum omnium, quæcunque pro se vitâ functo, à socijs & amicis erant præstanda; novo charitatis inuento.

Quotidianum quoque pensum psalmodiæ officio defunctorum auctabat. Horum solatijs omnia sua opera, imò & sacra precésque pro se defuncto peragendas donarat. Omnia verò superavit flagrantissimus *zelus* illius, ac studium, quo se totum impendit animorum augmentis, omnes adhortando ad perfectæ Dei obsequia, & eos, quibuscum agebat, inflammando sermonibus ignitis, varias ad hoc ipsum exercitationes pietatis perquam solerter excogitans. Qualia multa fecit in *Italia*, ubi multis vitam *Religiosam* persuasit, varias *Congregationes* instituit; *Genue* quondam sua exhortatione auditores ita commovit, ut continuo *flagellis* arreptis acriter in sua peccata animaduer.

animaduenterent. Denique in omni virtute absolutus & consummatus fuit, tanquam vir Apostolicus, & idoneus Christi seruus, dignus Martyrio.

a. Processu Macaënsi. pag. 4.

C A P V T X X I I.

De Dono Prophetiæ, Sanitatum, & Miraculorum, quo claruit P. Marcellus.

HÆ tantæ virtutes plurium bonorum insignium P. Marcello causa fuerunt, quibus diuinitus est exornatus. Etenim permulta prædixit futura, priusquam euenirent, maximè de suo Martyrio. Dixit se in Iaponia prædicaturum Religionem Christianam non concionando, sed obeundo mortem ac martyrium, quod quidem nôrat in proximo esse: nam in Epistola, quam ex Philippinis dedit ad P. Rodericum Dezam nostræ Societatis, quàmque nos habuimus in manibus, scripsit, cùm ea ipsi tradenda esset, se iam fore defunctum suo Martyrio; quod factum est. In alijs ad Manila Gubernatorem, qui tum erat peregrè, hæc scripsit; Cùm hæc venerint in manus tuas, ego iam ero in gloria: quod etiam contigit. Rursum ex portu Iaponiæ Francisco Ezquerra scripsit, Inde se pergere ad gloriam. In ijs, quibus Duci Oliuario à Philippinis commendat Ioannem Lopium de Andoino, sic ait; Istud, Excellentissime Domine, ultimum est, quod in hac vita, ab Excellentia Vestra contendo, rogaturus

turus in cœlo Deum pro salute, incolumitate, ac prosperitate sua.

Cùm dubitaretur *Manila*, an expeditio in *Mindanam* esset suscipienda, ipse hortatus est, ut absque metu facerent; ac percunctante *Gubernatore*, quânam posset sperari successus inter tot ac tantas difficultates, quas enumerabat; respondit: *Vestra Dominatio ibit in Mindanam, & redibit cum victoria, etsi non sine multo labore.* Id quod suprâ factum ostendimus. In *Philippinis* *Franciscus Hurtadus* conclamatus iam erat: rogavit tamen *P. Marcellum*, ut novem diebus pro sua incolumitate operaretur in honorem *S. Francisci Xaverij*. Dum sacra facit; peius in dies ille habere; at *Marcellus* constanter ei sanitatem polliceri: quòd moris id esset *S. Xaverio*, nonnunquam opem suam differre, donec res ad summum discrimen venisset; ut ea ratione clarius fieret beneficium suâ intercessionem profectum à Deo; atque huius rei multa exempla narrabat.

Cùmque *Gubernator* *Patris* precibus eundem infirmum, tanquam sobrinum suum impensius commendaret, iussit eum sine metu esse de isto; fore autem, ut alium Deus abripiat, cuius mortem gravius esset sensurus. Fuit is *Petrus Hurtadus*, frater *Gubernatoris*, qui paulò post obiit, absente *P. Marcello*, quamvis eum sub mortem ut præsentem alloqueretur talibus verbis: *Súmme satis preparatus ad moriendum,*

dum, P. Marcelle ? Summe bene instructus ad rationem Deo reddendam ? Erat omnino ; quia, ipsemet vir sanctus cum suis adhortationibus & colloquijs apprimè instruxerat. Matriti cum quidam è Societate ad Insulas Philippinas contenderet, & P. Marcellus Goam, inde perrecturus Macaum, prædixit ei, se Manila conuenturos : quod accidit. Alia multa diuinitus prædixisse præcedens historia demonstrat, quæ hîc repetere, non est operæ.

Multis visus est etiam, dono linguarum præditus, quando Iaponicam humanitus tam citò addidicisse non potuit, ut Iaponicè cum præsidibus loqueretur. Miratîque sunt Iaponij, qui comitati sunt cum è Philippinis, suâ ipsum linguâ tam planè ac disertè secum colloqui.

Certè gratia sanandi, & alia mira patrandi ex tota eius vita elucet, quæ & ipsa continuû quoddam miraculum, ac mirabilium series, & connexio fuit, multosque eius ope admirabiliter sanatos ostendit : nunc de ijs tantùm commemorabo, quos manûs attactu sanauit.

Tribunus quispiam, cui vulnus præmaturè obductum erat, simul Marcellus admouit, eius gutturi manum, euomitis duabus spinis, & aculeis, integram sanitatem recepit. Mirificum sanè fuit, quando in Mindana, prehensæ chirurgi manui bene precatus, eam vim diuinitus impetrauit, ut quoscunq; medicatus fuit, seruârît. Opes S. Francisci Xaverij & alia complura,

plura, & multos *sanos* effecit. Plurimam enim in eo spem habebat: vnde per eius inuocationem & *sacras reliquias* multa admiranda patrauit, tam in *compescendis demonibus*, quàm in *sanandis infirmis*. Adeò fiducia processerat erga hunc *Apostolum*, vt indubitatam *sanitatem* polliceretur *Imperatori Iaponia* per *Reliquias Xauerianas*, quas secum ferebat: quia fieri non posse dicebat, vt receptæ intra viscera tyranni non aliquid mirandum efficerent.

Et *Sanctus* ipse tanta eum voluntate amplectebatur, vt præter conciliatas animo eius oblectationes internas, ei creberrimè adesset conspicuus, forètque veluti continua quædam apparitio *Sancti* in eius obsequia, vt ipsemet *P. Marcellus* confitebatur. Quin etiam in sua *Imagine Sanctus* ei demonstrabat futura; *lilarem* exhibens vultum, si prospera sequerentur; *mæstum*, si aduersa. Toto igitur corde illi deuotus ac deditus erat *Marcellus*, tantùmque amabat hunc *suum Patronum & benefactorem*, nunquam vt eius meminisset sinè intimo sensu: maximè verò cùm repeteret animo cælestem illam pulchritudinem, qua *Neapoli* visus est ipsi; tùm enim totus liquabatur in lacrymas, & efferuescebat in pietatem.

Ex tantis virtutibus & miraculis, *Manila* magno æstimata est *Sanctitas P. Marcelli*, quare passim studuerunt adipisci aliquid rerum, quas

quas vsurpasset, tanquam consecratum ipsius contactu; ipsos adeò pilos barbæ vel capilli, cum tonderetur, magno cum sensu colligentes. Si quando in infirmitate sanguinem emisisset, eo lintea munda tangebant. *Superior Castellæ S. Michaëlis* curavit omnem sanguinem, qui ab ipso manasset, studiosè tanquam pignora sacra seruati. In pari veneratione fuit, quacunq; incessit; quòd omnes eum vt *Martyrem* à Christo designatum haberent. *Matriti* ademerunt ei pallium, vt seruarent pro ipsanis, præter alia multa, quæ quisque pro se ab eo consequi potuit.

Quodam loco tanquam pretiosissima gemma seruatur *mappa*, qua cum inter edendum vsus esset, mox abriperunt pro Sacris Reliquiis. Ego quoque pro mnemosyno accepi ab illo *crucem S. Toribij*, quam & maximi pendo. Quondam *Rex* cænobium *Discalceatarum* in Regia visurus, ducebat secum *P. Marcelum*, eum ipsis vt *Martyrem* futurum cõmendans. Ibi *chordam* pilei perdidit, neque reperire potuit, quantumuis inquireret. Monialis abstulerat, magni thesauri loco, eam vnà cum *Imagine* eiusdem asseruans. Contigit, vt eadem pignora, vtcunque studiosè custodita, amitteret; neque sciebat, quo modo. Postea Virgines aliæ censuerunt à cacodæmone fuisse surrepta. Multum doluit eâ iacturâ, cum per nullam diligentiam reperiret. Durauit hîc
mæror,

maror, usque dum nunciatum est, eum gloriosa morte defunctum, prout ei diuinitus erat promissum. Tunc enim Hortulanus interrogavit Virgines, *an scirent, quidnam esset id, quod inuenerat in sterquilino, & in muro quodam posuerat.* Agnouit mox illa, quod perdiderat, omnesque gratulatae sunt ei, quam de pretioso pignore illo, tam debenigna prouidentia Dei, qua thesaurum reproduxerat. Antistes partita *Spiram*, omnibus pauxillum distribuit, reliquo asseruato in solatium coetus. Fuerunt, qui pedes eius exosculari ambirent, vel in genua coram eo prociderent. Alij solo figebant oscula, cui praeteriens vestigia pedum impresserat. Quid multa? credi non potest, quanta in veneratione omnium fuerit, quod ipsimet conspeximus.

CAPUT XXIII.

Profectio P. Marcelli in Iaponiam?

Cum hoc apparatu *virtutum*, ac donorum caelestium in *Iaponiam* intrauit seruus Dei *Marcellus*, ad recipiendam in ea coronam *Martyrii*, qua ipsi aditus pandendus erat in gloriam aeternam. Quia post felicem illam expeditionem *Mindanaensem*, nihil amplius in votis ipsi fuit, quam conficere iter *Iaponicum*, quo simul ad vitae, omniumque suorum desideriorum metam veniret, toto sanguine suo fuso pro Christo Domino nostro. Petijt

P

igitur

igitur à *Manila Gubernatore*, ad illud maturandum adiumento sibi esse vellet. Is quantum se ipsi fatebatur obstrictum ad omnia, tantum agnoscebat sibi necessariam esse eius præsentiam in expeditione, quam in *Iolum* parabat.

Igitur obnixè *P. Marcellum* rogabat, ne sibi deesse vellet in tam arduo & periculoso proposito, cuius eo præfente parem cum prior speraret successum. Sed cùm *Patris* ardor moras ulteriores complendi sui voti *Iaponis-que* tangendi non ferret, nullis ab eo potuit modis id impetrari; neque tamen mæstum ab se *Gubernatorem* dimisit, sed parem felicitatem pollicitus, iussit certum esse de *Victoria* sibi concedenda à Deo, quamvis non sine magno impendio. *a.* Quemadmodum etiam contigit, seruo Dei non minus in cœlo per suas orationes ei præfente, quàm si degens in terra comitatus fuisset. Etenim *Iolana* quoque victoria non sine miraculo fuit; quando *Gubernator*, vt ille prædixerat, in maximas angustias redactus, factâ magnam partem peditum suorum iacturâ, eius *Insulæ Victor* euasit. Quod ipsemet pro grandi miraculo, *S. Francisco Xauerio*, & eius Cliëti *Marcello* adscripsit.

Acquieuit promissioni *Gubernator*, nihil dubitans, eum fidem liberaturum in cœlo: atque ità præcepit adornari præberique omnia, quæ seruo Dei ad iter *Iaponicum* necessaria forent: cùmque pecunia tùm ad manum non esset,

esset, certatim studiosi illius congesserunt liberalia dona, *torques, bullas, monilia aurea*, quòd non haberent pecunias, quæ parua mole dissimulatæ ferrentur. Vestijt se primùm *P. Marcellus* modo *Chinensi*, seu quòd in eo regno cogitaret appellere, siue vt suspicionem *Insulæ Formosæ*, & ex ea *Iaponiæ* petendæ, ea veste auerteret.

Egit autem cum nautis *Chinensibus*, vt se pro mille numis aureis in aliquem patriæ suæ portum deferrent. Res admirabilis: quamprimum illi seruum Dei viderunt, simul senserunt sanctitatem, comitatem, aliásque virtutes elucescentes ex ore, & omni actione ipsius, ac receperunt se illum omnino eò deportaturos, etiamsi nossent, quantum periculum adesset, quicunque homines alienos adducunt. Quantumuis etiam ea gens auri cupida sit, virtus tamen *P. Marcelli* hominum auaritiam vicit, vt alienas virtutes ante suum quæstum haberent. Hospitabatur tum apud summum rei naualis *Præfectum Franciscum Ezquerram*, & à communicatione cum hominibus abstinerebat, diuinæ intentus, & conflagrans desiderio *Iaponiæ*, videndique sui corporis frustillatim concisi & excarnificati pro Christo; neque alterius rei species obuersabatur eius animo pectúsue ciebat.

Vt autem liberiùs hoc ageret, curauit *Ezquerra* fieri cancellos, ne ex ædibus oppositis

conspici posset *Marcellus*. His inducta erat pictura historiae cuiusdam *Iaponia*: quos cum obderent, contigit *imagines* personarum inuersas locari. Illico Dei seruus; *Omen*, inquit, *supplicij, quod me manet in Iaponia*. Verum fuisse, infra dicemus. Cæterum desiderio patiendi succensus aliud ibi nomen assumpsit, *Francisci de Cruce*.

Non potuit autem continere se *Gubernator*, quin ad eum noctu veniret, & quia timebat lacrymas verba interempturas, attulit literas, quibus complexus erat ea, quæ voluerat colloqui. Inter alia, quæ magno pietatis argumento in ijs perscripserat, petijt, vt si (de quo non dubitaret) ipsi Patri Deus gratiam faceret *Martyrij*, fido alicui Christiano mandaret custodiam sui corporis, pro qua pollebatur ei aurcorum sex millia; & si quid ultra peteret, amplius etiam. Velle enim se illud in quatuor partes diuidere, quarum vna *Romã*, altera Regi *Matritum*, tertia mitteretur *Neapolim*; quartam verò destinasse patriæ suæ; ad honorandam sepulturam maiorum suorum, vbi etiam *Collegium Societatis* instruere velit.

Denique constituit *funeam* (peculiare genus nauigij) fieri sibi, qualium est vsus in *Iaponia*, ac dissolutam in partes reponi in *alia naue* communi, quæ in *Philippinis Champanes* vocantur, donec attigisset *Insulas Iaponias*. Nam *funeam* ibi primùm componi, & adorari

nari placebat, qua ingrederetur in illud *Imperium* cum quibusdam *Iaponibus*, qui se comites & adiutores eius expeditionis obtulerant. *Gubernator* in vinculis habebat nauclerum, qui anno superiore quosdam *Dominicani Ordinis* in *Iaponiam* aduexerat; quod capitis poena luendum erat. Huic non modò gratiam vitæ, sed etiam insuper *magisterium nauticum* in *Mexicano mari* promisit, si *P. Marcellum* clam exposuisset in *Iaponia*. Tantum Deus eius itineri facit.

Facta est navis *Iaponica*, & quia nemo sciebat eam solutam componere & armare, præter eius architectorem, *Ioannem Sogbriem*, ministrum *Iaponium*, eundem simul auchendum imposuerunt *Champani*, ignarum, quâ gratiâ fieret. Sed ubi rescivit, perpendens discrimen, in quo versaretur, multumque indignatus dixit, grauiter id luiturum, & magno empturum *P. Marcellum*, quòd ita sibi imposuisset; innuens animum eum prodendi. *b.*

Res admiranda; simul hæc dixit, luitque, præfente vindicta cælesti, ore sic distorto repente, vt sub aure staret, pudendo aspectu; quare oppletus pudore, vt oculos contuentium effugeret, post malum se abdidit vultu cooperto. Aliquot dies ea vultus ignominia duravit, donec pœnitens dicti, ac *Marcelli* sanctitatem agnoscens misit, qui interposito amoris diuini argumento veniam sibi exora-

rent ab eo; quòd satis pœnarum pro improbo verbo dedisset. Non modò condonauit eam iniuriam, sed etiam multùm miseratus infortunium hominis, solita lenitate ad eum accessit, & vt abstergeret mœrorem, non alteri causæ, quàm frigori ventorum eam oris læsionem imputans, manu caput eius & os attigit, statimque id suum in locum rediuit.

Non destitit sathanas eum vexare in nauigationis decursu, varijs eam difficultatibus impediendo, ac tempestates atroces ciendo; vt ipsemet fateretur, nunquam se laboriosius nauigasse. In quam sententiam etiam *P. Francisco de Roa* de sua nauigatione scripsit his verbis: *Fuit tam varia, & tam periculosa, vt essem inter spem & metum, dubius, an meis peccatis non disturbanda foret omnino. Et hoc ipso temporis articulo, quo has exaro, ventus nobis anchoræ funem abrupit, & expectamus in periculis, dum funea condatur & adornetur. De me confiteor, grauius hoc periculosiusque fuisse, quàm quidquid vnquam itineris maritimi feci.*

O quàm bonum rudimentum *Iaponia*! sed aliqua sigillatim commemorabimus, quæ contigerunt in illo. Iam ultra vicesimum tertium gradum æquatoris, supra insulam *Formosam* peruenerant, cùm eis aduersa tempestas coorta est adeò sæua, vt nautæ, qui omnem in mari vitam consumpserant; affirmârint, nunquam se tetriorem vidisse, aut propiùs vltimam

nam desperationem fuisse; quia insanis tumidisque fluctibus sic tundebarur navis, ut quovis momento videretur confringenda. c.

Dum ita consternati omnes implorant & exposcunt misericordiam Dei, bono eos animo iubet esse *Pater*, quòd nihil mali sint habituri; promptisque *sacris lipsanis*, quæ in collo suspensa gerebat, *crucem* religiosè supra mare describit. Et mox puncto temporis omnino positâ sævitiâ sedati fluctus, tranquillo mari ventus secundus iter placidissimum fecit, attonitis repentina mutatione omnibus, qui sanctitati *Marcelli* acceptam ferebant, gratias Deo referentes, à quo tam præsentī mortī se ereptos agnouerant.

Quanquam & illud gratiæ fuit, quòd, cū *Naclerus* in *Formosam* exscendere, & præsidium, quod ibi est *Hispanorum* intrare vellet, (contra voluntatem serui Dei, qui videbat, ea ratione se proditum iri) per illam tempestatem ab eadem insula depulsi fuerint.

Postea cū tuto mari decurrerent, deficiebant eos aqua & ligna, quæ ut prospicerent sibi, terram alicubi conati sunt apprehendere. Sed omni ope adnixus est orcus id impedire, ac ventis reiecit eos, cū iam raderent littus. Igitur necessitate constringente, cōtenderunt ad oram alterius insulæ, quæ *Iama* vocatur, neque ad eam potuerunt appellere. d. Denique cū summa iam esset necessitas, ad aliam

rursus insulam, inter *Lequias* affinem *Iaponia*, clauum torsere; sed irritò rursus conatu. *Tertia* hæc repulsa magnum eis mœrorem ac terrorem affuderat, quòd vitæ seruandæ spes omnis perempta esset. Non defuit eis *P. Marcellus*, verbisque amantissimis meliores animos dedit. *Mittite*, inquit, *fily*, *sollicitudinem*, *latique* *prosequimini* *iter tam longè perductum*; *quia Deus Dominus noster prouidebit, ne aqua nos deficiat*. His dictis, ad orandum secessit, eodémque die misit Deus imbrem tam copiosum, vt omnes eo non solùm recreati fuerint, sed etiam hydrias aliáque vasa replêrint.

Copiæ lignorum maior etiam admiratio fuit, cum à longo tempore quotidie deficeret, nunquam tamen deesset omnino, Deo illa multiplicante. Quod miraculum omnes indubitatè *P. Marcello* acceptum retulerunt. Durauit autem, donec *Iaponicam Tellurem* attigere, vbi non petentibus *Iapones* vltro ligna, gallinas, & alia reficiendis corporibus apta detulerunt ad naues, noua admiratione illorum, quibus inhospitalitas *Iaponum* erga *Christianos*, odiúmque cognitum erat.

e. Inter istas exercitationes & pericula, Dei seruus pro solatio libellum promere solebat, cuius inscriptio fuit, *Progressus conuersionis India*: crediderim fuisse *Xauerianas Epistolas*. His fortè apertis descripta reperiebat *vicinia* omnium, quæ ipsis euenissent, quæ

que

que euentura erant in toto itinere: neq; legebat solū, sed in ipso libello monstrabat omnibus; hinc animos illis excitans, ne res aduersas, quas experiebantur, curarent; quia nihil essent aliud, quàm cassæ formidines à diabolo sibi oppositæ: *Vt, inquiebat, à Iaponia me deterreat, quam Deo dante breuè tangemus. Vos autem cū reuertimini Manilam, secundissima navigatione utemini.* Quod etiam factum est.

Volebat cacodæmon in hoc vltimo itinere extrema contra militem Christi mouere, gnarus quàm graue sibi bellum inferret admissus in *Iaponiam*, & quàm multis sua morte Diuinę Fidei arripiendæ occasionem esset præbiturus. Nam propterea diuinitus euocatus erat ad hos populos, in superstitionum & errorum cæcitare sepultos. *f.* Quare cū persona in primis gratiosa apud Deū, ei iter *P. Marcelli* commendaret efflictim, audiuit vocem ex *Imagine Crucifixi*, prolapsam in hæc verba; *Mitto lucem S. Spiritūs*; ac simul ab *Imagine* radijs fulgente prodiit lux clarissima, sed quæ cum voce præterijt, neque vltra durauit; Deo significante, *Missionem* feruidi *P. Marcelli* ad *Martyrium* ocius obeundum in *Iaponia*, factam esse ad illustrandum id regnum cælesti lumine *Euangelij*, & *Fidei Christianæ*.

a. *Processu Manil. fol. 29.* b. *Manil. fol. 22. pag. 2. & fol. 43.* c. *Manil. fol. 43. & 52.* d. *ibidem.* e. *Manil. fol. 53. pag. 2.* f. *Manil. f. 76.*

CAPVT XXIV.

Marcellus intrat Iaponiam.

Apparuit ei tandem optata *Iaponia*, neque hoc sine miraculo: *a.* etenim ante solis occasum nauarchus, aliique omnes, magno studio cæli fines prospexerunt, an aliqua ex parte se terra ostenderet: nihil usquam visibus deprehendere. Sed media nocte, cum malacia remorum usum negaret, *P. Marcellus* oculos in *Iaponia* plagas, ubi corde iam hærebat, defigens, una cum *Duce Christophoro de Villa Franca*, conspicati sunt terram editiorem, quæ maior *Lequio*, insula oræ *Iaponica* fuit. Ea quantumvis longè abesset, ac tempus noctis intercluderet visum, tam clarè tamen atque distinctè ab eis conspecta est, ac si ultra teli iactum nequaquam distaret. Dixeris, Deum serui sui oculis *aciem Lynceam* addidisse, ut promissæ dudum sibi terræ tam desideratæ; ac tantis itineribus quæsitæ aspectu prælibato exhilararetur.

Ad eam insulam etsi postea nauem conuerterent, minimè tamen peragere potuerunt in portum, remis à media nocte usque ad decimam diei horam sudantibus, resistente contrario vento, qui obortus eos excussit, ut commutato itinere ad aliam *Iaponia* partem applicarent. Quod non sine speciali Dei prouidentia

tia factum agnouere ; quia priori illi regionem præfectus fuerat homo peracerbo odio & crudelitate in Christianos , qui etiam *Dominicani Ordinis* duos habebat in carcere, cum alijs nonnullis, dubio procul capturus omnes *P. Marcelli socios* , si contigisset in portum eius incur-
rere : quod maximo ipsi mœrori fuisset, si illi, qui inde usque à *Manila* se deduxerant , non possent eò reuerti securè. At in altera parte commodè potuerunt omnia perficere , sicut finitum animis habebant, ac tutò redire.

Demum *quarto die Augusti 1637. Iaponiam* attigerunt, in alterum illum portum inuecti, eo gaudio serui Dei , quod ex tam ardenti ac diuturno desiderio necesse fuit existere. Ibi compararunt *Iaponicam nauem* , quæ se commodum obtulerat, quòd ea ratione celerius expedire se possent, quàm si primùm componenda esset ea , quam aduexerant *Manila. b.* Die sequente *P. Marcellus* in illam transiit, ut ad interiores insulas regni penetraret , socios autem in *Philippinas* remitteret. Prius tamen oratione , spiritus & ardoris plenâ, allocutus est illos , qua sic emolliuit animos eorum, ut omnes affluerent plurimis lacrymis ; sanè qui inter illos erant , etiam *Gentiles* , & *Sangleyes*, non aliter lacrymati sunt ex eius discessu, atque olim infantes, cum abstrahuntur à matre ; nam erga omnes pius *Marcellus* viscera materna semper ostenderat,

Ultima eius verba fuerunt ista; *Ite cum bono Deo, & eius Diuina Maiestati me commendate. Ego de infinita sua bonitate confido, vos habituros felicissimum iter.* Id quod eis iam antè prædixerat, è diuino, vt euentus docuit, spiritu. *c.* Nam licet in ijs maribus violentorum ventorum vis summa cernatur, nihil tamen quidquam ab eis pertulerunt incommodi, sed tam felici cursu *Manilam* peruenerunt, ac si placidissimo quoque flumine nauigassent.

Non minorem curam habuit *Iaponum*, qui comitati fuerant; *d* *Gratias*, inquebat, *habeo vobis, filij, pro labore meâ causâ suscepto, proque amantissima Societate, qua mecum permansistis in itinere tam difficili.* Nunc oro vos, *Manilam reuertimini, neq; mecum ultra procedite: nam si fortè prodamur, metuo, vt animos tormentis ac supplicijs, quæ Iaponiæ Præfecti de Christianis, & Sacerdotum præconumque Christi fautoribus exposcere solent, pares geratis.* Atque ad persuadendum eis reditum, argumentis multis est vsus, sed frustra; quòd magno cum sensu postea deplorauit, cum tyranno manus dedissent. Illi autem pertinaces propositi semper eum sequendi, noluerunt ab eo recedere. Ergo 19. Septembr. 1637. peruênit in Regnum *Saxumæ*, cui *S. Franciscus Xauerus* Euangelij lumen primò inter eos populos olim infuderat. Quia verò constitutum habebat rectà Imperatorem *Iaponum* adire, docturus eum *res nostræ sanctæ Fidei,*
in

in Regnum *Fiunga* perrexit, & in portu *Xiqui-
sano* exscendens nauem refecit. Sed cum ibi
metueret prodi, ad portum *Cusanum* conten-
dit: in quo cum *socijs Iaponibus* agnitus est.

Ne itaque proderentur, illi à popularibus
ære mercati silentium, *P. Marcellum* cum v-
no solo terrâ pergentem, vt faciliùs abscon-
deretur, mari secuti sunt. At insequentes mox
apparitores nauem ceperunt, variâque per-
cunctati sunt; illud inprimis, è quo *Iaponie* re-
gno venissent. Responderunt è *Saxumano*; sed
mox agniti pro *Christianis*, quòd nullius *Iapo-
norum* Deorum simulacrum è collo suspen-
sum haberent, prout Imperatoria lege sanctû
erat, vt in promptu foret indicium, quas quis-
que Religiones & Numina veneretur. Interea
se *P. Marcellus* in montibus inter spissas du-
mos abdiderat; socij verò in vinculis *Nanga-
sachium* ducti, adhibita quæstione dixerunt,
primùm, se cum *Religioso S. Francisci* venisse,
vt ea ratione celarent *P. Marcellum*; sed eum
tamen postea prodiderunt, tam illo menda-
cio, quàm proditione fidem datam fallentes.

Ista confessione instructi miserunt milites
quæsitum, captûmque Dei seruum, quem in-
uenerunt indicio terræ, quam ad se occultan-
dum egresserat, vel vt alij perhibent, nubecu-
læ fumi ex eo loco surgentis. Erat is tum in
profuuda oratione defixus, tantòque succen-
sus ardore, vt emicaret etiam foras, vultu cœ-
lesti

lesti luce fulgente. Quare attoniti illi abstine-
re ab illo manus, donec ad se reuersus ore fide-
reo, brachijs decussatis supra pectus animos
eis addidit, vocatisque ad se dixit: *Videtis me
hic, filij, apprehendite me.* Illi facta hac potesta-
te, vincula imposuere, sed non sine magna
veneratione ac reuerentia; quòd aliquid ho-
mine maius in eo conspicerent. Sed eodem
momento tantis motibus terra quassata est,
magnus vt metus & admiratio cunctos perci-
peret, etiam qui de capto innoxio viro nihil
resciuerant.

Vinctus diuersis catenis *Nangasachium* du-
ctus est, ex aduersum *Saxuma*, deducantibus
eum ducentis militibus, qui non militaribus
exemplis eum, sed honorificè, comitèrque,
tractarunt, propter emicantes ex omni actio-
ne sua virtutes, quibus rapti sunt in admira-
tionem ac reuerentiam viri.

a. *Processu Manil. fol. 53. p. 2.* b. *Ibidem
fol. 54.* c. *Ibidem fol. 44. & 54. p. 2.* d. *Ibidem
fol. 55.*

C A P V T X X V.

Gloriosa P. Marcelli Mors.

Quinto die Octobris eiusdem anni delatus
Nangasachium Dei seruus, continuò à
Præsidibus in quæstionem vocatus est. a.
Qui circumstabant, magna cum admiratio-
ne

ne attoniti conspexêre magnum splendorem supra caput ipsius. Initium victoriarum à varijs interrogationibus factum. Veniátne *Macao*? quò tendat? & quare sustinuerit *Iaponiam* ingredi homo *Religiosus*, contra seueram *Imperatoris* edicta?

Respondit non minore animo & fortitudine, quàm modestia: *se non Macao venire, sed Europæum esse, natione Italum, patriâ Neapolitanum, qui ex Lusitania in Indiam, Malacâ in Insulas Philippinas, & hinc in Iaponiam venerit, animo loquendi cum Imperatore, ut si adhuc sit in viuis, ei sanitatem restituat. ac tradat legem IESV Christi, tanquam legatus ad hoc missus à suo glorioso Patre S. Francisco Xauerio.*

Quærentibus, quisnam sit ille *S. Xauerus*, subiunxit, esse primum, qui è *Societate IESV* veniens in *Iaponiam*, *Franciscum Bungi Regem* cum subditis omnibus ad fidem *IESV Christi* conuerterit. Si tamdiu mortuus est *Xauerus*, inquiunt, quí tu venis ab eo legatus ad Imperatorem? At ille, *quamuis hac mortali vita defunctus sit, eternâ tamen vivit in cœlo; & in huius argumentum ipse mihi Neapoli vitam restituit.* Híc ubi de mirifica sua curatione disseruisset, addidit, *se in memoriam tantæ gratiæ secum ferre narrationem uberiores eius miraculi, ac simul Imaginem eiusdem sancti, in ea forma peregrini, qua se ipsi visendum obtulerat.* Loquebatur de illa, quam *Olissippone* noctu non sine miraculo

culo pictam, *Manila*, & in oppugnatione *Mindanensi*, vultûs commutatione, tristitia lætæque prodigiosè pronunciaſſe narrauimus.

Præſides itâ acquieuerunt eius *modestia*, ac sermonibus cæleſtium ſcintillarum plenis, rebusque miris, quas memorauerat, vt palàm dicerent, nunquam in *Iaponiam* veniſſe hominem æquè *modestum*; & indignarentur ſocijs, qui eum prodiderant. Quàmuis autem itâ inter ſe benedicerent *Patri*, ac ſupicerent eius *virtutem*; quia tamen examuſſitatè ſui *Regis* mandata obſeruant, mandarunt ei adhiberi conſueta *aquaria ſupplicia*.

Nam inter varia *Iaponica* crudelitatis inuenta, *tria* præcipuè uſurpantur. *Primum* eſt *urna*, quo ſuſpenſum pedibus hominem, capite narium tenùs immittunt in *urnam* aquâ plenam, multùmque contorto fune in aëre pendentem dimittunt, vt ſe ſponte retorqueat, ſupplicium ſanè quàm atrox, quia penitus animæ reſpirationem intercipit.

Alterum ſcalæ cruciamentum eſt, quo ſupra ſcalam extenſos altera ſola manu ſic alligant, vt ſi per cruciatûs impatientiam Chriſto renunciare velint, ſiniſtrâ, quam liberam habent, ſignum dare poſſint eam pectori ad-mouendo. Capite verò ad vultum ſcalæ gradum applicito, cùm pedes in urna grandi defixerint, carnifices continuo magnam vim aquæ per infundibulum ori eorum impoſi-tum

tum infundunt; quòd cum afferat summam animæ ducendæ difficultatem, plerumque facit, vt aliqua præcordiorum vena rumpatur.

Vbi verò illi fuerint *aquâ* repleti, binis tabulis admotis eorum ventri, validè agitando exprimunt *aquas*, non sine magna violentia, per fauces narèsque; aut mantili circumligatos ità validè constringunt vtrinque, vt *aqua* vndique profluat, incredibili cruciatu.

Tertium fossæ tormentum est huiusmodi. Effossa humo in exigui putei modum, non rarò congestis in eam spurcitijs, ligneum operculum obdunt, sic patens in medio, vt immitti queat hominis corpus; quem pedibus in aëre suspensum, cingulo tenùs, vel paullo altiùs capite immittunt in *caueam*, probèque condito operculo, brachia soluta relinquunt, vt si poenitens fidei Christianæ cedat vi diuturni grauissimique supplicij, tabulas operculi pulsando possit opem poscere, ac signum dare mutatæ sententiæ.

Grauißima tentatio dirum hoc genus perpetientibus. Contingit enim, vt corpore diu contrario naturæ modo pendente, sanguis refluens cruciabiliter in collum, caput, & ora feratur, ipsaque adeò viscera & intestina resoluta suis locis recedant, horrendo sanè cruciatu dolorum.

Priora duo tormenta *urnæ & scale* primo biduo sustinuit felix *P. Marcellus*, & in secun-

do quidem *cyathos quadringentos*, etsi non per infundibulum, infuderunt eius ori continuo, ut ægerrimè spiritum duceret, iamque semineci carnifices ipsi condolerent. Sed ubi vires parumper collegit, ardens animis, & eleuato, ut poterat, corpore, dixit, *non esse, quòd terreantur hac sua debilitate conspecta: nam etsi Religiosus homo sit, minimè nutritus in delitijs, relictos tamen sibi naturæ sensus, & affectus infirmitatis humanae; spiritu verò prompto, animoque constante se esse ad suscipienda sufferendaque tormenta, quaecumq; in se possint exequi.*

Indè reportatus in carcerem, intellexit; socios Iapones, uti iam diximus, metu suppliciorum pedem retulisse, tantùm vnico paratiore ad proijciendam vitam, quàm fidem datam Christo, & seruo illius. Prodiderant verò illi totam rationem aduentûs *Marcelli* in has oras, quibus socijs, auxilijs, modisque venisset, quæque illi contigerant omnia; ut Præsides accuratam haberent notitiam, tum duorum globorum, qui ex maioribus tormentis excussi in *Mindanaï* oppugnatione per miraculum vires perdiderant, alter attactu vestis *P. Marcelli*, alter autem vexilli, quo *Imagines Christi & S. Xauerij* depictas extulerat: tum etiam ut ibidem Sanctus ille *P. Marcellum* fuerit solatus certa spe gloriosæ victoriæ, mox consecutæ.

De omnibus istis interrogarunt Præsides

Mar.

Marcellum, orantibus perduellibus, consensanea suis dictis respondere vellet, ne ipsi vocarentur ad nova tormenta. Acerbius tulit gloriosus athleta casum infelicium illorum, quàm sua supplicia: cùmque aliàs inter ea animo sereno, & arduo foret, hac sociorum strage quàm dolenter afficeretur, testati sunt effusi fletus, qui ex oculis, velut è gemino fonte prorupêrunt.

Cùmque tacitus per horam vultu in terram defixo stetisset, magno spiritu desertores adortus, demonstrauit, quanto se scelere alligauerint, sui Conditoris fidem negando; ac tanquam bonus Pastor oues è lupi faucibus erepturus, hortatus est grauius, ad emendandum errorem, etiamsi noua ac terribiliora supplicia exhaurienda sint. Hic indignati Præsides, quòd non videretur ea respondisse, quæ illi petierant, interrogarunt, an non venisset *Manilâ*, missus à *Gubernatore*, minati exquisitissimis tormentis veritatem se expressuros, nisi vltro confiteatur, & satisfaciat postulationi ipsorum.

Respondit animosè; *Veniant supplicia, & tormenta tormentis addantur, Deus mihi sufferendi vires præstabit. Quod verò ad factas quaestiones attinet, ex ijs comites mei nihil damni facient; respondebo ad singulas. Manilâ veni, non missu Gubernatoris, sed animo Imperatorem ac totum Iaponem, si possim, conuertendi; & si in*

tam glorioso conatu contingat mihi mortem oppetere, quid à Deo meo pascere, vel expectare possum optatius? Si tanto mortis desiderio teneris, inquit vnus Præsidum, ego te voti certum esse iubeo. Sed age, dic mihi, quid medicaminis est istud, quo Imperatori sanitatem promittis?

Attuli mecum, ait Marcellus, herbas aliquas perquam operosas, & insuper puluerem, quo si uti voluerit Imperator, certam perfectamque sanitatem ei polliceor. Erat is puluis lipsanorum S. Francisci Xauey, quo pilulas medicinales parârat, indubitata spe, Imperatorem Iaponum, si vsus fuisset, vniter ab animi corporisque malis sanandum. Tantum de ope Xaueriana fide generosa præsumpserat.

Quin vltrà prouectus aiebat, si vel Imaginem Xauerianam admoueret sibi Imperator, aut in larario poneret, prodigia admiranda visurum. Id si credere non velint, accipiant sanè Imaginem, sêque interim in vinculis habeant etiam toto biennio: quo tempore si veritatis expertia locutum inueniant, nihil se causæ dicturum, quin abripiatur in atrocissima tormenta, quæ possint usquam proferri.

Mitte has nugas, dicunt Præsides, & ad novos cruciatus te para. Quo dicto, ministri mox in carnificinam deductum spoliare vestibus, & ferro candenti partes corporis verecundas adurere.

Grauius eam nuditatem & impudentiam tulit

tulit *Patris modestia*, pudor^{que} virgineus, quàm ferrum & ignem. Quare voce *modesta* quidem, sed graui ac seuera expostulans: *Totum*, inquit, *corpus meum obtuli ad laniendam pro meo Creatore ac Domino*, neq³ ullum crudelitatis genus excuso; cum ergo tot sint corporis membra, in quæ *sauire possitis*, ut libet, quare non omittitis istas indignitates, tam alienas à decòre nature humane, quas ne Barbari quidem sustinent exercere in bestias? Repressit barbariem, & peruersum furorem tam iustâ querelâ: ergo ad aquæ tormenta reuersi; à quibus ne perimeretur omnino, mortuo quàm viuo similiorem, retulerunt in carcerem, ut respiraret ad noua supplicia, quæ illum manabant.

Simul recepit aliquid virium, ei sententiam mortis dixerunt. Ministrum nuncij tam desiderati faustique haud secùs accepit, quàm si cœlo delapsus esset, Et à quo, inquiebat, *mibi hac gloria!* Multùm dolens, deesse sibi *Euan-gelia*, quibus eum remuneraretur. Cùmque exprimeretur atrocissimum genus mortis, cui damnatus esset, offerendæ per *scrobem*, qua multis *Religiosis* vita crudelissimè extorta est, illud Christi Redemptoris repetijt; *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma*: & mox vaticinatus, *caueâ quidem cruciatum, non tamen extinctum iri se*, dixit; magna equidem voluntate ac voluptate pro Deo meo experiar *scrobem*, non tamen vitam eâ, sed ferro effundam,

Videns ergo se tam propè finem optatum venisse, totam illam noctem cum Deo transegit, cui, vt se dedit in preces, adeò defixus inhaesit, vt omnes tam *custodes*, quàm *Præsides* ad spectaculum aduocati cum admiratione conspexerint sublimem in aëre, luminéque circumfusum, miraculo nunquam antea Barbaris illis audito visoque. Etenim gratias infinitas acturus Diuinæ Maiestatì pro corona sibi parata, sic animo emicuit in cælum, vt longo tempore multum supra solum leuatus cerneretur, ac toto vndiq; corpore collucens, non carcerem tantum repleuerit radijs, sed extrà quoque fulgor apparuerit.

Lusitanus fide dignus *Macai*, sub religione iurisiurandi, sacris Magistratibus perhibuit, se vidisse splendorem, coelo prodeuntem, per auras descendere supra carcerem, in quo Dei seruus erat, & ibidem consistere; aliàque multa per eos dies mirificè edita, velut in theatro fuisse, quæ metus *Præsidium*, excubias distinctè & explicatè vulgare prohibuit. Carnifices id honoris habuerunt *Marcello*, vt, quod non solent, nisi quem sanctitatis nomine verendum putant, *caueam* repurgarent. Ita inuictus Christianæ veritatis assertor, & non tam multiplici fauore coelesti, quàm sanctæ Religionis nostræ confessione inter vincula, probra, & carnificinas fortiter facta illustris, *Decimo quarto Octobris 1637. die Mercurij horâ undecimâ,*

mā, in optatum locum suæ erga Deum pietatis, vitæ profusione, testificandæ processit, oculis defixis in cælo, cingente iudiciali satellitum turba, labris mordaci ferro compressis, prohibitus de nostra sancta Religione alloqui spectatores.

Mox equo impositus, & funibus catenisque arctè alligatus, dexterâ parte capitis rasâ, sinistrâ verò minio pictâ, quod summa apud *Iaponios* est ignominia: nemo tamen erat, qui auderet eum excipere risu, vel conuitio aspergere; quod apud illos in eiusmodi spectaculis aliàs est vñtatissimum. Vestis erat *tunica*, quali *Societatis IESV* sacerdotes vtuntur in *India*, sed non descendens vltra gēua, vt inferiora nudus esset. In humeris gestabat vexillum, quo sententia mortis eius descripta erat, his verbis: *Hoc iudicium exerceri mandat magnus Xogun, Imperator Iaponia, per suos Gubernatores Rida Sicagibarin, & Baba Saburosa Yemon, in persona istius hominis, propterea quod venerit in hæc regna Iaponia ad promulgandam legem peregrinam, contra legem Xaca, Amida, & aliorum Fotoquum. Venite spectatum omnes, quomodo moriatur in cauea; vt editis in hunc exemplis alij sapiant.*

In hunc modum gloriosissimum spectaculum, nō tam *Iaponibus*, quàm *Aulæ cælesti* præbens, Christi triumphantis imitator in forum deuēnit, quod *Yendo* vocatur, vbi *Lusitani* erant, qui

in illo portu *sex naues* habebant. Hi conspecto beatissimo viro lacrymas oculis profudere, quod eum efflictim amarent ac venerarentur. Ipse contra, ut potuit, ter inclinato eos capite salutavit. Vbi ventum ad *caueam* est, fortiter eum funibus astringerunt usque ad pectus, ut tanto diutius animam traheret in eo tormento: dempto autem *ferreo illo claustro* ab ore, *Pater* gratias Praesidibus egit, quod tantumsumpserint laboris, ut se eo usque comitarentur, ac tenerrimo sensu dulcissimoque affectu dixit: *Nunc videbitis, Domini, quam magnus sit Deus, quem nos Christiani colimus, & quam preciosa vita, quam speramus.* Mox pedibus suspensis in *caueam* demittitur genuum tenus. In ea tam quiete pependit, quam si lapis esset; tam placide & iucunde, quam si in lecto molli iaceret, ut mirati carnifices in suspensionem venerint iam obitæ mortis. At ubiprehenderunt, eum adhuc vitam ac spiritum ducere, percunctati sunt, aliquane re indigeat. Respondit, *non alia, quam ut se in suo paradiso relinquunt.*

Multos interim est mentis in Deum raptus perpeffus: adhortantibus praesidibus, retrocedere à Christiana fide, ostendit iugi constantia, prius id solem facturum, urbanè rogans; omittant haec verba prodigere. Milites autem, ac vulgares homines defectionis mentionem ingerentes, etiam cum indignatione iussit

sit faceffere. Cùm rogaretur, an aquam aliud-
ue desideret; *nec aquam*, inquebat, *neq; aliud*
cupio, nisi gloriam, gloriam Dei: comiter autem
à militibus & carnificibus veniam petebat, pro
labore, cura, & vigilia, quibus suâ causâ tam-
diu detinerentur.

Vixit in hoc tormento pari quiete & æqui-
tate animi *quatuor dies, à decimo quarto Octobris*
vsque ad decimi septimi (qui Sabbathinus fuit)
horam tertiam vespertinam: atque ità vixit,
vt nec gutta sanguinis ei deflueret; res vt inso-
lens, & nunquam visa, ità apud omnes indu-
bitati miraculi. Etenim sanguis alijs tam co-
piosè cadit, vt, ne ocys extinguantur *Iapones*
consueuerint illis incidere venam in capite.
Quod cùm nunciatum esset Præsidibus, man-
dârunt illicò sublatum è *scrobe capite plectere*:
quod ipsemet futurum prædixerat.

Causa tam properatæ sententiæ fuit, quòd
postridie festa cuiusdam *Pagodis* imminerent,
quibus nefas ducunt inferre supplicia. Cùm
igitur eximeretur è *cauea*, turbari cœpit &
quærere, cur id faciant. Cognitâ causâ, ore
lætissimo dixit; *si propterea, felix hora*. Cæte-
rùm hîc summam quandam, & compendium
dolorum, ac diuersorum tormentorum est
passus. Nam qui ex illa contraria positione
corporis restituuntur in situm natium, ijs
omnia viscera suis locis emota, ac decidua-
dum in stationem quæque suam redire nitun-

tur, incredibilem in corpore perturbationem & commotionem pariunt omnium, & sensuum, & membrorum. Sed felix *Pater* tanta id sustinuit alacritate ac lætitia, ut etiam extra pectoris ripas foras exundaret: pronisque genibus supplex ingenti affectu, alta voce, quam *Lusitani* audierunt, *Pater mi*, inquit, *S. Franciscæ Xaveri*: *Pater mi*, *S. Franciscæ Xaveri*: vel quòd eius memoriâ sese exhilararet in extremo certamine: vel quòd apparenti sibi, ut aliàs passim, felicitatem suam gratularetur.

Validum interea *ferrum* carnifex molitus in caput *Marcelli*, ne vestigium quidem impressit. *Altero ictu*, quem ira, pudorque roborauerant, signum reliquit in collo tenuissimi stringoris, ferrumque, velut à faxy resiliens, excidit è manibus Barbari, qui attonitus obriguit. Obstupuerunt etiam quicunq; rem inusitatam viderunt, quòd *gladius* pondere & acie talis esset, qualibus olim vno ictu boues dissecant; quantò faciliùs caput hominis à ceruice rescinderet, nisi impediretur virtute maiore?

Postea cum gloriosus Christi miles conuersus ad canificem, cum lætitia quadam cælesti dixisset: *Exequere, fili, quod tibi mandauerunt vestri moderatores*; prolatis Sacrosanctis Nominibus, *IESV & MARIE*, se ad excipiendum ictum supremum composuit: ille animatus hac adhortatione, resumpto ferro
absci.

abscidit *caput*, *Martyr* autem spiritum victo-
rem ad suum Conditorem emisit.

Ab eo momento, per bonum spatium tem-
poris tota illa regio concussa est, magna cum
admiratione *Iaponum* & *Lusitanorum*, quod
inter tot clarissima, in ea vrbe edita, *martyria*
nunquam contigerat. *b.* Sed & palatio, in
quo *Præsides* habitabant, sereno vndique ac
limpido cælo, nubes obscura, cum terræ mo-
tu, incubuit, omnibus admirantibus. Neque
tamen intermisit barbara carnificum petu-
lantia experiri sua arma in sacro corpore; quo
confestim cremato, pretiosi cineres cum ter-
ra, in qua conflagrauerat, in mare sunt sparsi.
Atque vt nihil in hoc Viro sancto esset absque
miraculis, *Lusitanus* quispiam in memorata
superiùs relatione confirmavit, se vidisse fu-
mum ex rogo, quo ardebat corpus, tendere
contra ventum, qui tunc erat, eum naturæ le-
ge necessariò dissipaturus: Deo instaurante
in hac felice anima & corpore illud, quod in
Diuino Carmine dicitur: *Quæ est ista, quæ ascen-
dit per desertum, sicut virgula fumi?*

Non desunt antiqui *Patres*, qui dicant, eo
potissimum signo certum fuisse, Deum beni-
gnis oculis respicere sacrificium *Abel*, spre-
to *Caini*, quòd ab illo *fumus* rectà ferretur in
cælum, ab isto verò non permissus eleuari,
dispergeretur supra Tellurem: Gratum sibi
fuisse holocaustum huius *Martyris*, consimili
signo

signo manifestavit. *Cruces, Reliquiaria, &* alia Christianæ pietatis fomenta, quæ antea petiuerant à seruo Dei, mandato *Præsidum* publicè confracta sunt, reseruatis nonnullis, inter ea pulueribus intestinorum *S. Francisci Xaverij*, quos quia audiuerant medendi virtutem habere, vnà cum *imagine Xaueriana* cogitârunt mittere in *Regiam*.

Huius tam pulchræ mortis, in testificationem Fidei Christianæ appetitæ, famâ toto mundo tantùm accensa est pietas hominum, quantum desiderata ipsimet *Marcello*, & omnibus expectata fuit. *Macai* festo fragore tormentorum, & musicis concentibus excepta est, populo ad solennes Deo laudes canendas in templum congregato. Idem alibi factû, & in primis *Olyssippone*, vbi aliud præterea festum *Eucharisticum* in honorem *S. Francisci Xaverij* celebratum est, auctore Domino *Antonio Tellez à Situa*; *Matriti* verò in Monasterio *S. Placidi* studio Domine *Cecilia à Villanova*, in quo *Pater Magister Boil Ordinis Domine nostræ de mercede*, è præcipuis Concionatoribus *Aulæ*, præstantissimè dixit. Nonnulli *Duces*, vt securiùs nauigarent, *Martyris imaginem* in vexillis depingi curarunt.

Rex Catholicus sumptus indulfit pro *quadraginta* è *Societate I E S V*, nauigaturis in *Mindanaum, Iolum, &* reliquas *Philippinas*, & si quam possent opem laturis *Iaponia*; quem-
admo-

admodum ab eo seruus Dei petiuerat; cuius
 venerationi hoc datum est à Rege, & Consilio
Indico, vt è *Societate* tot irent in *Philippinas*,
 qui omnes ad alias *Regiones* tendebant, ipsa-
 met *Societate* ægrè tot concedente pro *Me-*
xico, & *Peruano*. Sed æstimatio sanctitatis
Marcelli omnes difficultates perfregit. Con-
 fido eundem è Cælo cōpensaturum hoc tam
 illustre obsequium, Deo præstitum in sui gra-
 tiam, quódque ipse tantopere desiderauit in-
 viuis. Neque enim in cælo, vbi omnes virtu-
 tes supremam perfectionem consequi solent,
 minor erit eius, quàm in terra fuerit ad gra-
 tiam reddendam propensio. Et ille, qui pro so-
 la voluntate benefaciendi nobis mortalibus
 obstringi dignatur, munere non leui remune-
 rabitur & Regem, & Ministros eius, qui rem
Christianam in illis oris, durissimo tempore,
 tam largè & munificè adiuuère.

a. *Process. Manil. & Macaëns. & hist. P. Igna-*
rii Staffort. b. *Process. Manil. fol 164. p. 2.*

CAPUT XXVI.

Marcellus post mortem Deum orat pro
Iaponia.

Felicissimi *P. Marcelli* vt vita, sic etiam finis
 magnum quoddam miraculum fuit, quod
 Deo placuit edere coram toto mundo, in con-
 firmationem Fidei nostræ, per tam illustria &
 indu-

indubitata prodigia, tot Regnis vulgata; ut ipse multos audiuerim, qui dicerent, *se iam ne posse quidem, si vellent, animum ad alias religiones adiungere; quia Christianam veritatem iam non Fide solùm acceperint, sed oculis etiam ità perspicuè viderint, ut inficias ire non possint, aut hesitare, conuicti admirabilitate tot operum Diuinorum, quibus talia coniuncta fuerunt in hoc viro, ut pro totidem prodigijs possint haberi.*

Etenim quis non obstupescat *sanitate* subito restituta homini iam conclamato? non inquam de morte solùm reuocato ad vitam, sed ad integram simul incolumitatem, nulla relicta viatrice plagæ letiferæ, capillis vno temporis momento subnatis, qui strictim abradi fuerant, ut locus foret medicamentis. Quis non admiretur, totum hoc factum esse Cælestium vno præsentem, & cum infirmo, tot alijs circumstantibus, conferente sermonem? Quis non miretur, ideo redditam ei mirabiliter vitam, ut in *Fidei Christianæ martyrio* mox eandem abrumperet, mira comitate hoc indicante ipsi *S. Francisco Xauerio*?

Quis non miretur venerationem, quæ fata est in animis omnium, qui viderunt hominem diuinitus ad beatam *Martyrum* sortem, per tanta miracula, & quasi ante fata esset relatus in Diuos, pro sancto habuerunt, quidquid usu tractasset, vel pede triuisset? Quis non miretur, perpetuâ telâ connexa fertaque prodigia,
& non

& non cōsuetæ prouidentiaē signa, quæ ipsum consecuta sunt vsque in *Iaponiam*, tanta facilitate penetratam, cū esset humanitus in accessu?

Postea verō cū suspensi essemus expectatione futurorum, quorum spem tanto apparatu mirabilium rerum publicè nobis, populōque Christiano videramus portendi, eadēque mox peracta nunciarentur, præ admiratione non ausi fuimus fidem præbere: quòd vix vnquam tale quid accidisse sciremus. Sanè si cōtigisset ante *mille annorum* tempus, maximo miraculo nobis esset; ac posteaquam euēnit sub oculis nostris, hac ætate nostra, viro, quo familiariter vsi fuimus, equidem fateor, me fuisse attonito similem. Vidi etiam multos pari admiratione Deum laudantes in suis operibus, quæ nostris conspectibus mirabiliter obtulit in hoc seruo suo.

Miracula rerum illius testatur *Neapolis* urbium *Italiae* frequentissima, *Roma* caput mundi *Matritum* sedes Imperij omnium in orbe amplissimi, *Goa* caput *Indiæ*, *Manila* in vltima mundi linea, & qui ex aduersum terram inambulant. Terra, mare, ac totius denique mundus testatur, quemadmodum Deus illustrauerit *S. Franciscum Xauerium* per gloriosum hunc *Martyrem*: nam omnes mundi partes & elementa senserunt eius prodigia.

Non refero sepultas antiquitates, non historias,

storias, quæ demonstrari non possint, sed quæ vidimus, & fando accepimus ab ijs, qui viderunt, imò & experti sunt ipsi. Refero, quod accidit nostro tempore; rem, quæ sola possit illustrare hoc sæculum. Refero, quod Religiosi homines celebrant in suis cænobijs, sæculares in congressibus, nauigantes in mari, ciues in domibus, & in compitis. Refero factū, quod editum in confirmationem Fdei, demonstrat prouidentiam Dei, immortalitatem animarum, præmia venturæ vitæ, gloriam sanctorum hominum, virtutem intercessionis ipsorum, resurrectionem corporum, robur gratiæ Diuinæ, felicitatem Martyrij, ac totam denique veritatem Fidei nostræ, assertam tot miraculis.

Quæ cū considero, cogitare non possum, abitura sine magna mutatione rerum *Iaponiæ*: quandoquidem Dei seruus non cessat in cælo procurare felicitatem eius, quam tantis votis, & laboribus in terra degens quæsiuit. *a.* Ex personā, impensè Diuinis obsequijs deditā, compertum est, ante aram oranti apparuisse *beatum Martyrem* in veste *Societatis*, capite raso in morem *Iaponicum*; qui supplex ante aram eandem Deum orauerit pro Conuersione *Iaponiæ*; & illas preces suis se auribus audiuisse, illūque sub oculis suis euauisse.

a. Process. Manil. fol. 61. p. 2. & fol. 76.

C A P V T XXVII.

Nonnulla mirabiliter à Deo facta post mortem P. Marcelli.

Non cessârunt miracula Viri beati post mortem; nam studiosis illius varia præter naturæ morem beneficia sunt per ipsum tributa, quorum aliqua paucis hîc perstringemus.

a. In *Philippinis* mulier toto triduo gravissima partione periclitabatur: cum imposita religiosè capiti eius *imagine*, quam à seruo Dei maritus dono acceperat, continuò magna facilitate enixa est. *b.*

Cum se *Vir Apostolicus* accingeret itinere *Iaponico*, à *Christophoro Martino de Villafra-*
ca, Duce & comite suo, vulgarem, vestem ac pileum acceperat, vt faciliùs occultaretur: eandemq; vestem cum pileo gratijs actis reddiderat ei ex *Iaponia Manilam* reuersuro. Hanc ille postea longè charissimam habuit, quod castissimum serui Dei corpus texisset. Grauissimè autem capite laborauit ex gummosis tuberibus, quibus per annos viginti plurimâ impensâ nullum inuēnit remedium. Quadam die cum dolor sæuissimus esset, statuit experi-ri, quod vnicum supererat; ac pileum, qui venerandum caput pro Christo amputatum operuerat, magnâ fiduciâ sumens, omne malum,
R in quo

in quo tot annis medici operam perdiderant; subito pepulit, ac sanus euasit. Idem in vehemēti dolore ex *hernia*, reliquijs eiusdem, quas venerabatur vt *Martyris*, magna cum pietate ac precedenter admotis, non dolorem tantum fugauit, vt somnum capere posset, sed etiam doloris causam & morbum, plena incolumitate potitus.

c. *Domino Laurentio de Olaffo* dono dederat seruus Dei *Crucem Caranacensem*. Contigit eundem intolerabili dolore capitis vri: recordatus donarij, quod à tanto Dei amico acceperat; & animatus fiduciā meritorum eiusdem, admota capiti *cruce* illa, momento dolorem abegit: sed hīc eā remotā mox iterum iterumque reuersus, donec tertium adhibita *cruce* manifestum fuit, non alteri causæ cessisse, quā Deo id gratiæ facienti suo amico, inuocato ab ægro. Eidem dederat pauxillum de ligno *S. Crucis*, quo *S. Xauerus* plagam sibi sanarat *Neapoli*. Id ille reliquiariæ thecæ impositum cum fortē perdidisset, non sinebat sibi mœrorem de tanta iactura demi expectore, donec venerabili *P. Marcello* re commendata, biduo post sacerdos quidam, quod amiserat, retulit, ipsēque non aliter, quā per miraculum (vt res adiunctæ persuadebant) à Deo sibi redditum gratus accepit.

Prætereo alia quædam admiranda celebrata per *Hispanias*, quod nondum publicam fidem

dem ab ijs, quorum est ea *censura*, adepta sint; quia non alia in hac historia memorare animus fuit, quàm certiora & comperta aliquo testimonio publico. Et sic omiſſis alijs, quæ ità nominari audiui, miraculis, tantùm narabo *tria* vel *quatuor* memoriâ digna, quòd non sine speciali prouidentia Numinis videantur accidisse.

Cùm discederet *Matrito* felix *Pater*, promisit *Comiti de Penna florida*, aliquo signo se ostensurum, quòd eius apud Deum sit memor. Lætus accepit promissum, iàmque expletum id esse, minimè dubitat. Nam cùm laboraret *febri quartana*, decimo septimo die Octobris eâdem ipsâ horâ, quâ *Marcello* caput est amputatum, morbus ab eo discessit, neque redijt amplius. Quod ipse habuit primo signo sibi promisso.

Vxor *Domini Francisci Ramirez*, Præfecti carcerum animam agebat ex *proluvio sanguinis*, quod alteri malo graui superuenerat, itaque copiosum erat, vt impletis iam *cyathis duodecim*, nec remedium neque spes vlla restaret. Nunciatur illi tum absenti curriculum, vt festinet, si vxorem spirantem velit videre. Aduolat confestim, domumque suam ingressus prius quàm visat vxorem, è scrinio suo promit *chirographum P. Marcelli*, magnâque fide imponit ægrotae. Tum subito consistere

sanguis, & illa melius habere, magna cum admiratione omnium.

Maltriti in monasterio de Calatrava, monialis ulcere pestilenti correpta iam desperabatur. Pater quidam è Societate, illi notus, cogitans, ecquid leniendis maximis doloribus eius mitteret potissimum, non aliud reperit, quàm reliquias P. Marcelli. His non dolor tantum sedatus est, malumque domitum, ne procederet; sed etiam integra subito valetudo refecta.

Dominus Nicolaus Grixalva, à secretis Marchioni de Puebla, obtinuerat scripturam à manu serui Dei Olyssippone soluentis in Indiam. Eâ scripturâ, viuo etiamnum P. Marcello sanauit, quibus eam cunque adhibuit. Quondam igitur vno, cui illam præbere voluerat, non tamen citò attulerat, mortuo, plurimum confirmatus est in fide meritorum P. Marcelli, & gratiæ, qua in cælo valeret, quando illâ gaudere non potuit is, cui chirographum eius admotum non fuerat, utiq; non sine singulari Prouidentia Dei.

Atque hæc talia illi, quibus euenerunt, quique suis oculis aspexerunt singula, nō dubitarunt habere pro miraculis. Ego, qui eorum adiuncta ignoro, neq; veritatem compertam habeo, censeo saltem aliquid eis inusitatum inesse, ac sufficientes in eis inueniri causas pietatis, & laudis Diuinæ: non tamen desunt huic

huic historiæ sufficientia *miracula*, quæ mereantur elegantiorē scripturam.

Infinitas interim gratias ago diuinæ Maiestati pro eo, quod mihi concessit videre, ac scribere: rogōque *S. Franciscum Xaverium*, ut posteaquam istuc officij qualiscunque exhibere licuit suo clienti, me quoque in suam tutelam recipiat; illius vitæ ac mortis imitatione dignatum. Confido quoque, qui tanta me voluntate complexus est viuens, non mihi denegaturum *patrocinium*, quod eum in cælo degentem poposcero.

a. *Process. Manil. fol. 28.* b. *ibidem fol. 55. p. 2.* c. *ibidem fol. 66. & 156. p. 2.*

C A P V T XXVIII.

Catalogus eorum, qui è Societate IESV pro fide interfecti sunt in Iaponia, usque ad mortem P. Marcelli.

BEATA mors serui Dei *Marcelli* cumulat splendorem ac gloriam *Iaponicæ Ecclesiæ*, quando tot insignium *Martyrum* tam popularium, quàm aduenarum *Religiosorum* ex Ordinibus *Sanctorum Dominici, Francisci, Augustini, & Societatis*, exempla veteris Ecclesiæ *Martyrum* heroicis exemplis contrà clara, per totam *Europam* dilata, tùm alios multos, cùm etiam *P. Marcellum* ad imitationem provocauerunt. Longum esset meminisse omnium

Religiosorum, qui in illis *Regnis* passi sunt pro Christi præconio, tantum annotabo eos, qui è *Societate IESV* gloriosas animas amiserunt pro suo Redemptore; quorum notitia valebit ad intelligenda nonnulla, quæ occurrebant in hac historia felicissimi *P. Marcelli*, qui in eorum corona gemma est non ignobilis, illorum velut in exemplo propositam constantiam, & feruorem imitari conatus. Neq; molestum erit *Lectori*, nomina eorum his attexta legere, qui cum descripti in *libro vite* fulgeant inter Angelos, fidei suæ in Deum, & charitatis præstantiâ, meriti sunt etiam memoriam hominum.

Primi omnium, qui in *Iaponia* pro Christi nomine morti occubuere, fuerunt *quatuor Patres*, qui cum innotuisset *Taicosamæ* Imperatoris odium aduersus *Religiosos*, ac desiderium eos *Iaponiâ* extirpandi, gratiæ apud illum ac suos Deos ineundæ causâ *Firandi an: 1594.* ab Ethnicis clam præbito sibi veneno sublati sunt; quod publicè mactari sine certa Christianorum Procerum vindicta non possent.

I. *P. THEODORVS MANTELES.*

II. *P. IOSEPHVS FORNALETVS.*

III. *P. FRANCISCVS CARNAVS.*

IV. *P. GEORGIUS DE CARAVAIALE.*

Intra *quatuor dies* extincti sunt continuo fluxu sanguinis, illo genere veneni procurari soli-

solito in *Iaponia*. Omnes quatuor multos annos magno cum feruore vitam Religiosam traduxerant, studiosissimi salutis animarum, & consummatae virtutis. Hi *primi* sustulerunt *palمام* in illa *Ecclesia*, vt antiquis historijs perhibetur, *P. Luisij Guzmani*, & *R. P. F. Marci de Guadalayara* in suo Pontificali.

Sequentes autem publicâ sententiâ pro Christo condemnati sciuntur ex editis relationibus, & *Epistolis Martyrum* ipsorum, ac testimonijs eorum, qui viderunt, & approbati sunt *Macai* à *P. Antonio Cardine*, *Rectore Collegij*.

V. *B. PAVLVS MICHI*, *Iapon*, *Abe natus*, illustri sanguine, Concionator insignis, egregius operarius in Vineâ Domini, per acceptus Proceribus *Iaponiae*, mansuetudine, modestiâ, humilitate, & charitate eximia, charus omnibus, & vnus è *primis* *alumnis Iaponici Seminarij*; multos Gentiles ad nostram sanctam Fidem traduxit. Captus *Ozaca* in persecutione *Taicosamae* cum alijs duobus *Fratribus* è *Societate*, ac truncatus aure sinistra, carro per ciuitates *Meacum*, *Ozacam*, & *Cuzaium*, deportatus est *Nangasachium*, & iussu *Taicosamae* *Præsides Facaburo* cruci affixus, lanceisque transfixus est, quòd Fidem Christianam prædicasset. Socios habuit sex *Franciscanos*, sedecim *Iapones*, ac duos *Fratres* è *Societate*. Toto verò itinere ducentarum leucarum, terrâ marique,

non cessauit prædicare Fidem Christi, contestando Gentilibus, nullam salutem sine ipsa sperandam, Christianos autem *Iaponios* ad eam retinendam hortando. Denique veniam omnibus datâ, qui sibi causa necis fuissent, eam alacritate magna obiuit 5. Febr. 1597. Ab Urbano VIII. Martyr renunciatus 10. Iuly 1627.

VI. B. IOANNES DE GOTO, *Iapon*, *Gotensis*, Catechista, singulari vitæ innocentia & integritate, à B. Paulo in Societatem acceptus, eadem simul cum ipso sustinuit. De cruce valedicens parenti, qui adstabat, hortatus est cum ad seruandam Legem Diuinam.

VII. B. IACOBVS QVISAL, *Vigensis*, *Iapon*, multæ pietatis, optimique exempli multis annis Ianitor fuit, eâ modestiâ, vt in *Martyria* cuidam petenti se linteolum, quod pro reliquijs asseruare cogitabat, negârit, asserens peccatorem se esse. Socius prædictorum victoriæ.

VIII. P. IACOBVS MESQVITA, *Lusitanus*, *Meianfriensis*, nobili prosapia, & magna virtute ornatus, orationi & mortificationi plurimum deditus, ingenti studio animarum, & charitate, tam sibi met rigidus, quàm omnibus alijs benignus; in *Iaponum* conuersione sudauit annis 38. compluribus in regendo Collegio *Nangasackiensi*, plurimum in *Iaponia* rem Christianam promouit; & ex ea primitias Legatorum *Francisci Regis Bungi*, ac
Pro-

Prothasij, & Bartholomæi Regum Arima & Omura ad pedes Gregorij XIII. adduxit. Redux, in Iaponiam Daifu Christianos persequente, in exilium deportatus est, ubi confectus laboribus, ærumnis, & rerum necessariarum penuriâ, sanctè pro Fide obiit in exiguo tugurio piscatorum, Præside Fage Ganasasieye. 4. Nouembr. 1614.

IX. P. ANTONIVS FRANCISCVS CRITANA, Castellanus, natus Almodauare Campi, magnæ virtutis & sanctitatis, orandi perquam studiosus, deuotissimus SS. Trinitati, ac Deiparæ Domine nostræ annis 28. positis magno cum feruore in Conuersione Iaponiæ, magnóque numero Gentilium baptizato, in persecutione Daifu dum Manilam deportaretur, squalore & incommodis nauigij ad laborum exantlatorum ærumnas accedentibus, sanctè obiit in itinere 28. Nouembr. 1614.

X. MANCIUS MISOQUE DOY, Bungenfis, Iapon, oppidò religiosus, pius ac deuotus, laborauit multis annis magno zelo & exemplo in excolendis Christianis, & conuertendis numero magno Gentilibus. In persecutione Daifu latuit in Iaponia singulari solatio Christianorum, in quorum cura dum plurimum patitur, à Deo euocatus est ærumnis mortem ei creantibus, in Februario Anni 1615.

XI. PAVLVS RIOIN, Iapon, Lautenxi-

rensis, è Regno *Fingano*, in primis Religiosus, pius & humilis, ob sinceritatem, charitatēque peracceptus fuit non Christianis tantum, sed etiam Proceribus Ethnicis, & ipsi adeò *Cubo*. Laboravit magno fructu & exemplo in conuersione popularium: & incredibili labore exhausto cum admiranda constantia, multos conuertit. In persecutione *Daisu* relegatus *Manilam* cum socijs, incommodis cæli victusque insueti, quem stomachus renuebat, post impensos magno fructu annos 40. in suorum salutem, ingenti gaudio suo mortuus est 17. *Februarij* 1615.

XII. *MATTHIAS SANGA*, *Cauache-nus*, *Iapon*, magnæ virtutis, modestiæ, ac pietatis, egregio zelo & religione, laboravit 26. annis in conuersione suorum popularium, catechismo & concione cōuertendo quàm plurimos. In persecutione *Daisu*, deportatus *Manilam*, per inclementiam auræ insuetæ grauem morbum incurrit; quo etiam breuè sanctè extinctus est 24. *Febr.* 1615.

XIII. *ANDREAS SATTO*, *Bungen-sis*, *Iapon*, valde humilis & amans paupertatis, 19. annis magno zelo & exemplo insudauit conuersioni suorum, & Gentiles quidem permultos conuertit, Christianos autem excoluit, & erudiuit verbis & exemplis. In persecutione *Daisu* *Manilam* ablegatus, incommodis viæ, & auræ insuetæ confectus magna cum
ala-

alacritate sanctè obiit in exilio 28. Febr. 1615.

XIV. P. MANCIUS FIMBAXIXI, Iapon, religiosissimus, patientiâ, & charitate præstante, quamdiu vixit in Sacietate, magno ardore laboravit in conuersionem Iaponum; permultis eorum ad Fidem perductis & baptizatis; in persecutione Daifu, delituit in Iaponia ad opem Christianorum. Sed propter magnas ærumnas persecutionis, & inopiam necessariorum, in grauem incidit morbum; vidensque supremum diem suum appetere, inter medios dolores, præter morem lætatus est, & quòd pateretur pro Christo, & quòd eiusdem Virginisque Sanctissimæ breuè potiretur aspectu, identidem repetens illud S. Iob: *Hæc mihi sit consolatio, vt affligens me dolore non parcat.* Sanctè obiit 31. Martij 1615.

XV. MANCIUS TAIECHICV, Fingensis, Iapon, perquam religiosus ac deuotus occupabatur pingendis sacris imaginibus, magno cum Iaponi fructu. In persecutione Daifu æger impositus est naui, ac delatus Macaum. Vbi per incommoda viæ, & inclementia cæli aucto morbo lætus obiit, exul pro Domino. Die 20. Ianuarij. Anno 1616.

XVI. P. IOANNES BAPTISTA DE MACHADO ET TABORA, Lusitanus, Angre in insula Tertia nobilibus parentibus ortus, à puero multæ virtutis, postea Religiosus insignis, cùm octennio per varia Regna Iaponiæ magno

magno animarum, vt conquirendarum ardore, sic etiam fructu curfasset; in persecutione *Daiſu* magno ſolatio Chriſtianorum delituit. Captus poſtea in Inſula *Goto*, dum confeſſiones Chriſtianorum exciperet, *Omuram* delatus eſt in carcerem, vbi multos conuertit, & crexit labantes in Fide, inter eos *Gubernatorem Linum Tomanangam*, paulò poſt *Martyrẽm*. Auditâ ſententiâ mortis, dixit, *tres ſibi dies* in vita iucundiſſimos illuxiſſe, quo receptus eſt in *Societatem*, quo captus pro Fide, quo denique *moreretur* pro eadem. Tertio *ictu*, ſocio vno *Franciſcano*, illi caput abſciſſum eſt ex mandato *Omurandoni*, quòd Legem Chriſtianam prædicafſet, Præſide *Lino Tomananga. 22. Maij. 1617.* ſupra vtriuſque corpus, multis noctibus, *duæ ſtellæ*, ſingulari ſplendore ac pulchritudine viſæ ſunt à multis Chriſtianis & Gentilibus. Cùm ergo magnus ad eorum ſepulchrum accuſſus fieret, iuſſit *Omurandonus* ea in mare proijci cum alijs *duobus Religioſis*, vno *S. Auguſtini*, altero *S. Dominici*, etiam interfectis pro Chriſto.

XVII. *LEONARDVS CHIMVRA*, *Firandensis*, magnæ humilitatis, patientiæ, charitatis, & miſericordiæ, *17. annis* in Religione plurimùm allaborauit conuerſioni ſuorum popularium. Captus in persecutione *Daiſu*, conuertit ac baptizauit multos Gentiles in carcere, & confirmauit Chriſtianos eo triennio,

nio, quo fuit in vinculis, quæ præclaris virtutū exemplis illustravit. Postea productus ad *Gubernatorem*, cum ad Christum deferendum spes vitæ ipsi obiecta fuisset, maluit eam pro illo abijcere. Ergo *Nangasachij* cum quatuor alijs Christianis viuis crematus est, spectante *triginta millium* hominum corona: quibus non cessavit prædicare Legem Diuinam, Christianos ad eam seruandam, lapsos ad resumptionem hortatus: cumque iam arderet, negabat se ignem sentire; ideò non antè concionari, quàm viuere desijt. 18. *Novembr. 1619.*

XVIII. *AMBROSIVS FERNANDEZ*, patria *Sistensis*, *Oportana Diæcesis*, *Vic* multæ orationis & mortificationis, ab omnibus pro Sancto est habitus, 43. annos in Religione fuit, magno adiumento *Patribus Iaponia*, quibus ità ministravit in temporalibus rebus, vt summo esset omnibus exemplo domi forisque. Post innumeros labores Dei amore exhaustos, martyrij sitiens, captus est *Nangasachij* in persecutione *Daisu*, & in carcerem datus *Omura*; quòd, cum esset homo religiosus, contra mandata Imperatoris mansisset in *Iaponia*. Describi non possunt ærumnæ, quas biennio sustinuit in arctissima illa custodia; in qua etiam sanctè obiit, receptis priùs 6. *Ianuarij 1620. Diuinis Mysterijs*, magnòque cum desiderio potiùs in magno rogo moriendi pro Christo.

XIX. P. MANTIVS BARRETVS, Lusitanus, magnæ virtutis, charitatis, & spiritus, operarius insignis & indefessus, insudavit *Iaponia* annis 30. conuertendo & baptizando multa millia, per varia regna. In persecutione *Daifu* latuit in *Iaponia* ad solatium Christianorum, sacramentis, adhortationibûsque confirmando omnes in Fide. Tandem grauibûs incommodis, ærumnis persecutionis, & inopiâ necessariorum in grauem incidit morbum, sacris ritè munitus animam, quam in rogo optabat, sanctè exhalauit. 11. Martij. 1620.

XX. P. IOANNES DE FONSECA, Lusitanus, Olyssipponensis, magnæ virtutis, orationis, mortificationis, charitatis, & spiritus, laborauit in *Iaponia* 16. annis, Zelo ingenti, quo multos Gentiles conuertit, & excoluit Christianos *Arime*. In persecutione *Daifu* delituit in *Iaponia*, magno Christianorum solatio, quos sacramentis, & omni, quo potuit modo confirmabat, quoad in commodis ærumnisque continuis, & penuriâ necessariorum subactus, morbo graui, cùm rogo mallet, post sacramenta ritè percepta, Deo spiritum reddidit. 29. Septembris. 1620.

XXI. AVGVSTINVS OTA, Gotensis, Iaponius, 20. annis magno Zelo & exemplo Patres in conuersione popularium laborantes adiuuit, catechesin docendo, & Ecclesiæ cuius-

cuiusdam curam gerendo. Postea socius *P. Camilli Constantij*, comprehensus in persecutione *Xoguni*, eodem imperante magnâ constantiâ capite plexus est in *Tquisla Firandi*. 10. Augusti. 1622.

XXII. *P. CAROLVS SPINOLA*, *Genuæ* natus illustri genere, rara virtute, sanctitate, ac Zelo animarum, magnus contemptor sui & natalium, fuit perquam obediens, mortificatus, mansuetus, patiens, & maximæ charitatis; insudavit *Iaponum* conuersioni copiosissimo fructu annis 20. vltimos quatuor consumpsit in carcere *Omurano*, vbi passus est magnas ærumnas, miserias, famem, frigus, & alia, socijs omnibus, religiosis, & alijs, inusitato virtutis exemplo. Assatus est viuens lento igne *Nangasachij* ex mandato *Xoguni*, socijs *P. Sebastiano Chimura*, & septem alijs Fratribus è Societate, aliisque Religiosis, & secularibus, magno numero: Vnde in *Iaponia Martyrium* id magnum vocatum est. Præparauerat sibi album vexillum, cum quo ad rogam volebat procedere; sed ministri suppliciorum id eripuerunt illi è manibus, neque permiserunt gestare. Alligatus columnæ magno spiritu sermonem habuit ad concionem spectatorum plusquam 30. millium, contestans, magna se alacritate mori pro lege, quam docuerat; & quia multum auctura sit persecutio, cunctos hortatus est ad constantiam in *Fide Christiana*, sine qua
salus

salus obtineri non possit. Atque ita magna cum læitia psalmos cantando animam Deo reddidit die 10. Septembris anno 1622. Præsidente Fagagena Conrocu.

XXIII. P. SEBASTIANVS CHIMVRA, Japon, Firandensis, multæ vir patientiæ, mortificationis, ac pietatis; primus ex ea gente sacerdotio præditus, concionator eximius, 40. annis in Religione suorum saluti consecratis, conuertit ac baptizauit multa millia. Captus Nangasachij in persecutione Daifu, easdem cum P. Spinola carceris ærumnas Omura, & postea mandato Xoguni flammam sustinuit; & in rogo concionando, psalmosque cantando 10. Sept. 1622. vitam absoluit.

XXIV. CONSALVVS FVSAL, Vigenfis Japon, multis annis Patrum adiutor fuit, cum magna virtute & exemplo. In persecutione Daifu, mulctatus exilio, desiderio Christianos iuuandi redijt in Iaponiam, & in monte vicino vrbi Nangasachio, cum Petro Sampo, Antonio Quinni, & Michaële Tumpo, vitam cælestem egit, in oratione & alijs exercitijs pietatis, verbis & exemplo animando populares. Captus cum socijs, ac demum in carcerem Omuranum coniectus, vnius anni spatio plurima passus est propter suas exhortationes, & libros spirituales distributos Iaponijs. Magistrum habuit P. Carolum Spinolam, cum quo lentis ignibus crematus est 10. Septembris

XXV. *PETRVS SAMPO*, de *Oiu*, *Iapon*, multæ existimationis apud *Iaponios* propter nobilitatem, & alia sua ornamenta insignia. Excelso animo spes amplas aspernatus, Deo se consecrauit in *Societate*, vbi multa documenta dedit humilitatis, aliarumque Virtutum: sub *Daifu Macaum* exactus in exilium, cum alijs *Patribus*, redijt in *Iaponem*, quâ posset cum tribus *socijs* suos adiuturus: quibus cum captus in illo monte, carceris *Omurani*, & lenti simul ignis cum *P. Spinola* particeps factus est magno cum suo gaudio & constantia.

XXVI. *ANTONIUS QVIVNI Mica-*
bensis, multis annis *Patres* adiutauit cum magna virtute & exemplo, ab exilio *Macaënsi* sub *Daifu* reuersus in *Iaponiam*, cum *socijs* tribus in monte *Nangasachiano* ad omnem perfectionem se exercens, *Omurano* simul cauere, flammisque cum *P. Spinola* dignatus est eadem ex causa.

XXVII. *MICHAEL TVMPO*, *Oaxien-*
sis, *Iapon*, 12. annos in seminario fuit, cui parentes eum, antequam nasceretur, addixerant; raræ virtutis & exempli, ab exilio *Macaënsi* redux ad opem suis ferendam sub *Daifu*, vnius anni spatium eodem cum *P. Spinola* carcere, & postea flammarum *Societate* gauisus est.

XXVIII. *THOMAS ACAFOXI*, *Fin-*
gensis, damnatâ militiâ sæculi, pro Christo laborantes *Patres* annis plusquam 20. adiuuit

magno cum exemplo. In persecutione *Daifu* cum illis *Manilam* in exilium iuit, sed cum *P. Sebastiano Chimura* reuersus in *Iaponiam*, triennio carcerem *Omuranum* cum *P. Spinola*, & lentum denique ignem pro Fide passus est, ingenti constantia.

XXIX. *LVISIVS CABARA*, *Ariensis*, *Iapon*, quòd nollet à fide desciscere, *Ariman-doni*, cuius cubiculum curabat, seruitio terrisque eiectus est, bonis redactis in fiscum. Ita se pietatis studio dedidit, vt ab omnibus haberetur pro sacerdote: ac propterea *ter* abreptus est in vincula, *ter* prohibitus Legem Dei prædicare, sed negabat videlicet se in hoc obtemperare posse iudicibus. Ergo missus in *Omuranum* carcerem, plurima pro fide, magistro, & moderatore *P. Spinola* passus, cum eodem viuus crematus est lento incendio.

XXX. *IAONNES ECONGOCV*, *Iamanguchianus*, *Iapon*, 20. annis *Patrum* adiutor, summa cum patientia & charitate propter Fidem comprehensus, cum *P. Spinola* 4. annorum squalorem & ærumnas *Omuranas* sustinuit. Postea in eius conspectu capite plexus est, quòd columna, ad quam cremaretur, deesset.

XXXI. *P. CAMILLVS CONSTANTIVS*, *Cosentinus*, *Italus*, obedientiæ, mortificationis, & regularum obseruantissimus, maximi spiritus, virtutis, & charitatis; 10. annos magno fru-

fructu impendit *Iaponia*; à *Daifu Macaum* relegatus est. Sed occultè reuersus dum Prædicationi Christi dat operam, in *Insula Goto* comprehenditur, & *Firandi* iussu *Xoguni* viuus crematur, videntibus multis *Hollandis hereticis*, quibus è rogo demonstrabat veritatem *Ecclesie Romanae*, extra quam salus obtineri nō potest: pro argumento suæ orationis illa Domini verba proponens: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, &c.* Et sic vitam concionando canendōque finiuit 15. Septembr. 1622.

XXXII. P. PETRVS PAVLVS NAVARRVS, *Italus, Lamenfis*, è Regno *Neapolitano*, à magna virtute & rara sanctitate notus omnibus, habitusque pro viro sancto, perdoctus *Iaponici* sermonis, 36. annis per varia eius Regna maximo labore collegit vberrimos fructus, baptizando multa Gentilium millia, ac primus omnium Fidem Christianam docuit in Regno *Ylensi*. Multis diebus propter persecutionem solitus in cauerna delitescere, suo tempore prodiens magno animarum bono, lapsos erigendo, cōsolando mœstos, & omnes animando ad constantiam. Quare comprehensus in Regno *Arime* cum tribus socijs, mandato *Xoguni Ximabare* propter *Euangelium Christi* viuus crematus est, magna cum iucunditate & constantia. 1. Nouembris 1622. Præsidente *Bungadono, Arime Domino*, qui cum locutus est de sancta Fide nostra, cuius etiam ratio-

nem ei scripto tradidit; quod ille visus est magni facere.

XXXIII. *DIONYSIVS FUXIMA*, Ditionis *Arimensis*, *Iapon*, deseruit suos parentes propter verbera, quibus eum à Fide Christiana detertere volebant. Perquam deuotus & orationi deditus, & socius P. Petri Pauli *Nauarri*: cum autem præsens non fuisset, quando ille capiebatur, domum reuersus ultro se iudicibus obtulit, asserens se socium esse illius; cui etiam in flammis est iunctus.

XXXIV. *PETRVS VNIZVCA*, *Iapon*, Ditionis *Arimensis*, à puero assueuerat Patribus; valde prudens, mansuetus, & charus omnibus, multis annis eorum adiutor fuit in Fidei propagatione, donec captus cum P. *Nauarro*, multa verbera in carcere pro eadem Fide constanter accepit, ac demum simul cum eo viuus crematus est.

XXXV. *P. HIERONYMVS DE ANGE-
LIS*, *Ennæ in Sicilia* natus, magnæ humilitatis & charitatis, infatiabili zelo animarum laborauit 22. annis in *Iaponibus* conuertendis, fructusque vberrimos reportauit in regia *Fuxima*, *Surunga*, & *Tendo*; sine omni requie multa Regna dissimulata veste obeundo, peruénit ad ipsos *Iaponiæ* fines, & quò nondum *lux Evangelij* penetrârat, superatis itineribus asperimis, altissimis niuib; fame frigoreque inolerabili. Primus *Yezum* in *Tartariam Orientalem*

palem abiit, vbi ad Fidem conuertit multa millia: in vna ciuitate *Oxa* supra decem millia baptizauit. *Yez*i in *Tartaria* Gubernatori *se*stitit, rationem ei sanctæ Legis nostræ daturus. Demum post dirum carcerem iussu *Xoguni*, cum vno *Fratre* à *Societate*, & alio *Patre Franciscano*, aliisque *Christianis* 47. die 4. *Decembris* 1623. viuus crematus est in conspectu totius *Curia* *Yendo*, magno cum stupore infidelium. Concionabatur autem singulari spiritu è medijs flammis, coram ingenti multitudine, quæ vndique ad spectaculum confluxerat, ostendens omnibus, non aliunde salutem æternam sperandam, quàm ex *Lege Christi* à se tradita.

XXXVI. *SIMON IEMPO*, *Fingensis*, *Iapon*, 25. annis magna humilitate & exemplo in munere *Catechistæ Patres* adiuuit, quibus cum in persecutione *Daisu Manilam* in exiliū est amandatus. Sed reuersus in *Iaponiam* anno sequente, *P. Hieronymi de Angelis* laborum, carceris, Martyrij, & *Victoriæ* socius fuit.

XXXVII. *P. DIDACVS CARAVALLIS*, *Conimbricensis Lusitanus*, mansuetus, comis, humilis, charitate affluens, maximi ardoris in conuersionem *Iaponum*, in qua defudauit 15. annis. In persecutione *Daisu* relegatus *Macaum*, occultè reuersus est in *Iaponiam*, ingenti fructu animarum diuersa eius regna peragrando, baptizauit multa millia. *Ter* manife-

Ho vitæ periculo excurrit ad visendos & animandos exules in *Tecigaru: bis Xezum* in *Tartaria Orientali* profectus, omnium Sacerdotum primus ibi Deo litavit & erexit *Ecclesiam Aquita & Yembocu*; lustrando Regna Septentrionalia sustinuit intolerabilia frigora, & per vias fragosissimas, altissimásque niues penetravit, pessimo victu. Comprehensus pro Fide, cum nouem *Iaponibus*, aquæ glacialis tormentum tribus horis toleravit, extinctis in eo duobus socijs: postea iterum duodecim horis omnes animavit, ne frigus illud metuerent. Postremo cum nihil omnino timoris ostendisset in eo supplicio, sed constanter perexisset Fidem Christianam docere, ultimus omnium extinctus est in ciuitate *Xendai*, Præside *Date-masamuaco*. 24. Febr. 1624.

XXXVIII. P. MICHAEL CARAVALLIUS, Lusitanus Bragensis, vir affabilis, charitate maxima, & apprime tolerans, cum pluribus annis Theologiam docuisset in Collegio Goano, profectus in *Iaponiam* est in ipso persecutionis æstu, & aliquot annis in iuuanda illa Christianitate consumptis, magno zelo, fervore, & charitate, multos lapsos restituit, fideles muniuit Diuinis Mysterijs, & omnes animavit. Captus *Omura*, nomen assumpsit captiui pro suis peccatis, quod pro Christo captiuum dici nimis putaret magnificum. Ibi iussu *Xoguni* viuis crematus est cum alijs.

lus Religiosis, psalmos decantans, & Christum
deprædicans. 25. Augusti. Anno 1624.

XXXIX. P. IOANNES BAPTISTA
DE BAEZA, Hispanus Vbedensis, fuit per-
quam humilis, prudens, & spiritualis, concio-
nandi gratiâ singulari: qua cum Goæ Mozam-
bici, & Macai multos iuvisset, annos 36. impen-
dit Iaponia, per varia eius Regna, magno ar-
dore conuertendo, & baptizando multa infi-
delium millia. Fuit Vicarius Generalis Episcopi
Luísij Zerqueira; quod munus magna cum
laude, prudentia & fructu animarum obiuit.
In prima persecutione Daifu latuit in Iaponia,
sed in secunda ex continuis ærumnis, & mu-
tatione locorum, defectûque necessariorum
in graues morbos ac dolores incidit, inter
quos integro anno in cista per varia loca de-
portatus est à Christianis, ne deprehenderet-
ur. Perceptis tandem sacris omnibus, Nanga-
sachij 7. Maij 1626. cum desiderio flammarum
sanctè obijt; ad quas, cognita eius morte, Gen-
tiles conquiescerunt quidem corpus, sed Pro-
uincialis & Gubernator Diœcesis, P. Franciscus
Pacecus, qui captus attinebatur pro Fide, præ-
cepit è vinculis, vt magna cum reuerentia se-
peliretur, tanquam corpus magni Martyris;
pro quali ab omnibus est habitus, vt etiam
alii in Iaponia propter Fidem ærumnis con-
sumpti, quòd eis animus ad Martyrium ne-
quaquam defuerit: nam causa, cur se non pro-

derent, vnica fuit, ne grauiora Christianis ob-
orirentur incommoda.

XL. P. GASPARD DE CASAR, Bra-
gensis Lusitanus, deuotissimus Deuino Sacra-
mento fuit, & maximæ charitatis erga infir-
mos. Annis octodecim laborauit in *Iaponia* ma-
gno ardore fructûque. In persecutione *Daisu*
Macaum relegatus redijt, multûmque totis
his annis fideles adiuuit, inter continuas æru-
mnas, fugas, & latebras, dum continuò ab ho-
stibus fidei nostræ conquiritur. Cum igitur
in graues indè infirmitates delapsus, videret
imminere sibi horam supremam, vtcunque
optaret per ignes, ritè perceptis *mysterijs*, inter
dolores est mortuus 7. *May* 1626. iussitque P.
Pacecus *Prouincialis*, & *Administrator* *Diœcesis*
Iaponicæ, tum vinctus pro Christo, eum hono-
rificè sepeliri vt *Martyrem*; quando expresse
præcepto suo prohibitus esset se offerre Ty-
rānis, nequid grauius inde paterentur fideles.

XLI. P. FRANCISCVS PACECVS, Lu-
sitanus, nobili sanguine de *Ponte Lima*, Ar-
chiepiscopatus *Bragensis*, humilitate, mortifica-
tione, & contemptu sui & natalium, patien-
tiâ, oratione, spiritûque insignis, *Theologiam*
in Collegio *Macaënsi* docuit, magna cum gra-
tia, rexitque Collegium illud, ab omnibus
cultus pro sancto. Octodecim annos consum-
psit in varijs Regnis *Iaponicæ*, plurimo anima-
rum profectu; ter eiectus in *Macaum* in per-
secu-

secutione *Daifu*, ter eodem occultè reuersus.
Vicarium Generalem Episcopi Iaponiæ, *Luisy*
Zerqueira, postea etiam *Diœcesis Administra-*
torem, & *Prouincialem* egit, magna cum pru-
 dentia, zelo, & sanctitate, quaquaueversus sæpe
 nudis pedibus discurrendo. Comprehensus
Cochinozi, multa tulit in carcere septem men-
 sibus: vbi non rarò contigit, vt cùm in cibum
 præbita ei esset nigra oryza, sub manibus eius
 verteretur in albam, cum admiratione custo-
 dum. Crematus est *Nangasachij* cum octo alijs
 è *Societate*, magnâ constantiâ & alacritate,
 psalmos, laudésque Diuinas decantans, *die 20.*
Iulij. 1626. imperante *Xogun*, Præside *Midsano-*
cabachi.

XLII. *P. IOANNES BAPTISTA ZO-*
LA, *Italus Brixienfis*, magni exempli, virtu-
 tis, & sanctitatis, humilitate, obedientia, mor-
 tificatione, & charitate præclarus. *Novemde-*
cim annis magno & studio & fructu laborauit
 in *Iaponia*. In persecutione *Daifu Macaum* re-
 legatus, redijt nouo spiritu, consolando, & sa-
 cris procurando Christianos, erigendo lapsos,
 & omnes ad constantiam adhortando. Captus
Ximabore, cùm alligassent sibi manus, petijt
 etiam funem iniici collo. Crematus est viuis
Nangasachij cum *P. Paceco*.

XLIII. *P. BALTHASAR DE TOR-*
RES, *Granatensis*, *Hispanus*, nobilis & sangui-
 ne fuit, & rara virtute, humillimus, & viuum

exemplum obedientiæ. *Macaï Theologiam* cum laude professus, *Iaponia* 26. annos continuos dedit, per varia Regna discurrens, & baptizans multa hominum millia. In persecutione *Daifu* multum inquisitus, non sine miraculo euasit ex munitione *Osacana*, cum eam succendisset Tyrannus. Exiuit enim per medium illius exercitum cum duobus socijs, quorum alteri ante suos oculos caput abscissum, & Pater ipse penitus denudatus est. *Nangasachij* mansit sex annis continuis in persecutione, perpetua, nullo angulo satis tuto consistens; interim *Sacra* ministrabat fidelibus, desertores reuocabat, omnes animabat ad constantiam, & causas dubiæque conscientia resolvebat. Comprehensus propè ciuitatem eandem, dum *Sacris* operatur, *Omurano* carceri mancipatus est, viuusque crematus cum P. *Paceco*.

XLIV. GASPAR SADAMATZU, *Iapon*, ditionis *Omurensis*, humilitate, patientia, & charitate conspicuus fuit; 44. annis in Religione incredibiles, pro conuersione suorum, ærumnas, & persecutiones sustinuit, varia Regna obeundo, multosque conuertendo ad Fidem. Erat enim in sectis *Iaponicis* apprime versatus. Pluribus annis propter suam virtutem, & alia decora *Prouincialium* socius fuit. In persecutione *Daifu* deportatus *Macaum*, redijt in *Iaponiam* cum P. *Paceco*, simulque captus

captus & combustus est, magnâ constantiâ, & animi gaudio.

XLV. *VINCENTIUS CAVN*, *Coreanus* natione, sanguine illustri, 13. annis in *Iaponia* fuit, ibique baptizatus & assumptus in Seminarium, singularia semper specimina dedit virtutis. Erat valde gnarus *Iaponicarum* & *Sinensium* literarum, & catechesin tradebat in tribus linguis, *Iaponica*, *Sinica*, *Coreana*, omnes istas nationes 30. annis obeundo, plurimo labore fructûque; Nam Concionator fuit per-excellens. Missus in Regiam *Pequinensem* in *China*, ut inde transitum sibi ad patriam suam *Coream* conuertendam pararet, septem ibi annis permansit. Conspicatus autem res minus procedere, in *Iaponiam* redijt, plurimûmque in sæuissima persecutione Christianos adiuuit, quoad captus est cum *P. Baptista Zola*: cum torqueretur ferreis forcipibus, & crudelem in modum constringerentur digiti manuum, nihil sensit molestiæ. Infusa deinde magna vi aquæ, ac per violentiam eadem rursus expressâ cum sanguine, semimortuus iacuit. Multis insuper verberibus oneratus, 14. diebus in arctissimis vinculis omnino nudus in carcere fortiter frigus horrendû sustinuit. Totum reliquum tempus, quo post ista tormenta superfuit, ferè orando consumpsit, aliquam partem tribuens scribendæ grandibus literis *Iaponicis* huic sententiæ: *Laudetur Sanctiss.*

Etissimum Sacramentum; vt eam Christianis enixè poscentibus daret. Singulis item noctibus acriter flagellauit seipsum. Crematus denique est viuus cum *P. Paceco*, pari alacritate & constantia.

XLVI. *PETRVS RINXEI*, *Iapon*, ditionis *Arimensis*, à puero educatus in Seminario, in primis humilis, deuotus ac patiens, multis annis Patres iuuit in Cōuersione Gentilium, suis concionibus eorum sectas refutans, in quibus erat probè versatus. Diu socius *P. Paceci*, cum eodem captus, & pro Fide viuens crematus est.

XLVII. *PAVLVS XINSVQVI*, ditionis *Arimensis*, humilis, ac strenuus, vt quo maximè comitatus est multis annis *P. Hieronymum de Angelis* in suis illis magnis peregrinationibus, tum etiam *P. Petrum Paulum*, ac demum *P. Pacecum*, cum quo & comprehensus est, multis verberibus & æumnis exceptus in carcere, præter voluntarias afflictiones corporis rigida ieiunia, sæuas disciplinas, & prolixam orationem; pari cum eadem alacritate viuus crematus est.

XLVIII. *IOANNES QVISACV*, *Iapon*, *Cochinotensis*, à puero inseruijt Patribus, cum socius adesset *Gaspari Sadamazu*, multo cum amore, virtute, ac diligentia, pariter comprehensus est; cūmq; essent, qui liberationem eius procurarent, nequaquam consensit, sed
ani-

animosè dixit *Gubernatoribus*, se, qui à puero sit educatus à *Patribus*, eosdémque pro viribus in Gentilium conuersione adiuuerit, spectam felicis conditionis obtinendæ, quam nunc haberet in manibus, dum pro Christo sit vinctus, ne cogitent se commissurum facinus tam indignum & abiectum, vt à Christo deficiat. Eadémque constanter iterum iterúmque ab eis vocatus cùm repeteret, viuis *Nangasackij* cum *P. Paceco* exustus est.

XLIX. *MICHAEL TOZO*, *Arimensis*, socius *P. Hieronymi de Angelis* in longis ipsius itineribus, tum etiam *P. Sebastiani Chimura*, & *P. Balthasaris de Torres*, multa eis virtute ministravit. Captus demum, & cum eodem viuis crematus est. 20. *Iulij*. 1626.

L. *P. THOMAS TEVII*, *Iapon, Omuren-*
sis, Concionator insignis, operam suis dedit magno zelo & exemplo 34. annis. *Macaum* ablegatus in persecutione *Daifu* clam nouis animis instructus redijt in *Iaponiam*, captusque *Nangasackij* dum sacrum facit, in carcere *Omurano* multos impetus, & promissiones maximas cognatorum, ad defectionem adhortantium generosè excussit, asserens ignorare illos, quanta bona Deus præparauerit pro sancta Lege sua vitam ponentibus. Reductus tandem *Nangasackium*, iussu *Xoguni*, 6. *Septembr.* 1627. cum duobus domesticis suis viuis crematus est, ingenti spiritu de Christi Dominæ Lege

Lege & Passione concionando, Psalmumque Omnes Gentes ad laudem Dei excitantem canendo. Ut primum gloriosum spiritum efflauit, pectore diffracto, flamma rubra, velut ex foco erupit, inspectantibus magna cum admiratione *Lusitanis & Iaponibus*.

LI. MICHAEL XVNVAN, *Iapon*, sub *Daisu* tyrāno clām in *Iaponia* mansit, multumque fidelibus profuit. Oppressus tandem grauitate æumnarum, sub *Xoguno*, morbum & mortem contraxit *Ximono Xequi*, discupiēns igne consumi.

LII. MICHAEL NACAXIMA, *Iapon*, *Fingensis*, multum adiuuit Patres vltimis 15. annis persecutionis. Comprehensus *Nangasackij*, quod Christianos doceret, *Ximaboram* ductus, ibi octies crassis fustibus atrociter excēptus, & magnam aquæ copiam ingestam ori, per violentiam coactus egerere vnā cum sanguine, demum expositus est soli torrendus. Quo loco singulares à Deo fauores accepit: nam dum cælo ardente funderet preces, nubes intercedens itā soles ab eo defendit, vt custodias tamen vrerent acribus modis, ipseque gelidā aurā refrigeraretur. Postea ad *sulphuratas aquas Vgenses* translatus, comite *Iapone* quodam *Ioanne*, vnum stagnorum illorum transire compulerunt. Indēque sublatum in aliud stagnum maius, cum *Ioanne & Ioachimo*, haustis indē bullientibus aquis iteratō perfundere;

dere; rursúmque postridie cum socijs ijsdem tamdiu cruciauere sulphureis lymphis, donec animam per incredibiles dolores magnâ constantia toleratos, mirantibus Ethnicis exhalauit 25. Decembr. 1628. imperante Xoguno, Præsidente Tacaquenaga Vneme. Corpus ipsius & sociorum in idem stagnum, in quo vitam pro Fide posuerat, proiectum est.

LIII. P. ANTONIVS PINTVS Ocsinda, Iapon. Arimensis, Concionator eximius, raræ virtutis, humilitatis charitatis, ac zeli animarum; 43. annis, quibus in Societate vixit, multa millia Gentilium conuertit ac baptizauit: ideóque habitus est ab omnibus, cultusque pro Viro sancto. Christianis Sacramenta præbuit, lapsos restituit, animauit omnes ad constantiam. Captus Nangasachij, post triennij carcerem arctissimum, per triginta tres dies, vnâ cum alijs Religiosis, bullientes aquas sulphureas, sustinuit Iudicibus, cum nulla sollicitatione ipsum dimouere possent à Fide, supplicia frustra duplicantibus. Nangasachium reductum denuo aggressi, & ab ipso fortissimis argumentis asserta veritate Christiana conuicti, viuum assarunt cum tribus alijs Religiosis. 3. Septembr. 1632. imperante Xogun, Præsidente Tacaquenaga Vneme.

LIV. P. MATTHÆVS COVROS, Lusitanus, nobilis Olyssipponensis, magnæ virtutis & sanctitatis, insignis patientiæ, & speculum

culum perfectionis totius, 43. annos, laborauit in *Iaponia*, magno Zelo animarum, & copiosissimo fructu, baptizato magno numero Gentilium. *Macaum* relegatus in persecutione *Daifu*, anno sequente redijt in *Iaponiam*, multumque laboris exhausit magno bono Christianorum, sacramenta fidelibus, manum lapsis porrigendo, & omnes adhortando ad constantiam. Bis Prouinciæ *Præpositus*, ac nouem annis *Gubernator* Diœceseos fuit, omnes adiutando magno Zelo, prudentiâ & charitate, nihil sibi ipsi parcens, ac sæpenumero animam pro suis ouibus tanquam bonus Pastor exponens. Multum quæsitus euasit sæpe non sine periculo, Deo ipsum in solatium Ecclesiæ afflictæ tanquam columnam seruante. *Tribus mensibus* primùm. postea *ferè toto anno* intra duos parietes, non nisi vnico homine conscio, latuit, vbi non plus habuit lucis, quàm quod candela ad preces persoluendas accensa præbebat: pro cibo fuit modicum panis. Latuit etiam inter vepres septem diebus, inter iniurias temporis vdi ac frigidi, non alia re tectus, quàm storeâ; non alia re famem sedans, quàm oryzæ pauxillo, & farinæ, auenacæ, quam secum attulerat. Exhaustus demum tantis & tam continuis laboribus, ærumnis, & insectationibus, vt nunquam posset quiescere, decreuerat offerre se iudicibus *Meacensibus*, cùm à leproso quodam exceptus fuit in tugurio suo, quod

quod ei quouis carcere grauis erat. Ibi consumptus laboribus & curis afflictissime Ecclesie perceptis Sacramentis, cum desiderio rogi sanctè mortuus est in persecutione *Xoguni*, propè ciuitatem *Fuximam*. 29. Octobr. 1632.

L V. *IACOBVS CACUXIMA*, *Iapon*
Firandensis, in munere Catechistæ & concionatoris, magno exemplo ac zelo *Patrum*, multis annis adiutor, in ista persecutione multos Christianos libris & exhortatione seruauit. *Nangasachij* cum *P. Paulo Zaito* comprehensus, mandato *Xoguni*, magnâ constantiâ pro S. Fide nostra viuus crematus est. *Vltimo Febr. 1633.*

LVI. *IOANNES IAMMA*, natus *Tuinocuni* in *Iaponia*, raræ virtutis & sanctitatis, gnarissimus literarum ac disciplinarum patriæ, 47. annis, quos in Religione consumpsit, functus est officio Cõcionatoris præstantis, baptizando multa millia popularium, & animando Christianos in persecutionis ærumnis, quoad pro Fide in *Ogu* captus, & *Iendum* perductus, 4. annis in carcere fuit: demum petens chartam & atramentum elegantissima oratione demonstrauit, *Iaponiam* in tenebris versari, & *Iapones* cæcos esse, qui lucem sacrati Euangelij non agnoscant. Quæ cum allata essent *Gubernatoribus*, denuo retrusus in carcerem, ibidem concionando multos conuertit ac baptizauit; etiam procures nonnulli ex aula, quibus
T ipsum

ipsum inuiferant, auditâ eius doctrinâ, confes-
si sunt, in sola lege Christiana obtineri salu-
tem. Suspendus à pedibus, in fouea vitam fi-
niuit, magnâ constantiâ, *ultimo Febr. 1633.* ius-
su *Xoguni.*

LVII. *THOMAS NOZAN*, *Iapon Amacuzanus*, iuuit *Patres* multis annis Cate-
chismo & concione, magno virtutis exemplo
ac zelo, Christianos varijs modis consolando
& animando in seruanda Lege ac Fide Diui-
na. Captus cum *P. Iuliano Nachaura*, & *Nan-
gasachium* ductus, postea *Cocura* iussu *Xoguni*,
uiuus crematus est pro S. Fide nostra, cum
Luisio Cafucu, & *Dionysio Iamamoto*, *ultimo Fe-
bruar. 1633.*

LVIII. *LVISIVS CAFVCV*, *Iapon, Ari-
mensis*, educatus in seminario, multis annis
Patrum adiutor fuit in Catechismo & con-
cione habenda, magno cum exemplo, virtute,
ac studio conuersionis suorum. Cum *Patribus*
Manilam deportatus In persecutione *Daiju*,
redijt cum *P. Benedicto Fernandez*; multa si-
mul perpeffus per varia regna discurrit, vt li-
bris pijs & exhortationibus Christianos con-
solaretur, & confirmaret in tuenda lege Dei
ac Fide. Captus denique cum eodem *Patre*, &
Nangasachium ductus, *Cocura* uiuus pro Fide
combustus est magnâ constantiâ.

LIX. *DIONYSIVS IAMAMOTVS*,
Firoximensis, *Iapon*, educatus in seminario,
Patres

Patres in officio Catechistæ & Concionatoris adiuuit pluribus annis, magno exemplo, sanctitate, & zelo. Ab exilio *Macaënsi* in persecutione *Daifu*, redijt in *Iaponiam*, & Christianis, quâ potuit, adhortationibus librisque solatio fuit, cum *P. Ioanne de Acosta* comprehensus, *Nangasachium* venit; inde *Cocuram*, vbi cum supradictis duobus pro Fide viuus combustus est, ultimo Febr. 1633.

LX. *NICOLAUS FUCUNANG AXELAN*, *Omensis*, in Seminario educatus à puero, ob insignem virtutem, humilitatem & charitatem pro homine sancto est habitus. Concionator excellens, 46. annos Religionis consumpsit magno cum zelo in conuersione suorum, multa millia in diuersis Regnis baptizans. Cum alijs Religiosis *Macaum* relegatus in persecutione *Daifu*, redijt in *Iaponiam*, & Christianos libris exhortationibusque adiuuit, donec *Fige* est captus, atque inter primos in *Iaponia* suspensus pedibus, & medio corpore immissus in fossam arctam, clausamque duabus tabulis excisis ad captum corporis, omnî luce & sustentatione adempta. *Quatriduo* passus hoc tormentum fortissimè, Gentilibus Christum prædicabat, asserens Dominam nostram Virginem *MARIAM* secum in scrobe fuisse, aquamque præbuisse, plurimamque sibi oblectamenta fecisse. Et verò custodes fontem in illa (alij dicunt, vas aquâ

limpidissimâ plenum) inuenêre, manûsque *Nicolai* solutas : noctu quoque aliquoties vidêre sedentem supra tabulas , & operculum caueæ, mirâtibus & perterritis Ethnicis. Cùm autem rogarent, ecquid sentiret doloris; non aliud aiebat, quàm quòd *Xogunum*, & totam *Iaponiam* non possim ad Christum perducere. Multùm ea constantia viri terrorem Christianorum , metùmque supplicij huius noui leuauit. Quarto demum die extinctus est. 31. *Iulij* 1633. Gubernatoribus *Nangasachij* *Denxiro* & *Matasayemone*.

LXI. P. EMMANUEL BORGES, Lusitanus, ex Archiepiscopatu *Eborensi*, strenuus operarius, solidæ virtutis, perquàm obediens & amans paupertatis ; Laborauit aliquot annis in *Iaponia* cum magno zelo. *Macaum* relegatus in persecutione *Daiſu*, repetijt *Iaponem* anno 1621. ac duodecim supremos annos vitæ magno fructu animarum impendit, fidelibus Sacramenta, lapsis veniam, omnibus animos addendo. Multùm quæsitus vndique, graues ærumnas pertulit , quoad *Bungi* comprehensus, *Nangasachij* in supplicio fossa fortiter exhausto, quarta die est mortuus, 16. *Augusti* 1633. imperante *Xogun*, Præsidibus *Denxiro*, & *Matasayemone*.

LXII. IOSEPHVS REOMVI, *Iapon*, *Figenſis*, multis annis Patres adiuuit, magno zelo, virtute, & exemplo. Ab exilio *Macaënsi* reuer-

reuerſus in *Iaponem* cum *P. Borges*, & cum eodem captus, parique ſupplicio occiſus eſt.

XLIII. *IGNATIVS QUIDO*, *Iapon, Ariy-enſis*, filius vnius è *Martyribus anni 1614*. Educatus in Seminario, multis annis *Patres* in Catechiſmo & Concione adiuuerat, magno fructu ac ſtudio ſuos conuertendi ad Fidem. Cum *P. Borges* ab exilio *Macaëſi* reuerſus, omnium laborum, perſecutionum, vinculo- rum, & ſupplicij ſocius fuit.

LXIV. *P. IACOBVS ANTONIVS GRANONIVS*, *Italus Bitontinus*, magnæ virtutis & ſanctitatis, multa oratione, mortificatione, humilitate, obedientiâ, & charitate præcellens, 24. annos continuos maximo fructu impendit *Iaponie*, ferè ſemper in ditione *Arimæ*. Plurimum conquiſitus, sæpe in *fossa* delituit, Chriſtianos conſolando & animando ad martyrium. Captus in agro *Arimenſi Nangasachium* ductus eſt, iterum reductus *Arimam*, cum familiaribus ſuis, & ſocio *Ioanne Guidera*, magna cum ignominia per omnem ditionem illam circumductus, *Ximabare* in *fouea* ſuſpenſus è pedibus, altero ſupplicij die obiit 28. *Auguſti 1633*. iuſſu *Xoguni*.

LXV. *IOANNES GVIDERA*, *Iapon Firandenſis*, à puero educatus in ſeminario, probatæ virtutis, magnique ardoris, in conuerſionem ſuorum; fuit Catechiſta, & Concionator præclarus. Per hos annos perſecu-

tionis multum iuuit Christianos exhortatione & lectione spiritualium rerum, donec cum *P. Iacobo Antonio*, cuius socius erat, captus est, & eisdem vinculis, probris, supplicioque simul affectus.

LXVI. *P. MICHAEL PINEDA*, *Iapon*, *Amacusanus*, perquam humilis & obediens, magnæ charitatis ac zeli, multos annos Gentilium conuersioni impendit, ac baptizauit multa millia. In persecutione *Daisu Manilam* relegatus, magnâ industriâ in *Iaponiam* redijt, vbi plurimum in flagrantissima persecutione laborauit. Qui cum passim inuestigaretur, metuens paterfamilias, ne domi suæ deprehenderetur, nocte quadam tempestuosa eum exclusit: is, quia non erat, vbi se tegeret, & nusquam admittebatur, quod sacerdos esset, morbo graui correptus, *Nangasachy* tertio die defunctus est, magno cum desiderio, vt in manibus carnificum posset, *men- se Septembri 1633.*

XLVII. *P. BENEDICTVS FERNANDEZ*, *Borbanus*, ex Archiepiscopatu *Eborensi*, magni spiritûs & feruoris, insignis operarius in vinea Domini fuit; operam conuersioni *Iaponum* dedit in Regnis diuersis, magnum eorum numerum vnda cælesti lauando. Multum in persecutione quæsitus à Gubernatoribus *Nangasachy* fuit; quia Concionator eximius erat, multaque heroica facinora in temporibus

bus istius Christianitatis edebat, ubique succurrens, incredibili ardore, ac prudentia, infame, frigore, siti, insultibus, & inuestigationibus terrâ marique; ex quibus mirificè nonnunquam euasit, cum occurrentes hostes eum alloquerentur, neque tamen agnoscerent: delituit nonnunquam in *fossis & uepribus*. Venerationi fuit non *Christianis* tantum, quos confirmabat & erigebat à lapsu; ac *Lusitanis*, qui sui apud eum animi causas agebant; sed etiam *Ethnicis*, ut quidam è Gubernatoribus valde optarent eum videre & nōsse, de quo tam multa dicendo cognouerant. Comprehensus *Nangati & Nangasachium* ductus, ciuitatem illam quasi ouans intrauit; parique hilaritate, neque minore vrbani- tate cum Gubernatoribus egit, ut existimarent, eum sine dubio natum esse loco illustri. Pollicentibus ab Imperatore omnia, si Legem Christianam desereret, respondit, secum de hac re agendum non esse; & in eius confirmationē obtulit eis codicillum elegantissimè scriptum, simulq; vitam & corpus in quouis tormenta. Quā constantiā conspectā suspenderunt eum pedibus in *foueam* cum *P. Paulo Saito*: quod cum pertulisset 26. horis, semiuiuum retulerunt in carcerem, postea denuo admouendum supplicio. Sed is octauo die cum audiisset, iam animam exhalasse socium suum *P. Paulum* in *fouea*, sublati- manibus in cælum dixit, id vnum se expectas-

se, priusquam Deo redderet spiritum. Quod & continuò fecit magna cum alacritate 2. Octobr. 1633. imperante Xogun, Præsidibus *Denxiro* & *Matasayemone*. Sacrum corpuseius crematum est cum corpore *T. Pauli*; vbi illud mirabiliter euénit, vt corpora, cum essent coniuncta, colloquerentur, gratularenturque sibi, quasi etiamnum spirarent, attonitis admiratione militibus & Gentilibus, qui erant præfentes.

LXVIII. *P. PAVLVS SAIIVS*, *Iapon*, *Tambæ Can Tarbæ* natus, eximius Concionator & Operarius, per diuersa regna conuertit ac baptizauit multa *Iaponum* millia. Amabatur ab omnibus propter magnam virtutem: humilitate, obedientiâ, charitate, ac zelo animarum fuit præcellens. Relegatus *Macaum* in persecutione *Daifu*, abiit in regna *Cochinchinæ* & *Tanquini*, vbi magno cum fructu posuit operam. Dissimulata postea veste reuersus in *Iaponiam*, vltimis annis persecutionis plurimum allaborauit saluti suorum, donec *Xigui* captus *Nangasachium* venit, & *P. Benedicto Fernandez* in supplicio sociatus est, octoque diebus illud sine omni potu & cibo sustinuit; multis interea modis lentatus, vt à Lege, quam prædicabat, recederet: tam diuturna tormenta æquè ac blanditias ridebat, mirantibus omnibus carnificibus & ministris, quos iubebat faceßere, negans moriturum se, donec

nec moreretur *P. Benedictus Fernandez*. Atq; ita simul defuncti & cremati sunt, quemadmodum suprà dictum est.

LXIX. *P. IOANNES DE ACOSTA, Lusitanus, Auistensis*, magnæ virtutis ac spiritûs, multæ orationis & mortificationis; humilitate, obedientiâ, charitate præstans, 10. annos impendit *Iaponiæ*, studio fructûque copioso, multos Gentilium conuertendo, donec ablegatus est *Macaum*. Sed durante eadem persecutione *Daifu*, in habitu & nomine naucleri reuersus in *Iaponem*, alijs undecim annis ibi strenuè laborauit in conuersione Gentilium, reductione lapsorum, & confirmatione fidelium, varia Regna percurrentes. Multùm quæsitus, multis mensibus latuit in montibus & speluncis, aquam & oryzam subministrante pio quopiam Christiano. Nouem diebus absconditus fuit in puteo tam alto, vt fune se sustentaret; in alio multis diebus mansit, vnde etiam extractus est pro mortuo. Comprehensus tandem & *Nangasachium* ductus, suspensus in scrobem cum *P. Sixto*, & *Fratre Damiano*, quarto die extinctus est, 8. Octobr. 1633. Cùm duceretur ad supplicium, petiuit *Iaponius* quidam aliquid ab eo sibi donari: neganti se habere iam quidquam, ille *Patri* secuit auriculam, ac sanguinem profluentem detulit ad *Lusitanum*, peramantem illius.

LXX. *P. SIXTUS TOCVEN*, *Iapon, Ie-*

zans, humilitate, obedientiâ, charitate, & sanctæ paupertatis amore præclarus, fuit excellens operarius & concionator; 49. annos, quibus in Religione vixit, plurimum pro conuersione suorum exhausit laboris, magnûmque eorum numerum initiauit baptismo. Ab exilio *Macaensi* in persecutione *Daifu*, redijt in *Iaponiam*, & annos 18. ingenti studio & charitate, plurimôque fructu varias Regiones percurrit. Post multam persecutionem captus *Iezi*, *Nangasachium* ducitur, ibique pedibus suspensus in *caueam* cum socijs duobus ad extremum vsque spiritum Christum prædicando fortiter obiit 9. Octobr. 1633. imperante *Xogun*, Præsidibus *Denxiro*, & *Matasayemone*.

LXXI. *DAMIANVS FVNCAFE*, *Arimensis*, *Iapon*, 20. annis *Patrum Adiutor* in *Catechesi* & *Concionibus* fuit, magno exemplo, virtute ac zelo conuersioni suorum allaborans, maximèque in dira persecutione Christianos adhortatione & pijs libellis confirmans, quoad *P. Sixti* in vinculis ac supplicio socius fuit, quarto eius tolerati die, 9. Octobris extinctus eadem ex causa.

LXXII. *P. IULIANVS NACAVRA*, *Omurensis*, *Iapon*, vnus è quatuor *Proceribus*, qui olim *Romam* ad *Gregorium XIII.* & *Sixtum V.* ab Regibus *Bungi*, *Arimæ*, & *Omuræ*, *Francisco*, *Protasio*, & *Bartholomæo* Legati venerunt. Reuersus in *Iaponiam Societatem* iniit An: 1591. factus.

factusque Sacerdos 42. annis magno studio in conuersionem suorum per diuersa Regna incubuit plurima millia Gentilium ad Christum adducens. Magna semper exempla virtutis edidit, obseruantissimus Regularum, humilitatis, obedientiae, charitatis, orationis, & egregij spiritus. In persecutione *Daifu*, clam substitit in *Iaponia*, magno Christianorum solatio, quorum causam plurimum laborauit his annis maximo zelo, donec comprehensus *Cocura* & *Nangasackium* ductus, multis modis ad defectionem sollicitatus est, sed constantissime restitit semper, efficaciter demonstrando veritatem Legis, quam praedicabat. Pro qua suspensus pedibus in *caueam*, cum socijs *P. Antonio Sosa* & alijs, in quartum diem constantiam magnam pependit. Extinctus 21. Octobr. 1633. Cum duceretur, singulari laetitia dicebat, se esse *P. Iulianum*, qui fuerit *Romae*, omnesque conuocabat ad spectandum pro gloria Dei.

LXXIII. *PETRVS*, *Iapon*, *Patrum*, tempore persecutionis, in Catechismo & concionando adiutor, singularis exempli & zeli, captus demum *Nangasackij* simili suspendio in quartum diem tolerato pro S. Fide nostra gloriosè obiit 21. Octobr. 1633.

XLLIV. *MATTHAEVS*, *Iapon*, paris meriti, eadem ex causa, eodem supplicio simul occubuit. 21. Octobr. 1633.

LXXV. P. IONNES MATTHÆVS, Siculus, Maceratensis, magnæ virtutis, spiritus & charitatis, ultra 10. annos laborauerat in Iaponia, magno zelo & fructu animarum, conuertendo & baptizando multos Gentiles, cum in persecutione Daifu Macaum est ablegatus. Sed reuersus alios 19. annos impendit varijs regnis, penetrando ad ipsos Iaponiæ fines, ac perferendo grauissimos labores, frigora, famem, ac sitim, magno bono Christianorum. Denique conuersis multis millibus Gentilium, captus est, & Nangasachij suspensus è pedibus, P. Sosa, & aliorum Religiosorum in fouea socius fuit, & quinto supplicij die extinctus. 22. Octobr. 1633.

LXXVI. P. ANTONIVS DE SOSA, Lusitanus, Cobillanus, Diœcesis Guardensis, nobili sanguine, humilitate, obedientiâ, charitate, ac zelo animarum clarus, Iaponiam in persecutione Daifu intrauit, cumque in suspicionem venisset, quod esset è Societate, Macaum est ablegatus. At habitu mutato reuersus, 10. annos persecutionis magno zelo fructuque animarum ibi consumpsit. Magnâ diligentiam quæsitus, quinque annis vixit in scapha, qua ad cōsolandos & animandos Christianos discurrens, incredibiles labores & æumnas perpessus est, non paucos interim baptizando, lapsosque restituendo. Comprehenso demum propè Ozacam, vnâ cum Religioso Dominicano, quem

quem secum habebat in *scapha*, & manibus pedibusque ligato magnam copiam aquæ infuderunt, rursúmque per vim expresserunt, ut proderet reliquos *Patres Societatis*, qui essent in *Iaponia*. Sed cum viderent, se frustra esse, ductum *Nangasachium* vnà cum alijs *Religiosis* suspenderunt in *foueam*: in quo supplicio per nouem dies admirabili constantia tolerato, non cessauit concionari, & condolere custodijs, quòd suâ causâ tantùm sustinerent molestiæ, donec 26. *Octobris* 1633. vitam sanctè conclusit, imperante *Xogun*, Præsidibus *Denxiro*, & *Matasayemone*.

LXXVII. P. SEBASTIANVS VIERA, Lusitanus, Castrensis, magni spiritûs & feruoris, magno studio laborauit in conuersione *Iaponum*, quorum multos conuertit. *Manilam* deportatus in persecutione *Daisi*, cum redisset in *Iaponiam*, Christianis in altera persecutionem opem laturus, *Macaum* vocatus est à Superioribus, indeque *Procurator* missus *Romam*, ab *Vrbano VIII. Pontifice Max.* multâ gratiâ ornatus est. Reuersus *Macaum* cum socijs nouis, per *Philippinas* variè permutatâ personâ in *Iaponiam* redijt, maximo vitæ periculo: nam *Romanus* ille (itâ vocabant) passim inuestigabatur incredibili diligentia. Comprehensus demum est altero anno, cum esset *Viceprouinialis Societatis*, & *Gubernaor Episcopatus Iaponie*, in nauigio propè *Ozacam*; & *Nangasachium*

thium delatus in carcerem, vbi, vt apparet, et diuinitus reuelatum est arcessendum ab Imperatore: dixit enim custodijs, postridie *mandato Imperatoris se transferendum in Regiam*, quemadmodum factum est. Eò vt venit, Præfectis ciuitatis Christum prædicauit, demonstrauitque veritatem sanctæ Legis nostræ. Cū verò *Xogun* misisset, qui dicerent, vt abisteret à Lege, quam prædicaret, respondit; *Sexaginta sex annis percipere se beneficia summa à Deo, à Xoguno verò vincula, famem, & alias multas arumnas, qui cū sit homo mortalis, non esse, cur obediatur ipsi magis, quàm Creatori: subiicientibus minas tormentorum*, respondit, *quæcunq; se accepturum pro Lege, quam prædicaret, eandemque se illos docturum, si velint audire.* Mandârunt eam exhiberi scripto, & rationem simul omnium, quæ prædicaret. Fecit hoc in summa, & intra 14. horas porrexit Præfectis, vt eam Imperatori offerrent. Quamuis autem luculentè demonstrâisset omnia, quæ petijssent, ostensa simul vanitate *Iaponicarum sectarum*, iusserunt eum pedibus suspendi in *caueam*, vnâ cum Patre quodam Franciscano, & sex *Iaponibus familiaribus Patrum*; tertio supplicij die, cū ægrè ferrent, eum non mori, cremarunt pendentem in eodem loco, iussu *Xoguni*, aspiciente tota Aula *Iendi*, 6. Iunij. 1634. quo gloriôsè triumphauit pro Fide.

LXXVIII. THOMAS NIXIFORI, Mi-

nen.

mensis, Japon, à puero educatus in Seminario, inter perpetua argumenta virtutis, Patres Catechesi & concione adiuuit multis annis, magno fructu, zelo, & exemplo. Ab exilio Macaënsi, in quod eiectus cum illis fuerat in persecutione Daifu, repetitâ Iaponiâ Patrum socius fuit, in peragrandis varijs Regnis, libris & exhortationibus Christianos iuuando, donec Ximonixeque comprehensus pro Fide, Nangasachij pro eadem, cum alijs Christianis, magnâ constantiâ viuus crematus est, imperio Xoguni, Præsidibus Denxiro, & Matasayemone. 22. Iulij. 1636.

LXXIX. P. DIDACUS YVOVI, *Japon, propter Christi præconium captus Ozace, cum interrogaretur, quibuscum egisset, & à quibus alimenta sumpisset, asseueravit, se totis annis 20. solum herbis, & pomis agrestibus vitam tractasse sub dio, errantem per agros & inuia, ne cui damnum afferret. Suspendus pedibus infoueam, fortiter in Christi confessionem mortuus est senecta ætate, anno salutis. 1636.*

Hæc est fortissima cohors militum Christi, quorum gloriosis exemplis inflâmatuſ P. MARCELLVS, insecutus vestigia, assecutus certamina, consecutus est lauream. Admirandus Deus in SANCTIS, maximum & sanctissimû NOMEN eius in omnibus.

D E

PRINCIPIO PERSE-
CVTIONIS IAPONICÆ, ET
VITA BB. MARTYRVM PAVLI, IOAN-
NIS, ET IACOBI, è Societate IESV, qui cum
23. alijs Martyribus, quorum sex è Religione
S. FRANCISCI, passi sunt in Iaponia 5. Fe-
bruarij Anno 1597. eodem auto-
re, alio interprete.

Magnitudo rerum, quas S. *FRAN-
CISCVS XAVERIVS*, Societatis
IESV sacerdos olim in *Indijs* gessit,
inuidendum ei *Apostoli* nomen
conciliauit, summis etiam Pontificibus tam
eximiam nuncupationem probantibus. Inter
omnia insigniter confecta haud paulò emi-
nuit, sacrosanctum *Crucis* trophæum Regnis
Iaponiæ non illatum modo, verùm etiam cum
magno Cælitum triumpho erectum: quippe
eius auspicijs ingens Diuina gloria incremen-
tum sumpsit, cum maximo innumearum ani-
marum emolumento, quibus parum fuit Or-
thodoxæ Fidei lumen recepisse, nisi eandem
egregia vitæ sanctimonia pertinaci in diuinæ
legis obseruatione constantia, liberali demum
vitæ & sanguinis profusione consignarent.

Est

Est *Iaponum* gens animi generosi, & perspicacis; nescio num alia magis ad arcana fidei nostræ capienda, & magnarum virtutum opera exercenda sit apta. Ea res *Patribus Societatis* insigni adiumento fuit, ut iam in illis regnis supra trecenta hominum millia ad Christiana sacra traduxerint, multa templa domosque condiderint, nec paucos *Iaponum* in suam *Societatem* susceperint, eorum operâ in tam locuplete & copiosa vinea vsuri.

Hos inter erat *B. Paulus Micchi*. Natus is fuit *Tennocuni*, locus est in Regno *Aua*, tertiâ *Iaponiæ* Insula, quam incolæ *Xicozu* indigent, parentibus falsorum Deorum Cultoribus, quam tamen impiam pietatem, ne beatam animam contaminaret, quinto ætatis suæ anno sacro fonte diluit. A quo deinceps tempore ita se gessit, ut maiorem pro ætate pietatis amorem ostenderet; facileque conijceres, eum quantum à leuitate, vulgari alioquin primæ ætatis vitio, abhorreret tantum virtutibus imminere, quarum constanti studio eam animi induit modestiam, mansuetudinem, ac demissionem, ut omnes mira erga eum charitate flagrarent, certo sanctitatis stipendio. Adlectus in *Societatem*, in qua undecim annis vixit, in id maximè incubuit, ut & doctrinam Christianam, & *Iaponum* sectas in varios errores distinctas accuratè perdisceret; illam hominum mentibus insiturus, has stirpitis euulsu-

rus. Ita dein temporis progressu, & indefessa industria se excoluit, vt inter maioris nominis *Concionatores* numeraretur. Nunquam pro concione dicebat, quin magnus vndique affluxus fieret ex diuerso hominum statu, quippe non populo magis, quàm summis Proceribus gratus fuit, raro plerumque exempto. Nec fructus auditorem fefellit, multi enim eiuratis Idolis Christo, *Pauli* ardore id luminis accendente, se adiunxerunt.

Neq; continuit se amplum & totius mundi capax pectus inter vnus Oppidi angustias, in diuersis namque locis, *Arimæ*, *Omura*, aliisque Regno *Ximo* subiectis aliquot annos ad populum, ob piam perorantis facundiam semper frequentem, verba fecit, hinc multorum ad Christum conuersione opere pretium red-dente; inde *Arimondono* & *Omurandono* applaudentibus. Sed vt *P. Organtinus* per *Meacensium* fines nostris prepositus eum in partem laboris expetijt, assentiente *R. P. Prouinciali* *Paulus* in illam Regionem profectus consuetum sibi munus *Ozaca*, & in vicinis locis obijet solitosque fructus retulit, quàm nobiles quàm plebeis Christo adscriptis. Cùm quispiam eo loco morte plectendus ad vltimum supplicium abstraheretur, multo custode septus, qui id maximè cauebat, ne cuiquam ad reum aditus pateret, palis etiam vndique in sepimenti modum fixis, *Paulus* in confertissimos satellites

se strenuè immisit, tantâque vi, tantóque ardore de Christo, & vera eius religione disseruit, vt iam iam moriturus à patria superstitione sanctissimè defecerit, sacróque fonte illustratus inter saluberrima *I E S V* & *M A R I A E* nomina non tam mortuus, quàm Cælo natus fuerit.

In disputando cum *Bonzys* acer erat, vt non facile esset quem cum eo congressum esse, non poeniteret; ita turpiter confusi ab eo recedebant.

Neque contentus ijs, quæ ipse faciebat, alijs insuper arma & modos suggerebat, quibus cum Idololatræ disputare *Iaponicas* sectas refellere, viamque salutis edocere possent, ratus non satis esse, si ipse tantum, & non alij etiam in animarum fœnora incumberent. Vt demum nosset eum Christi militem ore manûque promptum esse, quique omni modo inanium Deorum cultum persequeretur, libros haud paucos eximix eruditionis composuit turpes infidelium errores obtriturus, & Neophytorum bono vel è tumultu consulturus.

Excolebat eadem tempestate *Iaponicam* vineam *R. P. F. Marcellus de Ribadeneira* è sacra *D. Francisci* familia qui Fratrem Paulum non perfunctoriè nouerat; Is hæc de illo scripta reliquit: *haud agrè, inquit; bis térue animaduerti, cum Monasterium nostrum accessisset, ingenio eum esse taciturno, & perquàm modesto.*

eumque qui undecim annis in Societate transactis plurimum in virtutum disciplinis promouerit institutionem tantæ magistræ, industriâ discipuli æquante. Et. Multieo tempore, quo ego in Iaponia commoror, in promulganda Christi fide fuere memorabiles, à nullo tamen Paulo Micchi palma erepta est: undiq; scilicet apud Christianos præ cæteris religiosus Concionator audyt, quod cum maiorem in verbis, mentisque sensu, ardorem præ se ferret, tum luculentiùs concionis animos impelleret, ut vel à PP. Societatis hoc laudis fuerit promeritus illum animi demissione, & concionandi facultate eum esse, qui munere eo fungeretur cum maximo propriæ & alienæ virtutis augmento. Et alibi. Etsi Societas IESV ob alios eximios, quibus excellit, Martyres gloriari possit, inter insigniores tamen referendus est S. Paulus Micchi, Societati enim & Iaponum genti ingens decus addidit, cum easdem sanguine suo perfudit. hæc ille.

Is fuit in hoc Dei seruo virtutum apparatus, fideique feruor, qui Martyrio adeò eminenti bono tum maximè dignus haberetur, cum Ecclesiæ ager sanguine rigandus erat, quo nascentis olim, & ab Apostolorum, post laboriosam institutionem, cruore nobilitate, in se faciem penitus exprimeret.

Solemne Deus habet, magnos casus magnis prodigiis portendere; ne hîc defuêre: certo argumento, inter quos Diuina Sapiencia

Pau-

Paulum Micchi, alios duos è *Societate*, sex *Ordinis S. Francisci*, & septendecim *Iapones*, omnes inclytos *Martyres*, censeret. *Arima* Domino, quem *Arimondorum* appellant, imminētis rei portentum per somnum est oblatum, cum indicio non dubio, quidpiam miraculi instar in eius ditione euenturum. Consuluit hoc super somnio *Patrem Societatis*; hic suavit, ut sacra ephomologesi, sacræque Synaxi tanto Dei fauori recipiendo se compararet, quod consilium *Arimondorus* impigrè est executus. Aliquantò post operarius eius, dum ligna cædit, interque cætera arborem findit, in eius meditullio *Crucem* faberrimè factam, utique à Cælesti quodam Mentore, deprehendit horrere primùm homo, varia secum agitare, recepto demum consilio domum accurrere, quæ vidisset nunciaturus. *Arimondorus* re intellectâ nihil cunctatus mox prodigiosam ad se *Crucem* afferri iussit, ratus, hanc utique gratiam esse in somnis sibi promissam. In alio insuper Castello, aliâque arbore, alia huic priori gemella reperta est, fortasse ut vacillantem fidem firmaret. Quin, quod haud paulo magis obstupescas, in multorum *Iaponum* vestimentis *crucis* arcano penicillo depictæ conspectæ sunt.

Etiam Cælum loqui cœpit, ut vel nouos sibi ciues gratularetur, vel infidelium sæuitiam detestaretur; videndam scilicet *Crucem*,

exhibuit, formam earum, quibus dein Sancti *Martyres* affixi pependerunt, felicissimè æmulantem; sola colorum varietas discrimen inferebat: per quartam enim horæ partem candida, decoréque fulgida, tum æquali temporis spatio candore in rubrum versò purpurea, nigrâ demum nube obductâ conspiciebatur. Ex his aptissimè tot *SS. Martyrum* mors conijci potuit, quam confirmandæ Fidei Orthodoxæ, tot annis iam in *Iapone* florentis, in *Cruce* erant appetituri.

Sex mensibus ante ipsa Elementa suum tam iniquæ carnificinæ horrorem tremendis argumentis prodiderunt. *Meaci* terrâ cinerē referente: *Ozaca* colore sanguinem imitante; alibi vermibus pluissè attonitis stupore animis visum est. Mare ingenti vi perruptis ripis leucam vnam cum dimidiâ fines suos excessit, eiectioneque fluctu aliquot Castella in profundum abripuit, nunquam deinceps emerfura.

Lugubris per aëra clamor audiebatur momenti similis, vt qui in domibus delitescerent in compita progredierentur, fatali alioquin malo inuoluendi. Mox terra, tanquam filiorum suorum crudelitatem indignata, matrem exuit, & pro sæuissima se nouerca gessit. Nam *Meaci*, *Fugimini*, *Ozaca*, *Zacai* multâ & insolita sui concussione non hominibus solùm, sed & lapidibus vastæ magnitudinis tremorem incus

incussit : ædificia firmitatis ante hac laude memorabilia arundinum modo , cum vehementium furore ventorum corripuntur non tam nutabant , quàm in momenta casum minabantur ; Nemo mortalium , quantouis corporis robore polleret , pedibus consistebat ; ea erat mali vis , vt passim in domibus velut in nauigijs incolæ agitarentur. Nec . qui vocis auditæ hortatu domibus excefferant securi erant , cum tanto terra dehiscens motu omnia ita præruperit , vt processuris noui calles quærendi fuerint .

Tempestas hæc non intra tremores stetit , ingentes passim strages edidit : *Fugimini* Regiæ Principesque domus , alijs in ciuitatibus integræ ex ordine plateæ miserabiliter collapsæ , solóque æquatae sunt , non sine multorum ruinâ oppressorum flebili vlutatu & interitu. Nō suffecerat calamitati huic in plebeios tantum desæuijsse. Palatium Regis eodem casu correptum centum regias mulieres sepeliuit , Rege & filio vix periculo ereptis.

Mons alicubi tam turbido impetu motus locum vicinum , in quem incubuit , totum cum vniuersorum incolarum strage obruit. Rupes alia prægrandis ità fissa est media , vt in hiatum inusitatae magnitudinis discesserit , ab immensitate abyssi nil abhorrentem. Eo deuentum est , (vt paucis complectar omnia) vt in tot tantisque terroribus , quorum alij alijs gra-

uiiores iuxta ac diuturniores fuere, inter summa beneficia posuerint, saltem aliquas domos mansisse, & pericula latissime sparsa non omnia obtruisse. Ex omni hac clementorum intemperie persecutionis Iaponicæ Ecclesiæ omen capi potuit.

Cum satis ita prælusum esset, ad arma tandem decretoria deuentum est, quæ B. Paulum & socios eius sustulerunt. Rerum eo tempore Cabacundonus in sexaginta sex regnis Iaponicarum Insularum potiebatur. Is in id fastigium à Deo elatus, cum gratiam referre debuisset, beneficium pessimo maleficio rependit; non contentus terram immani vexasse tyrannide, nisi & nouus Gigas temerario ausu Cælum inuolaret: Legem ergo sanxit, ne quisquam eius Regionibus Christi fidem inferret, vel illatam latius diffunderet. Cæterum sub idem tempus quidam è S. Francisci familia in ea loca cum Legato quopiam penetrauerant; hi nihil adeò iniquâ lege absteriti potiore Dei voluntatem habuerunt, & Christianam sementem in spinosum illud solum fecere, breui rofas, sed suo sanguine tinctas relaturi. Rex ergo tanquam lege suâ superbè contempta vehementer offensus, quosuis in omni Iaponia Religiosos cum eorum familiaribus in vincula conijci iussit. Meaci mox quinque è S. Francisci ordine, discalceatos vocant, cum duodecim domesticis comprehenduntur; alij quinque

Ozaca, quorum duo ex eâdem *S. Francisci disciplina*, duo eorum familiares, vltimus in tertio Ordine Ecclesiastes erat.

Inuidisset domus *Societatis Iesu* alijs tam eximiam felicitatem, si in nullam eius partem venisset; sed ex eadem *B. Paulus Micchi* abreptus est, cum in fide vel inferenda, vel firmanda pro Christo strenuè laboraret. Famulabatur ibidem *Ioannes de Goto*, Christianis natus parentibus in Insula *Goto*, multæ virtutis Iuuenis, in quo ætatem *nouemdecim annorum* animi maturitas multum superaret. A puero in Christiana doctrina à *P. P. Societatis* educatus è domicilio eiusdem *Xiquiensi Ozacam* missus fuerat, vt fidei nostræ rudimenta imperitis traderet, & *P. Petri Moreioni* labores subleuaret: qua in Prouincia ad admirationem vsque satisfecit, vitæ candore, puritate, virtutéque vndique insignis.

Huius specimen non aliud maius præbuit, quàm cum pro Christo miseram vinculorum necessitatem, gratæ libertatis amœnitati anteposuit. Aderant iam tyrannidis ministri, ille tamen nec pedem loco mouere sustinuit, donec omnia curæ suæ tradita in sacrarium disposuerit, amarum diligentiae præmium catenas expectans, quibus mox vinctus *Nangasachium* non sine contumelijs abductus est. Eo in itinere insolitam animi læticiam præ se tulit, non patriæ videndæ, vt reliqua iuuentus

solet, sed vltima pro Christo patiendi auidus.

Eandem cum illo & *B. Paulo* fortunam subiit *Iacobus Quisay*, natione *Iapon*, Religione Christianus, in eâque vetus miles & præstanti in Deum pietate, quam vbi per totius vitæ decursum, quæ ad annos 64. se extenderat, insigniter probasset, in domum *Societatis* se contulit, diuino se totum obsequio impensurus. Ibi magna qua in Deum, qua in homines Charitate excipiendis hospitibus inseruit, quibus multum diuinis super rebus colloquijs prodesse solebat, ianitoris interim officio non segniter functus. Singulari amore ferebatur in sacratissimos Seruatoris nostri cruciatus. Hoc in eos studium ipsi fuit peculiare, vt quotidie eosdem accurata mentis attentione perlegeret, cui rei ipsemet illos vernacula lingua, *Iaponicis*que litteris, quas præ alijs eleganter formabat, descripserat, secumque semper circumferebat, identidem sibi memoriam immensi amoris, quo Christus Dominus in nos flagraret renouaturus. Minimè dubium est, quin grande operæ pretium fecerit, quippè & sequiores appetitiones in potestate habuit, & virtutibus multum auctus contra Dæmonis insultus mirè valuit. Diu vterque *Iacobus* & *Ioannes* in sociorum numerum adscribi petierunt; sed dilatum vsque in vincula desiderium est, vbi voti compotes haud multò. Post egregia

gia morte defuncturi in numerum *Beatorum* transferrentur.

Alius è *Societate* comprehensus est nemo, quod *Cabacundonus* furorem moderatus placere sibi ostenderet, si cæteri relinquerentur. Cum ijs tamen, qui capti erant captum persequi iussit. In *Societatem* fortis venêre alij quinq; *S. Francisci ordinem* professi cum familiaribus suis; libuit nomina attexere. Dux omnium erat *F. Petrus Baptista* pro Commissario *P.P. discalceatorum* (liceat humilia nomina non erubescere) in *Iaponiam* destinatus; vir excellentis sanctimonix, de cuius & aliorum arduarum virtutum decoribus dicere prudenter omittimus, maiora rati, quàm ut nostris verbis dignè explicare possimus; *F. Martinus de Ascensione, F. Franciscus Blaneus, F. Philippus de Iesu, F. Franciscus de Parilla, F. Gonsalvus Garcia.* Familiares erant Insignis Dei servus *Leo Carasuma, Bonaventura, Gabriel Thomas, Antonius,* omnes *Dogici, Paulus Suzuqui, Cosmas Zaquiya, Thomas Danchi, Franciscus Medicus, Ioachimus Sanchier, Paulus Iuarigui, Michaël Cosaqu, Ioannes Quizniga, & Matthias.*

Illuxerat primus anni 1597. dies, quo *B. Paulus Meacum* obducendus erat, iàmque aderant, qui vincula iniicerent, quibus impigrè officium suum facientibus admodum lætus & ad adstantes conuersus, compleni, inquit, annos

triginta tres, eam etatem, quæ Deo homini ad sub-
eundam crucem placuit, anniuersaria hæc dies Ie-
su est, in cuius Societatem licet indignus admissus
sum; dies hæc hebdomadis est quarta, atq; ut au-
dio sextâ ultimo supplicio sumus afficiendi, me in
hoc saltem, ab quantillo! quamuis nullo meo meri-
to posse imitari Dominum meum Iesum Christum
quantum delector?

Meacum ubi peruenit, audito se capitis
ideò damnatum, quod sacra Euangeliorum
dogmata illis gentibus explicasset, studiosius
multo in eandem rem, donec vita suppeteret
incumbere statuit. Igitur omnibus occasio-
nibus imminens ad carceris custodes, aliós-
que facinorosos, ob scelera sua vinculis con-
strictos, ita de diuinis rebus agere, Christum
ita magnificè deprædicare, æternas scelerato-
rum poenas ita exaggerare, ut nonnulli feruo-
re eius accensi Christiana Sacra se susceptu-
ros fuerint polliciti. Inciderat inter hæc men-
tio de amantissimi Redemptoris nostri extre-
mis doloribus, super quorum mysterijs in-
signi affectu & eloquentia cum differuisset, cō-
modè ad extollendam *Martyrij* dignitatem
declinavit, facundè admodum Dei fauorem
commendans, qui ad eam gratiam admissis,
exhiberetur. Audiit hæc homo militaris, rei
bellicæ egregiè peritus, quem *Ozaca* cum alijs
quinque militibus non gregarijs conuersum
sacro fonte lustrarat, tantúmque eloquenti
pieta-

pietate permotus est, ut omni mortis abiecto horrore, præsentissimòque vitæ periculo neglecto se Christianum palam confessus fuerit.

Primâ nocte, quâ in *Meacensi* carcere fuit contra captiuorum morem hilaris, Deo sibi-que colloqui auditus est. *Hostiam se Deo fieri anno ætatis trigesimo tertio, quo æterni Patris Filius salutis nostræ lytrum persoluisset; se prima die anni, qua Christus D. N. sanguinem suum fundere cœpisset, Ozaca exiisse; se die Iouis cum eodem Domino suo vinculis alligatum; crastinâ verò publicè per urbis plateas ducendum, liquidissimè se letari.* Tum manâtibz vbertim præ gaudio lacrymis multas Deo egit gratias, summum enim beneficium duxerat, quod sibi Christum aliquo saltem modo imitari concessum esset.

Eductus cum reliquis è carcere reuinctis post tergum manibus utque ad secundum ciuitatis vicum pedibus est ingressus. Ibi omnibus *aures sinistræ* præciduntur; non facilè dixerim cur *dexteris* pepercerint, quia Reas vtrasque amputari iusserat. Inuicti interea Heroës mutua sese adhortatione accendebant; parum doloris, plurimum gaudij perentis cere, qui supplicium id obire cœpissent; periu- cundum esse, easdem *aures*, per quas Ortho- doxa fides in animam transfusa esset, eiusdem testes & præcones habere; nullam tam facun- dam vocem audiri, quæ Christum pulchrius

de-

deprædicet, quàm ita profluentem sanguinẽ.

Omnes eminuẽre animo non obscurẽ inu-
nuentes se ad maiora pro Deo sufferenda pa-
ratos. Imperterritò vultu alter alterius vulne-
ra intuebatur; quisque in alio honorem reue-
rebatur, ad quem Deus tam eximiæ *Martyrii*
palmæ destinando, quemuis euexerat. Dolo-
ris quoque, quem ex vulnere aurium oriri ne-
cessẽ erat obliti omnino in Deum transforma-
bantur, qui tum in singulis, tum vel maximẽ
imbecillioribus prodigio similia edebat spe-
ctacula. Iuuenes nimirum maiorem quam ca-
pere videbantur pectoris magnitudinẽ præse-
tulerunt; ex vno omnes disce. *Thomas* in pri-
mo adolescentiæ flore auriculam sibi ampu-
tatam carnifici obiecit, & plus si liberet reci-
dere, seque Christianorum sanguine ad satie-
tatem ingurgitare iussit.

Refectas SS. *Martyrum* partes Christia-
nus quidam, cui *Victori* nomen magno cum
animi sensu collegit, & P. *Organtino Societatis*
in ijs locis *Præposito* attulit, qui ingenti eas ve-
neratione manibus excepit, obortisque præ-
lætitia simul ac commiseratione lacrymis ad-
circumstantes, en, inquit, *Ecclesie Japonicæ pri-
mitias, & purpurascens eius flores; en fructum
laborum nostrorum. Maxima quæ possum animi
demissione illos Domino N. IESV Christo offero,*
simulque omnibus videndas exhibuit, nemine
non in pium fletum colliquescente.

Hac

Hac primâ sacrificij huius parte peracta, vetustis carris iniiciuntur singulis terni: lugubre agmen *tres è Societate* claudebant. Tum ne ignominia quidquâ intermitterent, per principes vrbis plateas vehuntur, lictore altâ pertica sublimem tabulam præferente, cuius ex Regis mente hæc erat sententia. *Regem Christianorum legem in Regno doceri vetuisse, Religiosos hos temerariè mandatum infringere ausos fuisse, Iapones verò secus quàm rex imperasset ipsos recepisse, eâ de causâ commune omnes supplicium obituros.* Non sine invidia felicem adeò sortem reliqui Christiani spectabant, sed quam pia veneratio temperaret.

Non aliud magis mireris, quam Gentiles, hæc alias summi probri loco ducere assuetos, ob exploratam SS. *Martyrum* innocentiam maximi mæroris & miserationis indicia exhibuisse, nec abstinuisse quin inculpatam eorum viuendi rationem palam prædicarent, intèrque mutuas querelas lamentarentur, quod olim *Achaici, de S. Andrea* proclamarent, *sanguinem eorum absque culpa damnatum fuisse.* Mulieres etiam, ad hoc genus noua garrulum genus, non iam fabulationibus indulgebant, sed conceptum misericordiae sensum atque admirationem tacitæ significabant.

Ante iâ fama vulgauerat SS. *Christi athletas* per primas ciuitatis plateas trahendos inde factum, quod fidem pene excedat, quippe ingenti

genti opere compita aduecto sabulo, nullo imperante strauerunt more tum solum consueto, cum Rex curru sublimis triumphantis ritu urbem ingreditur. Semel aut bis quotannis hæc pompa instruitur, nec sæpius repetitur. Omnes tum satrapæ, Regiique Proceres comparent, superbo apparatu currum stipant, vario splendidoque cultu fulgent, diuersis quisque insignibus vel nobilitatem, vel dignitatem ostentantes. In auditum hucusque in omni *Iaponia* fuit, id honoris cuiquam etiam nobilissimo habitum fuisse, ut cum ad supplicium duceretur purgatæ plateæ arena insternerentur. Deus scilicet ignaros etiam ad obsequium innocentiae impulit, demonstraturus mortem seruorum suorum triumphum, extremorum perpeffionem regnum esse.

Procedebant ergo *SS. Martyres* isto habitu, claræque quæ ab adstantibus exaudiri posset voce Nomen *IESV* prædicabant ea oris forma, ex qua admirabilem animi lætitiâ inter eas ignominias conijceres, sanguis etiamnum ab aurium vulneribus defluebat, silentioque ad Deum perorabat, *Martyribus* preces iungentibus, ut diuina bonitas Gentilibus veniam, alijs constantiam impertiret. Vbi à Concionum contentione remissum ad orationes conuersi, modò illatas Christo Domino iniurias memorabant, modò ad maiora beunda prompti, ea mala, quæ tum sustinere

nuère inter beneficia referebant, non dubiâ spe, se ea porrò Dei gratiâ passuros. Cingebant eos multi apparitores, qui populum palis, liberum platearum spatium reddituri remouebat, ex more in Regio triumpho, de quo iam meminimus, solito.

Probrosa hac deductione finita rursus in carcerem compinguntur, vbi in laudando Deo assidui ad omnem euentum, etiam ad mortem parati exitum opperiebantur. *B. Paulus Micchi* inter primas curas habuit, ijs, qui è *S. Francisci disciplina* erant, ingentes gratias referre, quod se cum socijs in partem tantæ fortunæ admisissent. Cæterùm lætitia eorum maior erat, quam vt eam custodiarum viles animæ caperent. Nox ea pleraq; à *Paulo* ad adstantes dicendo transacta est, nihil enim erat, in quo dulcius acquiesceret, quàm in Deo eiúsque beneficijs commendandis. Paucis eò disputante pietatis lacrymas repressere.

Postero die *Ozacam* & *Sacaum* ducti, eodem quo *Meaci* dedecore plateas equis, pro more earum vrbium, obire coacti sunt; ea omnium commiseratione, vt vel Gentiles tam miserabilem intuiti faciem profusè flerent, gnari eos horum nihil meritos, sed alio triumpho dignos. Inde *Nangasachium*, vt ibi denfiore incolarum & accolarum affluxu, maiore cum ignominia crucibus affigerentur, abire

iussi sunt, eo in itinere *duobus* tantæ gloriæ *socijs* aucti. Vni *Petro Suquexiro* nomen, hunc *P. Organtinus*, certus *SS. Martyres* omni ope, corporumque commodo destitutos, prolixâ planè via miserat quibusdam, quæ secum ferebat, non *Societatis* modò hominibus, sed reliquis etiam subuenturum. Eluxit in eo non eximia solùm *charitas*, verùm etiam insigne *pectoris robur*, quo fidem Christi complexus erat, cum prouinciam hanc non absque manifesto vitæ periculo adeundam impigrè suscepit, quod & *SS. Martyres* inter maxima beneficia numerantes gratos admodum se ei exhibuere. Parum tamen inde commodi receperunt. Quippe Ethnici, pro ea, quâ stimulabantur auaritia, *Petrum* comprehendunt, omni quæquam attulerat pecuniâ spoliant, ad vltimum in vincula conijciunt, sceleri suo obsequij in Regem specie prætentâ; non modo Christianum eum esse, sed etiam contra ac Rex vellet, extremo ob Christi fidem supplicio addictis ministrum venisse.

Alter fuit *Franciscus Carpinterus* octo mensibus ante sacro fonte tinctus *Caij* nomen acceperat, idque Episcopali deinde vñctione confirmatus nomine *Francisci* cōmutauerat.

Quid animi hoc è Sacramento ipsi accesserit, eluxit ex eo, quod cùm pia *Martyrum* turba caperetur palam se Christianum professus sit; in carcerem deductos interritus inuiserit,

in

in carros illorum probro destinatos, lictoribus etiam multo palorum ictu repellentibus, conscenderit, nec destiterit incredibili constantia Dei T.O.M. laudes, quæ verbis, quæ factis diffundere. Identidem interea cælum vires suffecit, ne salubre adeò consilium licet pessimè à lictoribus habitus laxaret. Ita *Ozaca*, ità *Sacai* cum damnatis moratus est, & nullibi se Christianum esse non illustria præbuit indicia, cum impigrè seruiendo, tum piè animando.

Hinc *Nangasachium* cum illis perrexerit, atq; à Satellitibus non iam amplius ire prohibentibus, in vincula, quod Christianum se diceret, compactus, reliquisque adiunctus est, novum sibi augmentum, ipsi verò felicem sortem gratulantibus. Non deerat, qui illum vitæ periculo eximere laboraret, quod inter *vingti quatuor* à Rege designatos nominatus nō esset. Sed cassus conatus fuit, Diuina scilicet bonitas illi *Martyrij* triumphum decreuerat.

Hæc inter fama, vt solet, volat, vltro citroque discurretur, ad Regem etiam, quæ duobus his contigissent perferuntur; ad quæ attonitus, profecto, inquit, *admirandæ sunt Christiani animi magnitudine, atq; inter se voluntatum consensione*. Aliorum sensus erat, eos vti crucifixum Deum adorarent, ita in cruce ob eius gratiam extendi magnificentissimum ducere. Quæ Barbarorum arbitria nō parum ad Chri-

stianorum gloriam faciunt; nam & sine adulationis suspicione asserunt arduum decus esse, Deo æmulum in cruce mortem oppeterē, & nostræ fidei legem extollunt, ut quæ in hominum pectoribus magnanimitatem in voluntatibus vero conspirationem progignat, bona vel à prudenti natura approbanda.

B. Paulus Micchi quacunq; incederet tam ad socios, quàm ad locorum eorum incolas errorum adhuc tenebris inuolutos verba de diuinis faciebat, solitæ charitatis incendio inflammatus. *Nangoiam*, prope *Nangasachio* abest, ut peruentum est Gubernatori sistuntur. Is animi hilaritatem, quàm ex vultûs sereno coniecerat, inprimis admiratus, ex *F. Petro*, quem *Franciscanorum commissarium* esse diximus, scitatus est, & cur ipsi adeò læti ad mortem, à qua cæteri mortaliū omnes tantum abhorrent, progredierentur. Subiuit Sanctus, *susceptam pro Christo mortem æternæ in cælis vitæ se pignus credere, ibi immensas gloriæ diuitias aduentui suo præparatas; id esse cur tanta cum cupidine extremis omnibus se obijcerent.* Protulit deinde ea, quæ ad veri Dei sanctæque eius Legis notitiam fore arbitrabatur, inter quæ cum perhonorificam *Martyrij* mentionem fecisset, atque in eius encomijs multus fuisset, demum adiecit non alium honorem à Rege sibi maiorem exhibitum fuisse, etiam tum, cum ab eo in Palatio, regio apparatu exceptus,

ceptus, & Regis & Procerum conuiujs adhibitus fuisset.

Probè omnia Iudex intellexerat, quòdque sæpius de ijs audijsset, sacro tingi lauacro iam petiuerat. Verùm Regij fauoris dignitatisque suæ, quàm salutis auidior tam salubriter à sancto Viro dicta neglexit, id solū affectui, quo in eum singulari ferebatur dedit, vt *duo*, quæ pro suo sociorūque solatio postulauerat, concederet. *Primum* crucis supplicium in diem Veneris Seruatoris nostri sanguine nobilitatum prorogauit; *dein* locum, vbi è Societate Sacerdos sacris operari, ipsosque epulo diuino reficere posset, promisit. Quà de re *B. Petrus Rectori Societatis Nangasachium* litteras misit, quibus vt prudenter admodum, sanctèque scriptis omnes ad non vulgarem pietatis sensum commoti sunt, præcipuè maxima animi demissione pleròsque afficiebat. Rogabat autem à *Patribus & Christianis* vniuersis, omnium offensarum veniam darent. *Patrem*, si fieri possent, mitterent, quo faciente rei diuinæ interessent, panemque vitæ morituri acciperent, nihil præter ea in hoc mundo esse, cuius desiderio tenerentur; hoc impetrato se libenter occubituros.

Incredibili ex eo tempore gaudio *BB. Martyres* complebat spes, quam de audiendo sacro, diuinòque conuiuio conceperant, non dubij plurimùm animi accessurum ad perfe-

tendam pro IESV Christi gloriâ necem. Nec quidquam tantæ spei obstare videbatur, & potestate à Gubernatore factâ, & duobus Patribus, qui desiderio Sanctorum satisfacerent, Nangasackio sine morâ missis. Fuerunt illi Franciscus Passio, & Ioânes Rodriquez. Hi Nangoiam appulsi carcerem adeunt, captiuos reperiunt Salutationis Officium, quod totius Societatis loco obibant, persolunt, mutuôque conspectu alloquiôque mirificè recreant.

Verùm cum de faciendo sacro agerent, Iudicem consuluerunt. Is non modò prius concessam sacramysteria obeundi potestatem negat, sed etiam spem mortis in diem Veneris prorogandæ aufert, ratus apud Regem incommodo sibi fore, si adeò lentum & oscitantem in eius negotio se præberet. Celeritate itaq; qua maxima potuit, Nangasackium contendit: cruces & necessaria compositurus, duobus Patribus Nangoie relictis; qui mœrore captiuorum ob præcisam duarum rerum tantùm desideratarum spem conspecto, eos strenuè soleri laborarunt, magna & multa rationum momenta adducentes: beneficium esse quod illi pro infortunio dolerent; neminem ægrè ferre, si videat felicitatem suam accelerari, spem dilatam animos affligere, preparatam verò gemino gaudio perfundere. Alijs quoq; Iaponibus, qui se de noxis ad sacrum tribunal reos agere voluerunt, quo expeditiores cælum iam
iam

iam aperiendum ingrederentur, aures præbuere. Nulli dein ab ijs operæ parsum est, quod in viâ comprehensi supplicio eximerentur, quod nec sententia regis damnati, & à voluntate ipsius eos necari alienum esset. At Gubernator, nominatos quidem eos in sententiâ non esse; communi tamen supplicio mandandos respondit, quia satellites dicerent, ad vnum omnes, quos adduxissent, *cruci* suffigendos esse. Ita lictorum malitia æquitati prævaluit.

Maiore, quam omnes, *B. Paulum Micchi* adventus *Patrum* gaudio deliniuit, qui ex eorum *Societate* plurimum solatij cepit, plurimum reddidit. Non alio fuere animo *Ioannes & Iacobus*, qui vt supra monuimus, cum *Paulo* capti, sed nondum in *Societatem* adoptati erant, licet eius magno desiderio dudum flagrarent, primâque inter vota haberent, in eius vt suauissimæ Matris gremio vitâ defungi. Hic tandem in felicitatis cumulum tam ardentis & desiderij compotes facti sunt ab altero *Patrum*, qui eos potestate à *Prouincialis* vicem obeunte concessâ *sociorum* numero adscripsit. Consueto ergo *Ordinis nostri Sacramento* dicto, ingenti desideriorum æstu, sanguinis sui pro Deo immolandi, ferebantur, insigni ad *Patres* & alios exemplo.

Post hæc varia itineris ratione *Nangoiâ Nangasachium* deducuntur: alij debiliores equo

vecti; alij corbe duobus baiulis subeuntibus
 delati; pauci valentiores pedibus ire coacti
 sunt. Discrimen hoc prolixitas viæ plerumq;
 præruptæ & laboriosæ attulerat. Sanè *Religiosi*
 ex itinere tam difficili pedibus confecto maio-
 rem partem admodum lassî, debilitati, aut
 claudi aduenerant. Circumfuderat se illis
 sclopetis, hastis, bipennibus armatorum cu-
 neus; turba ferox, quam à Deo & humanita-
 te alienissimam esse facilè apparebat, cum da-
 mnatam innocentiam, magno tamen gaudio
 ad supplicium procedentem barbarè adeò
 tractaret. Nitebantur hunc satellitum furo-
 rem solari *Lusitani* quidam, qui miseratione
 impulsî nonnulla recreando corpori pertina-
 ci beneuolentiâ non obtulerunt, sed planè ob-
 truserunt, Ista illi, magnâ cum gratiarum a-
 ctione accepta, inter carnifices & lictores di-
 stribuerunt, arbitrati beneficam hanc eorum
 crudelitatem, vt quæ cælum apertura esset,
 hoc beneficio sibi anteuertendam.

Tandem multo cum incommodo *Nanga-*
sachium, destinatumque supplicio locum per-
 uentum est. Ibi Iudex omni abiectâ morâ Re-
 gis imperata fieri acriter vrget. Magnâ Genti-
 lium copia ad triste ministerium excita con-
 uolâret, ea *Sanctos* apprehendit, móxque *cru-*
cibus implicandos pallijs spoliât, nullo quid-
 quam repugnante. Ad triumphum ductos cre-
 deres, ita vndique diuinæ laudes personabant,
 omnes

omnes inundati gaudijs se *crucibus* aptari sustinebant, amantissimè eas exosculati. Nemo non fuit, qui non *S. Andream* imitatus velut blandissimum lectulum infamem truncum salutaret, atque extremum vitæ spatium, quod carnificum sæuitia reliquum fecerat, in diuina misericordia exoranda & anima Deo commendanda consumeret.

Singulis sui carnifices attributi erant, quare sine confusione, quæ aliàs multitudini solennis est, modico admodum temporis spatio omnes *crucibus*, suis affixi sunt: ferrei circuli manus, pedes, collumque complexi stipitibus eos innectebant, spectaculo antehac in *Iaponiâ* nunquam viso.

Iam *cruces* in altum surrigendæ erant, cum Gubernatorem *Lusitani* adiêre, petentes, ut *sex Religiosi* medium loci occuparent, ex vtraque parte denæ *Iaponum cruces* figerentur. Vbi quod petebatur haud grauatè concessum est; omnes sub vno veluti oculi ictu eleuantur, altique pendent. Ingens tum luctus exortus est, omnia planctu lamentisque replebantur: Christiani salutis suæ duces sibi eripi querebantur; alij nil meritos tam crudeli morte multari non taciti dolebant; alij, qui nec conspectum tam miserabilis habitus sustinere potuere, recedebant, & vestium aliquid ab inuitis CHRISTI Athletas relictarum venerabundi colligebant, certi magnum ijs pretium

inesse. Magna scilicet tristitiâ, sed hominum, non Angelorum fuit.

Cùm *crucis* in primo conspectu essent, *B. Paulus* tanquam viso malorum suorum termino alacrior vicinam Christianorum multitudinem intuens, quod veri, inquit, *DEI Legem Iaponibus tradiderim, captus & ut videtis, damnatus sum; fallaciæ pœnam veritas exsoluit, verum perseverante, chara pectora, in Religione Christi, extra quam pietas perfidia, fides superstitio est, perseverate: salutem vestram arbitrariam habetis, illam eripiet inconstantia, sola servabit perseverantia. Ad me quod attinet, hic dies, contra quàm quisquam putet, præ Paschate mihi festivus est. O quantam mihi Deus gratiam contulit! hæc sæpius repetens progressus est.*

Tam *Iapones*, quàm *Lusitani* certatim affuebant, vestes ipsius pio osculo veneraturi, sed utrique non sine reprehensione ab eo repulsi sunt, non obscure significante, id honoris plus molestiæ sibi, quàm lætitiæ afferro; omnibus tamen salubriter consulebat, quæ *Sancti* essent exempli ingerebat, magno animo & fervore uniuersis supremum vale precatus. In *crucem* denique extentus, sublatûsque ut pro Concionatore captus erat, ita in tam excellenti cathedra se conspiciatus, vocem quantum poterat intendit, & non, inquit, peregrinum, sed natum *Iaponem*, atq; e *Societate IESV* fratrem videtis, nihil sceleris admisi, solum beneficium mor-

te luo, quod sanâ IESV Christi disciplina mentes popularium meorum imbuerim. Verum ut supplicio tam illatabili delecter, causa facit, Principem hanc mihi à Deo gratiam reputo. De cætero in quo rerum articulo sum deprehensus cernitis, facileque mi fallor conycitis, non eo loco me esse, ut mendacijs vos ludificari mihi allubescat, nemo fallit moriturus. Id assero, nullam ad æternam in Cælis salutem viam esse, quàm ad Christi Leges formatam Religionem, hoc persuasissimum habete.

Hæc cum magno Spiritu asseuerantissimè pronuntiasset ad DEVM Christi Domini exemplo, carnificibus suis propitiandum conuersus, aliquamdiu maximo pietatis ardore preces persecutus est; quas cum peregisset, Christianis, inquit, lex est inimicis omnem offensam remittere, eam ut Sanctam habeam, non Regi solum, verum alijs omnibus, qui tam atrocis in me consilij participes fuerunt, ex animi mei sententia ignosco & condono, omnibusque ciuibus meis amantissimis precor, ut Christiani, id est, æternum beati sint. Tum vultu ad socios vtrinque verso, iam hos, iam illos ne inexpugnabilem animi constantiam, fixumque è pectore DEVM dimitterent, hortatus est. Ipse verò adeò inuictus, adeò nihil turbatus pendeat, ut cum cruci suæ adstantibus colloquia familiariter misceret, per vnumque eorū absentem quemdam valère iuberet. Fatalem demum ictum suscepturus, ex formâ, quam Christus Domi-

nus inclytam reddidit, Spiritum DEO commendauit, Sanctósque vt subuenirent, & id genus alia precatus est: interea de carnifice pectore transfossus multo effuso sanguine liquentem animam DEO reddidit.

Ioanni de Goto inter iuuenes felicissimo, cum iam à cruce suâ proximè abesset, *pater* valedicturus occurrit, quem *Ioannes* modestè monens rogabat; salutem æternam cordi haberet, non aliam rem maioris momenti esse, à curandâ proinde illa nunquam cessaret. Ad quæ *Pater*, memorem, inquit, mones, habebit me res ea semper sollicitum: tu verò, fili mi, forti animo sis, vt qui inter primos intellexisti, quanto maius sit pro CHRISTO fortiter mortem oppetere, quàm timidè effugere. De cætero scias, *me matrémque* tuam ad eandem subeundam, si DEO allibuerit, promptiores, quàm lictores ad inferendam futuros. Collaudato *Patris* consilio, *Ioannes* eidem piaculares globulos, quos secum tulerat, porrigit; *Matri* verò lineum amiculum, quo caput velârat, deferendum mittit. Adstabat notus ipsi Christianus, euentum tragoediæ opperiens: eum rogauit, vt *Meacum* reuersus *Patribus Societatis* salutem suo nomine dicere non grauaretur, ante omnes tamen *P. Petro Moreiono*, cui aliquos annos sociam operam nauâisset; agerétque gratias; eius enim institutione sanctisque consilijs, miserante Deo, eam sibi tam felicem

licem sortem, quâ frueretur, obtigisse. *Crucem* sibi designatam vbi aspexit, alacritate, supra quàm credi possit magna, ei se alligandum præbuit; suffixus iam tantum animum præse- tulit, & in adhortandis ad vtrumq; latus *socijs* charitatem, vt obstupesceret vniuersi: admo- nitus à *P. Ioanne Rodriguez*, animo ne caderet, nec sui oblitus, plus æquo alijs se impenderet, sine curâ eum esse iussit. Recepto hæc inter- in pectus ferro, & dulcissima inclamans *IESV* & *Mariæ* nomina, vitam cū sanguine effudit.

Nihil ab horum virtute abluit *B. Iacobus Quisay*, is in *sociorum* numerum admissus, multus fuit in gratijs Deo referendis, mirificè celebrans, quod & ab Officio ministri in *fra- trem* admissus, & è *fratris* loco, ad tam excel- lens *Martyrij* fastigium euectus esset. Con- uenerant eum non pauci; qui cū fortunam eius planè inuidendam suspicerent, maiorē- que, quàm modestiæ *Iacobi* arridēret reueren- tia alloquerentur, insigni sui despicientiâ di- xit, *magnis se peccatis obnoxium esse, reuereri proinde se desineret*. Petijt eorum non nemo, vt linteolum, quod in cingulo gestabat, sacri mu- neris loco sibi concederet; ad quod postula- tum perturbatus, nullo modo id futurum re- spondit.

Cæterum adstantes humilis animi mode- stiam id interpellati, nihil eius voluntatem sunt morati, & inuito id, quod negârat, abstu- lerunt,

lerunt, egregio se pignore potitos rati. Non minus, quam in reliquos, in eum sævitum est. In *crucem* ergo actus inter pia ad Deum vota, & sanctissimas IESV, & Mariæ voces animum sanguine suo nobiliorem, quàm acceperat, coelo remisit.

Omnes, Vt breuibus expediam, cum in altum euecti essent, insignia lætitiæ argumenta, quòd Christianæ fidei causa vltima paterentur, ediderunt. Quatuor fuere carnifices, qui acutis omnes ex ordine lanceis transuerberarunt, cui libet duos infligentes ictus, ferro per pectus transeunte, & supremis humeris emicante. Durante carnificina effulsi *duorum Patrum Societatis Francisci Passionis, & Ioannis Rodriquet* ingens charitas, qui nunc ad hos, nunc ad illos aduolantes pro Viribus omnes animabant. Non sine rara animorum affectione spectata fuit morientium fiducia: Quippe singuli Vitam suam Deo deuouebant, atque velut sibi plauderent, sonora voce alij psalmum, *Laudate Dominum omnes gentes*, decantabant; alij verbis Christi animam Deo tradebant, alij fidem suam *Apostolorum Symbolo* profitebantur alij Iesu & Mariæ nomina ingeminabant, atque interea miserabilem vitam meliore commutabant. Hoc vbi Gentiles conspexere vehementissimè commoti sunt, & ipse Iudex sensus acerbiter, quod homines ab omnibus tanti æstimatos & indubiè sanctos

Etos tam crudeli morte sustulisset, suppressere diutius non sustinuit, sed in amarissimas copiosè lacrymas prorupit. Nondum confecta erant omnia, quæ ipsius præsentiam flagitabant dolor tamen victus omnia prætorem. *Nangasachiensem* exequi iussit; agitante mentis æstu domum iter arripuit.

Alius *Iapon* non vltima pars huius tragediæ, constanti morientium hilaritate visa & admiranda in inimicos benignitate, qua pro Regis omniumque salute deprecanti erant, audita, lacrymis vbertim manantibus ad *Lusitanum* quempiam accurrit, eumque complexus, Christianum se illum, quem ipse è sacro fonte sustulisset, esse plorabat, sed eheu! malum, ut qui à Christo defecisset, innoxiosque *cruci* affigere adiuvisset.

Omniū postremus *S. Petrus Baptista* sæpius iam laudatus, vir *Apostolorum* æmulus, vita excessit, postquam cum magno animi sui solatio tam *filios*, quàm *socios* suos adeò strenuè accumbere vidisset singulisque bene precatus fuisset. Etiamnum manum benedicienti similem, quantum per vincula licuit, retinuerat, cum carnifex eum transfixurus accederet, quem in vicinia iam conspiciatus, ut Deus animam suam commendatam haberet, enixè obtestatus est, simulque atrocibus duobus vulneribus traiectus properantem per hiatus vitam in Creatoris sinum eiecit. Ebullit per apertum

pertum latus sanguis velut diuini amoris incendio feruidus, & circumstantium mentes luculento ardore corripuit, qui magnitudinē gloriæ Christi quæ in triumpho hoc eminebat, magnificis laudibus prædicârunt.

Christianam sapientiam penitus docti, hunc SS. *Martyrum* obitum honorificum apprimè æstimârunt, rati felicissimos eos esse, quibus honestissimo hoc vitæ compendio ad æterna Cœlitum gaudia transire licuisset: Nec lacrymas continuerunt, Sanctissima I E S V & Mariæ nomina repetentes. Prohibebant eos Ethnici ad *cruces* propiùs accedere, eminus ergo illi in genua procumbere, actisque Deo gratijs *Sanctos* venerari cæperunt, multo interea altiores radices orthodoxa fide in eorum pectoribus agente, quod hos Christi milites pro ea tam animosè occumbere vidissent Felices quidam Religiosos hos proclamabant, quod caducarum opum egeni *Iaponiam* intrâssent, ex eadem diuites in cœleste regnum egrederentur, cū læto *Sociorum* comitatu, quos laboriosâ sua *Charitate* ad Christum deduxissent. Alij lætitiâ in patriam conuersâ fortunatum *Iaponiæ* Regnum, fortunatum *Nangasachium* dicebant, cum *Martyrum* sanguine nobilissimo vtique rore irrigata peculiarem eorum Patrocinio lucem sperare possent, quæ errorum nocte discussa, veritatis dies magis magisque promoueret. Alij demum se felices arbi-

arbitrabantur, quod suis oculis vidissent ea, quæ magno cum desiderio de alijs hætenus legerant, vel prædicari audierant; omnes cōspectu adeò inclyti *Sanctorum* exercitus lætissimi.

Actus est triumphus iste anno à partu Virgineo 1597. *Mercurij die, Februarij quinta, hora apud Iapones 10. apud Europæos 4. crucibus* in orbem dispositis, in quibus *IESV Christi* omnium *Martyrum Principis*, tantæq; gratiæ largitoris ectypon sese sanguine suo generosa ista cohors depinxit, festo *S. Agathæ* sacro, cuius moriens vestigijs institit, ad immaculati agni nuptias abitura.

Sed ne horum *SS.* innocentia cuiquam obscura esset, mortis sententia palo sublimis appensa est, omnibus indicio futura, illos non aliam ob rem, quàm ob Christum, vel Regno illatum, vel susceptum, tam diræ mortis addictos fuisse.

Corpora eorum *Iaponiæ* Episcopus (erat is *è Societate IESV* ad id munus euocatus) cum reliquis *PP.* & Christianis profusè veneratus pijs lacrymis profecutus est. Incredibile dictu auditúque videbatur, mortuorum aspectum adeò lætum & gratum fuisse, vt nihil deformitatis in vultus, aliorumve membrorum conformatione inueniretur: alijs viuidos in cælum oculos aperientibus; alijs capita, sed cum amæno decore inclinantibus. Omnium Gentiliū vox fuit, Prodigiousam esse hanc *SS. Mar.*

tyrum venustatem, quæ in nullis eò usque simili modo occisis fuerit animaduersa.

Auxit pulchritudinis miraculum, odor in ijs, licet tam multis, minimè grauis: qui alios in *cruce* peremptos inter prima vitare solet, vt experientia illis ipsis diebus comprobaue- rat. Imò nec vllus *coruus*, frequens per ea loca *predonum genus*, atq; *rapax*, quod vel intra quatrimum de *cruce* pendentibus oculos ef- fodiat, *Sanctis corporibus* illudit.

Non *primis* tantum *horis* ille cultus formæ & decoris vigor inuentus est; *Quadragesima* quatuor diebus post *Lusitani Meacum* appulere, qui vt oculati testes esse possent, spectatum sacra pignora egressi erant, & retulere, ean- dem etiamnum elegantiam non defecisse, vt ex relatione à *summo Chinae Visitatore*, ita ap- pellant, facta liquet. Fuere, qui asseuerarent, *F. Petrum Baptistam* biduo iam à morte elapso, cum digitus pedis maior ipsi præcisus, den- tesque euulsi essent, copioso sanguine manasse, nec in multas horas stillas stetisse.

Manila testes rei præsentis, & solemniter interrogati edixerunt, *sexagesimo secundo* à cæ- de *die* corpus eius *ter* in *cruce* nemine concu- tiente, intremuisse, miroque candore fulgidum abundantem è confossi pectoris latere sangui- nem profudisse, quo cognito Christianos vn- dique confluxisse, pannosque sacro cruore tinxisse. Id naturam excedere visum est, quod

Ioannes

Ioannes Baptista quidam, *Miles Italus*, qui cum *Lusitanis* ad *Sanctorum Martyrium* aduenerat, magnam vim sanguinis *BB. Pauli Micchi, F. Petri Baptiste, F. Martini, & alterius Iaponis* pallio suo collectam, in *Porcellanâ* dein *ampullâ* asseruatam post *nouem Mensium* interual- lum aperuerit, & contrâ, quàm exspectaret, fluidam, recentique simillimam, nec vllò ma- lo odore corruptam inuenerit. Interfuêre huic spectaculo testes locupletissimi *Episcopa- tus Magnæ Chinæ summus Vicarius*, è *Sancti Dominici familiâ vnus*, sex è *Diui Francisci*, è *Societate duo*, aliq̃ complures, quos inter *Me- dicus* erat; omnes adeò insolito euentu atto- niti.

Funeribus his etiam cælum illustria iusta- persoluit, primâ enim *diei Veneris* Nocte supra pendentium *crucis, tres radios Columnæ* for- mam imitantes, insigni splendore coruscos spectandos dedit; Deo, vti talibus in casibus augurari licet, manifestante, & cælum eorum gloriæ testem esse, & eos vel mortuos *Iaponiæ* lampadem fore. Quæ *media* earum apparuit, cum *duabus horis* aspectabilis hæsisset, sese lo- co mouit, sup̃erque templum *Societatis I E S V* lapsa euauit, reditura tamen; nam sequenti mox *nocte*, licet præter morem tenebrosâ, mul- to fulgore rediuiua resplenduit. Viam verò, quam *Columna* lapsu suo descripserat, copio- sæ *scintillæ, stellarum* instar occupauerunt.

Multo deinde tempore *singulis diebus Veneris alia sidera loco Martyri* imminere visa sunt, luminum speciem præferentia, quæ longo ordine velut ad supplicationis pompâ disposita procedebant, atque ad *Nosocomium*, quod primum *Franciscanis* eò aduenientibus diuersorium fuit, pergebant, inde denique in *Ereum Beatissimæ Virginis* profecta.

Quatuor horum Miraculorum in Relationibus SS. Martyrio probatis, impendio Deus pro suâ in Electos charitate palam fecit, quantâ *Martyres* hi in cælis gloriâ, & in terris cultu vndique ipsis exhibito meritò fulgeant: Quem ipsius in terra Vicarius S. D. N. *VRBANVS VIII.* adiuturus Anno 1627. omnibus è *Societate* de his tribus Sanctis faciendi Sacrum, & Diuinum recitandi Officium potestatem fecit, quam 1629. Anno ad omnes Sacerdotes templum *Societatis* adeuntes extendit.

Omnia ad Maiorem DEI, Deiparæ, & SS. gloriam & honorem.

INDEX RERVM præcipuarum.

A.

Abstinentia in P. Marcello continua. pagina. 217. In P. Matthæo Couros plane mirabilis. pag. 287.

Animæ, in morbo P. Marcello apparent. p. 38. 39. illas frequentissimis precibus iuvat. pag. 219.

C.

Castitas, in P. Marcello summa. p. 218. ob hanc immoderatum supplicium repellit. pag. 245.

Charitas proximi, in P. Marcello magna. 216.

Comitas P. Marcelli. pag. 215.

Communio Generalis, etiam in navigatione consueta. 83. item in expeditione bellica. p. 155.

Menstrua Sodalitati præscribitur. pag. 83.

Confessio, quomodo P. Marcellus eam persuaferit. 102. Demonis in ea impedienda studium. 103. etiam apud milites utiliter urgetur. pag. 155.

Contemptus sui, in P. Marcello eximius. 215.

Crux, à S. Thoma erecta subindè sudat. p. 112.

Crucifixi imago mortem P. Marcello prædicit. pag. 233.

D.

Dæmon P. Marcellum ab ingressu religionis impedire contendit. 15. eum in Tyrocinio multum vexat. 19. Reliquias S. Xaverij horret. 68. Navigationem Indicam infestat. 79. hoc se facturum

INDEX RERVM.

*in Italia prædicit. p. 68. 98. P. Marcello tibiam
lædit. pag. 101. Confessionem impedire satagit. pag.
103. uti & disciplinarum vsum. pag. 103. 208. &
Rosarij recitationem. pag. 104. quanta P. Mar-
cello contra Demonem potentia. pag. 106. queritur
se à Christianis exturbari. pag. 150. Expeditionem
contra infideles impedire nititur. pag. 153. 159. 204.
ab Imagine S. Xaverij, ne Dux Hispanus cadat,
impeditur. pag. 178. 209. Iter Iaponicum infestat.
pag. 238.*

*Defunctis, in expeditione religiosè parenta-
tur. pag. 198.*

E.

*Eleemosyna: hanc P. Marcellus cupide di-
stribuit, etiam Angelo. pag. 10.*

*Eucharistia: eius sumenda facultas miraculo-
sè impetratur. pag. 42.*

F.

*Flagellationis vsus, P. Marcello quotidiana-
mus. pag. 209.*

*Franciscani: illorum duo à Barbaris Minda-
nis mactati. 189. tertius lethaliter vulneratus. 190.*

*S. Franciscus Xaverius, P. Marcellum
ægrum inuisit. p. 37. facultatem sumenda Euchar-
istiae ei impetrat p. 42. Eum in extremo morbo al-
loquitur. pag. 43. Votum ad Indos eidem prælegit.
pag. 45. eum subito sanat. pag. 46. 49. & Monia-
dem quandam insigni miraculo. pag. 56. eius nomen
sibi assumit P. Marcellus. pag. 54. Professionis
Indicæ Gubernator constituitur. pag. 81. eam insi-
gniter*

INDEX RERVM.

gniter iuuat. pag. 96. Puerum naufragantem eripit. pag. 106. eius sacrum Corpus Anno 1636. à P. Marcello viuuum reperitur. pag. 117. quantum inde solatium P. Marcellus habuerit. pag. 123. ope S. Xauerij nauis rimosa seruatur. pag. 127. Primus Mindanensibus fidem attulit. pag. 207.

G.

Goa: iter ad eam valde impeditur. pag. 107. à S. Xauerio subleuatur. p. 108. P. Marcellus Goam inuehitur. p. 110. Sacrum Corpus S. Xauerij inspicit, veneraturque. pag. 115.

Gubernator Insularum Philippinarum, D. Sebastianus Hurtadus de Corquera, his Insulis praeficitur. 151. illius Pietas. 153. 185. 191. expeditio in Mindana. 156. P. Marcellum in ea sibi associat. 156. illius in Religione zelus. 159. Diuina erga eum Prouidentia. 162. 175. eius Prudentia & Vigilantia. 168. eius Fortitudo. 181. & in milites Liberalitas. 192. 198. in excipienda Legatione Magnificentia. 199. Regulos in Fidem suscipit. 201. 203. ad Insulas Philippinas Victor regreditur. 206 & qualem Triumphum Manila instituerit. 211. quanti fecerit corpus P. Marcelli 288.

H.

Hispaniarum Rex, magni aestimat P. Marcellum. 71. Collegium in Iaponia fundat. 73. pro itinere omnia subministrat. 73. Et eadem Missio à Regina adiuuatur. 74. quae pro S. Xauerij Corpore nouam vestem submittit. 115.

Hispani, pie se preparant ad expeditionem.

INDEX RERVM.

bellicam. p. 155. Insulam Mindanam aggrediuntur. pag. 158. Mauros expugnant. pag. 166. Munimentum maius per vias difficillimas aggrediuntur. pag. 174. illud primò infeliciter oppugnant. pag. 178. tandem illo victoriosè potiuntur. pag. 186.

Hollandi, rei Christianæ in Indijs perniciosi. pag. 142.

I.

Iaponia; Iapones, Immane supplicium in Christianos exercent. pag. 114. ab eius ingressu P. Marcellus cum dolore retardatur. pag. 131. eam ingreditur. pag. 237. Iapones eius socios comprehendunt. pag. 237. mox ipsum P. Marcellum. pag. 238. à dictis socijs proditum. p. 242. Tria tormentorum genera erga Christianos, apud Iapones. pag. 240. Iaponensium Martyrum ex Societate IESV, usque ad mortem P. Marcelli Catalogus. pag. 262. & seqq. Trium BB. Martyrum è Societate peculiaris enarratio. pag. 304.

Imago: Imaginum cultus Deo gratus. pag. 25. Cultus S. Crucis à S. Xaverio dictatus. pag. 47. Miraculosa Imago S. Xaverij proponitur. pag. 53. alia eiusdem S. imago, ad miraculosam sanitatem iuuat. pag. 59. 60. P. Marcellus plures S. Xaverij imagines, non sine fructu distribuit. pag. 76. Sacellum navis unâ exornat. pag. 78. impeditam navigationem promouet. pag. 91. Goæ Crucifixi imagines prodigiosè oculos aperiunt. pag. 113. S. Xaverij imago Piratas auertit. pag. 129. Christi imaginem Maurus sacrilegè contemnens occumbit. pag. 156.

INDEX RERVM.

pag. 156. inde milites Christiani animantur. ibid.
Imago S. Xaverij Ducem Hispanorum servat. pag.
 178. 209. ex illa P. Marcellus futura prævidet. pag.
 223.

*Indifferentia, in P. Marcello maxima tem-
 pore morbi.* pag. 37. 39.

*India, Professionem ad eam S. Xaverius vo-
 uet, & promouet.* pag. 45. 47. ad hanc P. Mar-
 cellus voto se obstringit. pag. 45. Cælitus ad illam
 animatur. pag. 68. Eandem plures alij expetunt,
 & suo sanguine subscribunt. pag. 70.

M.

*P. Marcellus Mastrillus, eius Parentes, &
 Natiuitas.* pag. 4. *Infans ad Societatem Iesu de-
 stinatur.* 6. *eius educatio.* 7. *Societatem Iesu in-
 greditur.* p. 13. *prima eius vocatio ad Indias.* p. 20.
in peregrinatione ab Angelo cum socijs reficitur.
 pag. 21. *constantiam in Religione voto confirmat.*
 p. 23. 34. *Missionem Indicam efflagitat.* pag. 26. il-
 lius tempore studiorum inculcata vita. p. 28. à Co-
 gnata frustra sollicitatur ad deserendam Religio-
 nem. pag. 33. *lethaliter vulneratur.* pag. 36. *morbi
 incrementa.* pag. 40. 41. *plenè & subito à S. Xa-
 uerio sanatur.* pag. 46 49. 52. *insignis in hunc, eius
 affectus.* pag. 54. *Professionem Indicam adornat.*
 pag. 67. *Neapoli Romam discedit.* pag. 70. *in Hi-
 spaniam venit, & à Rege honorificè excipitur.*
 pag. 71. *Madrito cum 33. Socijs discedit.* pag. 75. 77.
frustra à Sathana decipi creditur. pag. 105. *nouam
 vestem reijcit.* pag. 109. *eius moderatio dum alterius*

INDEX RERVM.

testamento condendo assistit. 117. eius in periculis bellicis fortitudo. 178. maxima sanctitatis opinio. 223. Iaponicum iter aggreditur. 225. eam Ingre-
ditur. 235. in vincula arripitur. 238. grauissimè torquetur. 241. Iudicibus animosè respondet. 244. morti adiudicatur. 245. ad eam educitur. 247. ex scrobe post 4. dies extractus, capite plectitur. 250. eius gloriosa mors ab Hispanis celebratur. p. 252. multi inde in Fide confirmantur. 254.

MARIA Virgo, P. Marcellum ex præ-
senti periculo eripit. 12. iubet Imaginem suam ho-
nestius reponi. 24. Constitutum in tormentis Iapo-
nicis, celesti aqua reficit. 114.

Martyrium: quanti hoc fecerit S. Xauerus. 47. item P. Marcellus. 70. & S. Antonius de Pa-
dua. 72. illius à P. Marcello ingens desiderium
perscribitur. 120. Martyrum Iaponensium ex so-
la Societate Iesu, usque ad mortem P. Marcel-
li Catalogus. 261. & seqq.

Mauri, in Indijs perfidi. 143. in Hispanos cru-
deles. 146. ex illorum Mahometis Solio incenso.
colubri profiliunt. 167. insignis eorum dolus dete-
gitur. 171.

Milites Hispani, pauci, Deo freti, longè plu-
res superant. 164. in expeditione casi piè moriun-
tur. 179. vulnerati religiosè, & prodigiosè curan-
tur. 176. maximè ope P. Marcelli. 210.

Mindanarum Insularum descriptio. pag. 139.
Mindanorum in Christianos seuitia. 141. eorum
fallacia. 143. Prima ab illis reportata victoria. 149

Mira-

INDEX RERVM.

Miraculum, *vide* Prodigium.

Modestia, in P. Marcello amabilis. 218.

Morbus: grauissimi morbi descriptio. 56. eiusdem miraculosa personatio. 60.

Mors, à Fratre Marcelli defuncto, familiaribus suis impetratur. 32. Monialis, ne benefactori suo ingrata sit, mortem impetrat. 63. 65.

N.

Nauarchus insignis, D. Antonius Tellez. 84. eiusdem Vigilantia, Prouidentia, & Liberalitas. 85. 86. Eius exemplum nautæ sequuntur. 86.

Nauigatio, qualis ea esse debeat, ex instituto P. Marcelli. 82. 83. contraria à S. Xauario inuatur. 98.

P.

Parentes, liberos à Religionis ingressu impediētes, puniuntur. 14.

Paupertas religiosa, quanta in P. Marcello. 214.

Piscatores, æro suo Sodalitium S. Xaueij mutuum inuant. 81.

Prodigium, à Cruce S. Thomæ Goæ capitur. 112. item, ab imagine Crucifixi. 113. Martyrum occisa corpora colloquuntur. 115. Ad P. Marcelli aduentum, apud Mindanos rupis fragore significatum. 150. P. Marcellus maris tempestatem sedat. 231. Aquas de Cælo impetrat, & ligna multiplicat. 232. maturata mors P. Marcelli prodigiosè significatur. 233. ipse orans sublimè fertur. p. 246. Caput P. Marcelli binis ictibus frustra ceditur. 250. post

INDEX RERVM.

250. post mortem terra concutitur. 251. plura alia ab illo prodigiosè fiunt. 257. Crux in meditullio arboris inuenta. 309. in vestimentis Iaponum conspecta. ibid. item in nubibus. 310. terra cinerem refert. ibid. sanguineo colore apparet, & multa alia prodigiosè fiunt. ibidem.

Prouidentia Dei, nauigantes Goam, ab Hollandis liberat. 94. ex infausta nauigatione multa bona elicit. 97. permittendo etiam infestationes Demonis. 99. & cursum nauis alio dirigendo. 124. milites Hispanos ex periculis eripit. 162.

Purgatorium, animæ in eo existentes precibus iuuantur. 39.

R.

Reliquiæ SS. colendæ & obseruandæ. 46. Reliquias S. Xauiery Diabolus abhorret. 68. durante Sacro collucent. 69. militem sanitati restitunt. 88. easdem ad medicamenta utiliter P. Marcellus adhibet. 196. 197. res P. Marcelli pro Reliquiis asseruantur. 224.

S.

Sancti, magni æstimantur à magnis Regibus. 71. Sanitas, pluribus à P. Marcello restituta. 257. S. Sebastianus superstitioni Maurorum sufficitur. 158.

Societas IESV, P. Ioannes Dominicus Vilancius à Barbaris captus moritur. 144. P. Ioannes de Missis ab ijs obtruncatur. 146. à P. Marcello ad Indias inuitatur. 207. Martyribus LXXIX. in Iaponia, usque ad Annum 1637. nobilitatur. 261. & seqq.

Soda.

INDEX RERVM.

Sodalitas, S. Xaverio Olyssippone instituitur. 81. alia valde pia in navigatione Indica. 83.

Subditos quam laudabiles P. Marcellus habuerit. 100.

Superior, cur hoc officium P. Marcellus refugerit. 99.

T.

Taurorum agitatio, quam sit periculosa. 12.

Temperantia qualis servata sit in navigatione Indica. 84.

Tormentorum erga Christianos apud Iapones tria genera. 240. illis P. Marcellus immaniter exercetur. 241.

V.

Vaticinium, ex libro Epistolarum S. Xaverij acceptum. 92. 94. 157. 232. Et ex imagine S. Xaverij. 129. P. Marcellus martyrium suum prædixit. 220. etiam successum Mindanensem. 221. & alia plura spiritu prophetico. 221.

Vindicta, eius cupiditas, damnationis causa. 9. à moribundo religiosè deponitur. 179. P. Marcelli irrisor graviter punitur. 229.

Virtus perspecta plus movet, quam audita. 128. etiam apud Barbaros in precio est 144.

Visio, Puritas animæ P. Marcello ostensa. 8. item, animæ damnata. 9. in Religione confirmatur. 22. & in Missione ad Indos. 30. & hoc clarius adhuc. 35. quā Neapoli habuit, Manile cōpletur. 127.

Votum, à P. Marcello in extremo morbo utiliter emittitur. 42. Votum à S. Xaverio ad Indos dicta.

INDEX RERVM.

dictatum. 45. idem repetitum. 47. S. Xaverio factum salubre. 60. 88. utiliter instauratur. 90. aliud tempore confectus utiliter emittitur. pag. 178.

Pag.	Versu,	Lege,	Pag.	Versu,	Lege,
12.	15.	Sed,	178.	26.	quin pericula.
18.	16.	percepit,	179.	21.	omnium.
23.	24.	exegit.	186.	5.	virgulto.
29.	18.	Sodalem.	191.	12.	inuieta.
30.	14.	Tufo.	207.	11.	operari.
ead.	21.	promanaret.	208.	4. à fine.	quia nam.
46.	27.	fieri.	229.	11.	faciet.
47.	15.	posterioribus.	239.	26.	memoriam.
56.	7.	premebatur.	240.	10.	suspicerent.
61.	3.	altera.	ead.	27.	ultimum.
ead.	18.	sanarat.	254.	14.	cicatrice.
ead.	27.	acciderunt.	256.	9.	Fidei.
64.	14.	vt nunc, adde, me.	257.	10.	parturitione.
69.	10.	in.	259.	17.	pro.
74.	4.	quadam.	267.	4.	Societate.
81.	22.	quos.	ead.	5.	conuersione.
82.	4.	firma.	296.	26.	tentatus.
84.	9.	breui.	301.	19.	persecutione.
86.	21.	addit P.	304.	21.	innumerarum.
89.	14.	mensæ.	308.	28.	nobilitatæ.
90.	5.	promontorium	309.	9.	exomologesi.
ead.	9.	latum.	312.	4.	elementorum.
99.	11.	corporea.	314.	ult.	post
102.	8.	diabolum.	315.	27.	abducendus.
105.	18.	deliria.	317.	19.	vsque.
106.	9.	eis.	ead.	22.	Rex.
115.	27.	quoniam.	321.	5.	remouebant.
127.	18.	reliquis.	324.	19.	Subiecit.
134.	6.	rogitare.	328.	27.	conuolârat.
140.	18.	Harpen.	330.	9.	perseuerate.
147.	15.	Recollectos.	331.	5.	rerum.
149.	4.	Mahometo.	332.	3.	à carnifice.
152.	4.	in hoc.	333.	23.	desinerent.
153.	16.	sacrilegium.	334.	7.	cum.
166.	2.	momento.	335.	5.	dolore.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

INDEX RERVM.

dictatum. 45. idem repetitum. 47. S. Xaverio factum salubre. 60. 88. utiliter instauratur. 90. alind tempore conflictus utiliter emittitur. pag. 178.

Pag.	Versu,	Lege,	Pag.	Versu,	Lege,
12.	15.	Sed,	178.	26.	quin pericula.
18.	16.	percepit,	179.	21.	omnium.
23.	24.	exegit.	186.	5.	virgulto.
29.	18.	Sedalem.	191.	12.	inuieta.
30.	14.	Tufo.	207.	11.	operari.
ead.	21.	promanaret.	208.	4. à fine.	quia nam.
46.	27.	fieri.	229.	11.	faciet.
47.	15.	posterioribus.	239.	26.	memoriam.
56.	7.	premebatur.	240.	10.	suspicerent.
61.	3.	altera.	ead.	27.	ultimum.
ead.	18.	sanarat.	254.	14.	cicatrice.
ead.	27.	acciderunt.	256.	9.	Fidei.
64.	14.	vt nunc, adde, me.	257.	10.	parturitione.
69.	10.	in.	259.	17.	pro.
74.	4.	quadam.	267.	4.	Societate.
81.	22.	quos.	ead.	5.	conuersione.
82.	4.	firma.	296.	26.	tentatus.
84.	9.	breui.	301.	19.	persecutione.
86.	21.	addit P.	304.	21.	innumerarum.
89.	14.	mensæ.	308.	28.	nobilitatæ.
90.	5.	promontorium	309.	9.	exomologesi.
ead.	9.	latum.	312.	4.	elementorum.
99.	11.	corporea.	314.	ult.	post
102.	8.	diabolum.	315.	27.	abducendus.
105.	18.	deliria.	317.	19.	vsque.
106.	9.	eis.	ead.	22.	Rex.
115.	27.	quoniam.	321.	5.	remouebant.
127.	18.	reliquis.	324.	19.	Subiecit.
134.	6.	rogitare.	328.	27.	conuolârat.
140.	18.	Harpen.	330.	9.	perseuerate.
147.	15.	Recollectos.	331.	5.	rerum.
149.	4.	Mahometo.	332.	3.	à carnifice.
152.	4.	in hoc.	333.	23.	desinerent.
153.	16.	sacrilegium.	334.	7.	cum.
166.	2.	momento.	335.	5.	dolore.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

INDEX RERVM.

dictatum. 45. idem repetitum. 47. S. Xaverio factum salubre. 60. 88. utiliter instauratur. 90. alind tempore conflictus utiliter emittitur. pag. 178.

Pag.	Versu,	Lege,	Pag.	Versu,	Lege,
12.	15.	Sed,	178.	26.	quin pericula:
18.	16.	percepit,	179.	21.	omnium.
23.	24.	exegit.	186.	5.	virgulto.
29.	18.	Sodalem.	191.	12.	inuieta.
30.	14.	Tufo.	207.	11.	operari.
ead.	21.	promanaret.	208.	4. à fine.	quia nam.
46.	27.	feri.	229.	11.	faciet.
47.	15.	posterioribus.	239.	26.	memoriam.
56.	7.	premebatur.	240.	10.	suspicerent.
61.	3.	altera.	ead.	27.	ultimum.
ead.	18.	sanarat.	254.	14.	cicatrice.
ead.	27.	acciderunt.	256.	9.	Fidei.
64.	14.	vt nunc, adde, me.	257.	10.	parturitione.
69.	10.	in.	259.	17.	pro.
74.	4.	quadam.	267.	4.	Societate.
81.	22.	quos.	ead.	5.	conuersione.
82.	4.	firma.	296.	26.	tentatus.
84.	9.	breui.	301.	19.	persecutione.
86.	21.	addit P.	304.	21.	innumerarum.
89.	14.	mensæ.	308.	28.	nobilitatæ.
90.	5.	promontorium	309.	9.	exomologesi.
ead.	9.	latum.	312.	4.	elementorum.
99.	11.	corporea.	314.	ult.	post
102.	8.	diabolum.	315.	27.	abducendus.
105.	18.	deliria.	317.	19.	vsque.
106.	9.	eis.	ead.	22.	Rex.
115.	27.	quoniam.	321.	5.	remouebant.
127.	18.	reliquis.	324.	19.	Subiecit.
134.	6.	rogitare.	328.	27.	conuolârat.
140.	18.	Harpen.	330.	9.	perseuerate.
147.	15.	Recollectos.	331.	5.	rerum.
149.	4.	Mahometo.	332.	3.	à carnifice.
152.	4.	in hoc.	333.	23.	desinerent.
153.	16.	sacrilegium.	334.	7.	cum.
166.	2.	momento.	335.	5.	dolore.

BIBLIOTHECA

REGIA

MONACENSIS

INDEX RERVM.

idem repetitur. 47. S. X. X. X.
60. 61. vultu inf. act. act. 91. ad
fina vultu emittitur. pag. 171.

	Pag.	Verba, Leg.
	178.	26. quoniam perit
pit.	179.	21. omnium
	186.	5. virginitas
rm.	191.	12. inuicta
	207.	11. operari
aret.	208.	4. à fine. quanta
	229.	11. facies
ibus.	239.	26. memoriam
tur.	240.	10. fulpserat
	ead.	27. vitima
	254.	14. cicatrix
	256.	9. Fidei
me.	257.	10. parturitionis
	259.	17. pro.
	267.	4. Societate
ead.	5.	conuersione
	296.	26. tentatus
	301.	19. persecutus
	304.	21. innumeratus
	308.	28. nobilitate
	309.	9. exomologes
	312.	4. elementum
	314.	vlt. post
	315.	27. abducendus
	317.	19. vique.
ead.	22.	Rex.
	27.	remouebant
	28.	Subiecit.
	29.	conuoluit.
	30.	perseuerat.
	31.	rerum.
	32.	à carnifice.
	33.	desinerent.
	7.	cum.
		dolore.

INDEX RERVVM.

dictatum. 45. idem repetitum. 47. S. Xaverio factum salubre. 60. 88. utiliter instauratur. 90. aliud tempore conflictus utiliter emittitur. pag. 178.

Pag.	Versu,	Lege,	Pag.	Versu,	Lege,
12.	15.	Sed,	178.	26.	quin pericula:
18.	16.	percepit,	179.	21.	omnium.
23.	24.	exegit.	186.	5.	virgulto.
29.	18.	Sodalem.	191.	12.	inuieta.
30.	14.	Tufo.	207.	11.	operari.
ead.	21.	promanaret.	208.	4. à fine.	quia nam.
46.	27.	fieri.	229.	11.	faciet.
47.	15.	posterioribus.	239.	26.	memoriam.
56.	7.	premebatur.	240.	10.	suspicerent.
61.	3.	altera.	ead.	27.	ultimum.
ead.	18.	sanarat.	254.	14.	cicatrice.
ead.	27.	acciderunt.	256.	9.	Fidei.
64.	14.	vt nunc, adde, me.	257.	10.	parturitione.
69.	10.	in.	259.	17.	pro.
74.	4.	quædam.	267.	4.	Societate.
81.	22.	quos.	ead.	5.	conuersione.
82.	4.	firma.	296.	26.	tentatus.
84.	9.	breui.	301.	19.	persecutione.
86.	21.	addit P.	304.	21.	innumerarum.
89.	14.	mensæ.	308.	28.	nobilitatæ.
90.	5.	promontorium	309.	9.	exomologesi.
ead.	9.	latum.	312.	4.	elementorum.
99.	11.	corporea.	314.	ult.	post
102.	8.	diabolum.	315.	27.	abducendus.
105.	18.	deliria.	317.	19.	vsque.
106.	9.	eis.	ead.	22.	Rex.
115.	27.	quoniam.	321.	5.	remouebant.
127.	18.	reliquis.	324.	19.	Subiecit.
134.	6.	rogitare.	328.	27.	conuolârat.
140.	18.	Harpen.	330.	9.	perseuerate.
147.	15.	Recollectos.	331.	5.	rerum.
149.	4.	Mahometo.	332.	3.	à carnifice.
152.	4.	in hoc.	333.	23.	desinerent.
153.	16.	sacrilegium.	334.	7.	cum.
166.	2.	momento.	335.	5.	dolore.

BIBLIOTHECA

REGIA

MONACENSIS

INDEX RERVM.

dictatum. 45. idem repetitum. 47. S. Xaverio factum salubre. 60. 88. utiliter instauratur. 90. aliud tempore conflictus utiliter emittitur. pag. 178.

Pag.	Versu,	Lege,	Pag.	Versu,	Lege,
12.	15.	Sed,	178.	26.	quin pericula:
18.	16.	percepit,	179.	21.	omnium.
23.	24.	exegit.	186.	5.	virgulto.
29.	18.	Sodalem.	191.	12.	inuieta.
30.	14.	Tufo.	207.	11.	operari.
ead.	21.	promanaret.	208.	4. à fine.	quia nam.
46.	27.	fieri.	229.	11.	faciet.
47.	15.	posterioribus.	239.	26.	memoriam.
56.	7.	premebatur.	240.	10.	suspicerent.
61.	3.	altera.	ead.	27.	ultimum.
ead.	18.	sanarat.	254.	14.	cicatrice.
ead.	27.	acciderunt.	256.	9.	Fidei.
64.	14.	vt nunc, adde, me.	257.	10.	parturitione.
69.	10.	in.	259.	17.	pro.
74.	4.	quadam.	267.	4.	Societate.
81.	22.	quos.	ead.	5.	conuersione.
82.	4.	firma.	296.	26.	tentatus.
84.	9.	breui.	301.	19.	persecutione.
86.	21.	addit P.	304.	21.	innumerarum.
89.	14.	mensæ.	308.	28.	nobilitatæ.
90.	5.	promontorium	309.	9.	exomologesi.
ead.	9.	latum.	312.	4.	elementorum.
99.	11.	corporea.	314.	ult.	post
102.	8.	diabolum.	315.	27.	abducendus.
105.	18.	deliria.	317.	19.	vsque.
106.	9.	eis.	ead.	22.	Rex.
115.	27.	quoniam.	321.	5.	remoueabant.
127.	18.	reliquis.	324.	19.	Subiecit.
134.	6.	rogitare.	328.	27.	conuolârat.
140.	18.	Harpen.	330.	9.	perseuerate.
147.	15.	Recollectos.	331.	5.	rerum.
149.	4.	Mahometo.	332.	3.	à carnifice.
152.	4.	in hoc.	333.	23.	desinerent.
153.	16.	sacrilegium.	334.	7.	cum.
166.	2.	momento.	335.	5.	dolore.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

Nieremberg, Juan Eusebio,

<<[Ioan. Euseb.] Nierembergii>> P. Marcellus Mastrillus Neapolitanus
Societatis Iesu [Vita] ; An[n]o M.DC.XXXIV. à S. Francisco Xaverio,
ingenti miraculo, è lethali morbo vitae redditus: Anno M.DC.XXXVII. In
Iaponia pro Fide Catholica exquisitis tormentis interemptus ... nunc ab

Dilingae 1648

Res/Biogr. 386#Beibd.1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10915265-1

VD17 12:117787M